

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GERÇEK SUÇ
HİKÂYESLERİ

6

Paloma

KATİL BABALAR

Babaları Kendi Çocuklarını
Öldürmeye İten Çarpık Dürtüler

MARY PAPENFUSS

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu kitaptaki çocuklar sevdikleri ve kendilerini sevdiklerini düşündükleri kişiler tarafından öldürüldüler.

*Beş yaşındaki üvey kızını acımasızca öldüren bir baba,
Karisını ve her şeyden çok sevdiği iki kızını planlayarak öldürüp, sonra da
intihar eden, titiz ve akli başında bir yetişkin olarak tanınan avukat bir baba,
Karisını öldürdükten günler sonra iki küçük oğlunu önce öldürüp sonra
kendisiyle birlikte evi ateşe veren genç bir baba,
Karisını ve çocuklarını öldürmek için tam üç yıl plan yapan ve cinayet günü
için “Bu şanlı bir gün ve sanki Tanrı’nın takdiri hayırlara gülümsüyor,” diye
yazan gururlu ve iş hayatında başarılı bir baba,
İlk çocuğunu bekleyen sekiz aylık hamile karısını Noel arifesinde öldüren
müstakbel bir baba ...ve diğerleri.*

Hiçbir suç, bir çocuğun kendi anne ya da babası tarafından öldürüldüğü cinayetler kadar korkunç değildir. Babaların kendi çocuklarını öldürdükleri bu cinayetler, ilişkiler ve insan davranışları hakkındaki inançları derinden sarstığı için toplum, arkadaşlar ve tanıdıklar için özellikle şoke edicidir.

Gazeteci Mary Papenfuss, *Katil Babalar*’da aile dinamiklerini olabilecek en karanlık kâbusa çeviren gerçek vakaları inceliyor; mağdurların arkadaşları ve aileleriyle yaptığı görüşmeler, polis dosyalarının incelenmesi ve “katil babaları” izleyen araştırmacıların çalışmalarından ayrıntılı profiller sunuyor ve sonunda, modern toplumda bu tür suçları teşvik edebilecek faktörleri ve onları önlemek için alabileceğimiz ve almak zorunda olduğumuz önlemleri tartışıyor.

MARY PAPENFUSS

Otuz yılı aşkın bir süredir gazetecilik yapan Mary Papenfuss, *New York Daily News*, *New York Post*, *Associated Press*, *People magazine* ve *Salon* gibi dergi, gazete ve haber ajanslarında muhabirlik ve editörlük yaptı. Hâlihazırda KCET Link TV’de editörlük yapıyor. Bir diğer kitabı olan *Climbing Against the Odds*’un yanında Teri Thompson ile birlikte *American Huckster* isimli kitabı yazdı.

Katil Babalar

Mary Papenfuss

© Paloma Yayınevi, 2015

Yayın hakları Paloma Yayınevi'ne aittir. İzinsiz çoğaltılamaz.

Orijinal adı: Killer Dads

1. Baskı / Ocak 2017, İstanbul

ISBN: 978-605-9200-23-3

İngilizceden çeviren: Kumru Acaroğlu

Düzeltili: Korhan Çelikbaş

Yayıma hazırlayan: Banu Erol

Kapak tasarımı: Dilek Şişli

Baskı: Aurora Matbaa Basım Rek. Org. San. ve Tic. Ltd Şti. Maltepe Mah. Litros

Yolu Sok. No: 7 / 14 Zeytinburnu-İstanbul. Matbaa sertifika no: 33829

Bu kitabın telif hakları AnatoliaLit Telif Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Kapak görseli shutterstock.com'dan alınmıştır.

Killer Dads: The Twisted Drives That Compel Fathers to Murder Their Own Kids. Amherst, NY: Prometheus Books, 2013. Copyright © 2013 by Mary Papenfuss. All rights reserved. Authorized translation from the English language edition published by Prometheus Books.

Palomarecognizes the following trademarks, registered trademarks, and service marks mentioned in the text: American Eagle Outfitters®, Arby's®, Aston Martin®, Barbie®, Batman®, Big 5 Sporting Goods®, Chase®, Colt®, Crate&Barrel®, Depakote®, Ebay®, Elephant Bar®, Excel™, Facebook®, Fidelity Investments™ Home Depot®, Hyatt®, Jack in the Box®, Jaguar®, Jeep Laredo®, Kool-Aid®, Land Rover®, Lenox™, Life Savers®, Louis Vuitton®, Mercedes-Benz®, Nissan®, North Face®, Porsche®, Prius®, Range Rover®, Reebok®, Robert Welch®, Sheraton™ Hotels, Tradecorp®, Tylenol®, Wal-Mart®, Wells Fargo® and YouTube®.

Paloma Yayınevi—Paloma Medya Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Yayıncılık sertifika no: 23401. HocaPaşa Mah. Ankara Cad. No: 28 Ankara

İşhanı Kat: 2 Büro: 14-15 Cağaloğlu /İstanbul • tlf. (212) 514 27 20

info@palomayayinevi.com • palomakitap@gmail.com • www.palomayayinevi.com

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

MARY PAPENFUSS

KATİL BABALAR

**Babaları Kendi Çocuklarını
Öldürmeye İten Çarpık Dürtüler**

Çeviren: Kumru Acaroğlu

İçindekiler

<i>Teşekkür</i>	8
<i>Giriş</i>	10
Bölüm 1 Öfke.....	16
Bölüm 2 James Hikâyesini Anlatıyor.....	29
Bölüm 3 Mug'ın Oyunu.....	45
Bölüm 4 Homo Sapienler.....	63
Bölüm 5 Sahip Olma.....	80
Bölüm 6 Tahribat.....	99
Bölüm 7 Sayılarla Ölüm.....	105
Bölüm 8 Gözyaşlarının İzi.....	122
Bölüm 9 Kontrol Delisi.....	132
Bölüm 10 Susan'ın Bildikleri.....	141
Bölüm 11 Kayıp.....	155
Bölüm 12 Şu Modern Hayat.....	172
Bölüm 13 Maskeli.....	186
Bölüm 14 Çatışma.....	215
Bölüm 15 Kafir.....	228
Bölüm 16 Ne Yapmalı.....	241
<i>Notlar</i>	258
<i>Kaynakça</i>	269

*Bu kitap, Clare, Susan, Charlie ve Braden, Laci ve
Conner, Betty, Stephanie ve Catherine ve Jessica'ya*

*...ve üzgün zamanlarımda içimi ısıtan Roland,
Leda ve Luke'a ithaf edilmiştir.*

TEŞEKKÜR

İnsanlara yaklaşıp hayatlarının en büyük trajedisini tamamen yabancı biriyle paylaşmalarını istemek zordur. Bunu yapmayı kabul etmek daha da zordur. Hayatları bir evladın ölümü ile sarsılmış ailelere, dostlara ve tanıdıklara muazzam derecede müteşekkirim. Bu kitap, onların kayıplarının anısına duydukları daimi vefa ve bir anlam kazandırmak için kalpleri burkan faciayı tekrar yaşarken gösterdikleri cesaret ve güç olmadan var olamazdı. Chuck ve Judy Cox, Wendy Wasinski, Julieanne Malley, Marianne Quinn, Lucille Messina, James, Kayla Chuba ve Kaija Hartiala sadece acı dolu detaylı bilgileri vermekle kalmadılar, bu korkunç suçların geride kalanlar üzerinde yarattığı derin ve parçalayıcı etkiyi kısacık da olsa görmemizi sağladılar. Bruce Montague, Bill Parente'nin finansal kurbanlarına yardım etmek ve aynı zamanda kendisini derinden etkileyen trajediyi anlamaya çalışma gayretini desteklemek için Parente'nin Ponzi oyunu* hakkında detaylı bilgi vererek müthiş bir yardımda bulundu. Jonathan Bachrach, Joanne Schalter ve Susan Deluca, Parente ailesine ait ilgi çekici olaylar anlattılar. Baltimore Eyalet Polisi Melissa Garret, Parente cinayet-intiharına dair verdiği bilgilerle özellikle yardımcı oldu. Ayrıca benimle konuşabilmek için resmî kanallardan sıyrılan ve 7-8 vaka hakkında bilgi veren, kalpleri çocuk kurbanlar için sızlayan pek çok sıkı dedektife de teşekkür ediyorum. Gözden kaçan her türlü bilgi veya hata için özür dilerim. Umarım

* Ponzi oyunu: *Ponzi Scheme*, yatırımcılara kendi paralarından geri dönen veya sonraki yatırımcılardan gelen paralarla ödeme yapılan bir dolandırıcılık yöntemidir. Türkiye'de saadet zinciri ve titan zinciri adıyla bilinen yöntemler Ponzi oyununa örnek olarak verilebilir.—ç.n.

bu kitap, aile ve arkadaşların acılarını paylaşma isteklerine ve Clare Shelswell'e; Betty, Stephanie ve Catherine Parente'ye; Susan, Charlie ve Braden Powell'a; Laci ve Conner Peterson ile Jessica Mokdad'a ve ölümü çok daha az fark edilmiş ya da ilgi görmüş olan diğer bütün kurbanlara az da olsa bir şekilde saygı göstermeyi sağlamıştır.

Ebeveynlerin işlediği çocuk cinayetleri ve şiddet konuları ile uğraşan bilim insanları ve aktivistlerin görüşlerine ve araştırmalarına da ayrıca minnettarım. Sarah Hrdy, Martin Daly (Margo Wilson ile), Richard Gelles ve Neil Websdale'in çalışmaları, çocuklara karşı uygulanan şiddet açısından etkileyici platformlar sundu; bu konularda bana bilgileriyle yol gösterirkenki sabırlarını takdir ediyorum. Every Child Matters Education Fund'dan [Her Çocuk Önemlidir Eğitim Fonu] Michael Petit'ye ve AHA Derneği'nden Amanda Parker'a da yardımları, verdikleri bilgiler ve doğru bir amaç uğruna iyi niyetle verdikleri bu mücadele için teşekkür ederim.

Şimdilerde ABC'de çalışan Mark Mooney, *New York Daily News*'ta ulusal editörken beni California'daki Scott Peterson davasının haberini yapmakla görevlendirdi ve o görev bu kitabın doğmasına neden oldu. Hikâyenin haberini yapmak ne kadar acı verici olduysa da bu görevlendirme için ebediye minnettar olacağım. Çalışmam süresince, çocuklarını öldüren ebeveynler problemi üzerine açıklamalarımı dinlemeye her zaman istekli, beni yüreklendiren yakın dostlarım ve eski meslektaşlarım tarafından desteklendim. Bu benim için dünyalar kadar önemliydi. Kim olduğunuzu biliyorsunuz: Hannah, Mike, Elaine, Shaila ve Madhav, Kipp, Patricia, Anna ve Marcel, Adriana ve Pablo, Livia, Linda H., Marilyn, Denise, Lisa ve Lisa, Corinne, Deb ve James ve hatta kitabı gözleri kapalı okumak zorunda kaldığını söyleyen Lis.

Son olarak, sıra dışı ilgi alanıma daima merak duyan bir ailem olduğu için şükran duyuyorum. Leda bütün enerjimi ve dikkatimi kitaba vermeme sağladı, Luke bir dipnot uzmanı oldu, Roland ise beni güçlendirdi. Bu kitap benim olduğu kadar senindir Rol.

GİRİŞ

Zamanda donup kalan çocuklar: İnanılmaz kocaman gülümseme-
siyle bir oğlan, utangaç bir öğrenci, bir ufaklık, bir palyaço, saçın-
da pembe kurdelesıyla at kuyruklu bir kız. Hepsi birinci sınıf fo-
toğrafında toplanmışlar. İntihara meyilli tetikçi Adam Lanza'nın
Connecticut'taki Sandy Hook İlkokulu'nun sınıflarında ateşlediği
yarı otomatik bir tüfek yüzünden şimdi biri hariç hepsi ölü. Bu ki-
tabı yazmayı bitirirken Connecticut cenazelerinin uzun ve hüzünlü
töreninin ortasındayız hâlâ. Bir anne “kalbindeki boşluktan” bah-
setti. Bir baba, bulaşıcı bir gülüşe sahip, maceracı ve yaratıcı kızının
ölümünün daha iyi, daha şefkatli insanlar olmamıza ilham olmasını
umut ettiğini söyledi.

Bir yıl boyunca korkunç cinayet hikâyelerinin içine gömüldüm.
Bir katille arkadaş oldum; bir ahababının “sapına kadar dürüst” diye
tanımladığı bir adamın kendi boğazını kesmeden önce, ailesini dö-
vüp boğarak öldürdüğü otel odasında bir gece geçirdim; üvey kızını
başından vuran bir adamın sebeplerini dinlemek için mahkemede
saatler harcadım; oğlunun kaybolan ve Salt Lake City yakınındaki
çöllük arazide öldüğü tahmin edilen karısını röntgenleyerek fotoğ-
raflarını çeken sapık kayınpederin hikâyesini öğrendim. Son röpor-
tajımdan eve dönerken araba radyosunda Sandy Hook katliamını
duydum ve insan ruhunun nasıl da hayal edilemeyecek kadar yok
edici olabileceği fikri beni tekrar vurdu.

Çocuk cinayetleri üzerine odaklandım. Sandy Hook kurbanları-
nın aksine bu kitaptaki çocuklar sevdikleri ve kendilerini sevdikle-
rini düşündükleri kişiler tarafından öldürüldüler. Ulus çapında her

hafta meydana gelen çocuk istismarı, ihmali ve cinayeti sayısı, en az okul katliamlarında ölen kurban sayısı kadar olmasına rağmen, bunlar Sandy Hook kurbanlarından farklı olarak, pek çoğu haber olmadan öldüler.

Ölü sayısı haberlerde açıkça veriliyor. Yazılarımı yazdığım ofiste, üzerinde kurbanların bazılarının yüzleri olan bir ilan panom var. Onlardan birisi, dört yaşındaki Emma Thompson, bana aynı yaştaki kızımı anımsatıyor. Bu yaşlar, küçük bir çocuğun yetişkinler üzerindeki etkilerinin gerçekten farkına vardıkları zamanlar. Fotoğrafında Emma tam da kendisini yansıtan küçük kızlara özgü bir biçimde kameraya poz vermiş, neşeli. Üst dudağı kıkırdayan bir sırıtışla süt dişlerinin üzerinde kıvrılmış. Aynı sene yani 2009'da, Teksas, Houston'un kuzeyindeki Spring'teki evinde öldürüldü. Tecavüze uğramış, kaburgaları kırılmış, kafatası çatlamış, dudakları kanamış ve yüzü morluklarla kaplıydı. Annesinin birlikte yaşadığı sevgilisi Lukas Cole, saldırıdan dolayı ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Emma'nın annesi Abigail Young kızını koruyamadığı için 20 yıl hüküm giydi. Öldürülmeden haftalar önce bir çocuk doktoru Emma'da cinsel yolla bulaşan bir hastalık tespit etmiş ama yerel Çocuk Koruma Servisi onu evinden almamıştı.

İlan panomda pek fazla mutlu çocuk resmi yok. Jonathan Ramsay ve Osman Irias Salguero, fotoğraflarda çoktan 80 yaşındaki yaşlı adamların yorgun gözlerine sahip, sanki mezarlarını sıkıştıran toprağı hissediyorlarmış gibi. Jonathan, Teksas'ta Ellis County'deki evinde, yaramazlık yaptığı gerekçesiyle babası Aaron Ramsay tarafından terbiye etmek için aç bırakılarak öldürüldüğünde 10 yaşındaydı. Osman, 2012'de Teksas'ta bir hastaneye getirildiğinde, doktorlar, Houston'daki evinde dayak yediği bariz olan çocuğun vücudunda 86'dan fazla morluk, kırık ve çatlak tespit ettiler. 21 yaşındaki babası Osman Irias, çocuğun ölümünden sorumlu tutuldu.

En kötü çocuk istismarı vakalarında çocukların fotoğrafları olmaz;

otopsi resimleri çekilene kadar kimse onlara bir fotoğraf için poz verdimeye zahmet etmemiştir.

Emma Thompson, Jonathan Ramsey ve Osman Irias Salguero, pek çok Amerikalı ailenin evinde yaşanan savaşların kurban selinin çoğunlukla unutulmuş isimleridir. Bir gazeteci olarak 20 yıldan fazladır, *New York Post* ve *New York Daily News* gazetelerinde yer alan bazı korkunç vakalar da dâhil olmak üzere dövülmüş veya öldürülmüş çocukların hikâyelerini okuyorum ve haber yapıyorum. Bir yaz, bu iki gazete ardı ardına ebeveynleri tarafından öldürülen veya yaralanan çocukların birbirinden üzücü hikâyelerini yazdı. *Village Voice*, başlıklar öyleymiş gibi gösterse de o yaza özgü sıra dışı bir çocuk istismarı salgını olmadığına, sadece “kıt haber” zamanı nedeniyle kapak olmak için yarışan çok haber olmadığına işaret etti.

2005 yılında, *New York Daily News* gazetesi için Scott Peterson’ın Kuzey California’da görülen davasını haber yapıyordum. Peterson o sırada sekiz aylık hamile olan karısı Laci’yi Noel’den bir gün veya muhtemelen bir gece önce öldürmüştü, cesedi Berkeley Marinasi’na götürüp, teknesinden denize atmıştı. Şu anda San Quentin Hapishanesi’nde ölümü bekliyor. Dava, toplumu olduğu yere mihlamıştı. Noel zamanında ailesi tarafından umutsuzca aranan genç, güzel ve hamile kayıp eş, tatil sebebiyle sevdikleriyle yoğun olarak yakınlaşmış olan halkı duygulandırmıştı. Bu vakanın haberini yapmak için görevlendirilen erkek gazetecilerin canlarının ne kadar sıkıldığını görmek beni şaşkına çevirmişti. “Etkisi” daha çok olan haberleri tercih ediyorlardı; bunun yerine Millet Meclisi, eyalet yasama tartışmaları veya savaş haberlerinin hasretini çekiyorlardı. Peterson vakası, sadece bir avuç insan ve bir müstakbel annenin ölümü ile doğrudan alakalı olmasına rağmen, özellikle aciliyet gerektiren bir aile içi şiddet örneği olarak görünüyordu.

Bazıları Laci’nin vakasını, benzer diğer cinayetler görmezden gelirken (Portekizli ataları olan) beyaz orta halli bir kadınla ilgili

olduğu için dikkat çekiyor diye eleştiriyordu. San Fransisco'dan 24 yaşındaki Evelyn Hernandez, Salvador'lu bir mülteciydi; bekâr ve dokuz aylık hamileydi; altı yaşındaki oğlu ile birlikte, Laci ile aynı yıl ortadan yok oldu ve cesedi de aynı Laci gibi San Fransisco sahiline vurdu. Brooklyn'den Afrika Amerikalı 33 yaşındaki Lisa Eatmon da kaybolduğunda sekiz aylık hamileydi. Başından vurulup, Hudson Nehri'ne atılmıştı. Cesedi, Scott Peterson mahkemeye çıkmak üzereyken bulundu. Aynı zamanda bebeğinin babası olan evli sevgilisi, New York City'de temizlik işçisi olan 42 yaşındaki Roscoe Ginton II, bu cinayet nedeniyle 25 yıl hapis cezasına çarptırıldı (ilk karısı da kayıptı ve ölümü cinayet olarak kabul edildi, ancak bu suç ile kimse itham edilmedi). Ancak bu üç vakadan birinin, Laci'ninkinin dikkat çekmesi, diğer cinayetlerin de haber olmasına yol açtı. Normal şartlarda hiçbirisi bu kadar dikkat çekmezdi.

Eğer bütçe bir ölçekse, Amerika'nın en büyük korkusu terörizm ve diğer yabancı tehditlerdir. 2000 yılında 300 milyar dolar olan Amerika Birleşik Devletleri askerî bütçesi, 2011'de yaklaşık 750 milyar dolar civarına yükselirken, federal bütçenin yüzde yirmisine¹ yaklaştı ve İç Güvenlik Bakanlığı'nın fonları da 2011'de 46 milyar dolara² yaklaştı. Ancak birçoğumuzun terörizm ile en yakın olacağı durum, havaalanlarında zahmetli uzun güvenlik kuyrukları ile uğraşmaktır. Öte yandan pek çoğumuz çocukların evlerindeki bir yetişkin tarafından zarar gördüğü, korkutulduğu, hatta öldürüldüğü şehirler ve kasabalarda yaşıyoruz. Son on yılda 20.000 kadar çocuk evlerinde öldürüldü ki bu rakam, Irak ve Afganistan savaşlarında öldürülen Amerikalılardan üç kat fazla.³ Toplumun en savunmasızlarının kendi evlerinin beşiğinde en sevdikleri ve güvendikleri yetişkinlerin elinden gördükleri böylesi bir şiddet özellikle ezicidir. Bu çocukları korumak için çok çaba göstermeliyiz. Üstelik henüz sorunu tartışmıyoruz bile. Kürtaj yaptırma haklarına ilişkin tartışmalar, hamile kalan kadınların isteklerini saygısızca göz ardı ede-

rek dünyaya daha fazla can getirilmesi için ısrarda bulunan güçlü bir politik hiziple 2012 Başkanlık seçimlerini salladı. Ancak henüz doğmamıştan doğmuş mertebesine dönüşen çocukların korunması veya desteklenmesi hakkında çok az tartışma vardı ya da hiç yoktu.

2008 ekonomik krizinin ardından yapılan yeni çalışmalar, ekonomik sıkıntıların, Amerika'da zaten şaşırtıcı derecede yüksek olan aile içi şiddette patlamaya neden olduğunu gösterdi.⁴ Ekonomik çöküşün ardından halkın Wall Street çalışanlarının pencerelerden atladığına inandığı Büyük Buhran zamanının aksine, şimdilerde yaralı, dövülmüş ve öldürülmüş çocuk sayısı daha yüksek olabilir. Özellikle rahatsız edici olan, intihar etmeden önce bütün aile bireylerini öldüren babaların işlediği aile içi cinayetlerdeki artıştır. Son beş yılda öldürülen çocukların sayısı en az yüzde 10 artış gösterdi.⁵ Çocuk ölümlerinde küçük bir altküme oluşturuyor olsalar da bu anlaşılmaz cinayetler ailelerin karşı karşıya kaldığı gerilimlere dair ipuçları barındırıyor ve ölümcül şiddetin rahatsız edici potansiyelini üstü kapalı ima ediyor.

Bu kitapta özellikle en fazla kafa karıştıran vakalara odaklandım. Alkol ya da uyuşturucu bağımlılığı, zihinsel sorunlar, fakirlik ve öfke sorunu ile boğuşan ebeveynlerin çocukları istismar etmeleri ve öldürmeleri, iyi ve ilgili anne babalar gibi görünen ama ani bir öfkeyle çocuğunu istismar eden ya da öldüren ebeveynlere göre daha az kafa karıştırıcıdır. Bu uç vakaların incelemeleri, ailelerin ve erkeklerin içindeki, patlayabilecek şiddetin en dramatik bazı ipuçlarını barındırıyor. Odaklandığım çocuk cinayetlerinin sadece bazılarının öncesinde istismar vardı ve özellikle babalar tarafından işlenen cinayetleri seçtim çünkü çocukların öldürülmelerindeki rollerinin medyada ölümcül annelerden daha az dikkat çektiğine inanıyorum.

Üvey kızını öldüren bir babanın, sevdikleri için duyduğu bariz endişenin etkisinde olan bir aile yok edicisinin, öfkenin esiri bir aile katliamcısının, bir psikopat tarafından öldürülen hamile bir eşin, Amerika'nın merkezinde kanun adamları tarafından başlangıçta

namus cinayeti olarak adlandırılan bir cinayetin de dâhil olduğu katil baba tiplerine dayanan anahtar vakaları seçtim. Aynı zamanda uzmanların aile içi şiddete dair çalışmaları ve teorileri ile evdeki şiddet dalgasının önünü keserek çocukların hayatlarını kurtarmak için savaş verenlerin önerdikleri makul stratejilere odaklandım. Çocukları şiddete karşı korumak için mücadele eden aktivistlerin şimdiki korkusu, çocuklara karşı şiddeti ve ölümleri tetikleyebilen ekonomik çalkantıların aynı zamanda, hayat kurtarabilecek olan sosyal hizmet, denetim ve mahkeme gözetimi bütçelerini de kısımasıdır.

Uzun bir yıl oldu. Bu kitaptaki bilgileri 65'ten fazla kişiyle görüşme yaparak ve daha başka birçok insanla temasa geçerek topladım. Her gün ebeveynlerin işledikleri çocuk cinayetinin sureti ile yüzleşen uzmanlar, dolandırılmış müvekkiller, dedektifler, komşular, iş arkadaşları, aile ve arkadaşlar ile konuştum. Mahkemede çok zaman geçirdim; gazete haberlerini, polis raporlarını, mahkeme kayıtlarını, uluslararası ve Amerika Birleşik Devletleri'ne ait çocuk istismarı ve cinayetleri istatistiklerini inceledim. Katillerden biriyle derinlemesine ayrıntılara inerek bir görüşme yaptım ve elektronik posta ve telefon ile hâlâ devam eden bir ilişki kurduk ve bu beni çok şaşırtıyor. Kurbanlardan kayıp ve öldüğü tahmin edilen biri (iki çocuğunu öldüren intihara meyilli bir kocanın karısı) hiç yolu olmasa da evliliğini kurtarmak isteyen güçlü, konuşkan, zeki bir kadın olduğunu gösteren bir dizi etkileyici elektronik posta ile bana mezardan ulaştı. Tüm bu çalışma boyunca, ölmemesi gereken çocukların küçük hayaletleri görüp, kayıp yüzlerinin, kayıp yıllarının ve umutlarının yasını tuttum.

BİR ÖFKE

**BÜYÜK, ÇOK BÜYÜK BİR HATA YAPMIŞ NORMAL
BİR ADAMIM BEN.**

—James, 2012’de yazarla yaptığı telefon
görüşmesinden.

James, önündeki birkaç on yıl boyunca evi olacak eyalet hapisanesinde, akşamlarını masasında kum boncuklarından ördüğü minik takının üzerine eğilmiş ya da metal çerçeveli yatağının üzerine uzanmış geçiren, yumuşak, çocuksu yüzlü, cüsseli bir adam. 31 yaşındaki hükümlü, hücre arkadaşı ile paylaştığı elektrikli kapılar ardındaki küçük pencere, 3x3,5 ebadındaki odada, bir tepe lambasının parlak ve soğuk ışığı altında, incecik kahverengi saçına yansıyan masa lambasının sıcak parlaklığında, renkli cam parçacıklarını veya gökkuşağı renklerindeki plastikleri iğne iplikle özenle örüyor, ilginç desenli bilezik ve kolyeler yapmak için kırmızı ve altın, yeşil ve mavi renkleri titizlikle diziyor. Hükümlülerin takas ettiği veya kitaplardan bulduğu motifleri kullanıyor ve bazen hapisane ineklerinin otladığı güneşli arazideki bahçelerden birinde sıralanmış iri yıldız çiçeklerinin sarı yaprakları gibi gün boyunca gördüğü çarpıcı görüntüleri tekrar canlandığı kendi motiflerinin taslağını çiziyor. Crow kabilesinden bir mahkûmda gördüğü Kızılderili tasarımlarını kullanarak Amerikan bayrağı şeklinde küçük bir kolye ucu, gökkuşağı desenli bileklik ve küpeler yapıyor.

Tezgâhtaki yoğun çalışma James için, artık yarı hatırlanan bir rüyaya benzeyen duygusal bir tsunamiden, ölüm saçan bir fırtınadan sonraki sükûnet demek. Boncuk dizmek zihnini yatıştırıyor. İşlediği suç ve parmaklıklar ardındaki hayatı hakkında yaptığımız telefon konuşmalarından birinde, “Okumak için fazla huzursuzum,” diyor. “Bu zihnimi odaklıyor, daha sakinim ve olaylar hakkında düşünebiliyorum.” Yıllarını parmaklıklar arkasında geçirecek mahkûmlar için el işlerinin bir ihtiyaç olduğu hapishanede herkes boncuk dizemez. Keskin gözler ve hapishanedeki pek çok kalın parmağa uygun olmayan bir maharet ister. James, artrit olursa 55 yıllık cezası süresince ne yapacağını bilememekten korkuyor. Bu ailesinde olan bir hastalık. James günün diğer saatlerini çöp toplayarak, dışarıdaki beton yolları süpürerek ve hapishane arazisindeki çimleri biçerek geçiriyor. Kışın karları kürüyor. Bu ballı bir iş çünkü dışarıda birkaç saat fazladan kalmayı sağlıyor. Yine de arkasını kollaması gerek çünkü yaptığı bu iş öyle imrenileşi ki diğer mahkûmlar bu işi kapmak için hakkında yalanlar söyleyerek onu aradan çıkarmaya çalışabilirler. İş ne kadar cazip olsa da bazen aylarca genellikle haftada 20 saatten az çalışıyor, bu da James’i hemen acıya boğan pişmanlığın doldurduğu uzun zaman dilimleri demek. “Bu keder duygusunu üzerimden atamıyorum,” diyor bana.

James gardiyanlarla konuşmayı, hayatlarında neler olup bittiğini öğrenmeyi seviyor. Çoğu medeni ancak bazıları “daha bayağı ve baktıkları hükümlülerden daha terbiyesiz,” diye düşünüyor. Gardiyanlarla sohbet etmesi hapishanedeki arkadaşlarının canını sıkıyor. “Burada tam bir biz-ve-onlar tutumu var, bu yüzden gardiyanlara arkadaşça davrandığımda bazı mahkûmlar bana kızıyor. Anlamıyorum. Neden her şeyi olması gerektiğinden daha çirkin hâle getirelim ki?” diye soruyor bana. Gardiyanlardan birinin yakın zamanda kendisine “parmaklıklar ardında olmayı hak etmeyen birine benzediğini” söylediğini anlatıyor. “Ona hangi sebepten içeride olduğumu söylemedim.” James kendisini “büyük, çok büyük bir hata” yapmış “kontrol

sorunları” olan “normal” biri olarak tanımlıyor. Antidepresan ilaçlar kullanıyor çünkü “burada hayatım oldukça depresif,” diyor. Diğer mahkûmlar sık sık onu şaşırtıyor. Onları anlamak zor çünkü pek çoğunun ciddi akıl hastalıklarıyla boğuştuğundan şüpheleniyor. “Bir dakika en iyi arkadaşınız oluyorlar, hemen sonra canınızı çıkarana kadar sizi dövmeye çalışıyorlar,” diye açıklıyor. Bir keresinde “aşırı davranışları olup onu endişelendiren” bir hücre arkadaşı olmuş ve James hücre değiştirme talebinde bulunmuş. On altı yaşından beri o hapisane senin bu hapisane benim dolaşıp duran şu anki hücre arkadaşıyla iyi anlaşıyor. James ona cam boncukların ipe nasıl dizileceğini öğretmiş. İkili asla işledikleri suçlar hakkında konuşmuyor. James British Columbia, Kelowna’da yaşayan ihtiyar annesi ile iletişim kuruyor ama annesinin onu görmek için seyahat etmesi çok zor. James, küçük kurbanı ölürken çaresizce yanı başında duran kız kardeşi Tammy’den hiç haber alamıyor. Cinayetten önce her hafta konuşuyorlardı ve ona bir yetişkin olarak diğer üç kardeşi ve bir üvey kardeşinden daha yakındı. “Benim için zor,” diyor James. “Ama olanlarla baş etmek onun için daha zor olmalı.”

James hapishanenin batı bloğunda, 1.500 kişilik “kalabalık” tesisin iki hektar uzaklıkta, koruyucu gözetiminde tutuluyor, çünkü işlediği suç öyle korkunç ki diğer mahkûmlar onu öldürmek isteyebilir. Bu kitabın diğer mahkûmların eline geçmesi ve onu tanıma ihtimallerine karşı sadece James ismini kullanmamı rica etti. Suçunun basit bir internet aramasıyla ortaya çıkabileceğinin farkında, ancak hapishanesindeki mahkûmlara sadece e-posta izni veriliyor ve internette arama yapmaları yasak. Ayrıca mahkûmların onu kiptaki fotoğraflarından da tanıyamayacağına inanıyor çünkü artık biraz daha yaşlı ve görünümü değişmiş. Transfer edilmeden önce tutulduğu ilk hapishanede yalnız kaldığı ilk gün, James’in suçunu gardiyanlardan öğrenen diğer tutuklular hücrelerinden bağırarak, fırsatını bulduklarında ona neler yapacaklarını söylemişler.

James, turşuyu çok seven ve afacan gülümsemesiyle yürekleri burkan şirinlikte, çelimsiz, sarışın bir çocuk olan beş yaşındaki üvey kızı Clare Shelswell'in boğazını kesmiş. 2010 yılında ailesiyle birlikte tatil yaptığı Washington Hoodspört'taki Cushman Gölü yakınlarındaki sayfiye evinde mutfak dolabından kaptığı bıçağı kullanmış. Hemşire olan karısı Sarah, bebeğinin çığlığını duyunca afallayıp, büyük bir telaşla mutfağa koşmuş. Hayatta kalmasını sağlayacak kanı kızının cansızlaşan vücudunda tutabilmek için bir yandan Clare'in boğazını tutarken bir yandan da can havliyle 911'i aramış. Sarah acil yardım memuruna yardım çağlıkları atarken James, çok geç de olsa geride durup araya girmeyerek yardımcı olmaya çalışmış.

911 memuru: Neler oluyor hanımefendi?

Sarah (çığlık atarak): Aman tanrım, bebeğim, hemen şimdi ambulans yollamanız gerek.

Memur: Bana ne olduğunu söylemeli ve sakın olmalısınız.

Sarah: Kızımın boğazı kesildi. Hemen şimdi gelmelisiniz! Kanamayı durduramıyorum!

...

Memur: Kesiğin üzerine baskı uygulayın, baskı uygulayın, lütfen.

...

Sarah: (hıçkırarak) Şimdi gelmelisiniz, lütfen. Oh tanrım, lütfen. Sanırım nefes almıyor. Lütfen, lütfen, lütfen, ...

Memur: Şimdi nasıl, hanımefendi?

Sarah: Güçlkle nefes alıyor, güçlkle nefes alıyor.

Memur: Tamam, onu yere sırt üstü yatırın.

Sarah: Sırt üstü yatıyor ama başını kaldırdım, kesik boğazında. Acele etmelisiniz! Lütfen, şimdi gelmeniz gerek!

Memur: Yoldalar hanımefendi. Onları yönlendirdim.

Sarah: Polis de yollamalıdır.

Memur: Onlar da geliyor hanımefendi.

Sarah: Nefes alıyor ama gerçekten, gerçekten çok düzensiz ve kesintili.

Memur: Rengi değişiyor mu?

Sarah: Çok soluk. Onu kucığımda tutuyorum.

Memur: Tamam, yaraya baskı uygulamaya devam etmenizi istiyorum, ne yaparsanız yapın sakın bezi çekmeyin. Eğer kan sızmaya başlarsa üzerine bir bez daha koyun.

Sarah: Tamam, başladım.

Memur: Tamam, devam edin. Sağlık ekibi yolda. Nefes almayı keserse hemen bilmek istiyorum. Bilinci yerinde mi, tepki veriyor mu?

Sarah: Hayır, bilinci yerinde değil, hiçbir tepki vermiyor. Solunumu dakikada dört ya da altı.

Memur: Nefes alması durursa kalp masajı yapmayı bilen birisi var mı?

Sarah: Ben hemşireyim ama boğazındaki kesik o kadar büyük ki işe yaraması mümkün değil. [Kanama] kontrol altında mı biliyorum.

Memur: Olay nasıl oldu?

Sarah: Kocam bir bıçakla boğazını kesti.

Memur: Kocanı— ... kasten mi?

Sarah: Evet.

Memur: Bu çağrıda polise ihtiyacımız var. Kendisi şimdi nerede?

Sarah: Burada ama kızımından uzakta. Söyledim size: Polisi de yollamalısınız. Yarayı tam olarak incelemedim, hâlâ nefes alıyor. Dayan bebeğim, dayan.

(Arka planda birisiyle konuşuyor.)

Memur: Durumu nasıl şimdi?

Sarah: Solunumu biraz daha iyi. Rengi hâlâ soluk ama vücudun geri kalanının rengiyle uyumlu

...

Memur: Silah hâlâ eşinizde mi hamıfemendi?

Sarah: Hayır, değil.

Memur: Tamam, silah nerede?

Sarah: Mutfakta yerde duruyor —onun değil benim yanımda.

Memur: Tamam, kendisi evin neresinde?

Sarah: Yan odada oturuyor ama şu an oldukça uysal.

Memur: Tamam, neden o kadar uysal?

Sarah: Muhtemelen az önce yaptığı şeyden dolayı şokta.

Memur: Kızınız şu an ne durumda?

Sarah: Solunumu hızlanıyor ama kesinlikle daha güçsüz. Hemen bir şeyler yapmalısınız!

Memur: Kocanızı evden çıkarabilmelerinin bir yolu var mı?

Sarah: Olabilir. Neden?

Memur: Çünkü evde ona ihtiyacımız yok.

Sarah: Tamam, bunu yaparsak tek sorun, ikinci bir şey olabilir ...

Memur: Onu evden çıkarmaya çalışmanın güvenli olmadığını düşünüyorsanız bunu yapmanızı istemiyorum. Size sadece fîkir veriyorum.

Sarah: Nefes almıyor.

Memur: Tamam, o zaman onun biraz hava almasını sağlamalısınız. Siz kalp masajı yapmak için başını geri eğdiğinizde bandajı tutabilecek başka birisi var mı evde?

Sarah: Evet ama telefonu yere bırakmak zorunda kalacağım.

Memur: Tamam, sadece kendinize oldukça yakın tutun ve neler olduğunu bana anlatın.

(Sarah'nın görümcesi, Tammy, Sarah Clare ile ilgilenirken telefonu alıyor.)

Tammy: Nefes alıyormuş gibi görünmüyor.

Memur: Baba diğer odada mı?

Tammy: Evet ... hava direkt boğazından dışarı çıkıyor.

...

Sarah (arka planda): Oh tanrım! Artık acele etsinler!

Memur: Kalp masajı yapmayı deneyince ne oldu?

Sarah (arka planda): sanki hava direkt boğazından çıkıyor...

Göğsünün kalktığını görmüyorum. (Ağlıyor.) Ağzından nefes verdiğimde göğsüne hiçbir şey ulaşmıyor, hepsi boğazındaki kesikten dışarı çıkıyor! Nefes almıyor, nefes almıyor! Acele edin lanet olsun! Acele etmeniz lazım!

Memur: Hanımefendi, olabildiğince hızlı ulaşmaya çalışıyoruz. Lütfen biraz hava vermeye çalışın. Orada size yardım eden birisi var mı?

Nabız veya kalp atışı, herhangi bir şey hissedebiliyor musunuz?

Sarah (arka planda): Göğsü hiç kalkmıyor, boğazındaki kesik fazla büyük, acele etmeleri gerek!

Memur: Olabildiğince hızlı geliyorlar.

Sarah (arka planda): Bana başka bir bez ver! Oh tanrım, bebeğim ...

...

Memur: Olay nasıl başladı?

Tammy: Hiç bilmiyorum, dışarıdaydım, daha şimdi geldim.

Sarah (arka planda): Lütfen, acele etmeleri gerek!

Memur: Hanımefendi onu evden dışarı çıkarabilir misiniz?

Tammy: Bunun iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum.

Sarah (arka planda): Durumu değişmiyor, o ölüyor!

Memur: Baba hâlâ evde mi?

Tammy: Evet.

Memur: Ne yapıyor?

Tammy: Yerde oturuyor.

Memur: Hiç tepki veriyor mu?

Sarah (arka planda): Onun için değil, ambulansı kızım için yollamalısın!

Memur: Kızınızı dışarı çıkarabilir misiniz? Eğer onu babadan uzaklaştırabilirseniz, polis araya girmeden ilk yardım yapmamız daha kolay olur.

Tammy: Önemli değil, alakası yok!

Memur: Hanımefendi, onu dışarı çıkarabilir misiniz?

Tammy: Çok anlamsız.

Memur: Neden?

Tammy: Baba bir şey yapmıyor, sadece yerde oturuyor.

Sarah (arka planda): Acil yardım ekibi nerede?

Memur: Polis ulaşmadan birimin gelmesini sağlayamam.

Tammy: Burada kimse yok!

Memur: Onu kurtarmak için bir şeyler denemeliyiz.

Tammy: Eğer baba giderse içeri girebilir misiniz?

Memur: Evet.

Tammy (James ile konuşuyor): Gidebilir misin?

Tammy (Memur ile konuşuyor): Gidiyor.

Memur: Mümkün olduğunca uzağa gitmesini ama bölgede kalmasını söyleyin.

...

Memur: Birisinin babanın şimdi nereye gittiğini bana söylemesi lazım.

Tammy: Evin öteki tarafına geçti, dışarıda oturuyor.

Memur: Ne kadar uzakta?

Tammy: Şu an gerçekten hiç mantıklı değil.

Memur: Biliyorum. Lütfen sorumu cevaplayın. Evden ne kadar uzakta?

Tammy: Yan taraftaki arsada. Beni dinleyin: Şu anda aşağı yukarı on dakikadır nefes almıyor. Eğer acil yardım ekibi buraya hemen şimdi gelmezse yaşamayacak. Ne kadar uzaktalar?

Memur: Acil yardım ekibine babanın dışarıda olduğunu söyledim.

Üzerinde Derinlik Kütüphanesi: <https://rantey.org>

Tammy: Hayır, hiçbir şey yok.

Memur: Tamam, beklemede kalın. Çocuk şimdi nasıl?

Tammy: Öldü. Kalp masajı yapıyoruz ama hemen burada olmazlarsa gerçekten ölecek.

...

Sarah (arka planda): Ne kadar uzaktalar?!

Memur: Bana adamın eşkalini verebilir misiniz?

Tammy: 1,76 m boyunda, 113 kg, kahverengi saçlı, short ve polo tişört giymiş. Buradan söyleyemiyorum. Gerçekten dikkat etmedim.

Memur: Olay başladığında orada değil miydiniz?

Tammy: Burada değildim, kimse tanık olmadı.

Memur: Baba hâlâ diğer arsada mı?

Tammy: Evet.

Sarah (arka planda): Kanuni konularla sonra ilgilenebilirsiniz! Bu vakanın bir cinayete dönüşmesini engelleyebilir miyiz lütfen?

Tammy: Sarah yani anne, kalp masajı yapıyor.

Memur: Evde kaç kişi var?

Tammy: Biz ikimiz, Clare ve üst katta iki kişi.

Memur: Üst kattakiler ne yapıyor?

Tammy: Bir kız daha var. Görümcem onu buradan uzak tutmaya çalışıyor.

Memur: Kız kaç yaşında?

Tammy: Clare beş yaşında.

Memur: Yaralanan o mu?

Tammy: Evet.

Tammy (James ile konuşarak): Olduğun yerde kalmamı istiyorlar.

Memur: Hanımefendi orada kim var?

Tammy: Acil yardım ve polis.

(Arka planda, ağlıyor.)

Polis ve acil yardım ekibi ulaştığında, James evin dışındaki çardakta bir salıncakta oturuyordu. Bir polisin raporunda belirttiği üzere “stoik”^{*} durumdaydı ve onlara Clare’in içeride olduğunu ve biraz önce onun boğazını kestiğini söyledi. Karısının daha sonra polislerle anlattığına göre saldırı çocukların, Clare ve sekiz yaşındaki ablası Suzy’nin terbiye edilmesi hakkındaki öfkeli bir kavgadan sonra gerçekleşmişti. Sonunda James, Clare’i alt kata mutfığa indirirken karısına “endişelenmemesini” ve “işleri yoluna koyacağını” söylemişti. Polislerle anlattığına göre Clare’i mutfığa götürmek üzere elini tuttuğunda onu öldüreceğini biliyordu. James, Mason County Hapishanesi’ne yerleştirildi, birinci dereceden cinayetle suçlandı ve 3 milyon dolar kefalet ücreti belirlendi.

Cinayetin vahşiliği karşısında, olay yerine varan polis ve halk dondu kaldı. Bölge Şerifi Baş Yardımcısı Dean Byrd, o sırada ailenin ikamet ettiği British Columbia’daki CBC-TV haberlerinde “Bu 37 yıldır gördüğüm en duygusuz ve en korkunç işlenmiş suç,” dedi.¹ “Nasıl olur da biri beş yaşında bir kızın hayatını böylesine şiddetli ve korkunç bir şekilde almaya karar verebilir? Bu nasıl olur?”

Sarah, tepki versin diye yaygara yapan gazetecilerden “güzelim bebeklerinin” yasını tutmak için kendisinin ve ailesinin “rahat bırakılmasını” isteyerek uzak durdu. “Kızım Clare öldürüldü. Kalbi olan herkes bu olaydan etkilenir, özellikle de vahşice öldürülmüş olmasından,” dedi yayınladığı basın açıklamasında. “Nasıl olduğumuzu sormanın hiçbir faydası yok. Kendinizi bizim yerimize koyun ve kendiniz cevaplayın.”

Matem tutan yüzlerce insan, ailenin British Columbia, Abbotsford’daki semt kilisesinde düzenlenen, Clare’in fotoğraflarının asıldığı, eskimiş ayıcığı “Baby”nin Clare’in çizdiği gökkuşağı resminin yanında sahipsiz oturduğu cenazesine geldiler. Rahip Terry

Kaethler, Clare'i yaşının ötesinde duyarlılık ve şefkate sahip sevimli bir çocuk olarak niteledi. Çok cömert bir ruhu olduğunu ve "pek az insanın görebileceği güzellikleri görmüş olduğunu," söyledi. Okul müdürü Clare'in teneffüste, katılmak isteyen herkes oyuna girene kadar beklediğini anlattı. Clare'in ablası Suzy, kardeşine kitap okumaktan ne kadar zevk aldığından ve gözlüklerinin ardında çok güzel olduğundan bahsetti. Kilisede Suzy ile beraber ön sırada oturan Sarah, Clare için yazdığı konuşmasında, ailenin yeni yaşama ayak uydurmak için savaş vereceğini söyledi ve "Şimdi aynada karanlık zamanlar görüyoruz. Geçtiğimiz hafta hayatımızın en zor haftasıydı. Güzel bebeğimize elveda dedik ve bugün, Clare'siz bir hayatın neye benzeyeceğini görmeye başladık," diye ekledi.

James'in böylesi bir suç işleyeceğini hayal etmek zordu. Eski karısı bile onun lehinde konuştu. Hiç sabıka kaydı yoktu. Bipolar bozukluk ve öfke sorunları ile mücadele ettiğine dayanarak akıl sağlığının yerinde olmadığı iddiasıyla suçlamayı reddetti. Sarah aylar sonra Kanada'nın televizyon kanalı CTV ile yapacağı söyleşide, Clare'in başına gelen saldırıdan önce James'in hiç şiddet uygulamadığını, kimseyi zarar vermekle tehdit etmediğini ve rahatsızlığıyla ilgili ilaçlarını "düzenli" kullandığını söyleyecekti.² Mahkemede avukatı, James'in "ailesini davanın ıstırabından kurtarmak için" suçsuzluk savunmasını hemen birinci dereceden cinayete çevirdiğini açıkladı. "Karısından ve ailesinden özür diliyor. Ailesini seviyordu," dedi avukat Ron Sergi. "Kontrolünü kaybetti. Bu noktaya varacağını göremedi; herkes kadar kendisi de şaşkınlık içinde. Hak etmediğinin bilincinde olduğu hâlde af diliyor." James hâkime ifadesini okumaya başladığında ağlayarak kendi hayatını Clare'inki ile değiştirebilmeyi istediğini söyledi. Mason County Yüksek Mahkemesi yargıcı Toni Sheldon, Clare'in savunmasızlığını, üvey babanın güveni suistimal etmesini ve meydana gelen suçun aile için yıkıcılığını göz önünde bulundurarak, James'i hapisanede geçirilebilecek en uzun cezaya çarptırdı.

Sarah mahkemede kurban olarak ifade verirken “Clare’in ölümü ben ve ailem için akıl almaz derecede şok edici ve yıkıcı oldu,” dedi. “Bu yazıyı hazırlarken, Clare’i eşsiz yapan o pırıltıyı, o küçük insanın özünü, Clare’in gerçekte nasıl biri olduğunu açıklamanın ne kadar imkânsız olduğunu anladım. Clare neşeli, zeki, sevgi dolu, yaratıcı, hayat dolu beş yaşında bir kızdı. Muzipti ve “tak tak, kim var orada” şakasının nasıl işlediğini hâlâ anlayamamış olsa da büyüleyici bir espri anlayışı vardı. Gülüşü bulaşıcıydı.” Annesi kızının her şeyde “bir güzellik gördüğünü” anlattı, özellikle “herkesin ot dediği yaban bitkilerinde veya tırtılların kemirdiği yapraklarda. Annem ve babamla sahili temizlerken, Clare topladığı bütün kırık deniz kabuklarını eve götürmek isterdi, çünkü hepsinin özel olduğunu düşünürdü.”

Sarah “Clare altıncı doğum gününü hiç göremedi veya sadece aile ile kutladıklarının yerine olması gerektiği gibi, sınıf arkadaşları ile bir parti yapamadı,” diye ekledi. “Onunla hiçbir zaman giysi alışverişine gidemeyeceğim ve mezuniyet balosuna asla katılamayacak. Ona araba kullanmayı asla öğretemeyeceğim. İlk randevusuna gidişini göremeyeceğim veya ilk erkek arkadaşından ayrıldığında kırılan kalbini bir kova dondurma ile tamir edemeyeceğim. Bebeğimden sonsuzluğun bu tarafına kalan tek şey hoş bir kaptaki küller, fotoğraflar ve anılar.”

James’in Clare’den çaldığı hayat ve tecrübelerin ve onun genç yaşamına son vererek benim ve ailemden çaldığı mutluluğun yeri doldurulamaz. Tek yapabileceğim, bugün burada James’in alacağı cezanın, yaptıklarının yıkıcı ve önemli etkisini ve korkunç kaybımızı yansıtmaya güvenmek.”

Sarah’nın kardeşi Helen Hutt da mahkemede hayatını ters yüz eden trajedi hakkında bir açıklama okudu. Helen James ile, Sarah’ya aşık olmadan yıllar önce tanışmıştı. James Vancouver’a ilk taşındığında, başka genç insanlarla iletişime geçsin diye kuzeni onu Hutt ile tanıştırmıştı. Hutt’in ailesi ile öylesine yakınlaşmıştı ki onlara Anne ve Baba diyordu

ve sanki kendi çocuklarıymış gibi evlerine kapıyı çalmadan giriyordu. Hutt mahkemede “İnancım kökünden sarsıldı,” dedi. “İnsanların yapabileceği veya yaptığı hiçbir şey beni artık şoke edemez.” Özellikle dokunaklı bir notunda sadece Clare’in değil James’in de matemini tuttuğunu söyledi. “Bir gecede ailem sevdiği, değer verdiği iki kişiyi kaybetti,” dedi. Sarah da sadece Clare’in cinayetinin hayatında yarattığı boşluk yüzünden değil, James’i kaybettiği için de mahvolmuştu. İfadesinde “Bir kız evlat ve bir eş kaybettim,” dedi. “Suzy küçük kız kardeşini ve Clare ile beraber baba dedikleri kişiyi kaybetti.”

Sarah’nın CTV Haber’e aylar sonra verdiği röportajda, kızı öldürüldükten sonra kendisini en kahreden mücadelelerden birinin, durmaksızın gözünün önüne gelen, Clare’in yazlık evin mutfak zemininde ölümüne kan kaybettiği görüntü olduğunu söyledi.³ Çok dindar olan Sarah, kızını ahirette göreceğine inanıyor ve bunun da onu hayatta tutan “en büyük şey” olduğunu söylüyor. Sarah *Abbotsford-Mission Times*’a kızı Suzy’nin de, onun yataktan kalkması ve bir adımını diğerinin önüne koyabilmesi için “güçlü” bir sebep olduğunu söylüyor.⁴ “O, karanlık tarafından çekilmemek ve iyiliği aramak için ‘güçlü’ bir neden, çünkü eğer karanlığa girersem o da benimle aşağı gelir. Bezmiş olabilirdim ve kedere yenik düşebilirdim ama bu bir seçim ve bu seçimi her gün yapmak zorundayım.”

Sarah, kurban olarak kürsüde ifade verdikten çok sonra, sevdiği, güvendiği ve tanıdığını sandığı sıcak, sevgi dolu adamın açıklanamaz bir şekilde öldürdüğü kızın annesinin eziyet dolu acısını gözler önüne serdi. Sarah, mahkemede konuştuğu günü hatırlarken “Herhangi bir şekilde hazırlıklı olamadığım tek şey onu gördüğümde verdiğim duygusal tepkiydi. Oldukça zor oldu,” diyor ağlayarak.⁵ “Sadece kızımı değil, kocamı da kaybettim.”

James bana, iki yıl sonra Sarah’dan hâlâ “karım” diye bahsederken, 55 yıl için hapse girmekten daha kötüsünün Sarah’yı kaybetmek olduğunu söylüyor.

iki

JAMES HİKÂYESİNİ ANLATIYOR

James'in işlediği suç, içerdiği istisnai vahşetin yanı sıra ailesiyle geçmişi düşünüldüğünde özellikle kafa karıştırıcı olması nedeniyle de uluslararası basının ilgisini çekti. Olanları bana anlatmak ve belki de bu kitap için hayatı ve işlediği suçla ilgili bir açıklama yapmak isteyip istemediğini sormak amacıyla ona e-posta ile hapishaneden ulaşmaya karar verdim. Beni şaşırtarak kabul etti. "Hikâyem üzücü bir hikâye ama evet, kitabına ve ileride başkalarına yardım olacağına ben de sana memnuniyetle yardımcı olurum," diye cevap yazdı. Bundan sonra birkaç ay boyunca sık sık e-posta ile yazışmaya ve telefonda konuşmaya başladık ve el yazısı ile yazılmış "bölümler" düzenli olarak posta kutumda belirmeye başladı. James, hâlâ olanlar karşısında şaşkın, dost canlısı, zeki, düzgün konuşan ve şefkatli görünen bir adam. "Bir öfke sorunu" olduğunun farkında ve bipolar bozukluk tedavisi görmüş ancak bunların olanlar için "bahane olmadığının" sık sık altını çiziyor. İşlediği suç onu mahvetmiş ve çaresizce asla bulamamaktan korktuğu bir tür kefaret arayışında. Geçmişinden kısaca bahsederek, onu etkilemiş olabilecek ya da kim olduğu ve yaptığı şeyin içyüzünü anlamayı sağlayabilecek olayların altını çizmeyi tercih etti. Aşağıdakilerin hepsi onun tarafından yazılmıştır, sadece cinayeti telefonda anlattı, çünkü bunu kâğıda dökmek onun için çok zordu.

Baştan başlamak gerekirse 1980 yılında British Columbia, Vernon'da doğdum. İki yıl sonra, kız kardeşim doğduktan hemen sonra, Spokane'e taşındık. İlk anılarım, aşağı yukarı ben dört yaşındayken Spokane'deki ilk evimizden. Erkek kardeşlerimden biriyle bodrum katında bir yatağı paylaştığımızı ve evin arka bahçesindeki ağaçlara tırmandığımı hayal meyal hatırlıyorum.

Yine dört yaşındayken Mississippi'de Biloxi'ye taşındık. Yolculuğu pek hatırlamıyorum ama arka pencerenin önünde bir kutu mum boya bıraktığımızı ve onların da eriyip çok güzel renkli bir yumruya dönüştüğünü biliyorum. Mississippi'deyken beş yaşıma girdim. Akşam yemeğinde ispanak vardı ve hoşuma gitti. Orada yaşarken bir parkta kaydırakta başımı yardım; çocukluğum boyunca sahip olduğum pek çok yaradan sadece biri. Babam, banyo yaptıktan sonra küvetin kenarında durmayı sevdiğimi ve doğal olarak düşüp, kafamı duvara çarptığımı söyledi. Babam Hava Milli Muhafız Teşkilatı'nda çalıştığı için, kasırga mevsiminde Biloxi'deki Keesler Hava Kuvvetleri Üssü'nde görevlendirilmişti.

Biloxi'ye taşınmamızdan altı ay sonra Spokane'e geri döndük ve yolda Büyük Kanyon, Carlsbad Mağaraları ve Taşlaşmış Orman'ı görmek için durduk. Spokane'de iki odalı bir eve taşındık. Bu süreçte çocuk olarak hayat gayet normaldi. Annem okul ödevlerimize yardım eder ve çoğu zaman bizi yola getirirdi. Ciddi kabahatlerimizde popomuzla vurulurdu ve bu işi genellikle babam yapardı. Okula giderdik, yazları kamp yapardık ve bazen tatillerde büyükbabamı ziyarete giderdik.

Annem ben dokuz yaşındayken babamdan ayrıldı. Dördümüzü de arabaya bindirdiği gibi British Columbia'daki teyzemizin evine götürdü. Annem ve babam ben on yaşındayken boşandılar ve babam aynı senenin sonuna doğru tekrar evlendi.

Kısa bir not: Annem ve babam birlikteyken dört çocukları vardı. Beş numara ben doğmadan önce ölmüş. Sıralamamız şu şekilde: Ray (benden altı yaş büyük), Steven (benden bir buçuk yaş büyük), ben, ve Tammy (benden iki yaş küçük ve tek kız). Ray birkaç yaş daha büyük olduğu için

müdür gibiydi ve genellikle biz üçümüzün kendisini rahat bırakmasını isterdi. Ben, Steven ve Tammy “Korkunç Üçlü”yü oluşturuyorduk. Eğer birimizin başı belaya girerse, diğer ikisi hemen yakında olurdu. Grup olarak oynardık, grup olarak cezalandırılırdık.

Steven, babam, yeni karısı ve onun oğlu Arthur (benden yedi yaş küçük) ile yaşamak üzere Washington’a taşındı. Bu ben on yaşındayken oldu ve ben de ertesi sene onların yanına taşındım çünkü babamı ve ağabeyimi özlemiştim. 1995’te kuzeye, annemle yeni kocasının yanına taşınana kadar babamla yaşadım; dört kardeş de tekrar eve dönmüştü. Ağabeyim Steven da Spokane’de olan olaylar yüzünden benimle birlikte geri döndü.

Babamla üvey annemiz K, bakımları altındaki üç çocuk hakkında sürekli kavga ediyordu. K Arthur’u savunurken babam Steven ile benim tarafımı tutuyordu. Bu yüzden K, Steven ve bana karşı kötüydü ama bir sebepten sinirini özellikle benden çıkarıyordu. Kavga etmelerinin nedeninin ben olduğumu söylediğini bile hatırlıyorum. Bir keresinde de yatak ıslatma sorunumu onların kavga etmesine neden olsun diye özellikle yaptığımı söylemişti. Spokane’de babama taşındıktan bir ay kadar sonra yatağımı ıslatmaya başladım ve annemin yanına geri dönene kadar bu böyle devam etti. Bunun stresle alakalı olduğunu iddia ediyorum. K sadece beni suçlamakla kalmaz, ayrıca şişko ve aptal olduğumu söylerdi. Hatta 13 yaşındayken arada sırada bana vurdu. Hiçbirini Steven dışında, babam dâhil kimseye anlatmadım. Ancak yetişkin olduğumda K’nin davranışının yanlış olduğunu idrak ettim.

Aslında, Spokane’de hayat benim için cehennem gibiydi. Ağabeyimle beraber orada kalmamızın tek nedeni, anne ve babamızın iki sene de bir ikisi arasında gidip gelmemizi istememeleriydi. Sonunda, K’yi sınıra kadar zorlayan Steven oldu, ve o da bizi evden attı. Böylece 1995 başında o zaman British Columbia, Kelowna’daki annemizin yanına geri dönmüştük.

Üvey babam baş etmesi zor bir adam olsa da Kelowna’da hayat genellikle iyiydi. Adamın kendi çocuğu olmamıştı bu yüzden dört gençle

yaşamak onun için çok stresliydi. Ray evden ayrılan ilk kişi oldu. Kendi başına Vancouver'a taşındı ve tam zamanlı bir işe girdi. Bu sırada Steven olgun davranmaya çalışıp, beni ve Tammy'yi beladan uzak tutması gerektiğini hissedince Korkunç Üçlü bir üyesini kaybetmiş oldu.

Sonraki yaz, üvey babamız ve annemle yaşadığı sorunlar nedeniyle evi terk eden bir sonraki kişi Tammy oldu.

Kısa bir not: Annem ve üvey babam, üvey babam işten gelince içmeye başlar ve yatana kadar da içmeye devam ederlerdi. Bu da kendince gerilimlere ve annemle üvey babam arasında kavgalara neden olurdu. 1996'da bir aile toplantısı hatırlıyorum, üvey babam bana sadece kendisinin anlayabildiği bir sebepten durduk yerde bağırmağa başladı. Kendimi savunmaya çalıştım fakat ne olduğunun pek farkına varamadım; sonra beni aile ve arkadaşlar partiye devam ederken saat yedide odama yolladı. Bu olay yüzünden bazı insanların partiden ayrıldığını biliyorum ve annem beni sakinleştirmek zorunda kaldı çünkü çılgına dönmüştüm ve neredeyse nefes alamıyordum.

Okul yılının geri kalanında üvey babamla aram iyiydi. Enerjisinin büyük bir kısmını Steven ile kavga etmeye ayırdı, böylece Steven liseyi bitirebilmek için büyükbabamın yanına taşındı (Steven ve ben aynı sınıftaydık çünkü ebeveynlerimiz onu okula bir yıl geç başlatmıştı). Böylece son senemde annem ve üvey babamla yalnız kaldım. 1995'ten beri yolun aşağısında bir çiftlikte çalışıyordum, aynı zamanda üç dört komşunun bebeklerine de bakıcılık yapıyordum. Çalışmadığım zamanlarda arkadaşlarımla takılıyor, yürüyüş yapıyor ve bisiklete biniyordum.

On üç veya on dört yaşlarımdan birkaç anahtar ânı hatırlayacak olursam, bir keresinde K beni öylesine çıldırttı ve hüsrana uğrattı ki kendimi çarşafımla boğmaya kalktım. Ağabeyim Steven bana engel oldu. Başka bir sefer Steven'i beni evin dışında kilitli bıraktığı için merdivenlerden aşağı ittim. Kız kardeşim beni içeri aldı ve ben direkt ağabeyimi bulup onu basamaklardan ittim. Yuvarlanarak düştü ve öfkeyle ayağa kalktı. Kavgamız, Tammy bize durmamız için bağırınca, biz salondayken bitti.

Steven yaralanmıştı ve annemin bazı süs eşyaları kırılmıştı, bütün hasar bu kadardı. Bazen o günü hatırlarım çünkü çok öfkeliydim ve ağabeyimle ödeşmek istemiştim.

Birkaç yıl sonra, bir çiftçi için çalışırken, kamyonetin arkasındaki budanmış otları yerdeki yaprak yığınının üzerine atıyorduk. Çiftçi beni kamyonetten itmenin komik olacağını düşündü. Yaralanmamıştım ama o kadar sinirlenmişim ki çalışırken hep yanımda olan bıçağı çektim. Beni sakinleştirdi ve ittiği için özür diledi ve çalışmaya kaldığımız yerden devam ettik.

On dört yaşındayken K bana vurduğu için evden kaçtım. Babam me-saiye kalmıştı, bu yüzden komşunun evinden onu arayıp, eve dönerken beni almasını söyledim. Beşinci sınıfta da okuldan kaçtım çünkü sınıf arkadaşlarım bana sataşıyorlardı ve öğretmen de onları durdurmamıştı. Dört saatliğine ortadan kayboldum, okula geri döndüğümde annem çılgı-na dönmüştü. Tek yaptığım okulun hemen aşağısındaki parkta ağaçların arasında saklanmaktı.

Gördüğünüz gibi bir dizi mantıksız aşırı tepkilerim oldu.

1998 yılı Haziran ayı sonunda okuldan mezun olur olmaz anne-min yanından ayrıldım. Ağabeyim Ray ile yaşamak için Kelowna'dan Vancouver'a taşındım. Hidrolik tamir dükkânında iş buldum, temizlik yapıp, tamircilere yardım ediyordum. İyi bir işti ancak sadece sekiz ay sürdü, işler durgun olduğu için işime son verildi. İşten çıkarılmamdan bir ay kadar önce Ray ve ben, Maple Ridge banliyösüne taşınmıştık ... ama işten çıkarılmamdan birkaç ay sonra evden taşınmamı istedi. Böylece dünyada tek başıma kaldım.

1998'de bir Cadılar Bayramı partisinde ilk karım Sherri ile tanıştık ve çıkmaya başladık. Benden sadece birkaç ay küçüktü, çok zekiydi ve eğiti-mine odaklanmıştı. Okulu ve işi için çok çalışıyordu. Üniversiteye geçişini kolaylaştırmak için yerel bir liseden ek dersler alıyordu. Sherri'nin en be-ğendiğim özellikleri enerjisi, çalışma ahlakı, zekâsı ve kalbiydi. İnsanlara yardım etmeye bayılırdı. Sekiz yıllık ilişkimizde enerjisi ve çalışma ahlakı

kaybolmaya başladı, son dört yıl evin geçimini neredeyse tek başıma ben sağladım. Mezuniyetini almadan üniversiteden ayrıldı, böylece yüklüce bir borç ve tek gelirle kaldık. 1999 yılı sonbaharından 2002 kışının sonuna kadar üniversiteye gittim. Yaz boyunca tam zamanlı çalıştım ve üniversiteye giderken yarı zamanlı işe girdim. Bu sırada bir benzin istasyonunda unvan vermeseler de yönetici asistanı olarak çalışıyordum ve fazla ücret almıyordum, sadece daha fazla iş ve daha fazla sorumluluk alıyordum. 2001 yılı sonunda işten ayrıldım çünkü çalışma saatlerim kısıtlanmıştı. Neden bunu yaptıklarını biliyorum. Onlara paraya ve müşteriye mal olan bir sürü patlamalarım oluyordu. Özellikle böyle bir olayı hatırlıyorum ama birden daha fazla olduğunu biliyorum. Onlardan asla yazılı veya sözlü uyarı almadım ama beni devre dışı bıraktılar. Hatırladığım olay 2001 yazında oldu. Bir müşterinin mangal tankını propan gazıyla doldurmak için dışarı çıktım; bağlantıların sağlam olduğundan emin olmak için tarih etiketini kontrol ettim. Tarihi geçmiş etiketli tankları doldurmak kanun dışıdır. Müşteriyi tankın süresinin geçmiş olduğu konusunda uyardım ve ona yeni bir tank satmayı önerdim. Adam hayal kırıklığına uğradı ve yine de tankı doldurmam için beni ikna etmeye çalıştı. Ona işimi ve onların güvenliğini riske atamayacağım için bunu yapamayacağımı söyledim. Adam çılgına döndü ve arabasına binmeye çalıştı. Adama tankın uygun şekilde atılması için para ödemesi gerektiğini söyledim, o da bana siktir olup gitmemi söyledi. Ben sadece o arıza çıkarınca sinirlenmeye başladım. Bana mangal partisini mahvettiğimi söyleyip duruyordu ve onu kazıklamaya çalıştığını iddia ediyordu. Tamam geçmişte sahtekârlıklar yapmıştım (yalan söylemek, dükkân hırsızlığı, vs) ama iş ahlakımla her zaman övünmüşümdür. Söylediklerinden rencide oldum. Ne yaptığımı pek düşünmedim. Propan tankını kapıp, arabasına fırlattım ve kaportayı göçerttim. O sırada tam gitmek üzereydi ve tabii ki durdu, işte o zaman farkına vardım ve panikledim. Dükkâna koştum ve hemen patrona telefon ettim. Müşteri benden hemen sonra dükkâna girdi, ben de patronla konuşun diye telefonu ona verdim. Şirket araba

tamirinin tüm masraflarını üstlendi. (Diğer bazı olaylarla ilgili duygularımı da hatırlamaya çalışıyorum ama hatırlayamıyorum.)

1998'den 2006'ya kadar Sherri ile beraberdim. 2004 yılında evlendik. Tuhaf bir nişan oldu ve bu beni tam bir pislik gibi gösteriyor ama sanırım öyleydim. Sherri'ye kendi annemle babamın evliliklerinin gidişatı yüzünden evlenmeye niyetim olmadığını defalarca söyledim. 2002 Sevgililer Günü'nde Sherri'ye sembolik bir söz yüzüğü verdim. En iyi arkadaşını arayıp, nişanlandığımızı söyledi. O kadar heyecanlanmıştı ki ben de ona eşlik ettim. Şimdi dönüp baktığımda, bazı şeylere açıklık getirmem gerekiyormuş diye düşünüyorum ama o zaman buna henüz hazır değildim.

İlişkimiz çok rahattı. İkimizin de benzer ilgi alanları vardı, dolayısıyla kavgalarımız oldukça azdı. Yine de para, sıcak gündem konusuydu. O harcıyor, ben de bu yüzden onu azarlıyordum ve bu durum sürekli tekrar ediyordu. İlişkimizde normalden uzak olan tek nokta seks hayatımızdı. Bundan bahsetmemeyi tercih ederdim ama hayatımın en önemli olayı ile alakalı. Sherri ve benim "açık" bir evliliğimiz vardı. Ebeveynlerimizin bu durumdan evliliğimiz bozulduktan sonra haberi oldu, çünkü ayrılığın nedeni buydu.

Vancouver'a taşınmamdan kısa bir süre sonra, henüz Sherri ile tanışmamışken, kuzenim beni yaşıttım bazı kimselerle tanıştırdı. Ray benden altı yaş daha büyük ve olgun olduğu için daha büyüklerle takılıyordu. Kuzenim beni çocuk bakıcısının kızı ve onun bazı arkadaşlarıyla tanıştırdı. Benim Sherri ve daha sonra Sarah (ikinci karım, öldürdüğüm üvey kızım Clare'in annesi) ile olan bağım da böyle oluştu. Helen da bu esnasında tanıştığım kızlardan biriydi. İyi arkadaş olduk ve zamanımın çoğunda onun evinde takılıyor ve ebeveynlerine Anne, Baba diyordum. Sarah onların diğer kızıydı ama hiç ortalıkta yoktu, dolayısıyla onunla 2006 yılına kadar tanışmadım. Sherri ile ilk tanışmamızdan Sarah ile karşılaşmamıza kadar geçen bütün zaman boyunca Helen ile temas halindeydim, bu yüzden Helen 2006 yılında evlendiğinde biz de düğün-

ne davet edildik. Sherri beni Helen'in bekârlık partisine, nihayet Sarah ile karşılaştığım yere sürükledi. Sherri ile ilişkimiz yatağı paylaşan ev arkadaşlarına dönüşmüştü. 2005 yılında polis olmak için başvuruda bulunmuştum ancak 2006'da, eşimin borçlarının olması benim finansal kontrol eksikliğim olarak görüldüğü için geri çevrildim. Bu durum onları kaygılandırmıştı, çünkü rüşvet almaya uygun olacağımı düşünmüşlerdi. Bu Sherri ile ilişkimde bardağı taşıran son damla oldu.

Sarah ile karşılaştığımda Sherri ile hissedemediğim bir bağ hissettim. O zamana kadar "ruh ikizi" fikrine pek itibar etmezdim ama Sarah kesinlikle benim ruh ikizimdi. Sarah ile daha ilk telefon konuşmamızdan sonra, onu sevdiğimi anlamıştım. Birbirimize hislerimizi açıklayana kadar, Sherri'den gizli, bir ay kadar buluştuk. Sherri'ye ayrılmak istediğimi söyledim. Yıkılmıştı, böylece ilk evliliğim sona erdi. Tipik olarak "beni aldattın pislik" denen türden bir ayrılmaydı ve ben de pisliğin tekiydim. Kendimi çok kötü hissettim ama Sarah ile olan ilişkim hızlandığında hissettiğim diğer tüm muhteşem şeyler, Sherri ile yaşadığım çirkinliği bastırdı. Altı yıl sonra, Sarah ile birlikte geçirdiğim neredeyse her dakikayı hatırlıyorum. Ama onu korkunç bir biçimde incittim.

Sarah, Clare'e yaptıklarımın sonra boşanma davası açmış ve tekrar evlenmiş de olsa, kalbimde o hâlâ benim karım. Onu bütün benliğimle sevdim ve en büyük cezam ona ihanet ettiğimi ve kalbini kırdığımı bilerek yaşamak. Değerli küçük yavrularından birinin yanı sıra en iyi arkadaşını ve kocasını ondan aldım. Böyle acı bir kayıp karşısında onu teskin edebilecek yegâne kişi ben olduğum hâlde, bunu yaşamasına ben sebep oldum. Bu kalbimi yaran bir bıçak gibi. Geride kırık kalpli iki aile bıraktım, kendiminki ve annemle babamınki.

Clare'i öldürdüğüm gün neler olduğunu tam olarak anlayamıyorum. Çok ama çok sinirliydim. Söylemesi garip ama bunun bir kısmı Sarah'ı ne kadar sevdiğimle alakalı. O benim her şeyimdi. Ama tam da bu yüzden bütün sinir noktalarıma basabiliyordu. Bazen kendimi bu kadar kaptırmadığım bir kadınla beraber olmam benim için daha iyi olurdu

diye düşünüyorum. Evliliğimizin ilk yılında mükemmel bir hayatımız vardı. Sarah, ben ve kızlar çok eğlendik, güldük. Kızlar bana deli oluyordu, ben de onları çok seviyordum. Sonraki yıl, gidişat canımı sıkmaya başladı. Gerçekten net bir sebep olmaksızın kendimi üzgün ya da kızgın hissettiğim zamanlar oldu.

İntihara kalkıştım, iki kere. İlk seferinde Sarah ile bir kavga sonrasında evde bulabildiğim bütün hapları, ağrı kesicileri içtim. Sarah yatak odasında uyurken salondan ona elveda e-postaları yolladım. Ama e-postanın cep telefonunda uyarı sesi çıkaracağını bilemedim; uyandı ve salona geldi, "Neler oluyor?" dedi, ambulans çağırdı ve acilde midemi yıkadılar. Diğer intihar girişimim sonrasında, üç veya dört ay kadar Sarah'nın ailesinin yanında kaldım. Sanırım aileden bunalmıştım. Sarah'nın kızları Suzy ve Clare'i çok seviyordum ve onları kızım olarak görüyordum. Özellikle Clare her gün işten eve döndüğümde beni gördüğüne öyle heyecanlanırdı ki yüzünde kocaman gülümsemesiyle heyecanla kapıya koşardı. Ama bir yandan da çok uğraştırıyorlardı ve Clare gerçekten bir baş belası olabiliyordu. Sarah ve ben tam zamanlı işlerde çalışıyorduk. Sarah hemşireydi, ben de bir kamyonla nakliye firmasında yedek parça satıyordum. Ancak bir şekilde çocuklarla ilgilenmenin beni sıkıştırdığını hissediyordum. Her zaman ilk başvurulacak kişi bendim. Sarah sabahları yataktan kalkıp, benden daha erken, doğruca işe giderdi, ben de kızları hazırlayıp, okula bırakmak zorundaydım. Onları genelde yine ben okuldan alıyordum. Kullanılıyormuşum gibi hissediyordum. Sarah'nın beni daha çok takdir etmesi gerektiğini, yaptığım onca şeyden sonra bana yeterince nezaket göstermediğini ve daha fazlasını hak ettiğimi düşünüyordum. Aslında o zaman çocuklar için hazır olduğumu sanmıyordum; çok toydum. Elbette artık kimse beni çocukların yanına yaklaştırmayacaktır.

Bir noktadan sonra Sarah, hastanede gördüğü bipolar insanlarınkine benzer semptomlar gösterdiğimi düşünerek bir psikiyatrla görüşmemi önerdi. Bunun üzerine bir doktora gittim ve o da bana bipolar teşhisi koydu ama sanırım pek de hevesli değildi. Duygu durumunu dengeleyen, Depakote

adında bir ilaç yazdı; ilaç bazen işe yarıyor gibiydi. Ama doktor bana reçete yazmak dışında hiçbir şekilde yardımcı olmadı. Ben de öfke kontrolü için bir danışmanla görüştüm. O da neticede bana işimizin tamamlandığını düşündüğünü söyledi ama ben bundan herhangi bir fayda sağladığımı hissetmedim. Çok paraya mal oluyordu ve bana yardımı dokunmuyordu.

Böylece kızgın ve kaygılı olmaya devam ettim ve endişelenmeye başladım. Sarah, bir daha intihara kalkışırsam anne babasıyla kalamayacağımı söyledi, bu da kendimi iyice kapana kısılmış hissetmeme neden oldu. Kızlara karşı ne kadar öfkeli olabileceğimi düşünmek beni endişelendiriyordu. Kendime bazen babamın nasıl davrandığını hatırlatıyordum. [Babamla] bu konuda konuştuk. Bazen önce kızmaya başlıyorsun, sonra davranışın yüzünden kendine kızmaya başlıyorsun ve bu da seni sadece daha kızgın yapıyor. Sarah ve ben kızların disiplini konusunda kavga ediyorduk. İkimiz de bazen onlara vururduk ama Sarah, ben onlara daha sert vurduğum ve vururken de gerçekten sinirlendiğim için üzülüyordu. Gerektiğinden daha fazla güç kullanıyordum. Bir keresinde salondaydım, kızlar kapısı kapalı odalarında çok gürültü yapıyorlardı. Onlara birkaç defa sessiz olmalarını söyledim ama susmadılar. Ben de kalktım, kapıya yürüdüm, kapıyı açtım ve onlara bağırdım. Kapı Clare'in yüzüne çarptı ve dudağını patlattı. Sarah'nın onu acile götürmesi gerekti. Zavallı çocuk. Clare çok güzel bir kızdı ve şimdi, dört yaşında, dudağında benim yüzümden bir yara vardı. Bu insanı canavarmış gibi hissettiren bir durum. Bu konuda kendimi çok kötü hissettim. Başka bir zaman ne oldu hatırlamıyorum ama Clare ile birlikte yolda duruyorduk ve o pat diye "Senden nefret ediyorum, Baba." deyiverdi. O kadar sinirlendim ki onu kamyonetime yaslayıp bir daha asla böyle bir şey dememesini söyledim. O kadar korktu ki altına işedi, üstünü değiştirmek için eve götürmem gerekti. Sarah bu olaydan ebeveynlerine bahsedince, onlar Çocuk Koruma Servisi ile bağlantıya geçtiler. Onlar da Sarah ve ailesi ile konuşması için birini yolladılar fakat benimle konuşmadılar çünkü bu sırada başka bir intihar teşebbüsüm yüzünden hastanede yatıyordum ve bir sonuç çıkmadı.

2010 yılı başlarında bir süre her şey iyi gidiyor gibiydi, sonra ilkbaharda yine çok öfkelenmeye başladım. Belki ilaç tedavisi işe yaramıyordu. Yaptığım şeyin sorumluluğu bana ait değildi demiyorum ve olanlar için ilaçları suçlamak istemiyorum ama birdenbire, bazen beklenmedik şekilde olaylar karşısında çok öfkeli olmaya başladım. Sarah ile kavga ettiğimiz bir defasında, tartışırken durdum ve yüzüne çok sert bir tokat attım. İkimiz de, "Oha, bu da nereden çıktı?" dedik. Daha önce hiç böyle bir şey yapmadım, yapmak aklımın köşesinden geçmedi. Sanırım Sarah'nın bana saygısızca davrandığını düşünüyordum çünkü kendimi çocuklar ve evin sorumlulukları arasında sıkışmış ve Sarah da bunu fark etmiyormuş gibi hissediyordum.

Clare'i öldürdüğüm hafta sonu, kızlar ve kız kardeşim Tammy, üvey kardeşim Arthur ve onun kız arkadaşı ile birlikte Washington'daki kulübede birkaç gün geçiririz diye düşünmüştük. Tatillerde pek iyi değildir. Gergin ve asabi olurum. Sarah ile işleri herhangi bir sebepten mahvetmediğim bir tatil hatırlamıyorum. Kulübeye hafta sonu ve Pazartesi için gidecektik ama Sarah beni Cuma günü işten hastalık izni almam ve daha çok kalabilmemiz için ikna etti, böylece fazladan bir günümüz daha olacaktı. İzni aldım ama bundan hoşlanmadım; kendimi suçlu hissetmeme neden oldu. Sonra tam gitmeye hazırlanırken duman kokusu aldım ve dışarı baktığımda yan komşumuzun bahçesinde bir çalının yandığını gördüm. Birisi çalıyı ateşe vermişti. Bizse sadece pencereleri kapatıp, kapıyı kilitleyip yola çıktık. Zaten Sarah'nın benden yapmamı istediği şeyler canımı sıkıyordu, her şeyi iptal edip evde kalmak isteyip istemediğimi sordu ama kardeşlerimi hayal kırıklığına uğratmak istemedim ve onlarla birlikte biraz zaman geçirmek istiyordum.

O hafta sonu olan her şeyi hatırlamıyorum. Başlangıçta işler yolundaydı. Herkesle birlikte eğleniyordum, biz yetişkinler masa oyunları ile vakit geçirip konuşurken, kızlar da televizyon izliyordu. Geriye dönüp düşündüğümde, aslında çocuklar için o kadar da eğlenceli değildi. Yetişkinler kendi aralarında konuşurlarken onlar televizyonun karşısında mahsur

kalmışlardı. İşler çok kısa sürede tatsızlaştı ve Sarah ile ben bunun üzerine tartıştık. Kavga ettiğimiz sırada bir an, Sarah'ya ayrılmamızın iyi bir fikir olabileceğini ve böylesinin kızlar için de daha iyi olacağını söyledim. Bunun üzerine Sarah beni, çocuklarla birlikte eve dönüp beni orada bırakmakla tehdit etti. Bir süre sonra ortam sakinleşti ve Sarah yukarıdaki odalardan birine çıktı. Daha sonra Tammy salona girdi ve Clare'e bluzunu çiğneyip çiğnemediğini sordu. O sıralarda Clare ile her şeyi, oyuncaklarını, elbiselerini çiğnemesi konusunda sorun yaşıyorduk. Kız kardeşime "Hayır, bluzumu çiğnemiordum," dedi ama çiğnemiş olduğunu görebiliyordunuz çünkü buruşuktu ve tükürüğüyle ıslanmıştı. Bu beni sinirlendirdi. Clare'e halası Tammy'nin onu göle götürmeyeceğini çünkü ona güvenemeyeceğini söyledim ve Clare buna çok üzüldü.

Akşam yemeğinden önce, Arthur ve ben mangal için yiyecek hazırlıyorduk, ben de mısırla ilgili bir şey soracaktım, bu yüzden üst kattaki odaya Sarah'nın yanına çıktım. Yatakta uzanıyordu ve anlaşılan kavgamız henüz bitmemişti, hâlâ kızgındı ve biz de yeniden tartışmaya başladık. Sonra Arthur kollarında Clare ile kapımıza geldi, onu salonda ağlarken bulmuştu. Karşımızda gözlerinde yaşlarla duruyordu ve daha fazla şefkat bekliyordu. Dalga geçmek için beni hedef alan insanlarla çevrelenmiş gibi hissettim kendimi ve bu da beni sinirlendirdi. Clare'i aşıya indirmek için yakaladım. Sanırım o sırada niyetim onu öldürmekti. İçimden sürekli şunu tekrarlıyordum: "Clare burada olmasaydı Sarah ve ben tartışmazdık. Clare burada olmasaydı Sarah ve ben tartışmazdık." Clare'i mutfığa götürdüm ve tezgâhtan bir bıçak kaptım. Onu yere yatırdım ve boğazını bıçakla kestim. Herkesin acı çekmesini istedim. Ani bir ölüm olacağını sanmıştım. Ama olmadı. Clare hâlâ nefes alıyordu ve Sarah'ya 911'i araması için haykırdım. Sarah mutfığa girdi ve "Bebeğim! Bebeğime ne yaptın?" diye bağırmaya başladı.

O andan itibaren ortalıktan çekildim ve Sarah'nın Clare'in hayatını kurtarabilmesini umdum. Tammy'nin eve girip Suzy'yi aradığını gördüm, ona arka tarafa gidip, olanları görmemesi için Suzy'yi üst kata

çıkarmasını söyledim. Sanırım, 911 çağrısında ben orada olduğum için hemen birilerini göndermeye korktuklarından dolayı bir sorun yaşandı. Ben de yan taraftaki verandada salıncağa oturdum ve ambulansın gelmesini bekledim. Polisler gelince, bir tanesi bana silah doğrulttu ve beni yere yatırdı. Dizini sırtıma bastırdı, kelepçe taktı ve altı saat polis arabasında alıkoydu.

Her gün o günü düşünüyorum, geceleri rüyamda görüyorum. Beni canlı canlı kemiriyor. Keşke olanları geri alabilsem. Ama bu imkânsız.

Burada yatıp, hayatımın şimdiki hâlini düşünürken, bazı yönlerden zor olsa da hayatın daha basitleştiğini fark ettim. Özgürlüklerim sınırlı ve masraflı olduğu için ailemle olan irtibatım ciddi şekilde kısıtlı. Telefon hesabımda para olmadığı için babamı arayamıyorum ve son mektubundan aramamı beklediğini biliyorum. Şu anki tek iletişim yöntemim bu olsa da babam o kadar yoğun ki bana mektup yazmak çok vaktini alıyor ve çoğunlukla unutuyor. Ailenin geri kalanıyla daha da az temastayım. Hepsi Kanada'da yaşadığı için beni ziyaret etmeleri daha da zor. Elbette çoğu benimle görüşmek istemiyor. Clare'in ölümünden beri Tammy'den hiç haber almadım. Ama olabildiğince idare etmeye çalışıyorum.

İşlerin kolay tarafına gelirsek... Yiyeceklerim benim için hazırlanıyor ve çöp atmak dışında temizlikle uğraşmak zorunda değilim. Tepemde bir çatı, altımda bir yatak ve odaklandığım herhangi bir işi bitirmeye yetecek kadar zamanım var. Bu hem iyi hem kötü elbette. Yaptığım şeyden dolayı bana acı ve keder verdiği için kötü ama bunu aileme ve arkadaşlarıma çektiğim acının kefareti olarak görüyorum. Benim durumumda bu, trajediden önce bir bütün olan Clare'in ailesi ve arkadaşlarını da içeriyor. Düşünecek çok vakit olmasının faydalarından biri, hatalarımı gözden geçirmeye ve kendimi nasıl geliştirebileceğimi düşünmeme olanak sağlıyor olması. Zamanı geri alıp olanları engelleyemeyeceğime göre, Clare'i hâlâ

sevdiğimi ve onu düşündüğümü göstermenin tek yolu kendimi daha iyi bir insan hâline getirmek. Beni şu anda gerçekten en çok üzen şey de, eğer burada olsaydı bana sarılıp beni sevdiğini söyleyeceğini biliyor olmam. Kocaman kalbi olan özel bir kızdı o. Herkesi severdi ve kim sebep olursa olsun onu inciten herkesi hemen affederdi. Onun hayatımı nasıl aydınlattığını keşke daha önce fark edebilseydim. En büyük tesellim, daha fazla incinmeyeceğini ve sonunda İsa ile, oyunlarında hep yaptığı çay partisini gerçekleştirebilecek olmasını bilmem.

İlginç olan, sorunsuz geçen nispeten iyi bir günümde, antidepresan ilaçlarımı aldığım hâlde hâlâ depresif olabiliyorum. Bütün gün memnun mesut boncuk işimde çalıştım. Şimdi burada, akşam yemeği sonrası, hü-zün duygusunu üzerimden atamıyorum. Bu duyguya da özel bir düşünce veya anı eşlik etmiyor. Sadece hüznün ve kayıp duygusu. Bunu neden hissettiğimi anlıyorum ama neden sadece bazen?

Benzer tecrübelerime dayanarak diyebilirim ki birisiyle tartışmak, bana bağırılması veya kötü bir haber almak gibi kötü olaylar buna yol açıyor. Şu ankinin belli bir açıklaması yok, son birkaç aydır bu şekilde oluyor, antidepresan ilaçlara geri dönme sebebim de buydu zaten.

Geçen gün hücre arkadaşım ile paylaştığım değerli bir düşünce aklıma geldi. Burası için iyi bir ekleme olabilir diye düşünüyorum. Suçum bir trajedi ve ailemle arkadaşlarıma korkunç bir zarar vermiş olsa da artık önceden olduğumdan daha iyi bir insanım. Clare'in cinayetinden önceki birkaç yıl gururlu, benmerkezci bir pisliğe dönüşmüştüm. Sadece kendi mutluluğum için endişeleniyordum ve mutluluğumu artırmak için daha çok para kazanıyordum.

Şimdi, bütün gün ne olduğumu düşünmekten başka hiçbir şeyim, ailem bile olmadan hapiste oturuyorum. Bunların hepsi onurumu kırdı. Hâlâ egomon parlayıp, başımı belaya soktuğu zayıf zamanlarım oluyor ama çoğunlukla gururumdan arındım. Bunun en büyük sebebi artık egonun/ gururun insanı sadece çatışmaya sürüklediğini biliyor olmam. Hapse girdiğimden beri gözlemlediğim kadarıyla bütün kavga ve tartışmalar,

tarafından birinin ya da genellikle her ikisinin adam yerine konmadıklarını veya erkeklik gururlarıyla oynandığını hissetmelerinin bir sonucu. Herkes kendi egosunun okşanmasını istiyor. Benim egom düşüşüme neden oldu ve şimdi beni ilgilendiren birçok belanın ortaya çıkmasını önleyebileceğimin farkındayım.

İkinci olarak, Budizm, Yoga ve Hristiyanlık hakkında okuduğum pek çok kitabın hepsinde öne çıkan en büyük kural, sevmek. Herkesi sev: kendini, düşmanlarını ve dostlarını. Buda, mal mülk, kin gazez veya takıldığı her ne ise, bütün bağlandıklarından kurtulmayı öğütler. Başkalarına yardım ettiğimde daha mutlu olduğumu keşfettim. Onlarla canlarını sıkan bir durum hakkında konuşmak, ihtiyaçları olan bir sabun veya bir bardak kahve kadar basit bir şey olabilir bu. Eski ben şöyle derdi: "Hayır, bu para için çok çalıştım ve keyfini ben çıkaracağım." Şimdi ise yaptığım şeylerden zevk aldığım kadar onları verirken de zevk alıyorum.

Ve kin! Bize karşı yaptıkları bir yanlıştan dolayı birine öfkeden çıldırarak hepimiz ne çok yük taşıyoruz. Tek yaptığımız o konuyla ilgili moralimizi bozmak ve o kişiyi görünce tekrar öfkeden çılgına dönmek. Ve ne için? Hapishaneye geldiğimden beri bana pek çok defa yanlış yapıldı, bu kişilerden birini her affedişimde daha iyi hissediyorum. Bir süre önce bir suçlu, sataştığı birini korudum diye beni taciz etmeye başladı. Onun yerine bana taktı. Kendimi öldürmemi söyleyip duruyordu, yan hücrede olduğu için de ondan kaçamıyordum. Sonunda onun da benim de yerlerimiz değiştirildi. Benden özür dilemeye çalıştığı hâlde onunla aylarca konuşmadım. Sonra bir gün kilisede dikkatimi çeken bir şey söylendi: Tanrı sadece siz başkalarını affederseniz sizi affedebilir. Hayatımda yaptığım bütün hatalardan sonra kesinlikle affedilmek istiyordum; ister Tanrı, ister hata yaptığım insanlar tarafından. Neticede bu adamı yüz yüze affettim ve köprüünün altından çok sular aktığını söyledim. Yavaş yavaş tekrar arkadaş olmaya başladık.

Hristiyanlığa uygun yaşamaya çalışırken, hiçbir zaman başkalarını kiliseye gelmeleri ya da kendilerini kurtarmaları için teşvik etme dürtü-

sü hissetmedim. Kendime şimdi Budist diyebilir miyim bilmiyorum ama inançlarımı en iyi yansıtanın bu olduğunu düşünüyorum. Artık hissettiklerimi paylaşmak ve insanlara ulaşmak istiyorum. Bir grup olarak hükümlüler yardımdan kesinlikle faydalanabilirler; hepimiz birilerinin hakkını çiğnedik ve arkamızda acıdan bir iz bıraktık.

Bunu tamir edebilmek için bir şeyler yapabilmek isterdim ama yapacağım hiçbir şeyin suçumu telafi etmenin yakınından bile geçmeyeceğini biliyorum. Hiç param yok ama gönüllü olmak için dünyadaki bütün vakit benim. Hapishanede böyle programlar olmadığı için, özellikle de benimki kadar uzun bir süre için, günde en az on altı saat, üçe üç buçuk metrekairelik bir hücrede bütün gün boncuk dizip, kitap okuyup, düşünerek oturuyorum. Bazen gerçekten çok kötü oluyorum. Ama genel olarak baktığımda eskiden olduğumdan çok daha iyi bir insanım. Keşke sevgili bebeğim beni değiştirmenin bedelini hayatıyla ödemek zorunda kalmasaydı.

MUG'IN OYUNU

Yıllar önce, California'lı antropolog Sarah Hrdy, kilometrelerce ötede, Hindistan'ın sisli tepelerinde meydana gelen farklı bir aile içi şiddet vakasıyla ilgilenmekteydi.¹ Bu vakada Mug, yenice bekâr Itch'i elde etmekte kararlıydı ama Itch temkinliydi; Mug biraz agresifti. Üstelik Itch'in bakması gereken bir bebeği vardı ve güçlü, şamatacı Mug ile Itch'in ona sıkıca tutunmuş küçük çocuğu Scratch arasında da pek sevgi yoktu. Itch Mug'dan çekinir, onun pençe gibi ellerinden uzak dururdu. Yine de Mug kararlıydı. Her fırsat bulduğunda Itch'in etrafında dolanır, ona gövde gösterisi yapıp, manidar bakışlar atar ve duygularını olabildiğince seslendirmeye çalışırdı.

Itch temkinli olmakta haklıydı. Bir öğleden sonra, sabırsızlanan Mug, Itch'e saldırdı ve beline sarılmış olan yavrusunu yakaladı. Itch ve Hillside sürüsündeki dişi arkadaşları çığlıklar atıp, çok ciddi bir şey olmasa da Scratch'ı kana bulanmış ve sarsılmış hâlde bırakıp kaçana kadar Mug'ı yumruklarıyla dövdüler. Haftalar sonra, Mug'ın Scratch'in kalçasına yaptığı ani ve şiddetli saldırı, bebeği sakatladı ve Scratch kısa bir süre sonra ortadan kayboldu, bir daha da görülmedi.

İnsan şiddeti hakkındaki araştırmalarda yankı bulacak bu davranış, tam da Hrdy'nin Hindistan'daki langur maymunları hakkında gözlem yapmak için onca yolu tepmesinin sebebiydi. Bir yıl önce, Mug (tekrar geri dönmek üzere) başka bir rakip erkek tarafından Hillside grubundan atıldığında, yeni lider aynı sistematik saldırıla-

rı grubun gençlerine yapmıştı. O zaman yavrular, Hrđy'nin Shifty Leftless adını verdiği yeni başa geçen alfa erkeği tarafından öldüröl-müştü. *The Langurs of Abu: Female and Male Strategies of Reproduction* [Abu Langurları: Erkek ve Dişı Üreme Stratejileri] adlı kitabında Hrđy "Beni buraya getiren, garip şekilde sapıtmış yetişkin erkeklerin yavrulara saldırısı fenomeni, karşımda duruyordu," diyor.²

Hrđy, kitabında onları tanımladığı şekliyle, orta boylu, gümüşü gri, siyah yüzlü, uzun kuyruklu (langur Sanskrit dilinde uzun kuyruklu anlamına gelir) ve tazı zarafetindeki bu primatlardan büyü-lenmişti. Hrđy, Radcliffe'teki üniversite öğrencilik zamanlarından itibaren Eski Dünya maymunlarının Colobine alt familyasına ait bazı türlerden biri olan bu hayvanlar yani sosyal yapıları, ebeveynlikleri, cinsiyetler arası ilişkileri hakkında yapılmış araştırmaları yalayıp yutarak yıllarca araştırma yaptı. İnsanlar gibi, langurlar da uyum sağlamaya son derece yatkın primatlardır. Hindistan alt kıtasının güney ucundaki deniz seviyesinden tutun da kuzeydeki Himalaya yüksekliklerine kadar her yerde bulunurlar. Öncelikle otçuldurlar; meyve, çiçek ve yapraklarla, hatta insanların onlara sunduklarıyla beslenirler. Sayıları 300 bine yakın olan Hindistan langurları, şehrin sakinleriyle sokakları paylaşarak, geceleri parklarda uyuyarak, çöpleri karıştırarak, bahçeleri, çiftlikleri, pazarları yağmalayarak ve dışarıda kalan korumasız masalardan yemek aşırarak kurdukları kentsel yaşam tarzlarıyla tanınırlar. Adını maymun tanrısı Hanuman'dan alan Hanuman langurları, Hindu dinine göre kutsal sayılır ve Hindistan'da onları yakalamak veya öldürmek yasaktır. Dolayısıyla insanlar, bazen bağırarak ya da tam hedeften vuracak şekilde taşlar atarak, genellikle onlara katlanırlar.

Özellikle Hindistan'ın kentsel bölgeleri ve diğer Asya şehirlerinde nispeten daha kolay gözlemlenebilen, daha büyük karasal langurlar hakkındaki ciddi bilimsel çalışmalar, 1834 senesine kadar dayanmaktadır. Aynı zamanda rahatsız edici davranışları yüzünden tar-

tışma ve araştırma konularının büyüyen odağı hâline gelmişlerdir. Maymunlarla aynı yaşam alanını paylaşan bilim insanları ve yerleşimciler, geniş primat türleri arasında pek çok yönden oldukça sıradan olan, hayvanların gerçekleştirdiği çocuk cinayetleri karşısında şoke oldular. Gözlem, kendimiz ve diğer hayvanlar hakkındaki bir miti, kendi türüne ait üyeleri öldüren tek cinsin insan olduğu mitini yıkma tehlikesi taşıyordu. Tanıklara göre langur cinayetleri öyle ürkütücü ve açıklanması zordu ki araştırmacılar tarafından herhangi bir mantıklı açıklaması olmayan anormal davranış olarak nitelenip araştırmadan çıkarıldılar. Hatta erkekler arasındaki önemsiz kavgalar bile, Phyllis Jay'in 1963 tarihli çalışmasında "tuhaf, kesinlikle tipik olmayan davranış" diye nitelenerek çalışma dışında bırakıldı.³ Bazı bilim insanları, John Calhoun'un National Institute of Health (Ulusal Sağlık Enstitüsü) için yürüttüğü erken çalışmaları hatırlatarak, langur çocuk cinayetlerini kentsel yaşamlarının bir parçası olarak fazla nüfusun yarattığı stres ve "sosyal patolojiye" bağladı. Şimdilerde artık meşhur olan deneylerinde, Calhoun hapsedilmiş bir grup farenin, tıklım tıklım ortamda yavru cinayeti ve yamyamlık gibi patolojik davranışları da kapsayan "davranışsal çöküş" olarak adlandırdığı bazı etkinliklerde bulunana kadar büyümesine izin vermişti.⁴

Hrdy langur yavru cinayetlerini ilk defa üniversitede, Irven DeVore adında bir antropolog ve evrimsel biyoloğun verdiği, primat davranışları üzerine popüler bir derste duymuştu. Hrdy, antropoloji doktorasını yapmak için Harvard'a gittiğinde, yetişkin langurların yavruya uyguladığı şiddet yapbozu ile ilgilenmeyi sürdürdü. Cinsiyet farkının evrimiyle alakalı bir ders için yazdığı ilk makale, "Infant-Biting and Deserting among Langurs" [Langurlar arasında Bebek Isırma ve Terk Etme], önemli bir okuru ikna etmekte yetersiz kaldı. Daha sonra kitabında bahsedeceği üzere, makalesini değerlendiren asistan, konunun "cinsiyetle hiçbir alakası" olmadığını yazdı.⁵ Hrdy doktorasını almadan önce, şiddetin tam da cinsiyetle

alakalı olduğu hakkında güçlü gerekçeler sundu. Nihayet, Darwin'in klasik evrim teorisinde açıklanan çiftleşmek için duyulan güçlü rekabet dürtüsünün körüklediği yavrulara yönelik ölümcül şiddetin, aslında şaşırtıcı bir şekilde evrimsel bir amaca hizmet ettiğini ileri sürerek cinsiyet, cinsler, şiddet ve ebeveynlik hakkındaki geleneksel teorileri, devrimsel bir algı ile çürüttü. Yavru cinayetine meyilli davranış fikrinin, sapkınlıkla değil de bunu gerçekleştirenlerle alakalı olması, insan erkeklerinin işlediği aile içi şiddet suçlarını anlamaya yönelik araştırmalarının büyüyen yapısını canlandıran ufuk açıcı bir bakış kazandırdı.

Abu Dağı'nın yemyeşil ormanlı tepeleri, Delhi'nin 730 km kadar güneybatısında, Kuzey Hindistan'daki Racastan'ın aşınmış ovalarından yükseliyor. Tepe doruğundaki ana şehir, Nakhi Gölü yanında yuvalanmış Abu'dur; 8.000 civarında olan nüfusu, turistlerle ve yöredeki kutsal mağaraları ve on ikinci yüzyıl Hindu tapınağı Dilwara'yı gezmeye gelen hacılarıyla, farklı zamanlarda artar. Abu ve çevresindeki langur hareketleri, yedi ayrı grupta düzinelerce langurun davranışlarını izlediği 1971 ile 1975 yılları arasında değişik mevsimlerde gerçekleşen beş ziyarette elde ettiği 1.500 saatlik araştırma süresince Hrdy'nin odak noktası idi. Biseksüel langur grupları, dişiler, yavruları ve genellikle liderlik eden ve liderlikleri çoğunlukla yine yalnız başka bir erkek tarafından elinden alınan yalnız erkeklerden oluştuğu için nispeten istikrarlıydı. Sütten yeni kesilmiş genç erkekler ya da "alt yetişkinler", tipik olarak kral erkek tarafından, ya doğal olarak başka bir gruba yönelmek üzere ya da kendi yollarını bulmaları için bazen de olgunlaşmamış çocuksuz dişilerle de birlikte diğer "yan grup" erkekleri ile bölgede gezinmek üzere gruptan atılırlardı.

1975'e kadar Hrdy'nin çalışması yavrulu gruplar veya yan grup erkeklerinden oluşan 242 languru kapsıyordu. Bölgelerine göre Arbuda Devi Temple, Bazaar, Hillside, Chippaberi, I. P. S., Toad Rock ve School olarak isimlendirdiği ve bütün bireyleri tanımladığı yedi alt grup üzerinde yoğunlaştı. Gruplarının insanlarla değişik seviyelerde etkileşimi vardı. *Langurs of Abu* kitabında yazdığı üzere, Chippaberi ve Bazaar grupları, günlük beslenmelerinin önemli bir kısmını insanlardan temin ediyordu; ya hayvanlar çöpleri karıştırıyordu ya da Chippaberi grubunda olduğu gibi, yakınlardaki otobüs duraklarındaki yolcular onlara doğrudan nohut, fıstık veya chapati* veriyordu. Diğerleri insanlardan daha az yiyecek alıyordu ama çoğunun insanlarla biraz teması vardı. Jane Goodall gibi, Hrdy de langurları sayılar ve harflerden ziyade fiziksel özelliklerine göre isimlendirdi; örneğin, Splitear (Yarık Kulak), Harelip (Tavşan Dudak), Cast-eye (Göz Atıcı), T. T. (Tied Tail'in (Düğümlü Kuyruk) kısaltması), Elfin (sivri kulakları olduğu için), ve Pawlet (deforme olmuş sağ patisi yüzünden).

Canlıların gündelik bireysel alışkanlıkları Hrdy'yi fazla etkilemiyordu, onu çarpan aralarındaki etkileşimdi. Kitabında "Gerçek bir doğa hayranı sayılmam," diyor. "Beni sabah yatağımdan kaldıran ve yaşadıkları yerlerde kesintisiz 11 saat kadar taban teptirerek Hindistan güneşinin altında dışarıda tutan, yaşantılarının sahip olduğu heyecanlı olaylar dizisi, Colobine pembe dizisinin bir sonraki bölümüydü".⁶

Hrdy, bilhassa erkek langurların yavruları neden öldürdüklerini ortaya çıkarmak ve gözlemlemek için Hindistan'a gitmesine rağmen, zaman içinde çalışmasını dişiler ve erkeklerin "çiftleşme stratejilerini" inceleyecek şekilde genişletti. Ama sonunda görmeyi beklediği şiddetle karşılaştığında gördükleri o kadar şoke ediciydi ki başlangıçta üstesinden gelmekte epey zorlandı.

Langurs of Abu kitabında “Langurlarla çalışmaya karar verdiğimde öncelikli olarak aklımda yavru cinayetleri vardı, gerçekleştiklerini görmek inanılmaz geldi,” diye yazıyor.⁷ Hrđy kitabında, Hillside grubunun egemen erkeği başka bir tanesi tarafından devrilmiş olsa da, “altı yavrunun altısı da kayıp olmasına ve iki yerlinin yetişkin bir erkek langurun Hillside grubunun yaşam alanında yavruları öldürdüğünü gördüklerini belirten rapora rağmen her yolu denedim,” diye itiraf etmiş. “Bütün bir günü, muson mevsiminin kalın sis tabakasının ve şiddetli yağmurların arasında belirenin bu grubun yavruları olmadığına, değişik bir grup olduğuna kendimi ikna etmeye çalışarak geçirdim. Fakat, sisin içine daha uzun süre dikkatlice bakınca bunların yağmurda ıslanmış ürkek dişiler, Bilgay, Itch, Harrieta, Oedipa, Pawless ve Sol olduklarına emin oldum. Yedinci dişi ve altı yavru bir daha asla ortaya çıkmadı.”

Hrđy yavaş yavaş yavru cinayetlerini kabullendi ve hem Abu’da hem de raporlara göre yakındaki Dharwari ve Jodhpur’da da yavru cinayetlerinin sadece olağan olduğu sonucuna varmakla kalmadı, bir alfa erkeğinin bir diğerinin yerine geçtiğinde gerçekteşen bir âdet olduğunu da ortaya çıkardı. Hrđy, Abu bölgesinde erkekler tarafından gerçekleştirilen yavru cinayetlerinin “ölüm oranlarının tek en büyük nedeni” olduğunu ortaya çıkardı.⁸ Yavru ölümlerinin gruplar arasında değişiklik gösterdiğini gözlemledi, örneğin uzun bir dönem aynı erkek tarafından yönetilen Toad Rock’ta hiç ölüm olmazken, bu sırada üç defa lider değiştiren Hillside grubunda şaşırtıcı bir şekilde yüzde 83 oranında yavru ölümü gerçekteşmişti. Hillside grubu dişileri, hayatlarında sürekli değişen erkeklerin yavruları öldürmesi yüzünden nankör bir doğurma ve çocuk yetiştirme görevine maruz kalıyorlardı. Hrđy Hillside grubunu gözlemlemeye ilk başladığında grup, Shifty Leftless’ı alt eden ve Shifty’nin bütün yavrularını sistemli olarak öldürdükten sonra grubu kendi yavrularıyla çoğaltmak için dişilerle çiftleşen Mug tarafından yönetiliyordu. Shifty daha

sonra Mug'ı devirmek ve onun yavrularını yok etmek için geri döndü. Shifty hem Hillside grubuna, hem de yakındaki Bazaar grubuna hâkim olmaya çalışırken, Mug Shifty'nin yokluğundan faydalanıp, Hillside grubunu tekrar ele geçirdi ve bir kere daha eski âşığı Itch'le yüzleşerek çocuk cinayetlerini tekrar başlattı.

Çocuk cinayetleri döngüsü, Hrdy'nin yetişkin langurların gençlere uyguladığı şiddet hakkındaki algılarda devrim yaratan teorisinin katalizörü oldu. Hrdy'ye göre bu öldürmeler bir sapkınlıktan çok öteydi. Bunun yerine, grup yeni bir erkek tarafından ele geçirilince meydana gelmesi beklenebilirdi. Çocuk cinayetleri, eski lideri def eden gaspçı erkeklerin önceliği idi. Devrik erkeğin yavruları hızlıca dağıtılıyordu. Kaçan veya birlikte gruplar oluşturan dişiler, olabildiğince uzun süre yavrularını korumaya çalışıyorlardı. Hrdy, yavruların annelerine tutunmak dışında kendilerini koruyacak pek az seçeneği olduğunu ve genellikle çok uzun süre hayatta kalamadıklarını kaydetti. Anneler, kaçınılmaz sonu sadece belli bir süreliğine bertaraf edebiliyordu. Çocuklarını yok etmek isteyen erkekler tarafından avlanıyorlardı. Bazı anneler yavrularını cani lidere daha çabuk feda ediyor, bazıları ise ortadan kayboluyordu. Fakat bazıları da yeni liderle tekrar çiftleşmek için gereken zamanı hızlandırmak adına yavruları erken sütten kesiyordu. Hâlâ yavrusuyla birlikte olan bazıları, “yalancıkdan arzulu” görünüp çiftleşiyorlardı. Hardy, yavrusu olduğu hâlde hemen çiftleşen veya hamile kalan dişilerin önceki eski liderden olan “artık” yavrularının yaşamalarına, üzerine bindikleri dişinin yavrularının babalığı hakkında kafası karışmış olan yeni liderin izin verdiğini gözlemledi.

Hrdy'nin analizinde, grubun yeni baskın erkeği için çocuk cinayetleri, erkeklerin dişilere ulaşma stratejisinin belli bir parçasıydı ve grubun yeni egemen erkeği için evrimsel seçim değerine ya da üreme başarısına hizmet ediyordu. Erkek langurların, daha genç, güçlü meydan okuyan biri tarafından devrilmeden ve çiftleşme şansı

tamamen yok olmasa da anlamlı ölçüde azalmış daha düşük seviyeli erkeklerin arasına düşmeden önce, çocuk sahibi olmak ve langur havuzuna genlerini eklemek için çok kısa bir şans aralığı oluyordu. Bir gruba hükmetmek, bir tür maymun ölümsüzlüğü için bir dürtüdür, en azından bir erkeğin genleri açısından bu böyledir. Önceki liderin neslini öldürmek, kendileri ve yavruları için dünyayı daha güvenli hâle getirir ve kendi yavrularının evrimsel seçim değerini güvence altına alırken daha sonra rakiplerin elimine edildiği bir dünyada üreme ihtimallerini de artırır. Erkekler yavruları öldürerek, aynı zamanda dişilerin de yeni bir çiftleşme için hızla arzulu hâle gelmelerini ve dişinin besleme kaynaklarının hemen yeni erkeğin yavrularının bakımı için serbest kalmasını garanti etmiş olurlar. Erkek langurun bir gruba hükmetmesi nispeten kısa ömürlü olduğundan, liderler, yetişkin dişiler arzulu cinsel partnerler ve kendi yavrularının yeni anneleri olmadan önce var olan yavrularının büyümesini ve bağımsızlaşmasını bekleyerek vakit kaybedemez. Elbette bunların hiçbirisi erkek bir langur, grubundaki bir yavruyu öldürürken zihninden geçmez, tek umursadığı şey bir dişiye binmektir ve beline tutunmuş bir bebek varsa bu dişi havasında olmayacaktır.

Hrды'nin bakış açısı, sosyal, cinsel ve langurlar arası ebeveyn ilişkileriyle ilgili çalışmaları sarstı ve sadece primatlar arasında değil diğer türler arasında gerçekleşen yavru cinayetleri için taze bir bakış ve analizi tetikledi. Hrды'nin fark ettiği işlem acımasızca faydacı bir davranıştı ve langurlar tarafından bilinçsizce de olsa evrimsel bir maliyet-fayda dürtüsü ile bağlantılıydı. Bu görüş hemen tartışmalara yol açtı ve evrim merdiveninde bize bu kadar yakın olan hayvanların kanlı yansıması ile pek iyi gitmeyen, kendi imgesini cömert, alakalı yetişkinler ve ebeveynler olarak gören insanları rahatsız etti. Pek çok antropolog inanmakta zorlandı. Saldırı niteliğindeki eleştirilerden biri, Hrды'nin maymunlarının dengesiz olduğu yönündeydi. Erkek bir meslektaş, olası Neandertal bağlantılarımızın altını çizerce-

sine, Hrdy'nin kendi çocuklarını yetiştirmekle daha çok zaman geçirmesini önerdi. Araştırmacılar başka türler arasında da aynı yavru cinayeti sistemini kayıt etmeye başladıkça, Hrdy'nin teorisi saldırılara rağmen, kısa süre içinde antropologların ve biyologların doktrini hâline geldi. Hrdy'nin çalışması, bir gerçeğin onlarca yıldır var olmasına rağmen bilim insanları farkına varamadığı için gizli kalmasının bariz bir örneğidir. Uzun bir araştırmacılar listesi langur yavru cinayetlerini anlamlandırmakta başarısız olurken, Hrdy'nin langur gruplarında dişilerin pozisyonuna odaklanması ve çiftleşme stratejilerine duyarlılıkla yaklaşması ona şaşırtıcı ve dikkate değer bir anlayış kazandırdı ve bu daha sonra hayvan bilimlerinde kabul gören bir ilke oldu.

Hrdy'den önceki birkaç araştırmacı, langur ve diğer primat toplumlarını, kendi türünün devamı için mümkün oldukça çok bireyin hayatta kalmasını sağlamak amacıyla elinden geleni yapan bireylerden oluşan huzurlu topluluklar olarak görüyorlardı. Örneğin bazı araştırmacılar, grupların çevresinde takılan genç erkek eski dünya maymunlarının, grubun daha değerli üyelerini korumak için tacizci saldırganlara kendilerini gönüllü “tampon” primat kurbanlar olarak sunduklarını bile düşünmüştü. Hrdy *Langurs of Abu*'da, “İnsan olmayan en yakın akrabalarımız, maymunlar ve insansılar, ilk defa yoğun olarak çalışmaya başladığımızda, kendi toplumumuzun idealleşmiş hâli, şaşırtıcı olmayan bir şekilde onlarınkine yayıldı,”⁹ diye yazıyor. Böylesi bir toplum algısının bilimden çok arzuların giderilmesine yönelik olduğuna ikna olan Hrdy, insanlar gibi maymunlar da “grubun hayatta kalmasını garantilemeye yönelik karmaşık sosyal sistemlere sahipler,” diyor. *Mother Nature* [Doğa Ana] isimli daha sonraki bir kitabında Hrdy, modern dünyada üç çocuk annesi biri olarak, kendisi ve çocukları için en iyi olacağına inandığı “anlaşılarak yapılmış tek eşli bir evliliğe taraftar” olduğunu dile getiriyor.¹⁰ Yine de primatlar, ilk insanlar, hatta değişik durumlardaki modern

insan anneler için durumun ille de bu olmadığını kabul ediyor. İlk anneleri kastederek “Kendi ilgilendiğim önceliklerin onlar için de doğru olduğunu dayatmak pek bilgece ve adil olmaz,” diye ekliyor. “Bununla beraber, Viktorya döneminden günümüze kadar, antropolog ve evrimcilerin yaptığı bu oldu.”

Hrды, keşfini yaptığı zaman popüler olan primat toplumları hakkındaki idealize görüşlerden uzak olarak, fark etti ki bir bireyin evrimsel seçim dürtüsü bütün bir langur topluluğunun hayatta kalma ihtimalini tehdit edebilecek kadar bencil olabiliyordu; tıpkı kitlesel bebek cinayetleri yüzünden nüfusu büyük ölçüde azalan Hillside grubunda olduğu gibi.

Langurs of Abu kitabında Hrды, ilk insan ve primatlara ilişkin teorilerdeki idealize edilmiş yanlış algıların düzeltilmesinin, kendi dürtülerimizin bazılarını daha etkili anlamak için kritik öneme sahip olduğunu iddia ediyor. Hrды, “kendimiz ve primatlar hakkındaki” tam da bu “tuhaf yanlış algılarımız langur çalışmaları tarihine anlam kazandırdı,” diye yazıyor.¹¹ “Langur destanı, diğer primatlar hakkındaki yanlış algılarımızı ortaya çıkararak kendimiz hakkındaki yanlış algılarımızın da maskesini düşürebilir.”

Hardy, eğer langurlar insan toplumları hakkında bir içgörü sunacaksa bunun açıkça erkek bebek sevgisinin hassas, sevecen bir imgelemi olmadığını ve evrimsel çıkarları onları neredeyse “iki farklı tür” yapacak kadar ayrı olan cinsiyetler arasındaki ilişkinin de kolay olduğunu iddia etmediğini kaydetti.¹² “Dişi langurun çıkarı” nadiren “ona eş olanlarla kesişiyor,” diyor ve oyun yazarı August Strindberg’den alıntılarla “Cinsellik çatışma demek,” diye ekliyor. “Erkeklerin döllenme dışında, dişi langurları başka erkeklerden korumaktan başka pek az faydası bulunuyor.”

Hrды’nin araştırma ve analizlerinden merakı uyanan başka bilim insanları, özellikle Colobine alt familyasına ait diğer primatlar arasında erkeklerin ve bazen de baskın dişilerin gerçekleştirdiği yavru

cinayeti sistemine bakmaya ve kayıt tutmaya başladılar. Günümüzde benzer davranışların diğer türlerden vakalarla beraber aslanlar, yaban köpekleri, gergedanlar, fareler, ördekler, su aygırları, ayılar, sıçanlar, tavşanlar ve kurtlar arasında da gerçekleştiği gayet iyi biliniyor.

Hrdy teorisini geliştirdikten sonraki birkaç yıl içerisinde, diğer primat araştırmacıları da artan oranda yavru cinayetlerine tanık olmaya başladılar. Belki de en kaydadeğer biçimde primatolog Diane Fossey tarafından gözlemlenen gümüş sırtlı goriller olabilir ve hatta özenli babalar, annesi ölmüş veya nadiren dışlanmış bir yavrunun bakımını üstlenebilirler. Azametli uzun ömürlü gümüş sırtlı gorillerin, bazen 30 yıla varan uzun dönemler boyunca bir gruba hükmetme şansları olur, böylece hükümdarlıklarına sıklıkla meydan okunması ile uğraşmak zorunda kalmazlar. Yine de sadece Fossey bile, bir rakip erkek tarafından gerçekleştirilen dokuz yavru cinayeti vakası belgeledi.¹³

Jane Goodall Tanzanya Gombe Parkı'nda on yıl boyunca şempanzelerle çalıştıktan sonra ilk yavru cinayetine tanık oldu ama bu sefer cinayeti, Goodall'ın Passion ve Pom ismini taktığı bir anne kız işlemiştir. İkili kendi gruplarındaki rakip dişilerin en az beş (muhtemelen sekiz) yavrusunu avladı ve boyunlarından ısırarak öldürdü, sonra da onları yedi. Goodall bu "vahşi cinayetlerden" öyle dehşete düştü ki hiç de bilimsel olmayan bir şekilde, ikiliyi tam da bir yavru cinayeti daha işlemek üzereyken bağırarak kovaladı.¹⁴ Cinayetler, Pom bir bebek sahibi olunca sona erdi; Goodall bebeğe Pax ismini verdi. Ancak tanık olduğu şey karşısında Goodall'un sinirleri bozuldu ve daha idealize ve basit bir insan öncesi ebeveynlik ve toplum olarak gördüğü zevkli şempanze hayatı görüşü sarıldı. *Reason for Hope: A Spiritual Journey (Umutun Kaynağı*)* adlı kitabında "Gombe şempanzelerinin, çoğunlukla insanlardan daha

* Galata Yayınları, 2003.

nazik varlıklar olduğuna inanmıştım. Sonra aniden, şempanzelerin de vahşileştiğini fark ettik, yani onların da doğalarında karanlık tarafları vardı, tıpkı bizim gibi,” diye belirtiyor.¹⁵ Tanık olduğu yavru cinayeti, şempanzelerin —ve insanların— doğalarına ait görüşlerini sarstı ve ilk defa, tıpkı dayanışma ve şefkat gibi, insana ait saldırganlık ve şiddet kapasitesinin köklerinin evrimsel geçmişimizde olduğunu kabul etti. Bu pek çok insanın öğrenmek istemeyeceği türden bir dersti. 1979’da, *National Geographic*’te yayınlanan “Life and Death at Gombe” [Gombe’de Yaşam ve Ölüm] başlıklı yazısında bulgularını ilk defa yayınladığında, cinayetlerin resimleri ve detaylı anlatımı yüzünden dergi, saldırılara hedef oldu. Aynı langur cinayetlerinde olduğu gibi bu davranış yine sapkın, istisnai olarak görüldü ve Goodall’un anlattığına göre, şahsi tanıklıkları sadece “anekdotsal” oldukları yönünde eleştirilere maruz kaldı.¹⁶ Goodall bunun “açıkça saçma” olduğunu yazdı. “Çok yakın mesafeden, sadece bir değil tam beş vahşi saldırı izlemiştik. Daha da önemlisi, diğer saha araştırmacıları Afrika boyunca şempanzelere ait başka bölgelerde benzer saldırgan davranışlar gözlemlemişlerdi.

Goodall, erkeklerinkine benzer evrimsel dürtüler tarafından körlendiğine emin olduğu, dişiler tarafından gerçekleştirilen yavru cinayetleri üzerine araştırma yapmaya devam etti. Pom ve kızı gibi daha yüksek rütbeli başka dişi şempanzelerin birkaç kere rakip dişilerin yavrularını öldürdüklerine tanık olunmuştur. Bu durum, yavrular kolayca öldürülebildiklerinde ve rütbeli dişinin yavruları için tehdit oluşturmalarından önce yaşanıyordu, çünkü rakiplerin ortadan kaldırılması Pom ve kızı gibilerin evrimsel seçim şansını artırıyordu.

Langurs of Abu kitabında Hrdy, böylesi bir davranışın bizim evrimsel geçmişimizde çok gerilerde kaldığı ve insan alfa erkeklerin diğer erkeklerin yavrularını öldürmek için ortalıkta gezinmediklerine okurları temin ediyor. İnsan erkekleri bir kadınla seks yapmak veya onunla yaşamak için rakibinin yavrusunu öldürmek zorunda değil;

sayısız erkek, önceki ilişkilerinden çocukları olan kadınlarla aynı evi paylaşıyor. Kitabında “Bu çocuk cinayetleri mirasından insanlar açısından nasıl bir çıkarımda bulunabiliriz?” diye soruyor.¹⁷ Kendi üreme başarısını artırmak için insan erkeklerinin çocukları öldürmek zorunda olduğu hipotezini desteklemeye yönelik çok az güvenilir kanıt mevcut.” Bazı kültürel yaptırımlı çocuk cinayeti çeşitlerinin, genellikle bebeğin yaşama şansı düşük ve kaynaklar yetersizse nadir de olsa gerçekleşmekte olduğunu söylüyor. “Pek çok endüstri öncesi insan toplumunda” yavru cinayetleri “öncelikle pratikti” ve sıklıkla annenin rızası veya katılımıyla gerçekleşiyordu ve bu, Hrđy *Mother Nature* [Doğa Anne] kitabı için çalışmaya başladığı sırada başka bir araştırmasının odak noktasıydı. Hrđy, çocukların terk edilmesi hatta anne tarafından gerçekleştirilen bebek cinayetleri genellikle, “ekonomik sıkıntı, çocuğun hayatta kalma ihtimali ve gelecekteki evlilik potansiyelleri” ile bağlantılı diye ekliyor. Modern çağda, Brezilya Yanamamo erkeklerinin, başka bir topluluğa baskın yaptıklarında çocukları öldürdüklerine tanık olundu. *Langurs of Abu* kitabında Hrđy, anneler de kaçırılabilirdi ve çocukları geride bırakılıyordu, bu da erkekler tarafından uygulanan “işlevsel olarak çocuk cinayeti ile eşdeğerti”, çünkü çocuklar bakılmıyorlardı ve büyük olasılıkla açlıktan ölüyorlardı, diyor. Yine de kitabında vurguladığı üzere, “insanlar arasında, çocuk cinayetine yönelik genetik zorunluluğa benzeyen hiçbir şey yoktur”. Bununla birlikte Hrđy, Kral Hirodes’in, yeni doğmuş İsa’nın ileride hükümdarlığına meydan okuyacağını düşündüğü için, bunu önlemek amacıyla bütün erkek çocukları ve bebekleri öldürttüğünü anlatan İncil bölümüne de işaret ediyor. Hrđy’nin kitabına, Shakespeare’in *Titus Andronicus* eserinde, Romalı hükümdarın karısının Faslı sevgilisinden peydahladığı açıkça belli olan “zenci bebeğe” karşı duyduğu korkutucu ve ölümcül kıskançlığa gönderme yaparak başlaması ilginçtir.¹⁸ Anne, kendisini kurtarmak amacıyla, bebeği öldürmesi için sevgilisine yalvarır. Adam,

“hanımım hanımımdır ama bebek benimdir,” diye açıklama yaparak reddeder. Hrđy alaycı bir şekilde “Eğer daha fazla primatolog sahada çalışmadan önce bu oyunu görmüş olsaydı maymunları inceledikleri bozkırlar ve ormanlarda gözlerinin önüne serilen davranışları daha iyi anlayabilirlerdi,” diyor.

Hrđy, 1982’de zoolog Glenn Hausfater ile birlikte Cornell’de yavru cinayetleri araştırmacılarının bir konferansına katıldı. Bu konferans sonrasında, *Infanticide: Comparative and Evolutionary Perspectives* [Yavru Cinayeti: Karşılaştırmalı ve Evrimsel Perspektifler] kitabını yazdı. Hrđy, sunulan kanıtların yavru cinayetlerinin evrimsel seçim amacı güttüğünden hâlâ şüphe duyanları ikna edeceğinden emindi. Hrđy ve Hausfater, kitaplarının giriş kısmında, Hrđy’nin birkaç yıllık kısa bir dönem içinde gerçekleştirdiğı langur çalışmalarından bu yana bilimin yavru cinayetlerine bakışında kat ettiğı mesafeye vurgu yapıyorlardı. “nceleri yavru cinayetlerini anormal ve sapkın bir davranış olarak gören davranışsal biyoloji ve ona bağılı disiplinlerin entelektüel sarkacı, geçtiğimiz on yıl içerisinde, pek çok toplulukta yavru cinayetlerinin normal ve münferit olarak uyarlayıcı bir eylem olduğı yönündeki güncel görüşe kaydı,” diye yazdılar.¹⁹ İşin aslı, araştırmacılar, “sürekli uzayan davranışlar listesini ocuk cinayetlerinin çok bariz olmayan biçimleri ya da ocuk cinayetlerine karşı geliştiren stratejiler olarak yorumlamaya başladılar,” diye eklediler. Hrđy ve Hausfater, bilim insanların başlangıçta hayvanlar dünyasında yavru cinayetleri fikrine karşı direnç gösterdiklerini çünkü bu davranışın “kendi toplumumuzdaki sapkın bir uygulama” olarak kabul edildiğini yazdılar. Ancak bunun, türlerin hayatta kalmasında hangi rolleri üstlenebileceğini de anlamamışlardı. “ocuk cinayetleri” Hrđy tarafından “evrimsel kurallar çerçevesinde açıklanmaya başlayınca memelilerdeki ocuk cinayeti hakkındaki raporların yayımlanması çarpıcı biçimde arttı,” diye yazdılar. Yazarlar sarkacın çok ileri savrulduğuna dikkat çekerek, “ok büyük ihtimalle bundan on yıl sonra okurlar, değışik

hayvan türlerinde gerçekleşen yavru cinayetlerini doğal karşılayabilir ve hatta bu konuda geçen on yılda yapılan araştırmalara damgasını vuran ateşli tartışmalar ve çatışmalardan bihaber olabilirler.”

Çoğu evrimsel biyoloğa göre mesela halledilmiş olsa da antropolojide karşıt fikirler, onlarca yıl var olmaya devam etti. İnsanlar da dâhil bütün türlerdeki yavru cinayetleri Hrdy için bile bir öğrenme eğrisi oldu. “Çocuk istismarı, ihmali, terk edilmesi ve çocuk cinayetlerinin bu konuda çalışma yapanların farkında olduğundan bile daha yaygın olduğuna dair farkındalık 1980’lerden itibaren arttı,” diyor *Mother Nature* isimli kitabında.²⁰ “Terk etme ve çocuk cinayetinin, hem insanlarda, hem hayvanlarda evrimsel geçmişimize kadar uzandığını ben zaten biliyordum. Sadece olan bitenin büyüklüğünün farkına varamamıştım.” Korkunç istatistiklere rağmen, Hrdy insanlar arasında daha fazla çocuk cinayeti işlenmemesine şaşırıyor. “Şimdiye dek 50 farklı türde kaydedilen, çoğunlukla da 1974’te ilk olarak ileri sürdüğüm ‘cinsel seçim’in öngördüğü kalıpta işlenen yavru cinayetlerinin primatlar arasında ne kadar yaygın olduğu ve bizim türümüzde erkeklerin başka erkeklerin çocuklarına ne kadar erişimi olduğu düşünüldüğünde, beni asıl şaşırtan, erkekler tarafından işlenen çocuk cinayetlerinin insanlar arasında bu kadar seyrek olmasıdır,” diye yazmıştı Hrdy, bana 2012 yılında yolladığı bir e-postada. Bunu üreme sistemlerimizin en yakın büyük maymun akrabalarımızın bazılarınıninkinden (goriller ve şempanzelere) çok farklı olmasına ve insan erkeğinin duygusal gelişimine ve kadınların üreme stratejilerine bağlıyor.

Bu üreme stratejileri, yıllarca Hrdy’nin çalışmasının ana odak noktası oldu. Araştırmasına başladığında antropoloji alanında bu işi yapan pek az kadın bilim insanından biriydi ve erkek meslektaşlarının görmezden gelme eğiliminde olduğu ve evrimde önemli rol üstlenen şeye ilgi duymuştu: dişiler. Araştırmacıların çoğu, aynı Darwin’in yaptığı gibi, dişilerin etraflarında dönen evrim sahnesinde pasif bir rolü olduğunu düşünüyordu. Genellikle güçlü erkekler tarafından se-

çilirlirken utangaç bir şekilde oturdukları düşünülüyordu. Daha sonra biyolojik olarak yapmaları gereken şeyi yapıyorlardı: çocuk sahibi olmak ve onları büyütme. Hrđy, bu perspektiften bakıldığında, dişiler hiç evrim geçirmemiş gibiydi, diye takılıyordu. Ancak o, dişilerin ne kadar kararlı ve stratejik bir şekilde yavrularını koruduklarına tanık olmuştu. Langur dişileri, yeni vahşi alfa erkeklerine karşı kalkan olup, yavruyu korumak için takımlar oluşturuyordu. Hrđy'nin daha sonra "allo-ebeveynlik" diye adlandırdığı bu paylaşımcı korumacı ebeveynlik, yaşlısından gencine bütün diş langurların bazen doğumdan birkaç dakika sonrasında itibaren diğer dişilerin çocuklarına bakmasıyla yaşamları boyunca ilerlemiş. Ayrıca çocuğun babasının kim olduğu anlaşılmasın diye erkeklerin kafasını karıştırmak üzere birden fazla erkekle cinsel ilişki arayışında olduklarını tahmin ediyor ki bu da çiftleşmedikleri dişilerin taşıdıkları yavruyu öldürmeye meyilli olan erkeklere karşı bir koruma sağlıyordu.

Hrđy'ye göre insan anneler de kendilerine ilgi duyan birden fazla erkekle cinsellik yoluyla bağ kurarak, bu erkeklerin kadının bebeklerine karşı korumacı hissetmesini veya gelecekte kendi çocuklarını taşıdığını ummasını sağlayan benzer bir stratejiye güveniyorlardı. Böylece iddialı seksi kadınlar, bir erkeğin babalık hakkındaki kuşkularını çocuğunun yararına kullanabiliyordu ve ek olarak birinci partneri onu terk ederse "el altında" erkekler bulundurmuş oluyordu (ayrıca, yakışıklı, güçlü ve akıllı genlere sahip olan erkeklerden ziyade, kendisini terk etme ihtimali düşük olan ailesine iyi bakan eşleri kasten seçebiliyorlar). Ancak "kaza en uygun" üreme taktiği, "sıklıkla, erkek kazın tercih ettiğinden farklı görünecektir," diye ekliyor Hrđy.²¹ Dişinin "pek çok muhtemel baba" stratejisi, kendisi de pek çok dişiyi birlikte olmak isteyen ve partnerinin sadakati konusunda takıntılı olan erkeği özellikle hayal kırıklığına uğratabiliyor çünkü kaynaklarını yuvasında beliriveren bir başka rakip erkeğe ait bir çocuğa harcamak istemiyor. *Mother Nature* isimli kitabında,

döllenme kadının vücudunda meydana geldiği için, bir erkek ancak kapıya “harem ağası” dikerse veya “elinin altında bir DNA laboratuvarı” varsa çocuğun babası olduğundan emin olabilir diye yazıyor.²²

Hrdy daha sonraki kitaplarında, sadece hayata başlamak için değil, çocukların yetiştirilmesinde de babaların üstlendiği rolün öneminden bahsediyor. İnsan erkekleri genellikle sevgi dolu, özenli ebeveynlerdir. Babalar çocuklarını büyötmek için aynı anneler gibi güçlü bir biyolojik dürtü duyarlar ve bebeklerinin ağlaması gibi davranışlara da aynı eşleri gibi tepki verirler. Yine de erkekler, daha düşük bir ağlama eşiğine annelerden daha az sıklıkla cevap vermeye meyilliler. Hrdy, anne babaların çocuklara cevap vermelerindeki bu küçük farklılıkların, zaman içinde gelişen ebeveyn çocuk arasındaki ilişkide, cevap veren ebeveyn ile, yani genellikle anne ile çocuk arasında daha güçlü bir bağ gelişmesine neden olduğunu belirtiyor. Hrdy, *Mother Nature* isimli kitabında, çocuk büyürken, bir erkeğin ailede hâlâ devam eden varlığının çocuk için yaşamsal önem arz ettiğini, modern Amerika'dan Brezilya'daki Ache kabilesine kadar, çocukken babasını kaybeden birinin babalı olana oranla iki yaşından önce ölme riskinin dört kat daha fazla olduğunu söylüyor.²³

Eğer Hrdy'nin langurlarda ebeveynliğe ve yavru cinayetlerine dair ilk bulguları insanları şok ettiyse, sonraki buluşları da bunu pekiştirmiştir. *Mothers and Others: The Evolutionary Origin of Mutual Understanding* [Anneler ve Diğerleri: Karşılıklı Anlaşmanın Evrimsel Kökenleri] adlı kitabında, Buzul Çağı'na ait, çocukların ortaklaşa bakımı ve korunması mirasımızın, yani “işbirlikçi yetiştiriciler” şeklinde evrim geçiren ebeveynlik anlayışımızın, daha iyi olan tabiatımızı ne kadar derinlemesine şekillendirdiğinin altını çiziyor. Daha fazla “ötekini önemseyen” ve işbirlikçi olan kendi yapımızın arkasındaki başlıca güç, savaşmak için bir araya toplanmak değil, ebeveynliktir, diye sürdürüyor. Langurlar bir yavru öldürebilir fakat çağlar süren evrim sonrasında bir insan yavrusu bir erkeğin kalbini

eritebilir. İnsan yavruları o kadar uzun süre boyunca öylesine bağımlıdırlar ki onları büyütebilmek için koca bir köy gereklidir. “Allo anneler” veya çocuğun bakımına yardım eden her iki cinsiyetten de “allo ebeveyn” ile birlikte işbirlikçi bir ebeveynler topluluğu olmadan hayatta kalmaları mümkün olmazdı. Çocuklar sadece anneden değil, başkalarından da bakım alarak büyürken nispeten barışçıl yönümüz, empati yeteneğimiz, bir diğ erinin niyetini anlayabilme kapasitemiz ve başkalarına yardım edip sevindirme hevesimiz şekilleniyor. Bu, insanları maymunlardan ayıran ve hayat kurtaran bir evrimsel mirastır. “Apes on a Plane” (Uçaktaki Maymunlar) bölümünde şempanzelerin oldukça zeki olabildiğini ama eğer onlarla dolu bir uçakla New York’tan Los Angeles’a kadar uçsaydık, bütün el ve ayak parmakları yerinde olarak uçaktan inmeyi başarsaydık şanslı” olacağımızı yazıyor.²⁴ “Vahşi ortamda ender bulunan ve ulaşılması zor oldukları için çoğunlukla gözlemlerin hayvanat bahçelerinde yapıldığı bir şempanze türü olan, barışçılıkları ile meşhur bonoboların arasında bile, bazen kavga sonrasında testisleri veya penisi dikmesi için veteriner çağırılıyordu,” diye yazıyor.

Hr dy, *Mothers and Others* isimli kitabında, paleontolog Richard Leakey “insansılar ve bizim aramızda derin bir türdeşlik” olduğunu vurgularken, psikiyatr Peter Hobson’un “bu kadar yakın ilişkili türler arasındaki farklılıklara daha fazla vurulduğunu” yazıyor.²⁵ “İkisi de doğru.” Ancak “modern insanlar, özel bir eğitim almadan ve genç bir yaşta başkalarının hâlinen anlıyor ve kendilerinden istenmeden yabancılarla bile yardımlaşmaya ve paylaşmaya gönüllü oluyorlar. Bu açılardan, bu insansı soyumuzun kendi başına bir sınıf olduğunu,” yazıyor.²⁶

Topluluk üyeleri arasındaki bu etkileşim tablosu, Hr dy’nin Abu Dağı’nda ilk kez karşılaştığından çok farklıydı. Ancak araştırmacılar bizim primat türümüzün daha karanlık özelliklerini keşfetmeyi henüz bitirmemişlerdi.

DÖRT

HOMO SAPIENLER

Beraber araştırma yapan Kanadalı Martin Daly ve Margo Wilson, 1976'da Daly Riverside'da, California Üniversitesi'nde psikoloji dersleri vermekten California'da düzenlenen bir seminerde, Hrdy'nin çalışmalarından heyecanla bahsettiler. Seminer, Harvard'lı entomolog Edward O. Wilson'ın kışkırtıcı kitabı, sosyal etkileşimi evrimsel gelişime bağlayan çalışma sahası hakkındaki büyük kitap *Sociobiology*'yi [Sosyobiyoloji] de kapsıyordu. Hrdy'nin adı ortaya atılmıştı çünkü Wilson, kitabında evrimsel amaca hizmet eden gaspçı erkeklerin "rutin" çocuk cinayetlerini örnek olarak göstererek, langur çalışmalarından bahsetmişti. Wilson'ın bakış açısı ve Hrdy'nin teorisi akademisyenleri büyüledi. E. O. Wilson'ın ve Hrdy'nin davranışsal yorumlamalarını o zamanlar moda olan, sosyal bilimcilerin hayvan toplumlarını, her bireyin içinde olan, sırf eşleşme ve çiftleşmeye yönelik güçlü rekabet dürtülerini kabul etmekten ziyade, türü korumak ve devamını sağlamak için tasarlanmış "yüce iyiler" olarak kabul eden görüşüne kıyasla daha inandırıcı buldular. Aynı Hrdy gibi, Daly ve Margo Wilson da hayvanlar hakkında yürütülen çalışmaların araştırmacıların önyargısıyla kirlenmiş olduğunu düşünüyordu; bilim insanları bilinç altında bulmayı umdukları şeyi görmeye meyilliydiler: fedakâr bir toplum. Böylesi bir toplum onlara inandırıcı gelmedi. Hrdy'nin langur çocuk cinayetlerine ilişkin teorisiyle ikna olmuşlardı. Onun analizlerinin ışığında, daha son-

raki *The Truth about Cinderella: A Darwinian View of Parental Love* [Sindirella Hakkındaki Gerçek: Ebeveyn Sevgisine Darwinci Bakış Açısı] isimli kitaplarında hayvanların gerçekleştirdiği çocuk cinayetleri bir insan gözlemciye ne kadar “korkunç” gelirse gelsin, “açıkça patolojik değildir,” diye yazdılar.¹ İşin aslı, Hrdy’nin langur yavru cinayetlerinin evrimsel bir amaca hizmet ettiği yönündeki anlayışı “o kadar ikna edici ki burada ilginç soru bunun neden daha erken araştırılmadığı ve anlaşılamadığıdır,” dediler. Hrdy’nin “evrimsel seçim, yavru cinayetlerine meyilli erkekleri, meyilli olmayanlara göre daha fazla kayıracak” savının neredeyse “kaçınılmaz” olduğu sonucuna vardılar.²

Bununla birlikte, Daly ve Wilson, Hrdy’nin kendi teorisinin insan davranışları için olası çıkarımlarını ilk başta *Langurs of Abu* isimli kitabında reddettiği gibi aceleci davranmadılar. Elbette insan erkeklerin üvey evlatlarını evrimsel seçim adına içgüdüsel bilinç altı dürtülerin bir parçası olarak sistematik bir şekilde yok etmediklerini ama hayatta kalma, çiftleşme ve sıra kendisine geldiğinde eş bulacak ve aileler yaratacak olan kendi çocuklarını yetiştirme dürtüsünün özünde insan davranışlarından oluşan hatırı sayılır bir kaynağı beslediğini kabul ettiler. İnsan babalar, rakibin yavrularını öldüren langur veya aslanlar gibi değil, ancak evrim tarafından öyle şekillendirilmişler ki kendi yavrularının yararına çiftleşiyor ve ayrımcılık yapıyorlar ve bu da üvey evlatlar için önemli sonuçlara neden olabiliyor. Daly ve Wilson “Ebeveynin sağladığı faydaların gerçek soya ait ipuçlarına bakılmaksızın ayırım gözetilmeden paylaşılması evrimsel bir anormallik olurdu,” diyorlar.³ “Cinsel amaçla gerçekleştirilen çocuk cinayetleri değilse de ayrımcı ebeveynlik arzusu, insanlar arasında açıkça uygulanıyor.” “Çocuğa özel kurulan bu bağlar”, yetişkinler için, iki bilim insanının ebeveynliğin “zahmetli yükü” olarak adlandırdıkları şeyi omuzlamasını ve bundan zevk almalarını kolaylaştırıyor. İlişkilerin hamuru evrim tarafından

yoğrulduğu için “üvey ebeveynler çocuğa karşı ortalamada, genetik ebeveynler kadar özel bir sevgi ve bağ hissedemiyorlar ve bu yüzden de karşılıksız ‘ebeveynlik’ yatırımlarından aynı duygusal ödülü kazanamıyorlar. Sonuçta ebeveynler, önceden tahmin edilebilir şekilde üvey evlatlara karşı daha ilgisiz olmaya veya daha da yüksek ihtimalle öfke göstermeye meyillidirler. Bir koca, karısının kendi biyolojik evladı yerine önceki ilişkisine ait çocuğuna iltimas geçiyor gibi görünmesinden rahatsız olabilir, hatta sinirden saldırganlaşabilir.

Bu bakış açısı ve Hrdy’nin merak uyandıran bulguları ışığında, Wilson ve Daly, üvey evlatlara sahip ailelerdeki şiddet oranlarını merak etmekten kendilerini alıkoyamadılar. İnsanlar arasında olası etkiler üzerine düşünüp taşınırken, kültürler arası mitlerde ve masallarda inanılmaz sayıda kötü üvey anne ve kötü üvey baba hikâyeleri olduğunu fark ettiler. Dünyanın her yerinde, Sindirella’nın kötü kalpli üvey anne tarafından yönetilen evdeki durumunun “yüzlerce çeşidi” ile “suistimal edilmiş üvey çocuğun basmakalıp folklorik standart tiplerinden birisi” olduğuna işaret ettiler.⁴ Yeni karısı, yani Hansel ve Gretel’in üvey annelerinin baskısı altındaki baba, onların bir cadı tarafından (ki cadı da üvey anneyi temsil edebilir) alıkonmalarına ve hatta neredeyse pişirilmelerine neden olacak şekilde vahşi ormanda terk eder. *Juniper Tree* (Ardıç Ağacı)* masalında üvey anne, kendi biyolojik evladının ailenin servetine sahip olabilmesi için üvey oğlunun kafasını uçurur ve yahnisini babaya yedirir. Hint masalı *Murimong ve Thanian*’da bir erkek ve kız kardeş üvey anneleri tarafından kendilerine yedirilen çürük yiyecekler yüzünden hasta olup, evden kaçarlardı. Kötü kalpli üvey anne imgesi, konuşma dillerine dahi bulaşmıştır. Hollandacada birisi tarafından kötü muamele görmeye *steifmoederlijke behandeling* yani “üvey anne davranışı” denir.⁵ Wilson ve Daly’nin teorisine göre pek çok kötü kalpli üvey

* Grimm Kardeşler’in özgün adı “Von dem Machandelboom” olan masalı.—ç.n.

ebeveyn hikâyesi üvey annelere odaklanır çünkü ailelerin geleneksel hikâye anlatıcıları annelerdir ve nesilden nesile aktarılan hikâyeler, annenin çocuğuna kendi ölümü veya baba tarafından terk edilmesi hâlinde eve gelebilecek olan bir üvey annenin tehlikeleri hakkında uyarıda bulunma amacı güder. Ancak üvey babalar da kötülük yapar gibi gösterilir. Bir Fransız atasözü şu uyarıda bulunur: “Evlenmeyi seçen çocuk annesi, yatağına düşman sokmuş olur.”⁶ Araştırmacı ikili, korkunç üvey ebeveyn masalları, “temaları insanlar arasında yankı bulmadığı sürece devam edemezdi,” diyor ve “bunun insan olma durumuyla bir ilgisi olduğu” sonucuna varıyordu.

Wilson ve Daly, modern insan toplumunda hem folklorun ışığında, hem de özellikle Hrdy’nin langur maymunları ile ilgili araştırmalarının ve başka antropologların çalışmalarının sonucunda, üvey ebeveynlerin çocuklar için teşkil ettiği riskler hakkında neden hiç araştırma olmadığını merak ettiler. Bu gözden kaçırılan gerçek ve Hrdy’nin de çalışmaları ile tetiklenen merak, ikiliyi kemirgen ve primatlar üstünde çalışmaktan vazgeçip şiddet üzerine, özellikle de aile içi şiddete ve bu sefer Homo Sapiens’in sonsuz derecede ilgi çeken topluluklarına yoğunlaştırmaya ikna etti.

Wilson ve Daly, insanların uyguladığı şiddet ve cinayetler hakkında çalışmalarına başladıklarında, fakirlik gibi sosyal etkilerin insan eylemlerine yansması ile ilgilenen sosyologlar veya suçluların anormal davranışları ile ilgilenen psikologların alana hâkim olduklarını kaydettiler. Araştırmacılar daha çok katil ile kurban arasındaki özel ilişkiler ve böylesi bir şiddetin olası evrimsel gerekçeleriyle daha fazla ilgilediler. Aynı Hrdy’nin araştırmasında olduğu gibi, onların başlattığı üvey ebeveyn çalışmaları da aile içi şiddet konusunda öne sürülen teorilerin tutuculuğunu sarstı. Wilson ve Daly, ilk büyük gözlemlerinde, üvey ebeveynli ailelerde çocuk istismarı oranlarını doğumdan beri bütünlüğünü korumuş ailelerle kıyasladıklarında, çarpıcı bir buluş yaptılar: “Şiddet riskindeki devasa farklılıkların”,

ebeveynin üvey evlatlara yönelik duygularındaki “öngörülebilir farklılıkların özellikle dramatik bir sonucu” olduğu anlaşıldı.⁷ Aslında bir üvey ebeveyne sahip olmanın çocuğun ciddi biçimde kötü muameleye maruz kalması için tek en büyük risk faktörü olduğunu keşfettiler.⁸

İki bilim insanının üvey evlatlara yönelik şiddet hakkındaki çarpıcı bulguları, —üvey evlatlara uygulanan istismarın biyolojik evlatlara kıyasla yüksek olduğu— evrim psikolojinin önde gelen araştırmacılarından ikisi olarak —E. O. Wilson’ın davranışların sosyobiolojisi görüşünün devamı niteliğinde— ünlenmelerini sağladı. Öğrencilerinin “Ev Psych” (evrimsel ruh) diye adlandırmayı tercih ettiği görüş, inanmak istediğimizin aksine evrimsel geçmişimiz tarafından idare edildiğimizi ve aynadan yansıyan görüntümüzün daha maymunu olduğunu söylüyor. Maymun atalarımızla aramızda muazzam farklılıklar olsa da hâlâ şaşırtıcı derecede benzeriz. Cinsellik, eş bulmak ve çocuk yetiştirmekle ilgili zihnimiz meşgul. Bir Shakespeare oyunu izleyip 16. yüzyıl diline hayret edebiliriz ama konu edilen namus, sadakat, kıskançlık ve mağara geçmişimiz tarafından çok eskilerde şekillenmiş babalık gibi “evrensel” endişeler, bize cazip gelir. Bu, bir kere gerçekten görülüp kabullenildiğinde yadsınması olanaksız, ikna edici bir görüştür. İnsan davranışının tam bir açıklaması sayılmaz ancak bulmacanın anahtar parçalarından biridir ve devamlı evrim geçiren insanlığın ölümcül şiddetiyle başa çıkarken geçerli yaklaşımları şekillendirmek için kullanılabilir.

Margo Wilson 2009 yılında vefat etti ama Daly insan şiddetinin evrimsel yakıtını keşfetmeye devam ediyor (ve yakın zamanda emekli olduktan sonra hâlen görevine devam ettiği Hamilton McMaster Üniversitesi’nde verdiği Mayıs 2012 tarihli konferansta sunduğu, cinayetin arkasında yatan güdülenme üzerine son çalışmasında da Wilson’a yine saygılarını sundu). Ontario Ecology, Ethology, and Evolution Colloquium’a [Ontario Ekoloji, Etoloji ve Evrim Semineri] —ispinozlardan arılara ve atlantik somonlarına, vizonlara, Pasifik

kumul bitkilerine ve insanlara kadar davranışlar üzerine çalışmaları kapsar— benimle konuşmak için ara verdi. Uzun bacaklı ve ince, gözlüklü, beyaz perçemli ve iğneleyici bir espri anlayışı olan bu Kanadalı adam, etrafındaki dünyayı sürekli vahşi orman penceresinden görüyor gibiydi. Bir arkadaşının tehditkâr bir erkekle ilişkisindeki şiddetin risk faktörlerinden bahsediyor ve insanları “Homo sap” olarak adlandırıyordu. Ona hayvanların (insanların tersine) aynı durumda kaldıkları zaman nasıl tepki vereceklerini sorduğumda beni düzeltti. “*Diğer* hayvanlar demek istedin herhâlde.” Hayvansı dürtüleri olan modern bir insan olarak kendi yaşadığı çatışmaları, evrimsel olarak seçilerek “erkek olma yetkisi verilmiş” hissi ile boğuşan bir entelektüel olarak niteliyor.

İnsanları büyük ölçüde elbise giymiş (veya akademik ortamda ceketli veya gömleklerinin kollarını sıvamış) insansılar olarak görmek, okullarda evrim öğretisinin yerine, Tanrı tarafından yönetilen “Zeki Tasarım”ı koymak için savaş veren başta Amerikan halkının bir kısmı olmak üzere, insanları kızdırabilen bir tavidir. Bu kitap üzerine çalışırken ve beni dinleyen herkese çocuklarını öldüren baba “çeşitleri” üzerine gözlemlerimi açıklarken, pek çok kimseye en “anlaşılabilir” gelen, bir babanın üvey evladını öldürdüğü durumlar oldu. Ancak, Daly ve Wilson bulgularını yayınladıklarında aldıkları ilk tepki bu olmadı. Bilim insanları, içlerindeki acımasız insansının emirlerine göre ilerleyen bu insan fikrinden korkuya kapılan pek çok araştırmacının ağır saldırılarına uğradılar (öte yandan tuhaf bir şekilde bazıları da onları araştırma sonuçlarının göz kamaştıracak kadar açık olduğunu söyleyerek eleştirdi). Daly, takip eden süreçte “bol bol doğrulayıcı araştırma” olmasına rağmen bulgularının şüphecilikten kendi paylarına düşenden daha fazlasını etkilemesinden yakınıyordu. Bazı tepkiler insanın eşsiz olduğuna ve insansılardan türemiş olamayacağına inanan köktenci Hristiyanların Darwin karşıtı bakış açısıyla saptırılmış gibiydi. Daly konferansta

bana “İnsanın ilahi bir dokunuşla bir şekilde özel olduğuna dair öyle bir bakış açısı var,” diye açıkladı. “Çalışmamıza gelen tepkiler başlangıçta saldırgandı.” E. O. Wilson’ın sosyobioloji ve onu takiben evrimsel psikoloji alanı da ailevi ve kültürel yetiştirme potansiyeline karşı insanın temeline özgü tahmin edilen görüşlere fazla önem verdiği, belirleyici ve tutucu olduğu —evrimsel dayatmalar nedeniyle insanların belli bir şekil dışında davranma seçeneklerinin çok az olduğu— gerekçesiyle akademik ortamda eleştirilerin hedefi oldu. Tartışmanın ilk zamanlarında Harvard’lı paleontolog Stephen Jay Gould “İnsan beyni geniş bir davranış yelpazesine izin verir,” diyerek karşı gelmişti.⁹ “Şiddet, cinsel ayrımcılık ve genel olarak kötü olma durumu olası davranışlar yelpazesinde bir alt sınıfı temsil ettiğinden biyolojiktirler. Ancak barışçıl olmak, eşitlik ve nezaket de en az onlar kadar biyolojiktir; büyümelerine izin veren sosyal yapılar yaratabilirsek etkilerinin arttığını görebiliriz.”

Daly insanların muazzam bir seçme özgürlüğü olduğunu kabul ediyor ve nezaket ve dayanışma gibi insan kişiliğinin diğer öne çıkan karakter özelliklerinin en az şiddet kadar evrimden etkilendiğini vurguluyor, ancak araştırmasına başladığı sırada, evrimsel güçlerin insan davranışının temel altyapısı olduğu gerçeğinin çoğunlukla göz ardı edildiğine inanıyor. Anlaşmazlığın büyük bölümü 1970’lerdeki doruk noktasından itibaren neredeyse tamamen ortadan kalkacak kadar azaldı. Daly hayvani geçmişimizin davranışlarımıza etkisinin daha çok kabul gördüğüne inanıyor. Bana konferansta, “Bir ‘insan doğası’nın var olduğuna dair bir kabul var ve bu, evrim yoluyla geçmişe bağlı olan bedenle birlikte anılan fiziksel ve hormonal etkileri keşfeden sinirbilimciler tarafından yıllardır çarpıcı biçimde destekleniyor,” dedi.

Daly ve Wilson üvey evlat çalışmasını ilk başlattıklarında, şiddete maruz kalmış çocuk sendromunun incelemeleri, üvey evlatları olan aileler içindeki çatışmaların irdelenmesiyle birlikte önceden başlamıştı. Üvey ebeveynli aileler hakkındaki önceki araştırmalar böyle

ailelerde yüksek oranda çatışma bulgusu, evi daha erken yaşta terk eden daha yüksek oranda çocuk ve çiftler arasında biyolojik ebeveynlere kıyasla daha yüksek boşanma oranları saptadı. “Bu tablo, evrimciler olarak bizlere çok şey ifade etti,” diyor Daly.¹⁰

Daly ve Wilson ilk çalışmalarında, şiddete maruz kalmış çocuk sayısı kayıtları için, American Humane Association’ın (AHA) elinde bulunan istatistiklere başvurdular; kurum kanuni çocuk istismarı raporları ile kurban ve suçlular hakkında temel demografik bilgiler, ikisi arasındaki ilişki, istismarın detayları ve takip eden soruşturmanın kaydını tutmaktadır. Mevcut veriler, biyolojik çocuklarla üvey çocuklar arasında yaşa göre karşılaştırma yapmak için acınacak derecede azdı. Amerika nüfus sayımı, genetik, evlat edinen veya üvey ebeveynliklerin çetelesini tutmuyordu (ve hâlâ da tutmuyor), dolayısıyla sınırlı araştırmaya dayalı tahminler kullandılar ve üvey ebeveynli ailelerin sayısının daha yüksek olduğuna kanaat getirdiler ve bundan yola çıkarak, bu tür tahminlerin üvey çocukların olası istismarına ilişkin abartıdan ziyade ılımlı sonuçlar vereceği kanısına vardılar. İlk sonuçlar çarpıcıydı. Daly ve Wilson’ın verilere dayanan hesaplamalarına göre, üç yaşın altında, bir biyolojik ve bir üvey ebeveyn ile yaşayan Amerikalı bir çocuğun AHA kayıtlarında “onaylanmış çocuk istismarı vakası” olma ihtimali, iki genetik ebeveynli bir çocuğa kıyasla yedi kat daha fazlaydı.¹¹ Analiz ettikleri kayıtlı ölümcül çocuk istismarı vakalarında ise yine biri genetik biri üvey olan ebeveynle yaşayan çocuk kurbanlar için kişi başı oranlar, iki genetik ebeveynle yaşayan çocuklara kıyasla 100 kat daha fazlaydı.¹² Farklılıklar, fakirlik gibi durumların tetiklediği olası evlilik çatışmaları ve strese bağlanabilirdi ama Daly ve Wilson, üvey ebeveynlik ve devamında gelen çocuklara yönelik suistimal riskinin tüm gelir seviyelerinde benzer olduğunu buldu.

Daha sonraki bir çalışma ilk bulgularını destekledi. Anavatanları olan Kanada’nın Hamilton-Wentworth metropolitan bölgesindeki

istatistikler bir üvey ebeveynle yaşayan okul öncesi yaştaki çocukların, 1983'te Ontario çocuk istismarı kayıtlarında kurban olarak yer alma ihtimalinin 40 kat daha fazla olduğunu gözler önüne serdi.¹³ Daha acı veren şey, Daly ve Wilson'ın, Kanada'da üvey ebeveynlerin birlikte yaşadıkları iki yaştan altında bir çocuğu öldürmeye biyolojik ebeveynlere kıyasla 70 kat daha meyilli olduğunu ortaya çıkarması oldu.¹⁴ Yine fakirlik —ve ailenin büyüklüğü veya annelik yaşı gibi faktörler— bu sayılarda önemli bir değişikliğe neden oluyor gibi görünmüyordu. “Üvey ebeveynlik en önemli tahmin unsuru olarak yerini koruyordu ve diğer tüm risk faktörlerinin istatistiksel etkileri kontrol edildiğinde etkisi çok az değişiyordu,” diye yazdı Daly ve Wilson.¹⁵ Diğer araştırmacılar, dünyanın farklı yerlerinde yaptıkları araştırmalarda benzer durumlar keşfedeceklerdi.

Bilim insanları bunun, üvey ebeveynlerin üvey (veya evlat edindikleri) çocukları kalpten sevmedikleri ya da sevmeyecekleri veya üvey çocukların hayatlarının bir üvey ebeveynin sevgisi ve bakımıyla “ölçülemez derecede zenginleşmediği” anlamına gelmediğini kaydettiler. Ancak Daly ve Wilson'ın evrim bilgisiyle ortaya koydukları hiç de mantıksız olmayan yorumlarında, bir üvey ebeveynin aileyi kendi biyolojik çocuklarıyla büyütme beklentisiyle üvey çocuğa ilgiyi “satabileceğine” işaret ediyordu. Pragmatik açıklamalarında: “Üvey ebeveynlikle ilgili yatırım açıkça, bir genetik ebeveyn ile gelecekteki üreme fırsatları için ödenen bedeldir,” diyorlar.¹⁶

Bu insan-hayvan görüşü, *Homo Sapiens*'in “daha çok evrimleşmiş” ve daha rafine sevgi, şefkat, merhamet ve hayırseverlik kapasitesine sahip olduğunu düşünenlerin eleştirilerinin hedefi oldu. Daly bu özelliklerin de, evrim boyunca geliştiğine dikkat çekiyor. Ancak araştırmacılar bizi, bu ilkel motivasyonların peşinden giderken ne kadar bilinçsiz olabileceğimize bakmaksızın bizi etkileyebilecek bütün evrimsel güçleri kabul etmeye teşvik ediyor. Daly ve Wilson, bütün bu dürtüleri tanımanın, bazı durumlarda ne kadar rahatsız

hissettirse de insan toplumlarındaki şiddeti anlamak için anahtar adım olduğunu yazdılar. “Daha gerçekçi bir dünya görüşü, daha insancıl tutum ve eylemleri davet eder, çünkü insan doğasının daha iyi modellerine yol açar ve dolayısıyla insani ihtiyaçlar ve arzulara karşı daha büyük bir duyarlılığa neden olduğunu ileri sürüyoruz,” diye yazdılar.¹⁷

Wilson ve Daly, üvey ebeveynli ailelerdeki şiddet ikilemine dair somut çözümler önermiyor. Daly, bir üvey çocuk hakkında karışık duygularla boğuşmanın tamamen doğal olduğunu açık bir şekilde fark etmenin olumlu bir adım olduğuna inanıyor. “Aileye yeni gelen bir babanın, başka bir adamın çocuğunu kendisininmiş gibi hemen sarılıp kucaklamasını beklemek gerçek dışıdır ve ilave gerilime neden olur ki bu da ilişkiyi daha zor hâle getirmekten başka bir işe yaramaz,” dedi bana.

Daly ve Wilson “Cinderella Effect” (Sinderella Etkisi) teorileri ve araştırmaları ile ünlendiler. Teori, yeniden yapılandırılmış ailelerde gerçekleşen, üvey çocukların şiddetin hedefi olarak seçildiği istismar hatta ölüm gibi ev içi şiddet trajedilerine mantıklı sebep bulmaya çalışan haberciler için kurtarıcı fikir hâline geldi. Clare Shelswell cinayetine ilişkin gazete makalelerinde, olayın “çok vahşi” olduğunu belirten Daly’dan alıntı yapıldı (çalışmaları, üvey çocukların maruz kaldığı istismarın genetik çocuklara oranla daha sert olduğunu göstermişti). Bununla birlikte James’in davranışına yönelik bir yorum yapmadı. James’in durumunda, Clare’in üvey babası olmasının yanı sıra, karısı ile arasındaki öfke, sorunlu çocukluğu, öfke ve tepki kontrolünde yaşadığı sorunları, bipolar bozukluk ile boğuşması gibi suç işlemesine katkıda bulunan birtakım önemli ve karmaşık faktörler vardı.

Daly ve Wilson'ın Sindirella Etkisi teorileri ve çalışmaları, profesörlerin ömür boyu süren araştırmalarının sadece bir parçasıydı, çünkü Hrđy tarafından yorumlanan davranış ve etki türü ile insanlar ve aileler arasındaki şiddet türlerinin analizlerini ilişkilendirdiler. Eğer üvey evlada karşı gösterilen şiddet evrimsel geçmişimizden etkilendiyse diğer ev içi şiddet vakalarının da —ve toplum genelinde gerçekleşen şiddetin— güçlü Darwinci bağlantıları olduğunu varsaymak mantıklı olacaktır. Wilson ve Daly, Kriminoloji teorisinin sosyoloji terimlerinde “ezici üstünlükte ve gereğine uygun biçimde” çerçelendiğini kabul ediyorlar ama aynı zamanda ister istemez evrimsel dürtüler tarafından şekillenen insan doğası ve arzularından oluşan suçlunun psikolojik yaradılışı gibi bakış açıları hakkında “varsayımlara neden oluyor”.¹⁸ Araştırmacılar, *Homicide* [Cinayet] isimli kitaplarında, evrimsel seçilimin insanların bilinçli bir hedefi olmadığını fakat “neden bazı hedeflerin davranışları kontrol ettiğini açıklıyor,” diye yazdılar.¹⁹ Wilson ve Daly kitaplarında, çocuklukta maruz kalınan istismarın, alkolün neden olduğu psikozların, hormonal dengesizliklerin, silahlara erişimin, sosyal eşitsizliklere duyulan öfkenin, bunların hepsinin suç ve cinayete katkı sağlayabileceğini kabul ediyorlar fakat Darwin'in doğal seçim teorisinin sosyal bilimler için taşıdığı önem ve temel insan doğasının analizi için bir platform oluşturma yeteneğinin “utanç verici derecede yetersiz değer gördüğünü” ileri sürdüler.²⁰ 1995 tarihli “Familiicide: The Killing of Spouse and Children” [Aile Katliamı: Eş ve Çocuğü Öldürme] başlıklı çalışmalarında, insan şiddetini neyin kışkırttığına dair hipotezler “insan duyguları, güdüleri ve bilgi işleme mekanizmalarına ilişkin evrimsel psikolojik bir perspektiften çıkarsanabilir,” diye yazdılar.²¹ Yazarlar Darwinci perspektifin, insanların neden birbirlerini öldürdüğü sorusunun cevaplanmasında çok önemli olduğunu ama ev içi cinayetlerin analizinin insan çatışmaları hakkındaki anlayışımızı açığa çıkarmaya da yardımcı olabileceğini belirttiler. Çatışmanın

çok uç örnekleri olarak cinayetler, “kişiler arası çatışmaların psikolojisine değerli bir pencere açabilir,” diye eklediler. Darwinci bakış açısına göre, şiddet ve cinayet genellikle, sadece öfkeli ya da kafası karışık bir katil tarafından işlenen fırsat suçu değildir; aynı zamanda durumlar ve ilişkiler tarafından da tetiklenir ve şiddetle ilgili faydalı olabilecek her analizin de evrimsel güçler ışığında bu faktörleri mutlaka kapsaması gerekir.

Daly ve Wilson aynı zamanda, eş cinayetlerini*, yani eşleri tarafından öldürülen kadınları Darwinci aynadan inceledi. Yine, evrimsel psikolojik bakış açısından edindikleri içgörülerden esinlenerek, aynı primat atalarımız gibi, erkeklerin seçtikleri eşin “üreme kapasitesine sahip olma” dürtüsüyle hareket ettiklerini ve kıskançlıkla eşi rakiplere karşı koruduklarını öne sürdüler. Rakipler eve geldiğinde veya kadın eş evden gittiğinde, içimizdeki maymun devreye girer. Sarah Hrdy’nin vurguladığı üzere kadın vücudunun içinde saklı gebelik, özellikle çekici, işveli bir karısı olan sinirli erkek için babalıkla ilgili problemlere yol açabilir. Evrimsel üreme dürtüsü için karılarını öldüren kocalar, ilk bakışta gülünç bir örnek gibi görünebilir. Ölü bir kadını hamile bırakmak çok zordur. 1996 tarihli “Male Sexual Proprietariness and Violence against Wives” [Karılarına karşı Eril Cinsel Sahiplenme ve Şiddet] başlıklı çalışmalarında, Daly ve Wilson alaycı bir şekilde cinayetin “çoğunlukla fayda sağlama sınırını aştığını” belirtiyorlar.²² Araştırmacılar yine de, ölümle sonuçlanan şiddetin bile evrimsel dürtüler tarafından tetiklendiğini ve bir erkeğin eşi ile kurduğu cinsel ilişki ile alakalı olduğunu da ileri sürüyordu.

Aile bireyleri evdeki biri tarafından öldürüldüğünde, genellikle en yaygın hedef kadın eşler oluyor. Birçokları, yetişkin, çoğunlukla erkek öfke patlaması yaşadığında, kurbanlar en yakınındakiler olduğu için aile üyelerinin hedef olabildiğine inanır. Ancak Daly ve

* İngilizce aslı “uxoricide”, özellikle eşlerden kadın olanın öldürülmesi anlamına geliyor.—ç.n.

Wilson bu senaryoyu benimsemedi. “Erkekler engellenmiş ya da öfkeli hissettiklerinde, kadınların ulaşılabilir hedefler oldukları için saldırıya uğradıkları sıklıkla varsayılmasına rağmen, ev içinde şiddet mağduru olma riskindeki farklılık, tek başına fırsatla açıklanamaz,” diye yazdılar.²³ Daha ziyade, kadın eşlere karşı şiddeti insanın “evrimsel tarihi”nin daha iyi açıkladığı sonucuna vardılar. Akademisyenler, erkekler eşleşme ve üreme dürtüsüyle hareket ettikleri için, kadınları “sahiplenmeleri”nin ve eşin “üreme kapasitelerine” erişimlerinin onlar için kritik öneme sahip olduğunu ileri sürdüler. Bir eşi kontrol etme kararlılığı kıskançlığı kabaran bir erkeği cinayet noktasına kadar şiddete yöneltebilir. “Erkeğin sahiplenme isteği ile erkeklerin şiddeti arasında her kültürde yaygın olan bir bağlantı vardır”. Şüphe edilen bir aldatmadan duyulan içerleme ve kadınların ayrılma girişimleri, kadın eş cinayetlerinin büyük kısmında “her yerde baskın tetikleyici etkindir,” diye eklediler. “Kadın eşin sadakatsizliği, böylesi bir tepkinin kınanması gereken bir kontrol kaybı olduğunu kabul eden toplumlarda da, övgüye değer bir onur intikamı olduğunu düşünen toplumlarda da çoğunlukla şiddetli bir öfkeyi ortaya çıkaran fevkalade bir provokasyondur”. Böylesi bir sadakatsizliğin, “öldürmeye meyilli boynuzlanmış kocanın sorumluluğunu hafiflettiği dahi” sıklıkla görülür.

Wilson ve Daly kadın eşlere karşı şiddete ilişkin “üreme kontrolü” teorilerini kocalarının saldırısına uğramış kadınların cevapladıkları anketlere dayanarak geliştirdi. Şiddet vakaları ne kadar yüksekse kocaların kıskançlıkları ve karılarının davranışlarını ve başkaları ile ilişkilerini kontrol etme girişimleriyle ilgili soruların cevap yüzdesi de o oranda yüksekti. Saldırıya uğrayan kadınların neredeyse hepsi şu ve benzeri ifadelere evet cevabını verdiler: “O çok kıskançtır ve başka erkeklerle konuşmanıza izin vermez”, “Aile ve arkadaşlarınızla bağlantınızı kısıtlamak ister”, “Sorsanız bile aile geliri hakkında bilgi edinmenizi veya gelire erişiminizi engeller”.

Daly ve Wilson, kadınlara yönelik böylesi “bağımsızlık kısıtlayıcı” şiddet tehditlerinin kadın eşlerin başka erkeklerle yatmasını ve sonunda eşlerin terk etmesini engellemeye hizmet ettiğini ve erkeğin gizlice sadık olmayan bir eşin dünyaya getireceği kendine ait olmama ihtimali olan bir çocuk için kaynaklarını harcamamasını sağladığını da ekliyor. Kadın eşler, daha çok gençken ve doğurganlık yaşlarında öldürülüyor ve bu da Daly ve Wilson’ın teorisini destekliyor. Sevgililer veya eşler tarafından öldürülen kadınların en büyük oranı 15 ila 24 yaş arasındaki gruba denk düşüyor. Bir eşin öldürülmesi evrimsel hiçbir amaca hizmet etmeyen bir “uyumsuzluk” olmasının yanı sıra (rakip bir erkeğin potansiyel eşini ortadan kaldırmak dışında), amacı için tehlikeyi göze alma durumu kontrolden çıkabilir. Şiddet tehdidi veya şiddetin ölümcül olmayan kullanımı uzaklaşan bir sevgiliyi toparlamaya yarar ama şiddeti kontrol etmek veya bir kere serbest bırakıldığında tekrar geri adım atmak zordur. “Tehdit inandırıcı olmalıdır yoksa gücünü kaybeder,” diyor Wilson ve Daly. “Şiddet tehdidi etkili bir sosyal araçtır ve genellikle de ucuzdur ama tehdit eden tarafın blöf yaptığı anlaşılırsa etkisini yitirir. İntikam isteğinden kaynaklanan son, zarar verici görünebilir ... ama etkili tehditler blöf sinyali sızdırmamalıdır,” diye özetlediler gözlemlerini.²⁴

Kocalarını terk eden kadınlar, en yüksek şiddet riskiyle karşı karşıya kalırlar ki bu da Daly ve Wilson’ın görüşlerini daha da destekliyor. Ayrılmış olan eşler, kocaları ile yaşayanlara kıyasla daha yüksek oranda öldürülüyorlar. Başka araştırmacıların da ortaya çıkardığı üzere bu aynı zamanda çocukların kendi babalarından şiddet görme riskinin de en yüksek olduğu durum. Böyle vakalarda, babalar kendilerini terk eden eşlerini akla gelebilecek en acı verici şekilde cezalandırmak için kendi çocuklarını öldürebiliyorlar. Araştırmacılar son olarak “erkeğin cinsel sahiplenmesi ile şiddete meyli arasındaki bağlantının tahminen seçilmiş olduğu çünkü şiddet ve tehdidin cinsel rakipleri engellemeye yaradığı ve dışının bağımsızlığını sınırlandır-

dığı” sonucuna varıyorlar.²⁵ Kadınları kontrol etmeye yönelik bu eril eğilim, sadece otonomi arayan kadınlar tarafından değil, değişen zaman ve kadınların bağımsızlığını destekleyen alışkanlıklarla da hüsrana uğruyor.

Wilson ve Daly ailevi şiddet araştırmalarını, babaların genellikle kendisi de intihar etmeden önce, eşlerini ve bir ya da daha fazla çocuğunu öldürdüğü “aile cinayetleri”ni veya “aile katliamları”ni kapsayacak şekilde genişlettiler. 1974 ile 1990 arasında Kanada, İngiltere ve Galler’de gerçekleşen (toplam 249 kurbandan oluşan) 109 aile cinayeti vakası üzerinde çalıştılar.²⁶ Bu cinayet vakalarının neredeyse tamamı erkekler tarafından gerçekleştirilmişti ve bu erkeklerin yarısı intihar etmişti —sadece karılarını veya çocuklarını öldüren erkeklerden çok daha fazla (yine de bir aile katliamında kendi biyolojik çocuklarını öldüren babaların sayısı üvey evlatlarını öldürüp sonra intihar edenlerden daha azdı). Kanada vakalarının neredeyse yarısında ve İngiltere ile Galler vakalarının da üçte birinde silah kullanılmıştı. Yine Wilson ve Daly, bir babanın kendi gen havuzundan geri kalanı tamamen sildikten sonra intihar etmesinde açıkça hiçbir fayda olmamasına rağmen cinayetlerin arkasında evrimsel dürtülerin olduğunu iddia ediyorlar. Bunun açıkça bir “uyumsuzluk” olduğunu ama tıpkı kadın eş cinayetlerindeki gibi evrim tarafından tetiklendiğini ileri sürdüler. Erkekleri karılarını öldürmeye yönlendiren bazı kıskançlıkların aynısı, aile katliamlarında çocuklara da uzanabilir. Eğer erkekler eşlerinin sadakatsiz olduğundan şüphelenirse çocukların da kendilerinden olmadığını pekâlâ düşünebilir. Bu tür öfke ile beslenen aile katliamlarında, katil, “evlilik bitirme niyetine veya bitirmek için harekete geçmesine ve/veya sözde ihanetine dayanarak karısına karşı kin besler,” diyor Daly ve Wilson.²⁷ Erkekler, —bilim insanlarının inanışına göre— şöyle düşünür: “Eğer ben sahip olamıyorsam kimse olamaz.” Daly ve Wilson bu “suçlayıcı” aile cinayetlerinin öncesinde eşe karşı ge-

nellikle tehdit ve gerçek şiddet uygulamaları olduğunu söylüyor ve “eğer beni terk edersen” diyerek çocuklarına ve karısına tekrar tekrar şiddet gösteren Kanadalı babanın karısını ve kızlarını öldürdükten sonra intihar ettiği vakayı anımsatıyorlar.

Yine de bazı aile katliamları öfke ile koşullanmaktan çok uzak. Çoğu olmasa da bazıları tuhaf şekilde ailelere karşı duyulan sevgi ve bağlılığın sapkın fikrinden ilham alıyor.²⁸ Bu vakalarda katiller genellikle ailesine aşırı bağlı ve suç işlemekten önce “ailesine çok iyi bakan” kişiler. Aile cinayeti işleyen bu tip erkekler, bir tür stres altına girince maçoluğun karanlık gidişatıyla “bakımı/ilgisi” bozulana kadar aileye fevkalade hizmet eden, düzenli ve başarılı bir hayat sürme eğilimindedir. Bu erkekler, iflas veya finansal bir suçun ortaya çıkması gibi bir tür yenilgi, başarısız olma veya aşağılanma duygusunu tecrübe ettiklerinde “depresyona girmeye ve saplantılı düşüncelere dalmaya” meyillidir. Daly ve Wilson bu vakalarda “kurbanlara karşı düşmanca yaklaşımın genellikle mevcut olmadığına” ve genellikle bilinen herhangi bir şiddet geçmişi olmadığına dikkat çekiyorlar. Katil babalar, aile katliamının tek çıkış yolu olduğunu görmeye meyillidirler. Babaların geride bıraktıkları mektuplarda kimi zaman açıkladıkları mantık şu şekildedir: “Kimse onlara benim gibi bakamaz”. Daly ve Wilson, aralarında karısını ve oğlunu yataklarında çekiçle öldüren ama kendi intiharında çuvallayan 55 yaşındaki Amerikalı adamın da olduğu bir dizi örnek veriyorlar. Bu adam şöyle açıklıyor: “Gelen faturaları, ev vergilerini düşünüp durdum, kafam bunlarla dolup taşıtı. Her şeyin başıma yıkılacağını sandım. Kısa süre içinde bir facia olacağını biliyordum. Oğlum bu damga ile yaşayamazdı, karım eskiden sahip olduklarına artık sahip olamayacaktı.” Başka bir vakada Güney Afrikalı bir adam geride bıraktığı intihar mektubunda şöyle yazmıştı: “Ailemin sahip olduğumuz her şeyi kaybetme ve beş parasız sokağa atılma utancını yaşamasına izin vermeyeceğim.”

Sahip oldukları farklılıklara rağmen, iki kategorideki aile katılımı da “eşin ve ailenin mülkiyet olarak algılanmasına yol açan” bir mantığı onaylıyor, diyor Daly ve Wilson.²⁹ “Her iki durumda da, katil açıkça kurbanların kaderine karar verme yetkisine sahip olduğunu düşünüyor.” 2008’de, felaket bir ekonomik yenilgi, aşağılanma ve neredeyse kesin olan bir hapis cezası ile yüzleşmek üzere olan Manhattan’lı avukat William Parente, ailesini ölüme mahkûm etmeye karar verdi ve hepsi birlikte ölebilsinler diye kızının üniversitesine özel bir gezi ayarladı.

BES

SAHİP OLMA

STEPHANIE AİLESİNİN YANINDA.

—William Parente'nin, karısını ve çocuklarını
öldürdükten sonra kızının üniversiteden oda
arkadaşı ile yaptığı telefon konuşmasından

New York'lu avukat William Parente düşüncelerini toparlamaya çalışırken hiç kımıldamadan oturma ve gözlerini dikkatle bir noktaya dikme alışkanlığına sahipti.¹ 2009 Paskalya Bayramı'ndan iki gün sonra, Lexington Bulvarı'ndaki Manhattan hukuk bürosunda da bunu yapmaktaydı. Parente solgundu, hafif terlemişti; pek iyi görünmüyordu. Önceki iki hafta boyunca yüz binlerce dolar değerinde pek çok karşılıksız çek yazmıştı. Bir eliyle başını ovuştururken uzaklara dalmış geleceğini düşünüyordu. Orta uzunlukta-ki, düzgün kesilmiş, alın bölgesinde seyrelmiş ve grilerini kapatan kahverengiye boyanmış saçları biraz dağınıktı. 59 yaşındaki Parente —genellikle— dağınık biri değildi, bu yüzden saçı düzgün durduğunda sinirlenirdi. Ancak o günkü tavırları saçları ile uyumluydu. Yıpranmıştı ve sınırdaydı. Merhum annesinin bir arkadaşı olan ve kendisini Brooklyn, Bay Ridge'de büyüdüğü yıllardan tanıyan Dorothy Schimel'e, kendisine yatırım yapması için güvenip verdiği milyonları kaybettiğini itiraf etmişti. Ona, “birisinin” hayatını tehdit ettiğini anlattı. Parente'nin bürosuna, süre bitiminden önce

tamamlayıp dosyalasın diye elinde vergi formları ile gelen sarsılmış Schimel daha sonra polise Parente'nin "yanlış türden insanlara bu-laştığını" söyleyecekti.

Bill genellikle serin kanlıydı. Neredeyse bir büyük baba şefka-ti içeren sevecen gözlü mütevazı, hafif inek, biraz demode olan bu gözlüklü avukat, eski kafalılığı ile tanınıyordu ama bu, işinde ona avantaj sağlamıştı. Takım elbiseleri pahalı, iddiasız ve geleneksel-di, hiç gösterişli değildi ve yıllarca Manhattan Doğu Yakası'nda kazançlı işinde on yıllarca çalıştıktan sonra insanların kazandığını düşündükleri geliri kesinlikle yansıtmıyordu. İyi yerlerde yemek yi-yor, Hamptons'taki* dairesinde tatil yapıyor, lüks Garden City'deki Long Island tarzı beyaz ahşap kaplamalı ferah evinde yaşıyordu ama ikisi de İtalyan göçmeni ev kadını bir anne ile eyalet polisi bir baba-nın tek çocuğu olarak, orta hâlli saygın bir ailede büyümüş bir oğlan çocuğunun sessiz sakin, mütevazı tavırlarına sahipti. 1,80 metrenin altında boyuyla tıknazdı ve tombulluğa meylediyordu. Ofiste yalnız oturduğu ve müşteri beklemediği zamanlarda bile ceketini çıkarma-yan türden biriydi. Parente ile bir süre aynı avukatlık bürolarından oluşan bir süiti paylaşan Jonathan Bachrach "Onu asla gömleği dı-şarı çıkmış şekilde göremezdiniz," diyor. "Aksine, fazlasıyla tutucu ve tertipli birisiydi."

İnsanlar Bill'e güvendiler. Kendisini ailesine adanmış bir adam olarak ün salmıştı ve her durumda titiz ve akli başında bir yetişkin olarak tanınıyordu. İş arkadaşlarıyla nadiren sosyalleşiyor, her fırsatta ailesiyle birlikte olmak için eve dönmeyi tercih ediyordu. Bachrach "Tutkulu olduğu tek şey ailesiydi," diyor. "Aklında hep kızları var-dı. Onun hayatıydılar. Bill kadar ailesiyle gurur duyan bir başkasını görmedim". Parente, bir önceki iş yerinde sekreterler ve bir resepsi-yon görevlisiyle birlikte ofisi paylaşan 12 avukattan kira toplamakla

* New York, Long Island'da dünyanın en lüks konutlarına ev sahipliği yapan sayfiye yeri.—ç.n.

görevliydi. Her ay herkesin ödediği paranın takibini yapıyor, kira zamanını ayarlayıp kimin ödediğini, kimin hâlâ borcu olduğunu dikkatle hesaplıyordu. Bachrach “Bill, avukat grubunun kesinlikle en güvenilir, en sağlam kişisiydi,” diyor. “Ona ofisin yönetiminde son sözü söyleyecek olan kişi gözüyle bakıyorduk. Diğer avukatlar ne düşünürse düşünsün Bill ne derse o olurdu.” Kendi işindeyse Parente, nadiren zorlar, nadiren bir şeyler satıyormuş gibi görünürdü, bu kişilik özelliği de çelişkili olarak işini canlandırıyor.

Brooklyn Hukuk Okulu’ndan mezun olduktan kısa süre sonra, başka bir avukatla, bir kuzeninin tanıştırdığı Alan Kornblau ile birlikte kurduğu kendi işinde çalışmaya başladı. Her ikisi de kendi başına devam etmek istediği için sonunda yollarını ayırdılar ama hayat boyu arkadaş kaldılar. Parente emlak ve vergi avukatı olarak başladı ama kısa zamanda belli müşterilerine yatırım danışmanı olarak da hizmet verdi. Yatırım müşterilerinin çoğu başkalarının referansı ile ona gelmişti; o da yatırım önerilerini temkinli şekilde, hatta isteksizce verdi. Bachrach “Borsa hakkında konuşması için onu zorlamam gerekiyordu,” diyor. “Benden bir kere para kopardı, o da kilise çekilişi için bilet almak için. Birkaç ayda bir, bir şeyler için bilet alırdı”.

2009 yılına gelindiğinde Parente, büyüyen müşteri havuzunun kendisine teslim ettiği milyonlarca dolarlık yatırımı yönetiyordu. Parente bazı yatırımcılara küçük hisseler sundu ama aynı zamanda bankalardan çabuk sermaye temin edemeyen, çoğunlukla alışveriş merkezi müteahhitleri için köprü krediler tahsis etti. Yatırımcı kadrosu için başlangıç parasını tedarik etti ve müteşekkik, başarılı alışveriş merkezi müteahhitleri de borçlarını, artı kazanç faizlerini banka fonları başarıya ulaşır ulaşmaz Parente’ye göre çok hızlı bir şekilde geri ödediler. Her borç, borcun en az yüzde 150’si oranında güvenilir bir inşaat sigortası —bazı sebeplerden güvenceler konvansiyonel bankalarca kabul edilmiyordu— ile güvence altına alınmıştı, dolayısıyla

Parente müşterilerini borçların risksiz olduğuna ikna etti. Yatırımlar tutarlı olarak en az yüzde 12 oranında kazandırdı. Yatırımcılar memnundu. Emlak piyasası yıllardır patlamaktaydı ve Parente'nin finansal tablolarında düzenli kazanç sağladığı görülüyordu.

Queens'li avukat Bruce Montague, Parente'nin mutlu müşterilerinden biriydi ama sadece bir süre mutlu olmuştu, ta ki dırdırcı şüpheleri yavaş yavaş derin endişelere dönüşene kadar. Onu Parente'ye, kendisi de köprü kredisine yatırım yapan ve kazandığı paralardan heyecanlanan Kornblau göndermişti. Montague Garden City'de bir restorandaki görüşmemizde, "Parente ile tanıştığımda, söylediği her şey bana anlamlı gelmişti," dedi. "Şiddetle tavsiye edilen, yaptığı işin tüm detaylarını anlatan, ciddi, aklı başında tiplerden biriydi. Kulağa sağlam bir bahis gibi geliyordu. Yatırımım üzerinden yüzde 12'lik düzenli kazanç sağladığını gösteren raporlar alıyordum ve o bana bütün kayıtları ve gelir vergisi formlarını veriyordu. Ama muhasebecim şüphelendi ve işlemin meşru olduğundan emin olmak amacıyla paranın bir kısmını çekmem için ısrar etti. Bill'e yatırımımın bir kısmını nakde çevirmek istediğimi söylediğimde bunu yaptı. Bazen gecikme oluyordu ama her seferinde gerekeni yapıyordu. Ancak durum Montague'yü endişelendirmeye devam etti. Bunun gerçek olamayacak kadar iyi olduğunu biliyordu. "Hiçbir yatırım bu kadar düzenli kazanç sağlamaz. Kendi müşterilerime her zaman gerçek olamayacak kadar iyi olan bir şeyin dolandırıcılık olduğundan bahsederim. Ancak kendi öğüdümü kendim dinlemedim. Hep şöyle düşünürdüm: 'İnsanlar nasıl bu kadar salak olabiliyorlar? Ama ben de işte o kadar salaktım. Gerçek olamayacak kadar iyi bir şeye inanmak istedim. Aşağılayıcı bir deneyimdi."

Montague'nün zihnindeki tehlike çanları, 2008 sonlarında Bernard Madoff'un Ponzi dolandırıcılığı patlak verdiğinde, göz ardı edilmesi imkânsız hâle geldi. Madoff, Amerika tarihinin en büyük dolandırıcılığında binlerce yatırımcının milyarlarca dolarını çalmıştı. Madoff

haberleri ortaya çıkınca, Montague'nün tanıdığı diğer Parente yatırımcılarının da mideleri gittikçe bulanmaya başladı. Ekonomi zayıflıyordu, pek çoğunun nakde ihtiyacı vardı ve Madoff da görünmeyen fonları hakkında tedirgin olmalarına yol açmıştı. Parente'nin müşterileri paralarını geri istemeye başladılar. Parente'ye 1 milyon dolara yakın para teslim eden Montague, "Geri çekilmek istedim ve diğerleri de bunu istedi," diyor. "Ama Bill çoğumuzu beklemeye aldı, bekledik, bekledik, bekledik. Bazı çekler verdi ama herkese bunları nakde çevirmemesini öğütledi. Kendimi çok kötü hissetmeye başlamıştım." Montague fonları konusunda ısrarcıydı. Son olarak Parente, Montague için tereddütle her biri 400.000 dolarlık iki çek yazdı ve vergi gününe kadar bunları nakde çevirmemesini söyledi. Bu olay Dorothy Schimel'in, vergilerini halletmek için Parente'nin ofisine gelip, daha sonra polise anlattığı üzere "korkunç" görüldüğünü fark etmesinden birkaç gün önceydi. Alan Kornblau da elinde vergi belgeleri ile aşağı yukarı aynı zamanda büroya gelmiş ve Parente'nin alışılmadık gergin davranışlarından paniğe kapılmıştı.

Ve işte Parente, Montague'nün çeklerini imzaladıktan ve Schimel'e kötü haberi verdikten birkaç gün sonra, masasında yalnız başına oturmuş, uzaklara dalmış hâlde kararlar alıyordu. Bir seferinde bir meslektaşının aile fotoğrafları "patlaması" dediği, masasının üzerindeki, kitaplığındaki ve büfesindeki resimlere baktı. Noel için çekilmiş ve kızları 11 yaşındaki Catherine ile 19 yaşındaki Stephanie'nin kırmızı giysiler, kendisi ve karısı Betty'nin de şık siyah kıyafetler içinde oldukları profesyonelce çekilmiş bir resim; Catherine'in ilk komünyonundan bir kare; Garden City Lisesi mezuniyet resminde kep giymiş ve ılıdayan Stephanie; yerel bir serebral palsi yardım vakfına gelir sağlamak için düzenlenmiş yıllık Sugar and Spice anne kız yemeği ve dansında Betty ve Betty'nin arka bahçede çocuklarla mangal önünde çekilmiş resimleri.

Beş gün içinde hepsi ölmüş olacaktı.

Ertesi gün Parente, Betty ve Catherine ile birlikte Loyola Baltimore Üniversitesi'nde konuşma terapisi bölümünde ikinci sınıfta okuyan Stephanie'yi ziyaret etmek için yola çıktı. Aile bu yolculuğu sık sık yapardı ve çoğunlukla Stephanie'yi ev ziyaretlerinden sonra geri götürürler, sonra da Long Island'a dönerlerdi. Stephanie ilk yıl kürek takımındaydı ve takım arkadaşlarından birisi, ailesinin onu izlemek için ne kadar sık geldiğini fark etmişti: "Yelken yarışlarına sürekli gelirlerdi. Bütün yarışlara gelmeleri biraz tuhaftı ama Stephanie'yi görmek istiyorlardı."

Catherine sessiz, ortaokul basketbol ve futbol takımlarında dikkat çekmeye başlayan sırık gibi bir atletti ve beşinci sınıf *Sihirli Flüt* gösterisinde Pamina'yı oynamıştı. Ayağında çıkarılabilir alçı bir bot vardı çünkü futbol oynarken kemiği çatlamıştı ama yine de Loyola'ya gidiyordu çünkü Parenteler bu geziyi her zaman birlikte yapardı; neredeyse her şeyi bütün aile hep birlikte yaparlardı. Birbirlerine aşırı yakındılar. Betty'nin en yakın arkadaşı Marianne Quinn, hafta sonları pek nadir buluştuklarını çünkü o zamanın "aile zamanı" olduğunu söylemişti.

Kocası ne kadar sessizse 58 yaşındaki Betty Mazarella Parente de o kadar sosyaldi. Müzikal bir sesi vardı, sık sık kahkaha atar ve insanlara dokunurdu, ya bir elini karşısındakinin koluna koyar ya da bir arkadaşının omzundan tutardı. Bill ile Bay Ridge'de bir barda tanışmışlardı; Bill aynı barda ikinci defa karşılaştıklarında Betty'nin telefon numarasını istemişti. Kısa süre sonra evlenmişlerdi. Betty hamile kalabilmek için gördüğü tedaviden sonra Stephanie'ye hamile kalana dek yıllarca Bill'in sekreteri olarak çalıştı. Sekiz yıl sonra 46 yaşında Catherine'e hamile olduğunu öğrenince de çok şaşırды. Kendini kızlarına adadı, aktif bir kız izciydi, okul etkinliklerinin çoğunda gönüllü oldu, her etkinliğe katıldı. Aynı zamanda Bay Ridge'den

Garden City'ye taşındıklarında sosyal bir güç unsuru oldu. Kasabaya yeni taşınanların eşleri için bir hoş geldin komitesi olarak iş gören yerel Bunko kulübünün kraliçe arısıydı. Lucille Messina "Betty Garden City'ye geldiğimde tanıştığım ilk arkadaşlarımdan biriydi ve on yıl sonra hâlâ yakındık," demişti. Lucille ciddi bazı sakatlıkları olan kızı Jacklyn'i kaybettiğinde Betty onun acısını paylaştı ve Messina Tri-Town Auxiliary of the United Cerebral Palsy Association of Nassau County'nin (Nassau Eyaleti Birleşmiş Serebral Palsi Üç Kasaba Dayanışması) başkanı olduğunda ona yardım etti. Betty aynı zamanda St. Joe Katolik Kilisesi'nin de ayin yöneticisiydi. Eski arkadaşlıklarını da sıcak tutmak için eski mahallesine gider ve oradan aldığı İtalyan pastalarını Garden City'deki dostlarıyla paylaşırdı. Betty arkadaşlarına notlar yağdırması ile tanınırdı; teşekkür notları ve "neşelendiren" notlar. Messina, "Betty insanlara gerçekten değer veriyordu; herkese onun için özelmış gibi hissettiriyordu," demişti. Betty, Quinn'in ona doğum günü hediyesi olarak verdiği çerçeveli bir fotoğrafa teşekkür etmek için "Sen arkadaş olarak rüyaların gerçek olmuş hâlisin, içimdeki iyiliği ortaya çıkarıyorsun," diye yazmıştı. "Çocukların dediği gibi, SÜPERSİN. Seni dünyalar kadar seviyorum, Betty."

Bununla birlikte kolay aldanan biri de değildi. Betty göğüs kanseri ile zorlu bir mücadele atlatmıştı ve aynı teşhis konulan diğer insanlara yardım edecek gücü vardı. Quinn, onu ikinci defa kanser teşhisi konulan bir arkadaşı ile tanıştırdı ve üç kadın birlikte yemek yediler. Arkadaşın eşi ile arasındaki problemlerden bahsettiler. Quinn, Betty'nin "O senin kanser değneğin, ondan kurtul," dediğini hatırlıyor. "Sözünü geçirebiliyordu." Bir koca ile yaşanan sıkıntılar Betty'nin problemi değildi. "Bill sessiz sakın bir adamdı ve gördüğüm kadarıyla ona hep iyi davranırdı," demişti Quinn. "Betty ve ben haftada bir akşam sözleştiğimizde, kocası sık sık Catherine ile ilgilenirdi. Kanser olduğunda da bütün doktor randevularına onunla birlikte gitti. Bütün yolculuğu boyunca yanıındaydı."

Bill gibi ailenin geri kalanı da çok göze çarpmayan iyi kimseler gibi görünüyorlardı. Betty de, Bill de birer Mercedes kullanıyorlardı (ikisi de birkaç yılda bir yenilenen, Bill için dört kapılı bir sedan ve Betty için kullanışlı bir spor araba), evleri de nispeten mütevazı ama şıktı. Betty ve kızlar, yazları West Hampton'daki dairelerinde geçiriyorlar, Bill de fırsat buldukça onlara katılıyordu. Aile ayrıca yılda bir kere büyük bir tatile çıkıyordu. Betty ve Catherine 2009 başlarında Jamaika'ya gemi seyahatine çıktılar ama Bill onlara eşlik edemedi, çünkü Betty'nin Quinn'e söylediğine göre "çok büyük bir müşteri kaybetmişti" ve kendi masrafından tasarruf edip, o zamanı çalışarak değerlendirmek istemişti. Betty'nin Marianne'e anlattığına göre, Bill müşteri kaybının yarattığı hayal kırıklığının yanı sıra önceki sene kaybettiği annesinin acısı ile boğuşuyordu. Annesinin ilk ölüm yıl dönümü yaklaşmaktaydı ve onu kaybettiği için hiç olmadığı kadar üzgündü. Betty Marianne'e bu şartlar altında deniz yolculuğuna çıkmasının hâlâ iyi bir fikir olup olmadığını sormuştu. Quinn de "Git ve Catherine ile eğlen," tavsiyesinde bulundu. "Hayat kısa." Parente, annesinin ölümü üzerine duyduğu üzüntüden Long Island'da gittiği bir medyuma da bahsetti. Hem Betty, hem Bill 10 yıldır, Hicksville'deki bu kadına hemen hemen 6 ayda bir, ayrı ayrı gidiyorlardı. Bill genellikle işten çıkıp, takım elbisesi ile gelirdi. Ailenin medyumunu, bir röportajda Bill'i "ailesini çok seven muhteşem, iyi kalpli ve cömert" biri olarak anlattı. Ancak Betty ve Catherine geziden döndükten kısa bir zaman sonra, Bill medyuma gidip işi ile ilgili endişesinden ve kurtarmak için parayı nasıl döndürdüğünden bahsetti. Medyum ona cenneti ve Tanrı'nın affedici olduğuna inanıp inanmadığını sordu. Bana dediğine göre, "Ona dünyada insanların başkalarına yaptıklarının cezasını çekmesi gerektiğini ama sonra Tanrı'nın her şeyi affettiğini," anlatmıştı. "Annesi ve ahiretten bahsettiğini sanmıştım."

Quinn, Bill'in gelişen krizinin ve ailenin gemi seyahatinin üzerinden sadece iki ay geçmişken ve kızları daha iki gün önce Paskalya

tatilinden dönmüşken Parentelerin Stephanie'yi ziyaret etmek için tekrar yola düşmelerine şaşırmıştı. Betty Bill'in akrabaları için Paskalya Pazarı'nda bir parti düzenlemişti ve Stephanie Pazartesi günü okula dönmüştü. Partiden bir gün önce, Betty Quinn'i aramış ve Bay Ridge'de gittiği özel İtalyan makarnaları satan dükkândan bir şey isteyip istemediğini sormuştu. Quinn "Paskalya için hep makarna ve jambon yapardı," dedi. O gün Quinn makarna teklifi-ni geri çevirmesine rağmen Bill ile Betty yine de ona uğradı. Deli gibi yağmur yağıyordu, bu yüzden Bill tek başına arabadan çıktı ve Quinn ile iki oğlu için çiçekler ve paskalya çikolataları bıraktı. Kucaklaştılar ve birbirlerine mutlu Paskalyalar dilediler. Bu, Bill ve kadim dostunu son görüşü olacaktı. Betty'nin yüzü pencereye yağın yağmurun ardında bulanıklaştı.

Quinn, Paskalya sonrası Salı günü Betty ile cep telefonunda saatlerce çene çaldı, çünkü Marianne lise çağındaki oğlu ile üniversite ziyaretine Boston'a gitmişti ve Betty ertesi gün Loyola'ya yapacakları aile gezisine dair hiçbir şey söylememişti. Quinn "Tuhaf olan tek şey, bir arkadaşımızın torunu için bir doğum hediyesi paylaşmak ile ilgili konuşmamızdı," diye hatırlıyor. "Ben evde monte edile-bilen bir salıncak önerdim, kişi başına 50 dolara geliyordu. Ama o bunun çok pahalı olduğunu söyledi; bu, ondan duymaya hiç alışık olmadığım bir şeydi. Bu meblağın yarısı kadar bir masraf yapmak istediğini söyledi." Ertesi gün Parenteler Stephanie'yi almak için yola çıktılar. Quinn "Bana Loyola'ya gitmek hakkında hiçbir şey söylememişti," diye hatırlıyor.

Ailenin ziyareti birini daha şaşırttı; üniversite ikinci sınıf öğrenci-si Stephanie, kız kardeşi ve ailesinin geleceğini haber alınca kafası karıştı. Pazartesi günü evden ayrılmıştı ve daha 48 saat geçmeden

ailesi onu tekrar ziyarete geliyordu. Paskalya tatilinin ardından derslerine yoğunlaşmıştı ve hafta sonundan sonra önemli bir kimya sınavı vardı. Stephanie hiç asabi biri değildi. Yüksek enerjili, uzun kahverengi saçlı bu genç kızın morali genellikle hep yüksekti ve kahkahalarının çınlaması kampüste duyulabilirdi. Şımarık ve eğlen- celiydi. Kız öğrencilerin pek çoğu standart üniversite “üniforması” olan siyah North Face montlarından giyerken Stephanie canlı pem- be versiyonunu tercih etmişti. Kalabalığın içinde fark edilmekten hoşlanıyordu ve zar zor 41 kilo gelmesine ve (ısrar etmesine rağmen) boyu 1,52 metre bile olmamasına rağmen bunu beceriyordu. O ka- dar minyondur ki lakabı “Küçük Steph”ti ve kendilerine “Kankalar” diyen beş Loyola oda arkadaşından biri olan “Büyük Stephanie”den bu şekilde ayrılmış oluyordu.

Stephanie partilere gitmeyi seviyordu, bir Cadılar Bayramı partisi için “yaramaz hemşire” kostümü giymişti ve aynı annesi gibi arka- daşlarıyla derin bağlantılar kuruyor, kendini aktivitelere adıyordu. Arkadaşlarını iş hayatının zorlu olabileceği konusunda uyarıyor ve fırsat buldukça hayatın tadının çıkarılması gerektiğini söylüyordu. Ama Stephanie aynı zamanda ciddi bir öğrenciydi ve arkadaşları gibi kariyeri hakkında ciddi gelecek planları vardı. Her biri okulun üçüncü yılını yurt dışında geçirmeye hazırlanıyordu ve Stephanie İngiltere Newcastle’ı hedeflemişti. Aslında Loyola’da gelecek hafta aileler ve öğrenciler için üçüncü yılı yurt dışında geçirmek üzerine bir toplantı olacaktı, bu da ailesinin hemen Paskalya’dan sonra ge- liyor olmasını daha da tuhaflıyordu.

Steph’in gruptaki en yakın arkadaşlarından biri olan Julieanne Malley’nin o hafta bir şeylerin ters gideceği altıncı his gibi sanki içine doğmuştu. Oda arkadaşına göz kulak oluyordu. Stephanie’nin biraz daha çok uykuya ihtiyacı olduğunu, çalışması gerektiğini ve kimya sınavı yüzünden gergin olduğu için gevşemesi gerektiğini biliyordu. Ancak Stephanie’nin ailesini mutlu etmek istediğini de

biliyordu. Julieanne arkadaşının planlarını yakından takip ediyordu ve Cumartesi sabahı kampüs kafeteryasında kahvaltı yaparken Parenteler ile kısa bir konuşma yaptı. Steph'in annesini babasından daha iyi tanıyordu çünkü Betty çok dışa dönüktü. Bill Parente daha sessiz ama nazik ve dost canlısıydı. Odalarına ilk yerleşirlerken Julieanne'in babası ile birlikte yardımlaşmışlardı. O Cumartesi, Steph birkaç saatini ailesi ile geçirmeyi, Loyola *lacrosse** maçını izlemeyi ve çalışmaya geri dönmeyi planlıyordu. Bu, aile Çarşamba günü geldiğinden beri genel rutin olmuştu. Stephanie derse girecek ve derslerine çalışacak, daha sonra alışveriş veya yemek için ailesi ile buluşacak, geceyi geçirmek için odasına geri dönecekti. Bu arada Garden City'de, Quinn Cumartesi öğleden sonra, doğum hediyesi alışverişi için Betty'ye bazı dergi kupürleri göstermek üzere Parentelerin evine uğradı. Betty'yi evde göremeyince şaşırdı ve birkaç gündür evde olmadıklarının göstergesi olan kapıda birikmiş broşür ve gazeteleri fark etti. Quinn arkadaşını cep telefonundan aradı. Telefonda Betty, Steph'i kastederek "ablayı" ziyarete gitmeye çok ani karar verdiklerini açıkladı. Quinn "Sesi mutlu geliyordu, biraz aceleci ve nefes nefeseydi ve bir tür oyun oynayacaklarından bahsetti," diye anlattı.

Stephanie Pazar sabahı ailesine Loyola yakınındaki Shirley's Cafe'de eşlik etti. Restoranın video kayıtları aileyi içeri girerken, bir masada sakince otururken ve kalabalığın içinde kahvaltı ederken gösteriyor. Steph daha sonra odasına döndü ve kimya sınavı için çalışmaya başladı. Öğleden sonra kimya kitabını masasının üstünde açık bırakarak tekrar çıktı. Dönmeyince kısa süre sonra Julieanne onu aradı ama Stephanie'nin cep telefonu kapalıydı. Daha sonra polise anlattığına göre, Bill Parente Towson yakınlarında kaldıkları Sheraton Oteli'ne götürmek üzere kızını almış olmalıydı.

* bir tür hokey.—ç.n.

Stephanie'nin Loyola'da arabası yoktu ve şehir dışındaki Sheraton'a giden bir toplu taşıma aracı da bulunmuyordu.

Pazar gecesi geç bir vakit olmasına rağmen, Stephanie hâlâ dönmemişti. Julieanne Parentelerin otelden ayrılıp ayrılmadıklarını kontrol etmek için telefon etti, resepsiyon onu doğrudan odaya bağlayınca da utandı. Bana şöyle anlattı: "Aramak için çok geç olduğunu biliyordum. Saat gece yarısına yakındı. Aile hâlâ oradaysa onları uyandırmaktan korktum". Bill Parente telefonu açtı ve sesi pek de uyuklu gibi değildi. Alışılmadık şekilde kabaydı. Julianne kendisini tanıttı ve Stephanie'nin odasına henüz geri dönmediğini, onlarla birlikte olup olmadığını sordu. Bill "Stephanie ailesiyle. Burada," diye cevapladı. "İyi geceler".

Ertesi sabah Julieanne, Stephanie'nin kimya öğretmenine arkadaşının sınava girdiğinden emin olmak için bir e-posta attı. Steph sınava girmemişti ve bu onun herhangi bir sebepten sınava girmeyeceği zaman mutlaka bir not yollayan türden bir öğrenci olduğunu bilen öğretmenini şaşırttı. Sonra Julieanne, ebeveynleri ile görüşmek ve hiç olmazsa Bill Parente'nin telesekreterindeki sesin önceki gece konuştuğu adamın sesi ile aynı olduğunu teyit etmek için Parentelerin Garden City'deki evini aradı. Polisin daha sonra ortaya çıkardığı üzere telesekreter, çekleri karşılıksız çıkan yatırımcıların giderek daha da telaşlı bir hâl alan aramalarıyla neredeyse dolmuştu. Başlangıçta nazik olan mesajlar gittikçe kabalaşmış ve talepkâr olmaya başlamıştı. "Bill, dediğin gibi çeki bozdurmak için bekledim ve karşılıksız çıktı," diyordu bir kadın. "Hiç mutlu değilim. Beni ara." Son olarak Parente'nin hesabının olduğu Chase'den bir bankacı aramıştı. "Bay Parente, lütfen beni arayın. Oldukça acil bir durum var," demişti.

Julieanne, Steph'in evini aradıktan sonra öğrenci işleri ile temasa geçti, onlar da polisle irtibat kurdular. Kısa bir süre sonra otel yöneticisi 911'i aradı. Soğukkanlı bir erkek sesi "Hanımefendi, odalarımızdan birinde bir ceset var," dedi. Memur "Bu nasıl olmuş olabilir, bir fikriniz var mı?" diye sordu.

“Bilmiyorum. Odanın girişinde, yerde gördüklerimden sonra bir daha içeri girmeyeceğim,” diye cevap verdi.

Okul yönetiminden birisi Stephanie hakkında bilgi almak için oteli aradığında, ona otel yöneticisinin “polisle konuşmakla meşgul olduğu” söylendi.

Otel yöneticisi Robert Least’ın 1029 numaralı odanın girişinde gördüğü, Bill Parente’nin cansız bedeniydi. Banyo kapısının ötesinde sırt üstü yatıyordu. Gözleri açık, sağ bacağı dizden bükülmüş olarak havada duruyordu. Yeşil fitilli kadife pantolon ve beyaz bir tişört giymişti, küçük ayaklarında çorap ve bileğinde de altın-gümüş bir saat vardı. Sağ arka cebinde iki beyaz mendil duruyordu. 911 memuru olası bir kalp krizi ihbarı duyurdu ama intikal eden memur, fişleri çekilmiş lambalar ve perdeleri kapatılmış pencerelerle kapatılmış bu odaya girer girmez dedektifleri çağırdı. Ortamdaki tek ışık banyodan geliyordu. Baltimore eyalet dedektifi John Tollen kısa bir süre sonra olay yerine intikal etti. Parente’nin cesedinin etrafından geçerek büyük boy yatağın yanında, Dulhaney Yolu’na bakan pencerenin perdesini açtı. Polis raporuna göre, “öldükleri kesin olan üç Parente kadınının üzerinden” çarşaf ve yorganı çekti.

Betty, Catherine ve Stephanie’nin bedenleri yatakta yan yana uzanıyordu. Poz vermiş gibi görünüyorlardı. Betty siyah pantolon, pembe bir bluz ve beyaz, fermuarlı, ince bir ceket giymişti. Kulağında sadece bir gümüş halka küpe vardı; diğeri sonradan yerde bulundu. Sırt üstü yatıyordu, gözleri kapalıydı ve sağ eli göğsünün üzerindeydi. Catherine, gri eşofman üzerine turuncu şort ve koyu renkli bir eşofman üstü giymiş, sırt üstü annesinin yanında yatıyordu. Sağ eli Betty’nin başının altındaki yastığın altındaydı ve diğer kolu karnının üzerinde, kıvrılmış şekilde duruyordu. Stephanie gri eşofman altı ve mavi kapüşonlu bir eşofman üstü giymiş, kahverengi saç perçemi yüzüne düşmüş, yüzü annesi ve kız kardeşine dönük olarak yan yatıyordu.

Şüpheli cinayet silahları, Baltimore Eyalet Polis raporuna göre “lamba ve eller” di. “Banyoda, halıda ve yatakta kan tespit edilmişti. Yatak başına ve duvara az miktarda kan sıçramıştı. Odada yeni satın alınmış çeşitli bıçaklar vardı. Şüpheli kendini birkaç yerinden kesmişti: her bilekte bir tane ve bir tane de boyundan.” Kana bulanmış bir gözlük yatağın ayak ucunda yerde duruyordu.

En çok şiddete maruz kalan Betty olmuştu. Yüzünün ve başının üst kısmına şiddetle vurulmuş ve kanlar içinde kalmıştı. Otel masasının üzerindeki ağır lamba ile çok sert darbe aldığı açıkça anlaşıyordu, öyle ki kafatasında lambanın süslemesinin izi çıkmıştı. Dedektifin fark ettiği üzere Catherine’in yüzündeki “hafif peteşi” —kırmızı izler— boğulduğunu açıkça gösteriyordu. Dedektifler duvardaki pembe sürtünme izlerinin, boğulmaktayken ayaklarını savuran Catherine’in pembe alçısından geldiğine inanıyorlardı. Aynı zamanda çenesinde bir sıyrık ve göğsü ile kollarında morluklar vardı. Stephanie’nin açıkça hayatı için çok mücadele ettiği barizdi. Onun ölümü annesi gibi “çoklu yaralanma”ya bağlıydı. Kalçasının iki tarafında, sol elinin arkasında ve kolunda aşınma yaraları, sol ayağında ve bacağında sıyrıklar ve morluklar, başında derin kesikler, boynunda izler ve çizikler vardı.

Odada hissedilen korku ve yıkımın arasında, o anda parçalanmış olan hayatlarının kalpleri burkan normalliğinin kayboluşunun kanıtı olan sıradan eşyalar vardı: Polis raporuna göre “1 numaralı kurbanın” yani Betty’nin “sağ sütyen askısında bir çengelli iğneye tutturulmuş iki muska” bulunmuştu. Catherine’e ait olduğu açıkça belli olan bir plastik torbada bir tel toka, plastik bir toplu iğne ve plastik bir kar tanesi vardı. “Reebok marka, 9 numara bir (1) çift tenis ayakkabısı ve Amerikan Eagle marka iki (2) kahverengi ayakkabı” adli tıp tarafından dosyalandı. Stephanie sağ bileğine mavi sarı lastik bir saç tokası takmıştı. Daha korkuncu, saçlarından bir tutamı Bill Parente’nin saatinin kayışına takılmış olarak bulundu. Polis ayrıca

tatilde olan bir aileye ait günlük dağınıklığı gördü. Odada giysiler sağa sola dağılmıştı, kimi sandalyenin üzerinde, kimi yerdeydi. İki adet Louis Vuitton marka çanta da olmak üzere bavullar, otel odasının kart anahtarları, Betty'nin arabasının anahtarları, üç cep telefonu ve iki tane nakit para ve kredi kartı içeren cüzdan odaya dağılmıştı.

Odada gerçekten ne olduğunu kimse bilemeyecek. Kan, bir hikâye anlatıyordu, bir dizi saldırı ve cinayet, direnç veya ani ölümcül bir boyun eğmenin işaretleri vardı. Gazetelerde anlatılanlara göre hiçbirini bağlanmamıştı. Betty ve Catherine, Stephanie odaya geldiğinde çoktan ölmüşlerdi. Bu tarz aile katliamlarında tipik olduğu üzere, anne çocuklarına yardım edemesin diye ilk öldürülen veya bayıltılan Betty olmuştu. Acaba Parente, Catherine duştayken mi Betty'ye saldırmıştı? Catherine'i boğmadan önce annesinin öldüğü gerçeğini ondan Betty'yi yorganla örterek mi gizlemişti? Kızı hayatı için yalvarmış mıydı? Parente buna cevap vermiş miydi? Misyonunun ardındaki kendisine anlamlı gelen hasarlı mantığı kızın anlamasını sağlamaya çalışmış mıydı? Stephanie'ye odaya girer girmez mi saldırmıştı yoksa Stephanie önce anne ve kız kardeşinin cesetlerini görmüş müydü? Babasının katil olabileceği fikri o kadar mı akla sığmazdı ki kaçmak ya da kendini kurtarmak için kullanabileceği onca değerli saniyeyi bekleyerek boşa harcamıştı? Ve nasıl olmuştu da kendisini ailesine adanmış olan Bill Parente, hayatı için mücadele eden kızını öldürmek için uğraş vermeye devam etmişti?

Dedektiflere göre Parente, kendini birkaç saat sonra, aşağı yukarı gece yarısını biraz geçe öldürmüştü. Bu zamanın bir kısmını karanlıkta televizyon izleyerek, ekranın ışığı yüzüne yansımış, baş parmağıyla uzaktan kumandanın düğmelerine basıp zap yaparken geçirmiş olabilir. O öğleden sonra otel televizyonundan iki film kiralananmıştı. Belki de izlerken ailesinin yanına uzanmıştı. Endişeli Julianne Malley o gece yarısı Parente ile konuştuğunda, Stephanie, annesi ve kız kardeşi çoktan ölmüşlerdi.

Parente, ailesini öldürdükten sonra, yolun karşısındaki Towson Town Alışveriş Merkezi'ndeki Crate & Barrel mağazasından altı adet siyah saplı Robert Welch marka mutfak bıçak seti almak için odasından ayrıldı. Saatler sonra odaya döndü, üç bıçağı bileklerini kesmek ve son olarak boynundan kendisini bıçaklamak için kullanıp hemen banyo kapısının önüne yığıldı. Parente'nin muhtemelen kurbanları ile mücadelesinden dolayı burnunda ve sol gözünde kırmızılık ve renk değişimi oluşmuştu. Polis odaya girdiğinde, banyo lavabosu kısmen kanla doluydu ve kan lekeli bir bıçak tezgâhın üzerinde duruyordu. Lavaboya ve yere kan sıçramıştı. Birkaç kana bulanmış havlu katlanmış ve küvetin köşesine dizilmişti. Tollen, odadaki masanın yanındaki çöp kutusunda iki tane kısmen yenmiş kurabiye fark etti. Üzerindeki kan lekeleri açıkça belli olan boş bir kola kutusu da çöpteydi. Kalan dört bıçak hâlâ kutusunda, geniş ekranlı televizyonun, anahtarlar, cep telefonu ve yarısı yenmiş bir Life Saver top şekerin yanında duruyordu.

Olay basına yansıyınca, Parentelerin bir üst katında koridorun karşısında kalan bir çift, polisle temasa geçti. Dedektiflere, cinayetlerin işlendiği akşam üzeri bir kadının iki kere çığlık attığını ve boğuluyormuş gibi gırtlaktan gelen sesler çıkardığını duyduklarını otel yönetimine bildirdiklerini söylediler. Otel yönetimi bu uyarı üzerine araştırma yaptıklarını doğruladı ama seslerin hangi odadan geldiğini tespit edememişlerdi.

Quinn, cinayetleri Pazartesi sabahı, arabayla işe gitmekteyken ona telefon eden kocasından öğrendi. Eşi okul yönetim kurulundaydı ve trajedinin Catherine'in ortaokulunda nasıl duyurulacağı üyeler arasında konuşulduğu için cinayetleri önceden öğrenmişti. "Kenara çek. Sana söylemem gereken bir şey var ve bunu duyduğunda araba kullanmıyor olman gerek," demişti kocası. Quinn hemen sigorta ofisindeki işini arayıp, o gün gelemeyeceğini bildirdi ve arabayı doğru haberciler tarafından çoktan kuşatılmış olan Parentelerin

evine sürdü. Kalabalığın ambulans veya bir çeşit “kurtarıcı” olduğunu zannetti; bir yanı hâlâ birilerinin arkadaşını kurtaracağını umuyordu ama yanıldı.

Julianne Malley’nin annesi aynı gün kızını aradı ve Julianne’e oturmasını söyledi. Polis Towson Sheraton Otel’inde cinayete kurban giden bir aile bulmuştu ama medya, başlangıçta yanlış olarak iki kız ve bir erkek çocuğu olan bir ailenin öldürüldüğü haberini yayımlamıştı. “Sorun yok anne,” demişti Julianne, “Stephanie’nin bir erkek kardeşi yok.”

Parente ailesi Baltimore eyaletindeyken, Bruce Montague ve diğer bazı yatırımcılar, Parente’nin yazdığı ileri tarihli çekleri kapsayacak hiçbir fon olmadığını anlamışlardı. O Pazartesi Montague, Alan Kornblau’yu aradı. “Duydun mu?” dedi Kornblau, polis ona çoktan ulaşmıştı. “Parente Ailesi öldü.”

Montague mahvolmuştu. “Parayı yerine koyabilirsin ama bu hayatları geri getiremezsin,” dedi. “Karısı ve kızları için çok kötü hissettim. Çarpık bir biçimde onları acıdan kurtarmayı umuyordu. Ama birisini kurtarmak için onu öldürmek psikopatlıktır. Birisi böyle akla hayale sığmayacak bir cinayeti nasıl işler, özellikle eşini ve çocuklarını öldürdüğün türden bir cinayeti. İşler ne kadar kötü olsa da ailesinin ölmesinin daha iyi olacağını düşünmek kesinlikle delilik”.

Tuhaf bir şekilde Parente cinayetlerinden birkaç gün sonra, Maryland’de bir başka baba, Towson Sheraton’a bir saatlik mesafedeki evlerinde karısını ve üç küçük çocuğunu vurarak öldürdü. 34 yaşındaki Christopher Wood da intihar etmişti, 450 bin dolar borcu vardı ve saldırı esnasında depresyonla boğuşuyordu. Geride yaptığından duyduğu pişmanlığı ve ailesinin finansal problemlerini anlattığı altı mektup bıraktı.

Aile medyumunu “Parente kötü bir gün geçiren iyi bir adamdı,” demişti. Kimseyi aldatmak istediğini sanmıyorum ama borçlar altında

ezilmeye başlamıştı. Garden City, rekabetçi, statüye son derece önem veren bir topluluktur, Bill de ailesinin geride kalarak bu aşağılanma ve bu ortamdaki finansal kriz ile uğraşmasını istememiştir. Belki onlara bakabilecek, güvendiği bir kardeşi olsaydı onları öldürmezdi ama öyle bir kardeşi yoktu.”

Cinayetler Betty ile, anaokulunda öğretmen yardımcısı olarak çalıştığı sırada üç yaşındaki Catherine’e göz kulak olurken tanışan Quinn’in aklından çıkmıyor. “Onları çok sevdiği için yanında götürdüğüne inanmak istiyorum. Ama saldırılar vahşiydi. Betty’nin yüzüne bir otel lambasıyla vurdu, bu yüzden cenazede tabut kapalıydı. Ona vurduğunda onu öldürmeyi düşünmüş müydü? Yoksa kavga mı ettiler? Daha önceden tasarlanmış mıydı? Aralarında en çok yaralanan Stephanie’ydi; en çok o mücadele etmiş. Küçüğün çenesinde yaralanma vardı. Ve üstelik alçılıydı.

Dökülen kandan en çok etkilenenler belki de ölümünden sonra birbirlerine daha da yakınlaşan Stephanie’nin oda arkadaşlarıydı. Sonraki sene yurt dışına gittiler, 2011’de Loyola’dan mezun oldular ve kariyerlerine onsuz devam ettiler. Okuldaki son yıllarında Stephanie’nin onuruna bir burs açtılar ve bu burs okulun verdiği en büyük burslardan biri hâline geldi. Hâlâ arkadaşının hayatını kurtarmak için yapabileceği başka şeyler olup olmadığını düşünen Malley “Stephanie’yi düşünmeden geçirdiğim bir gün bile yok,” diyor. “Kankalar”ın Stephanie’nin cinayetinin ertesinde, onları her türlü durumda güldürme yeteneğine sahip o kişiye yani Stephanie’ye ihtiyaçları vardı. Arkadaşı Lauren Gallieni, Parente Ailesi kurbanları için açılan Facebook sayfasında “Seni sandığından daha çok özlüyorum küçük Steph,” yazmıştı. “Bize şimdi göz kulak ol çünkü sana her zamankinden daha çok ihtiyacımız var.”

Sheraton Towson'da 1029 numaralı odada kaldım, hizmetlinin dediğine göre insanlar “batıl inançlı” olduklarından numarası değiştirilmişti. Kendimi batıl inançlı biri olarak düşünmek istemem ama odanın bana olayın iç yüzü hakkında ışık tutabileceğini veya oradaki hayalet ruhlardan bir şeyler hissedeceğimi düşünüyordum. Bana sağladığı tek şey huzursuz bir gece, omzumda aniden parmaklar hissedeceğim korkusu ve ezici, dayanılmaz bir üzüntü oldu. Ailenin bulanık görüntüsünü hızlandırılmış bir zaman makinesiyle geçmişte hayal etmeye çalıştım; baba kol saatini takıyor, kızlardan biri oda servisine sipariş veriyor veya banyo kapısında diğerleri de kullanabilsin diye kardeşine acele etmesini söylüyor, anne aynanın karşısında saçlarını tarıyor, kulağına gümüş halka küpeyi takıyor. Evden uzakta birlikte vakit geçiren bir ailenin, otel odasında ailelerin paylaşacağı türden şeyler hakkında konuşmalarının mırıltısını hayal ettim. Ama onlar bana hiçbir şey söylemedi.

ALTI

TAHRİBAT

Bill Parente'nin yarattığı tahribatın geri kalanı, cesetler Sheraton Otelinde bir odada bulunduktan sonra belirginleşti. Bruce Montague, Parente'nin başarısız yatırım operasyonunun bu cinayet-intihara neden olduğundan emindi. İş ortaklarıyla bundan sonra hangi adımların atılması gerektiğini konuşmak üzere Queens'teki hukuk bürosunda toplandılar. "İyi ki bir hukuk firmam var," diye açıklamıştı. "Dışarıda benim sahip olduğum kaynaklara sahip olmadan aynı kayıpları ve çoğu vakada daha da fazlasını yaşayan başka yatırımcılar olduğunu biliyordum."¹ Montague ve ortakları halka açıklama kararı aldılar. Montague'nün firmasından bir avukat, Parente'nin birkaç yıldır devam ettirdiği ve Montague'nün bir tür Ponzi düzeni olduğundan şüphelendiği işleyişten New York savcısını, Manhattan Bölge Savcılığını ve yerel FBI ofislerini haberdar etti. Montague ve ortağı Steven Drelich, trajedi ve muhtemel bir yatırım dolandırıcılığı hakkında basına konuştu. Ertesi gün Montague'nün ofisi, muhabirlerin telefon aramalarından ve aynı zamanda açıktaki milyonlarca doların kurtarılmasını isteyen yatırımcıların yardım dileklerinden geçilmiyordu. Montague'nün ofisi kanun adamlarına aktarılacak üzere yatırımcılardan dilekçe toplamaya başladı. Pek çok Parente yatırımcısı yaşlıydı ve Dorothy Schimel gibi ona annesi veya annesinin arkadaşları aracılığı ile ulaşmışlardı. Kimileri Bill Parente'ye güvenmekle ömür boyu biriktirdiklerini kaybetmişlerdi.

Montague'nün ofisi 22 imzalı dilekçe topladı, yine de kanuni duruşmalarda sonradan ortaya çıkan araştırma Parente'nin varlığının 66 yatırımcıyı kapsamayacağı yönündeydi. Herkes para kaybetmedi. Kimileri yatırımda bulunduklarından daha çok para kazandı ve bir süreliğine, milyonlar topladığı tahmin edilen bir operasyonda potansiyel parayı geri alma hareketinde hedef oldular.

Parente ailesi cinayetinin inanılmazlığı, yüzde yüz güvenilir ve son derece düzgün bir insan olan Bill Parente'nin on yıllar süren dolandırıcılığı ile birleşince, işlediği suçlar hakkında garip bir mitin doğmasına neden oldu. Parente bazı müşterilerine yatırımların bir kısmının Kanada'daki Rus inşaat firmalarına gittiğini söylediği için, bazıları ailenin Rus mafyasına kurban gittiğine inandı. Hatta Alan Kornblau bile, bir süreliğine, Parente'nin bir çetenin hedefinde olduğuna inandı. Bunu biraz da insanın mantıksız olana mantık katma ihtiyacı yüzünden yaptılar. Parentelerin 18 yıl boyunca Noel fotoğraflarını çektiirdikleri stüdyonun ortağı Susan Deluca, "Hep kendimize ailenin tanık koruma programında olduğunu söylüyorduk," demişti. "Bunun tam olarak gerçekten doğru olmadığını biliyorduk ama bu olaylarla baş etmemizin bir yoluydu."

İşin özünde otoritelerin ortaya çıkardığı kadarıyla herhangi bir inşaat firmasının Parente'den veya müşterilerinden kredi aldığı yoktu. Montague'nün bürosu bağlantıya geçtikten sonra FBI Parente'nin ofisindeki bilgisayar ve dosyalara el koydu. Bir New York FBI ajanı soruşturma tamamlandıktan aylar sonra bana "herhangi bir işbirlikçi olmadığından" bahsetti. Belki yıllar içinde kredi veya küçük ölçekli yatırımlar yapmış olabilirdi ama hesaplarında hiçbir şey görünmüyordu. Hiçbir müşterisi için ayrı banka hesapları açmamıştı. Hatta kişisel ve işe ait hesaplarını bile birbiriyle karıştırmıştı." Polis Parente hakkında devlet arşivinde yaptığı araştırmada, aşağı Manhattan bölgesinde adına kayıtlı olduğu tespit edilmiş 30 farklı şirket ismi buldu, aralarında Parente'nin alışveriş merkezi inşaatı

veya yatırım olarak gösterdiği Internal Resource Services (kısaltması IRS) ve Flomar Accessories Corp. isimli firmalar da vardı. Parente tarafından kaydedilmiş diğer perakendecilik ve restoran isimleri ise, sadece kâğıt üzerinde gösterilmiş, hayali alışveriş merkezlerine tedarik yapan hayali dağıtımıcılar ve dükkânlardı.

Dolandırıcılık ve cinayetler hakkında “Efsane boyutta bir trajedi” nitelemesini kullanan, Parente mirasının dağıtımında verilen bir mahkeme hükmü, Parente’nin operasyonlarının klasik bir Ponzi dolandırıcılığı vakası olduğunu ve Parente’nin aldığı paraları hiçbir zaman yatırımda kullanmadığını, sadece önceki yatırımcıların borçlarının ödendiğini ve Parente’nin kendi masraflarına harcama yaptığını ortaya koyuyordu.² Mağdurlar Parente’nin varlıklarına karşı 36 milyon dolarlık dava açtılar.

Parente’nin karmakarışık dolandırıcılığı, mal varlıkları üzerine açılan dehşetli davanın ana odağı oldu. 2007 yılında karısını ve çocuklarını hak sahibi gösteren 5 milyon dolarlık feshedilemez sigorta fonunun da dâhil olduğu bir hayat sigortası vardı. Fonlar intihar durumunda bile geçerliydi. Muhtemelen, sigorta poliçesi Parente’nin Ponzi oyunundan çıkışının bir parçasıydı. Belki de o zamandan beri intiharı düşünüyordu, böylece ailesine 5 milyon dolar kalacaktı ama sonunda Betty ve kızlarını da yanında götürmeyi seçti.

Sigorta poliçesi ve Parente’nin diğer mal varlıkları, Betty’nin mallarını yöneten ve ailenin cenazesini düzenleyen Mazzarella cenaze evinin 81 yaşındaki sahibi, Betty Parente’nin kuzeni Joseph Mazzarella’nın açtığı davanın hedefindeydi. Betty, Stephanie ve Catherine tek bir mezara birlikte gömüldüler, Bill Parente ise kendisine öfke duyan akraba ve arkadaşların ısrarı üzerine krematoryumda yakıldı. Mazzarella’nın açtığı bir dava, önce bu cinayet-intihar sonrası varisleri ortaya çıkarmaya çalıştı. Parente katliamında nefes alan son kişinin kim olduğunu ortaya çıkarmaya çalışıyordu çünkü bu kişi nihai varis olacak ve onun mirasçısı da mirastan kalan mal-

lara sahip olacaktı. Dava raporu, “Betty, Catherine ve Stephanie’nin ölüm sıralarına dair bir kanıt sunulmadığını” tespit etti.³ Tartışmalı olarak, itiraz makamı, ölüm raporları ve polis raporunu temel alarak, ilk bakışta Betty, Catherine ve Stephanie’nin William’dan önce öldüklerini ve William’ın da intihar etmeden önce onları öldürmüş olduğunu belirtti. Yine de mahkeme, karşı taraf sunulan delillerin aksini ispatlama fırsatı elde edebilsin diye bir duruşma yapmak zorundaydı. Bu konular ve William ile varislerinin bu üç mirasa erişim konusu içinden çıkılamayacak şekilde birbirine bağlıydı.

Mazzarella’nın davası, kararlılıkları ne olursa olsun, resmi mercilerin Parente’nin her halükârda nihai mal sahibi olduğunu es geçmeleri gerektiğini çünkü onun katil olduğunu ve ne kendisinin, ne de mirasçılarının onun suçundan fayda sağlayamayacağını savunuyordu. Mazzarella’nın davası daha da büyüdü. Davada, “Başkasının hayatına son verenler, kendi yanlışlarından fayda sağlamamalıdır ve katledilen kimseden miras almalarına izin verilmemelidir şeklinde oturmuş bir yasa vardır... Hiç kimsenin kendi sahtekârlığından kazanç veya yanlışından avantaj sağlamasına veya alçaklığından hak iddia etmesine veya işlediği suçtan dolayı fayda elde etmesine izin verilmemelidir,” deniyordu. Davada ayrıca, aile cinayeti hakkında Parente’nin katil statüsünü resmen belirlemek amacıyla bir duruşma yapılması gerektiği iddia edildi; bu gibi durumlarda, polis ne olduğunu belirledikten sonra genellikle atlanan bir prosedürdür.

Bu dava, Mazzarella’nın, mal varlığının Parente’nin kandırılmış yatırımcılarına gitmesindense ailenin Betty tarafına yönelmesi için verdiği uğraştı. Nassau Eyaleti vasiyet mahkemesi sonuç olarak Mazzarella aleyhine karar verdi ve “Tartışmasız olarak Stephanie ve Catherine’in William’dan önce, Betty’nin ilk, Catherine ve Stephanie’nin daha sonra ve en son da William’ın öldüğünü,” belirtti.⁴ Ve William Parente’nin suç içeren eylemlerinden bağımsız

olarak, “Betty’nin ikinci dereceden akrabalarının, William’ın hayat sigortasından faydalanmayı beklemleri için mantıklı herhangi bir sebepleri olamaz. William’ın Ponzi oyunu kurbanlarını kayıpları için en ufak bir geri ödeme umudu olmadan bırakarak ve hayat sigortasının getirisini Betty’nin akrabalarına yönlendirerek varlığın daha iyi kullanıldığı söylenemez.”

Yine de Mazzarella, Betty ve kızların varlıklarının yöneticisi olarak Parente’nin mal varlığını temsil eden Nassau kamu idaresiyle yaptığı anlaşma gereği ailenin varlıklarının 500 bin dolar civarında bir kısmının kontrolünü üzerine aldı. Bu miktara aile mülkleri (Garden City’deki ev, Westhampton’daki daire ve Parente’nin annesinin Bay Ridge’deki evi) ve ailenin henüz ödemesi bitmemiş arabaları gibi şahsi diğer mallar da dâhildi. Bu paranın bir kısmı aile cenazesinin 30 bin dolarını karşıladı, Mazzarella da Betty Ann Parente, Stephanie Ann Parente ve Catherine Ann Parente anısına 15 bin dolar değerinde “değerli bir levha biçiminde kalıcı bir anıt dikmeyi kabul etti”.⁵ Mülklerin satışından elde edilen gelirin büyük kısmı, Betty’nin ölmüş kız kardeşinin eşine ve iki çocuğuna gidecekti. Beş milyon dolarlık hayat sigortası ve diğer sigortalardan gelen paralar, Parente’nin mağdurları arasında bölüştürüldü, ancak bu yazının yazıldığı 2012 tarihinde, mülk yöneticisi hakların miktarını onaylamaya çalıştığı için paralar henüz dağıtılmamıştı. Yargıç karardan sonra şöyle dedi: “Bunun çok trajik bir olay olduğunu söylemek isterim; bu malların, sadece duygusal, ailevi ve kişisel etkileri yok, aynı zamanda kanuni tarafları da var. Bu kanuni taraflar açısından saygı duyarak belki de bu kısım bitmiştir diyebiliriz. Ama biliyorum ki bu asla kişisel acıların sonu olmayacak.”⁶

Yaptığı dolandırıcılıkların “yıktağı” ve intihara sürüklediği biri olarak, ölümünden sonra Bill Parente’nin mal varlığı, banka hesabında 5 bin dolardan daha az para bulunmasına rağmen, sigortalardan gelenlerle milyonlarca dolara denk geliyordu ve bu da Parente’yi,

aynı *Death of a Salesman* (*Satıcının Ölümü**) isimli kitaptaki Willie Loman gibi, ölüyken daha değerli yapmıştı ama herkes bu dolarlar üzerinde hak iddia etti.

Parente ailesinin eşyaları Mazzarella ailesi tarafından Garden City'deki evlerindeki satışta dağıtıldı. Satın alınmayan eşyalar yardım kuruluşlarına bağışlandı. Marianne Quinn Betty ve kızlarının anılarıyla ve arkadaşının ona bıraktığı notlarla kaldı. Quinn Mazzarella ailesinin düzenlediği satıştan Betty'ye son doğum gününde verdiği fotoğrafı kurtarmayı başarabildi. Fotoğrafın çerçevesinde şöyle yazıyordu: “Hayatı kutla.”

* Mitos Boyut Yayınları, 2002.—e.n.

YEDİ

SAYILARLA ÖLÜM

**TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLENİN ONU, ORDULARIN
SAVAŞ ZAMANINDAKİ DURUMU İSTİSNA OLMAK ÜZERE,
EN FAZLA ŞİDDET İÇEREN KURUMUMUZ YAPAN YAPISAL
ÖZELLİKLERİNE KARŞI KENDİMİZİ KÖRLEŞTİRİYORUZ.**

—Prof. Richard Gelles, Pennsylvania Üniversitesi,
Sosyal Politikalar ve Çalışmalar¹

William Parente'nin cinayet-intihar saldırısı ne kadar kafa karıştırıcı olsa da hiç de ender yaşanan bir olay değildi. O yıl ve başka yıllarda gerçekleşen benzer olaylar kümesinin bir parçasıydı sadece ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ve başka ülkelerde gerçekleşen aile katliamlarıyla esrarengiz benzerlikler gösteriyordu; o kadar ki sanki ölüm saçan babaların servetleri tek bir mekanizma tarafından tasarlanmıştı ve bu zenginlik çöktüğünde de eylemleri görünmez bir diktatör tarafından yönetiliyordu. Parente'nin "Britanyalı klonu", saldırısını okyanusun öte tarafında sadece sekiz ay önce gerçekleştirmişti. Karakterleri birbirinden tamamen farklıydı. Britanyalı katil Christopher Foster biraz palavracı ve istikrarsız biriydi ve Parente'nin aksine daha sıcak kanlı, daha karizmatik, daha yakışıklı ve atletikti. Ne var ki aynı New York'lu avukat gibi, Foster da mütevazı bir geçmişten patlayan bir başarı elde etmiş, zenginliğin tadını çıkarmış, sadece kadınlardan oluşan ve iyi baktığı aile orta-

mında gördüğü ilginin zevkine varmıştı ve yok ettiği ailesine son derece bağlıydı.

Aynı Parente gibi Foster da karanlık bir sır saklıyordu. Çılgınca ölüm saçmadan önce, müsrifçe harcamaları yüzünden finansal başarısı çürüyüp gitmiş, yıllarca vergi kaçırdığı için devlete borçları birikmiş ve hileli finansal anlaşmalarla ilgili davalarını kaybetmişti, ancak tüm bunlara rağmen ailesi durumun ne kadar umutsuz olduğunun farkında değildi. Evinin elinden alınmasına haftalar kala sadece karısı Jill'i ve 15 yaşındaki kızı Kirstie'yi değil, lüks Shropshire çiftliğindeki canlı olan her şeyi öldürmüştü.²

Foster alın teriyle yükselmiş, yangına dayanıklı izolasyon malzemesi icadıyla voliyi vurduğunda İngiltere, Doğu Midlands'ta kendisiyle gurur duyan bir milyonerdi; Wolverhampton'daki alelade evini Maesbrook yakınlarındaki milyon dolarlık on altı hektarlık Obaston House mülkü ile değiştirmişti. Foster her zaman her şeyini riske atardı. İzolasyonunun işe yaradığını yatırımcılara ispatlamak için şirket kurarken evini ipotek ettirdi (Obaston'dan önceki) ve bu parayla çok büyük bir ateşe bile dayanacağını ispatlamak için gösterişli bir şov düzenledi. Eğer izolasyon bu aleve dayanabilirse başarmış olacaktı; eğer malzeme yanarsa her şeyini kaybedecekti. Neyse ki işe yaradı. Aylar içerisinde annesi ve arkadaşlarına multi milyoner olduğu için böbürlenmeye başlamış ve yeterince hızlı harcamayacağı kadar parası olmuştu.

Foster, yeni hayatından çok zevk alıyordu ve her toplantıda öylesine sosyaldi ki bir arkadaşı "odadaki bütün oksijeni emiyordu," demişti. Bir başka arkadaşı, cinayetle ilgili *The Millionaire and the Murder Mansion* [Milyoner ve Cinayet Malikânesi] belgeseli için anılarında "İkinci sırada gelmek ona göre değildi. Her zaman kazanlarla en önde olması gerekliydi," demişti.³ Foster saraya benzer evini, karısı çiftlik yaşamıyla ilgili dergilerdeki bir yazıda görünce peşin ödeyerek satın almıştı. Çabucak zengin centilmen, çiftçi

yaşam tarzını benimsedi, silahlar ve arabalar toplamaya başladı, Labrador retriever köpekleriyle sülün vurduğu av partilerinde arazisinde gezindi. Değişik zamanlarda iki Range Rover'ı, gümüş bir Jaguar'ı, bir Mercedes'i, bir Bentley'i, bir Aston Martin'i, karısının ve kendisinin birer Porsche'si ve bir arkadaşına dediğine göre eğer kendisine bir şey olursa Jill'in hayat sigortası olabilecek küçük bir servet değerinde özel yapım tüfek koleksiyonu oldu.

Ancak Foster'ın aniden patlamak gibi bir özelliği vardı. Çok arabalı garajına Jill'in güvercinleri girdiğinde onları vurdu, sonra Kristie'nin sevimli fakat inatçı köpeği Holly komşu çiftlikteki koyunları kovalayınca onu da vurdu. Öfkeli, dik başlı ve dürtüsel olabiliyordu. O zamanlarda Jill ve Kirstie ondan uzak duruyorlardı. Evde çalışan yardımcı kadın, belgesel için yaptığı açıklamalarda, Foster'ın silahlara olan düşkünlüğünden tedirgin olduğunu söylüyordu; Foster her zaman bir tane mutfakta, bir tane de yatak odasında silah bulunduruyordu.

Foster saldırıyı gerçekleştirmeden kısa bir süre önce şirketini hukuki ihtilaf nedeniyle kaybetti. Jill ve Kirstie'ye şirketi kaybettiğini hiç söylemedi. Her gün işe gidiyormuş gibi davranmaya devam etti ve bir partide bir Rus şirketiyle 17 milyon dolarlık bir iş bağlamaya yakın olduğu hakkında böbürlendi. Bir arkadaşına, kaygı uyandıracak şekilde, alacaklıların evini hiçbir zaman alamayacaklarına dair and içti. "Bunun olması için cesedimi çiğnemeleri lazım," demişti.

Her şey patlak vermeden önce, aynı Bill Parente'nin Maryland'deki kızını ziyarete gitmek için arabasına bindiği zamanki gibi, göze çarpan hiçbir terslik olmamıştı. Foster 50'sine henüz girmişti ve normalde olduğundan biraz daha duygusaldı. Evdeki yardımcı kadın, polis kaydında, Chris'in aile fotoğraflarına baktığını, 21 yıl önce çekilmiş evlilik videosunu Jill ile birlikte izleyip ağladığını anlatmıştı. Bunun dışında Chris, eşi ve çocuklarıyla oldukça "neşeli olur ve muziplikler yapardı."

Dört gün sonra, Foster'ın mülküne yerleştirdiği güvenlik kamerası görüntülerinde, Jill ve Kirstie yakındaki bir barbekü partisinden dönüşte Range Rover'dan inerken görülüyorlar. Kirstie herhâlde Labradorları kulübelerinden çıkarmak üzere görüntüden çıkıyor çünkü heyecanlı köpekler birden kuyruklarını sallayarak görüntüye giriyorlar ve Foster'ın etrafını sarıyorlar. Kısa bir süre sonra, o gece yatma vaktinden önce Kirstie sınıfındaki 16 yaşındaki bir erkek arkadaşına babasının birazdan "interneti kapatacağını" söyleyen bir mesaj atıyor. "İyi geceler. Hoşça kal. Seni seviyorum," diye de mesajını bitiriyor. Gün ağarmadan az önce Jill ve Kirstie başlarına sıkılan tek bir kurşun ile öldü. Birkaç köpek ve beş at da Foster tarafından ya vurulmuş ya da çıkan yangında küle dönmüştü. *The Millionaire and the Murder Mansion*'da konuşan bir dedektifin anlattığına göre Foster, çiftliğini ve lüks evini öyle büyük bir yangına çevirmişti ki yetkililer başlangıçta bunun adam kaçıranların işi veya "organize bir intikam durumu" olduğunu düşünmüşlerdi. Britanya medyası başlangıçta terör ihtimali üzerinde durdu. On iki itfaiye ekibi yangona müdahale etmeden önce, lastikleri patlatılmış bir at römorku girişini kapatmıştı. Yangın nihayet söndürüldüğünde evden geriye tükenmiş bir kabuk ve pahalı arabalardansa yanmış metal enkazlar kaldı. Yangını soruşturanlar daha sonradan, Foster'ın evini ateşe vermeden önce bodrumdaki yakıt deposundan yüzlerce galon yakıtı bir hortum aracılığıyla eve pompalayarak evi bir ölüm ateşine çevirdiğini ortaya çıkardılar.

Olay yerine gelen müfettişlerin kafası karışmıştı. "Olay yerine vardığımızda, daha ilk dakikalarda zararın boyutlarını anlamıştık. Kıdemli adli tıp dedektifi Paul Beeton belgeselde, "Herkes buradaki cinayetin basit bir cinayet veya bir yangından ibaret olmadığını, birisinin bir açıklamada bulunduğunu söylüyordu," demişti. Ancak güvenlik kameralarındaki görüntüler, Foster'ın şafak sökmeden önce elinde susturuculu özel yapım silahıyla ve köpekleri ile birlikte sakin bir

şekilde arazisinde yürüdüğünü gösteriyordu. Kan lekeleri, köpekleri vurmadan önce kulübelerine koyduğuna işaret ediyordu, daha sonra onları taşıyarak önceden vurduğu iki atın yanına yatırmıştı. Kirstie ve Jill muhtemelen çoktan yataklarında ölmüşlerdi, alevler evi ve cesetleri öylesine tahrip etmişti ki yangın söndürüldükten ancak günler sonra bulunabildiler. *The Millionaire and the Murder Mansion* belgeseline konuşan bir dedektif “Köpekleri başından vurmuş, atları başından vurmuş, karısını ve kızını başından vurmuş” şeklinde bilgi veriyordu. “Hiç ayrım yok, yoksa var mı?” Foster karısının cesedinin yanında, yanında tüfekle ölü bulundu. Dumandan boğularak ölmüştü.

Foster’ın erkek kardeşi Andrew, filmde “En korkunç kâbuslarım Jill’i vurmadan hemen önceki saniyeler ile ilgili, Jill onun geldiğini fark ediyor veya uyanıyor ve başına gelecekleri biliyor.” Ancak Foster’ın Kirstie’den çaldığı şey, erkek kardeşini daha çok üzmüştü; cinayet-intihardan çok önce Andrew onu zorba biri olarak görüyordu. “Kabullenmekte en çok zorlandığım şey onun elinden alınanlar,” diyor. “Ona asla seçme şansı tanınmadı. Hiç soru sorulmadı; sadece bir tetiğin çekilmesi ile elinden alındı.”

Foster’ın annesi onu tanımakta zorlanıyordu; ölüm saçan oğlunun eylemlerinden dolayı mahvolmuştu ama gelini ve torununun yasını tuttuğu kadar oğlunu da çaresizce özlüyordu. Kendisinin sarsılmış sevgi ve aileyle ilgili idealleri tarafından köşeye sıkıştırılmıştı. Enid Foster belgeselde, “Her şeyle ilgili bütün düşünceleriniz değişiyor,” diyordu. “Ancak çocuğunuzu her zaman seversiniz, değil mi? Ne yaparlarsa yapsınlar, onları affedersiniz.”

Böylesi aile katliamları veya aile içi cinayetler, neredeyse hep babalar tarafından gerçekleştiriliyor. Bu özel cinayet-intihar “markası”, William Parente’ninki gibi genellikle gelir düzeyi orta ve iyi olan beyaz erkekleri kapsıyor. Çoğunlukla silahla işleniyorlar ve önce-sinde bir tür aşağılanmanın —mahkeme davaları, iflas, dolandırıcı-

cılık suçlamaları, işten atılma gibi— eşlik ettiği finansal bir çöküş yaşamış oluyorlar. Ailelerin yok edildiği cinayet intiharlar —ister öfke, ister sapkın bir endişe anlayışı yüzünden olsun— Amerika Birleşik Devletleri’nde yükselişte. 2011’in ilk altı ayında⁴, 2007’nin aynı dönemi ile kıyaslandığında⁵ cinayet-intihar vakalarında üçte birlik ve ortalama her hafta 9 vakadan haftada 12 vakaya bir artış olmuş. Bu dönemde ölü sayısı yüzde 34 sıçrama yaparak 691’e çıkmış. 2011’de, ülkede işlenen bütün cinayet-intiharların yüzde 80’i evde olmuş⁶ ve çoğu vakadan sorumlu aile katliamcılarının da üç ya da daha fazla kurbanı olmuş.⁷ Amerika Birleşik Devletleri’nde geçen yıllarda gerçekleşen cinayet-intiharların dörtte üçüne yakını neredeyse her zaman bir erkek tarafından bir eşe veya partnere karşı işlenmiş.⁸ 2008’de altı aylık süredeki cinayet-intihar kurbanlarının 45’i çocuktur, bu sayı 2011’de 55 oldu.⁹ 2008’in bu döneminde 44 çocuk suçun bir kısmına tanık oldu¹⁰, 2011’de hayatta kalan çocuk tanıkların sayısı 66’ydi.¹¹

Washington DC’deki kâr amacı gütmeyen Violence Policy Center’in [Şiddeti Önleme Merkezi] sadece 2002 yılından beri yaptığı tahmine göre, 2011 yılının tamamındaki cinayet-intihar kurbanı ölü sayısı 1.382’dir. Bu olguya ilişkin resmî istatistikler mevcut değil; hiçbir hükümet kurumu bu cinayet-intiharların raporunu tutmuyor. Bu rakamlar, bir başka nedenle resmin sadece bir parçası. Violence Policy Center’in derlediği rakamlar, babanın (yıllardır işlenen aile cinayetlerinin en az yüzde 90’ı babalar tarafından işleniyor) intihar etmeye teşebbüs etmediği veya denerken cesaretini yitirdiği vakaları içermiyor ki bu da, Parente ve Foster’ın “kurbanların iyiliği için işlenen cinayetler” olarak anlamlandırdığı sevgi ve korumacılıktan uzak cinayetlerin aksine, birbirlerine yakın eşler veya çocuklar bir öfke patlaması esnasında öldürülmüşlerse sık rastlanan bir durumdur.

Parente’nin yaptığı türden aile katliamları, cinayetlerin bir alt grubu ve çocuk cinayetlerinin de küçük bir bölümünü oluşturmalarına

rağmen aile içi şiddet uzmanlarının dikkatini çekiyor çünkü çok kafa karıştırıcılar; genellikle hiç aile içi şiddet kaydı olmayan, ailelerine bağlı ve dürüst babalar tarafından işleniyorlar ve gizemlerinin, sağlıklı ve güçlü ailelerin bile derinliklerinde yatan sosyal gerilimlere yatkınlık ve şiddet eğiliminin sırlarını gün ışığına çıkarabilecekleri düşünülüyor. Bu olay üzerine kapsamlı çalışmalar yürüten North Arizona Üniversitesi'nden sosyoloji profesörü Neil Websdale "Aile cinayetleri nispeten nadir olsalar da modern sosyal hayatımızın doğası üzerine kritik öneme sahip sorular doğuruyorlar," diyor.¹²

Amerika'nın önde gelen aile içi şiddet uzmanlarından ve hâlen Pennsylvania Üniversitesi Sosyal Politikalar ve Çalışmalar Okulu'nun dekanlığını yapan Richard Gelles, aile cinayetlerine ilgi gösterilmesi gerektiğine inanıyor. Gelles, Arlington Virginia'da National Institute of Justice'in [Ulusal Adalet Enstitüsü] 2010 yılında düzenlediği seminerin kaydında, aile katliamcılarının "ailelerini, kontrol ettikleri mal varlıkları olarak gördüklerini ya da kendi kişilikleri ile eşleri ve çocuklarınıninki arasında bir sınır görmediklerini," söylüyor. "Yani bunlar, ailesine sınıksız sarılan birinin arkasında acı bırakmaya katlanamayıp, karısını ve çocuklarını yanında götürdüğü bütün bir ailenin 'intiharı'dır. Bu adamların ortak yanı nedir? Çocuk istismarı veya aile içi şiddet kaydı olmayan atipik kişilerdir. Komşuların çoğunlukla 'böyle bir şeyi yapacağını düşüneneğim en son insandı' dediği türden kişilerdir." Gelles bu tür babalar ile tarikat liderleri arasında benzerlik buluyor. "Bu değişik bir tarikat türüdür. Babanın/kocanın kendisini ailenin başı, kralı olarak gördüğü ve Jim Jones* artık bu dünyada olmak istemediği için tarikattaki herkesin onun hatırına sorgusuz sualsiz ecel şerbeti içeceği türden bir tarikattır. Tarikat toplu ölümleri de erkekler tarafından düzenleniyor gibi görünüyor. Toplu tarikat ölümü düzenleyen bir kadın hiç hatırlamıyorum."

* Jim Jones: 1978'de 918 müridine toplu intihar düzenleyip, intihar eden tarikat lideri.—ç.n.

Gelles bu tür aileleri Amerikan toplumunun “şiddetinin maden kuyusundaki kanaryalar” olarak görüyor. Son birkaç yıldır cinayet-intiharların endişe verici bir kısmının, fiili vakaların arkasındaki istatistiki bilginin geriliği ve ailelerin bocalayan ekonominin etkisini tam anlamıyla deneyimlemesi ve tepki göstermesi için gerekli süre nedeniyle henüz kendini ortaya koymamış olan, toplumdaki çalkantılı ev içi şiddet ve çocuk istismarı probleminin başlangıcına dair bir gösterge olmasından endişe duyuyordu.

2012’de PolicyLab of the Children’s Hospital of Philadelphia (Philadelphia Çocuk Hastanesi PolicyLab’ı) tarafından yapılan bir çalışma, ekonomik durumun şiddetle olan bu bağlantısını açıkça ortaya koydu.¹³ Ekonomik durgunluk dönemindeki çocuk istismarını inceleyen bu en büyük çalışmada araştırmacılar, ciddi fiziksel darp yüzünden en büyük çocuk hastanelerine başvuran kız ve erkek çocukların sayısında son on yılda önemli ölçüde artış olduğunu ortaya çıkardılar. Kaza nedeniyle hastaneye yapılan yaralanma başvurularında azalma olurken, araştırmacılar 38 hastaneye yapılan genel fiziksel darp başvuruları arasında 6 yaşın altındaki çocuklarda yılda yüzde 0,79 oranında artış ve 2000 ile 2009 yılları arasında her yıl yüzde 3’lük bir oranla büyük artış gösteren suistimal ile bağlantılı travmatik beyin hasarı tespit ettiler. Çalışmada aynı zamanda muhtemel bir ekonomik gerilimin ve finansal sıkıntının belirtisi olarak yerel uzun vadeli konut kredisi hacizleri de izlemeye alındı. Bir yıllık bir sürede belli bir toplulukta, kredi geri ödemesindeki 90 günlük gecikmenin her yüzde 1’lik artışında, çocuk istismarı sonucu hastaneye beyin travması ile başvurma oranı yüzde 5 artışa denk geliyordu.

Philadelphia Çocuk Hastanesi hekimlerinden Dr. Joanne Wood bir açıklamasında, “Sağlık çalışanları ve çocuk koruma servisi git-tikçe daha ciddi fiziksel istismar raporları verirken, Child Protective Services’in (CPS) (Çocuk Koruma Hizmetleri Kurumu) bu oranı düşük tespit etmesi bizi endişelendirmişti,” diyor. “Finansal sıkıntı-

lar ile çocuklara fiziksel şiddet uygulanmasındaki artışın bağlantılı olması bilinen bir şeydir, bu yüzden hastane verilerini resmî olarak incelerken daha büyük ölçekte karışıklık oluşturan raporların köküne inmek istedik”.

Wood’un çalışmasında sonuçlar “Halk arasında ev ile ilgili endişelerin önemli bir stres kaynağı olduğunu, kötü muamele oranlarının habercisi olduğunu” gösteriyor.¹⁴ “Ekonomik gerilemeye damgasını vuran konut krizi ve hacizlerin büyüklüğü düşünüldüğünde, bu şaşırtıcı bir şey değil.” Wood bulguların, hem yerel, hem de ulusal çocuk istismarı oranlarının daha eksiksiz bir resmini çıkarabilmek için, çocuk refahı verileri ile birlikte hastane-başvuru istatistiklerinin de kullanılmasının önemini altını çizdiğine dikkat çekiyor. “Araştırma aynı zamanda ‘barınmaya dair güvensizliklerin aileler üzerinde yarattığı stresin’ ve bu stresin ev içi şiddete etkilerinin daha iyi anlaşılmasının üstünde durdu,” diye ekliyor.

Çocuk istismarı ve ölüm oranları Amerika Birleşik Devletleri’nde şaşırtıcı oranda yüksek. Kâr gütmeyen organizasyon Every Child Matters Education Fund (Her Çocuk Önemlidir Eğitim Fonu) yöneticisi Michael Petit bana, “Bir sorunumuz var, hem de büyük bir sorun,” diyor. Onun organizasyonu son on yılda 21.000 Amerikalı çocuğun ihmal, istismar veya doğrudan cinayet nedeniyle kendi evlerinde hayatını yitirdiğini tahmin ediyor. Bu Irak ve Afganistan’da ölen askerlerin sayısından üç kat fazla.¹⁵

Amerika Birleşik Devletleri, 2003 yılında UNICEF tarafından dünya çapında çocuk ölümleri üzerine yapılan bir dizi “rapor kartı” çalışmasının sonuncusuna göre, zengin devletler arasında kötü muamele nedeniyle ölen çocuk oranının en yüksek olduğu üç ülkeden biri; üstelik bu, William Parente’ninkine benzer, çocukların ebeveynleri tarafından öldürüldüğü ama istismar ölümü olarak kayda geçmeyen aile katliamları hesaba katılmadığı zamanki durum.¹⁶ UNICEF’in hesaplamalarına göre, Amerika Birleşik Devletleri,

2002 yılında 100.000 çocukta 2,4 yıllık ölüm oranı ile, Fransa'nın 1,4, Japonya'nın 1 ve Britanya'nın 0,9 oranına karşılık başı çekiyor. O yıl ABD'de kötü muameleden ölen çocuk sayısı, Almanya'nın 3, İtalya'nın 11 katı civarında. ABD, Meksika ve Portekiz'e —en kötü kayıtlara sahip üç ülke— ait oranlar en iyi kayıtlara sahip ülkelerin —İspanya, İtalya, Yunanistan, İrlanda, Norveç ve Hollanda— ortalamasından 15 kat daha fazlaydı.

İstatistikler ne kadar iç karartıcı olsa da gerçek sorunu tam olarak yansıtmıyorlar çünkü bu sayıların toplanmasında tutarsızlıklar ve eksiklikler olabiliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde ülke genelinde çocuk ölümleri, değişik protokoller, kötü muamelenin tanım farklılıkları ve eyaletlere has kanuni rapor mecburiyetleri nedeniyle çok değişik şekillerde hesaplanıyor. UNICEF raporuna göre, ölümün asıl nedenini belirlemek için otopsi ile takip edilen çocuk ölümlerinin oranı, eyalet şartlarına göre yüzde 13 ilâ yüzde 82 arasında değişebiliyor, bu da kötü muamele ile sonuçlanan pek çok ölüm vakasının gözden kaçmasına neden oluyor.¹⁷ Ölümler araştırılsa bile, gerçek sebebi belirlemek zor olabiliyor. Rapor “İki yaşındaki çocuk camdan itildi mi yoksa düştü mü? Yeni doğan Ani Çocuk Ölümü Sendromu'nun kurbanı mı oldu yoksa boğuldu mu?” sorularını soruyor. “Bir aylık bebek, bir anlık dikkatsizlik sonucu boğuldu mu yoksa suyun altında mı tutuldu? Kırık boynun nedeni ayağın takılması sonucu düşme mi yoksa itilme mi? Beyin travmasının nedeni bir yumruk mu yoksa düşme mi?”

Rapor, fakirlik ve stres, alkol ve uyuşturucu kullanımı ile birleştiğinde “çocuk ihmali ve istismarı ile alakalı en yakından ve tutarlı şekilde bağlantılı faktörler olarak görünüyorlar” kararına varıyor.¹⁸ Yazar David Adams National Institute of Justice (Ulusal Adalet Enstitüsü) konferansında, aile içi şiddet hakkında daha güçlü bir tipik katil profilinin “silahlı kıskanç sarhoşlar” olabileceğini söyledi. Adams, *Why Do They Kill? Men Who Murder Their Intimate Partners*

[Neden Öldürüyorlar? Eşlerini Öldüren Erkekler] isimli kitabında, aile katliamlarındaki çocuk cinayetlerine değiniyor.

UNICEF'in yaptığı çalışmaya göre, kötü muamele sonucu çocuk ölümleri, yetişkin cinayeti oranlarının hemen arkasından gelme eğilimdedir. "Çocuk ölümü oranlarının en yüksek olduğu ülkeler —Amerika, Meksika ve Portekiz— aynı zamanda yetişkin cinayetlerinde özellikle yüksek oranlara sahip, aynı şekilde kötü muamele nedeniyle çocuk ölümü oranları düşük olan ülkelerde yetişkin cinayetleri de daha az işlenmekte.¹⁹ Bu iki ucun arasında, kötü muameleden ölen daha düşük çocuk oranı ve değişken yetişkin cinayet oranları ile endüstrileşmiş ülkelere karşı oluşan bir yığın var."

En ılımlı tahminlerle, 2011 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde günde beş çocuk ihmal veya istismar sonucu öldü.²⁰ Küçük bir çocuğun evin bahçesinden veya okula yürürken bir yabancı tarafından kaçırılıp öldürülmesi, korkutucu görüntüsünün medya ve toplumun gözünde çekici olmasına rağmen nispeten nadir gerçekleşen bir olay. Çocukların hayatındaki en ölümcül insanlar ebeveynleri, akrabaları veya bir ebeveynin sevgilisi. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ihmal ve istismar kaynaklı çocuk ölümlerinde çok az iyileşme görüldü. Bu bir sürpriz çünkü ümitsiz istatistiklere —ve PolicyLab ile başka araştırmaların bulgularına— rağmen, federal veriler ABD'de çocuk istismarı oranlarının son yirmi yılın en düşük seviyesine gerilediğini gösteriyor. Ancak bu istatistikler hem istismar, hem kötü muamele sonucu ölümleri hesaplamada sorun teşkil ediyorlar, özellikle çocuk ölümlerinin izi sürüldüğünde ulusal rakamların doğru resmi temsil ettiğine inanan bir uzman veya resmi görevli bulmak neredeyse imkânsız.

1990'dan bu yana devlet daireleri tarafından gönüllü olarak sunulan istatistikleri birleştiren istismar ve istismara bağlı ölüm rakamları, Children's Bureau of the Department of Health and Human Services (Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Bürosu) tarafından

National Child Abuse and Neglect Data System'da (NCANDS) (Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Veri Sistemi) toplandı. Rakamlar eyaletlere göre değişen istismar tanımı karmaşası ve birtakım değişik raporlama kriterleri ile bağlantılıydı ama yine de kanunlar tarafından konulan federal standartlara uyuyorlardı. NCANDS yerel Child Protective Service'e (Çocuk Koruma Servisi) ulaşan istismar ve ihmal vakalarını tasnif ediyor. Herhangi bir sebeple bu bilgileri ulaştıramayan eyaletler, genellikle çocuğa kötü muamelenin göstergelerinin toplu rakamlarını sunuyorlar. 2011'de tahmini 3 milyon, çocuk rapor edilmiş kötü muamele ve ihmal şüphesinin mağduru oldu.²¹ Soruşturmaları takiben 681.000 çocuk arasında her 1.000 Amerikalı çocuktan ortalama 9,1'inin (dakikada birden fazla) en azından bir defa istismar veya ihmal kurbanı olduğu tespit edildi. Doğumdan bir yaşına kadar bebekler, her 1.000 çocukta 21,2 oranıyla, en yüksek istismar veya ihmal oranını teşkil ediyordu. Erkek çocuklar da kız çocuklar ile aynı orana sahipti.²²

Eyalet raporlarına göre, NCANDS 2011'de istismar ve ihmal-den 1.570 çocuğun öldüğünü tahmin ediyor (2009'da daha önceki dört yılın ortalaması 1.740'tı); 100.000 çocukta 2,1 ölüm oranı (2009'un 2,3'lük oranı ile kıyaslandığında) bir önceki yıl ile aynıydı.²³ Kurbanların beşte dördü dört yaşın altındaydı ve erkek çocuklarda ölüm oranı kız çocuklardan fazlaydı. Ölümlerin beşte dördü bir veya daha fazla ebeveyn tarafından gerçekleştiriliyordu. Ölümlerin yüzde 22'sinden anne ve babalar birlikte sorumluydu; ölümlerin yüzde 15,3'ü sadece baba tarafından ve yüzde 26,4'ü sadece anne tarafından gerçekleştirilmişti.²⁴

Evrensel olarak, hem istismar, hem de ölüm rakamlarının sorunun büyük kısmını tam olarak yansıtmadığına inanılıyor. Centers for Disease Control'ün (Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi) bir raporuna göre, istismar söz konusu olduğunda, "resmi olarak çocuk koruma sistemine rapor edilen çocuk sayısı, istismarı gerçekte yaşayan ço-

cukların toplam sayısından çok daha aşağıda”.²⁵ Çocukların şiddete maruz kalması hakkında 2008 yılında yapılan bir araştırma, bir önceki yılda her on çocuktan birinin kötü muameleye maruz kaldığını gösteriyor²⁶ ki bu, NCANDS istatistiklerinden on kat daha fazladır.

Toplam rakamları hesaplayan çeşitli uzmanlara ve hatta birçok kuruma göre, NCANDS’ye bildirilen kötü muamele nedeniyle ölüm sayılarında da istatistiksel bir açık göze çarpıyor. Ölümlerin önemli bir yüzdesi bildirilmiyor bile çünkü kötü muamele sonucu ölen her çocuk, eyaletlerin bildirdiği vakalar arasına girebilmek için gereken sosyal yardım sisteminin bir parçası değil. UNICEF’e göre çocuklar sisteme dâhil olsalar bile, ölümün istismar veya ihmal nedeniyle olduğunu doğrulamak zor olabiliyor. 2011 NCANDS raporuna göre ölüm nedeninin belirlenmesi daha da karmaşık olabiliyor çünkü sosyal görevliler, tıp çalışanları, polis, bölge başsavcısı ve mahkemelelerin, aralarında koordineli bir şekilde anlaşma sağlaması gerekiyor.²⁷

Government Accountability Office (GAO) (Sayıştay) tarafından yapılan 2011 tarihli çalışma, NCANDS’teki kötü muamele sonucu ölen çocuk sayısının büyük olasılıkla olması gerekenden önemli ölçüde düşük hesaplandığı yönünde.²⁸ GAO bu eşitsizliği, ulus çapında yapılan tutarsız istismar tanımlarına ve raporlara, istismarı algılaması gereken veya ilgilenen topluluklardaki tecrübe ve eğitim eksikliğine ve bazen de sağlanan verilerdeki açıklanamayan boşluklara dayandırıyordu. GAO üç eyaletin 2009’da çocuk istismarına bağlı ölümleri rapor etmeye tenezzül etmediğini, bilinmeyen bir sebeple 13 eyaletin de kısa bir koruyucu bakımın ardından tekrar eve döndükten sonra ölen çocuklara dair istatistikleri dâhil etmediğini ortaya çıkardı.²⁹

Görevliler bir dizi iç karartıcı kanuni şart ve tanımlama ile uğraşmak zorundalar. GAO, (2005’teki 1.450 sayısını aşan) 2009’daki 1.770 ölüm vakasında günde neredeyse altı çocuğun istismar ve ihmal sonucu öldüğünü belirttiği değerlendirmede “Yerel ölçekte, çocuğun kötü muamele sonucu ölüp ölmediği konusunda kanıt yetersizliği ve

kötü muameleye dair getirilen tutarsız yorumlamaların, soruşturmacıları —güvenlik polisi, adli tabipler ve çocuk koruma görevlileri— zorladığına dikkat çekti.³⁰ Aynı UNICEF raporundaki gibi GAO da, ölümlerin istismar veya ihmal sonucu olup olmadığını belirlemenin zor olduğunu kabul etti. “Tıbbi kanıt olmadan çocuğun kötü muamele veya ihmalden öldüğünü belirlemek zor olabilir, örneğin sallanmış bebek sendromunda dıştan herhangi bir yara gözlemlenmez.”³¹ Ek olarak “eyalet ölçeğinde yargı yetkisi ve eyalet kurumları arasındaki kısmen kısıtlı koordinasyon, gizlilik ve mahremiyet baskıları nedeniyle NCANDS’e veri rapor edilmesini zorlaştırıyor.”³² GAO’nun yürüttüğü bir çalışma, üç eyalette kötü muamele sonucu ölümlerin yüzde 75’e varan oranlarda daha az sayıldığını ortaya çıkardı.³³

Eyaletler bile kendi içlerinde tutarsızlıklarla boğuşuyorlar. GAO araştırmalarının belirttiğine göre; Michigan resmî görevlileri GAO soruşturmacılarına, yerel çocuk koruma hizmetleri tarafından rapor edilen 186 vakanın tıbbi kayıtları ile çapraz kontrol yapan ayrı bir kurumun analizinin, kötü muamele olarak belgelenmesi gereken 37 çocuk ölümünün doğal, kazara ya da belirsiz olarak nitelendiğini ortaya çıkardığını söylemişler.³⁴ Eyaletlerin neredeyse yarısının resmi görevlileri GAO soruşturmacılarına kötü muameleden çocuk ölümlerine dair daha kesin veriler toplayabilmek için daha fazla yardıma ihtiyaçları olduğunu söylediler.³⁵

GAO raporu, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki çocuk ölümleri ile mücadele için her türlü kapsamlı stratejinin en önemli yapboz parçasının, yani tamamlanmış, güvenilir istatistiklerin eksik olduğunun altını çizdi. GAO, kesin bilginin eksikliği “Önleyici stratejiler geliştirmeyi zorlaştırıyor. Kolektif gücümüzle kötü muamele nedeniyle çocuk ölümlerini ve neredeyse ölümleri durdurmak için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız,” diye kaydetti.³⁶ “Bu trajik durumlarda kapsamlı veriler toplanması ve rapor edilmesi amaca yönelik önemli bir adımdır.”

NCANDS istatistikleri, daha eksiksiz istatistikler sunmak için çok geliştirilmiş olsalar da ebeveynleri tarafından öldürülen çocuklara dair resmin bütününe yansıtıyormuş gibi bile yapmaktan uzaktırlar. Rapor veren eyaletlerin neredeyse yarısı sadece sosyal yardım kurumlarından bilgi almıştı, oysa ölen pek çok çocuğun bu tarz bir kurumla asla bağlantısı olmaz. Bir çocuğun ani ve açıklanamayan ölümünde —çoğunlukla daha önceden bilinen herhangi bir istismar veya ihmal hikâyesi olmayan vakalarda— kötü muamele-ölüm-izleme rakamlarına yansımaz. Örneğin daha önceden ihbar edilmiş bir istismar kaydı olmayan William Parente'nin kızlarını öldürmesi NCANDS istatistiklerine girmiyor. Aslında bu kitapta bahsi geçen beş büyük cinayetin çoğunun NCANDS istatistiklerine girmesi ihtimal dışı, oysa bir ebeveynin elinden gelen ölüm, en büyük çocuk istismarıdır.

Ebeveynleri tarafından öldürülen çocuklar da dâhil çocuk cinayeti rakamları, yine yerel istatistiklerden derlenenler ile FBI tarafından izleniyor ama bu sefer verileri toplayanlar ulus genelindeki polis şubeleri. Kurbanlar yaşa göre sınıflandırılmamış ve kanuna göre “kasten” işlenmediğine kanaat getirilen bazı kötü muamele sonucu ölümler hesaba katılmamış olmasına rağmen, FBI istatistiklerine göre 2011'de 445 çocuk ebeveynleri tarafından öldürülmüş. Ebeveynleri tarafından öldürülen çocukları izleme konusunda FBI'nın kapsamlı ve sistematik bir ulusal iz takibi bulunmuyor veya kurbanların katilleriyle olan ilişkileri ve kurbanların yaşları gibi şeyler hakkında ulusal boyutta bir bilgi mevcut değil.

En yakın federal yetkili makamların sağladığı bilgiler, Bureau of Justice Statistics (Adalet İstatistikleri Bürosu) tarafından yürütülen National Crime Victimization Survey'den (NCVS) (Ulusal Suç Mağduriyet Araştırması) geliyor. Adalet Bakanlığı bünyesindeki birim, Amerika'daki 40.000 evden elde edilen suç mağduriyetine ilişkin, suçun sıklığı ve karakteristik özelliklerine dair verileri ana-

liz ediyor. Ev sakinleri yılda iki kere herhangi birinin suç mağduru olup olmadıklarını belirlemek için görüşmeye alınıyor ve elde edilen bilgi, suç oranlarını tahmin etmekte kullanılıyor.

2008 yılında aileler içinde gerçekleşen cinayetlerin yani bir eşin veya partnerin diğer eş ya da eski eş tarafından öldürülmesinin —aile cinayetlerinde en çok gerçekleşen durum— NCVS bulgularına göre 1980 ile 2008 yılları arasında düştüğü tespit edilmiştir.³⁷ 1980’de aile cinayetlerinin yarısını (yüzde 52) bu tarz vakalar oluştuyordu. 2008’e kadar bu oran üçte birin biraz üzerindeydi (yüzde 37). Ne var ki aile cinayetlerinin en sık ikinci kurbanı olarak çocukların oranı, 1980’de yüzde 15 iken 2008’de yüzde 25’e çıktı. Üstelik bu oran patlaması hem siyahileri, hem beyazları kapsıyordu. 1980’de beyaz aile cinayetlerinin yüzde 16,1’i ve siyahi aile cinayetlerinin yüzde 13,4’ü çocuğunu öldüren bir ebeveyn tarafından işlendi. Yine 2008’e kadar beyaz aile cinayetlerinin yüzde 23,5’i, siyahi aile cinayetlerinin de yüzde 30’u bir ebeveynin çocuğunu öldürmesiyle gerçekleşti. İlginç bir şekilde çocukları tarafından öldürülen ebeveyn oranları da 1980’de yüzde 9,7 oranındayken 2008’de yüzde 13’e yükseldi.³⁸

Aile içi şiddet uzmanı Richard Gelles, evlerde yaşanan cinayet vakalarında, eş cinayetlerinin sayısının düşmesi ve çocuk cinayetlerinin de aynı kalması nedeniyle, çocuk ve eşlerin cinayet rakamlarının bir noktada kesişeceğine inanıyor. Bu durumu da Amerika Birleşik Devletleri’nde çocuklara ve kadınlara yönelik şiddetin farklı tarzlarda el alınmasına bağlıyor. Kadınlara karşı aile içi şiddet, suç ve ceza sistemi içinde değerlendirilirken, çocuk istismarı en uç vakalarda bile hâlâ sosyal hizmetler tarafından ele alınıyor. Gelles, “Burada Al Capone’den bir alıntı yapmak istiyorum: ‘Güzel bir söz ve bir silahla sadece güzel bir söz ile gidebileceğinden daha ileri gidersin,’” demişti bana. “Karılarına veya uzun süreli partnerlerine saldıran erkeklerin durumu da bu. Kanun güçleri ile muhatap oluyorlar. Anlaşılan çocuklara gösterilen ölümcül şiddeti bastırmak

için bir sosyal hizmetlinin sadece “güzel sözleri” “işe yarar gibi görünmüyor,” diye ekledi.

Eğer istatistikler daha eksiksiz ve aile içi istismar sorunuyla mücadele eden profesyoneller için etkili bir araç olacaksa sistemin “tek seferde her şeye ulaşılabilen” bir veri deposuna ihtiyacı olduğunu ileri süren PolicyLab raporu, kısmen NCANDS istatistikleriyle çelişen araştırmasının dışında gelişmişti. Bir PolicyLab makalesi, değişik, bazen de çatışan bilgilerin, yetki bölgelerinde “kötü muamelenin yaygınlığını daha iyi anlamaya ve daha da önemlisi çocuklar açısından durumu iyileştirmeye çabalayan” sosyal hizmetler yöneticileri için “rahatsız edici” olduğuna dikkat çekiyor.³⁹ PolicyLab NCANDS rakamları ile FBI cinayet istatistiklerinin, ölüm belgelerinin ve hastane istatistiklerinin birleştirilmesini öneriyor. The International Classification of Diseases (ICD) (Uluslararası Hastalık Sınıflandırması) sistemi, çeşitli hastalıkları, yaralanmaları, tıbbi sağlık durumlarını ve personelin rastladığı çocuk istismarı vakalarını izlemek için zaten mevcut ancak bunlar ulusal suistimal istatistiklerinde yer almıyor.

Bazı eyaletlerin birden fazla kaynaktan istismarı izleme sistemi zaten var. Örneğin Alaska Surveillance of Child Abuse and Neglect Program (Alaska SCAN) (Alaska Çocuk İstismarı ve İhmali İzleme Programı), Çocuk Koruma Hizmetleri şubeleri, polis, hastaneler, klinikler, çocuk hakları koruma merkezleri ve çocuk ölümleri değerlendirmeleri raporlarına dayanan girdilerle raporlar oluşturuyor. PolicyLab çocuk istismarının üzerine etkili biçimde gidebilmek için “sorunun izleme yoluyla olabildiğince açık ve net tanımlanması gerekiyor,” diyor.

SEKİZ

GÖZYAŞLARININ İZİ

İstismar, ihmal veya cinayete dair bütün istatistikler güvenilir şekilde toplanmış ve raporlanmış olsaydı bizi şoke edip, çocukları korumak için daha fazla harekete geçmemizi sağlar mıydı? Durum şu ki bazı büyük vakalar bir yana —iki yaşındaki kızı Caylee'nin cesedi bulunduktan sonra Florida'lı anne Casey Anthony'nin birinci dereceden cinayet davasından beraat etmesi veya Scott Peterson'ın hamile eşi Laci'yi öldürdüğü vaka gibi— aile içi şiddet ve çocuk suistimali halk arasında nadiren alarm zillerinin çalmasına neden oluyor. 2012 yazının ilk iki ayında ülke çapında en az 40 çocuk, babaları tarafından haberlere çıkacak kadar korkunç saldırılarda öldürüldüler. GAO, ulusal rakamların istismar saldırılarının küçük bir bölümünü yansıttığı konusunda doğru söylüyor; iki ay içerisinde kendilerine bakan kişilerin kötü muamelesi veya ihmali yüzünden hayatını kaybeden çocukların sayısı *en az* 240 olurdu. Yerel bir okulda 40 çocuk vurulur veya boğulursa, hikâye medyayı aylarca işgal ederdi ve aynı yılın Aralık ayında Sandy Hook İlkokulu'ndaki ateşli saldırı gibi, konu politikacıların gelecekte bunu engellemek için ne yapacaklarını tartışmalarını sağlayacak şekilde meclise girerdi. Ama önceki olayların hepsi bağımsız olduğu için veya belki de aile içi şiddet vakaları oldukları için, ölümler halkı o kadar da etkilemedi. O yazın en büyük iki silahlı saldırısı —Aurora Colorado'da bir sinemada *Dark Knight Rises* gösterimi sırasında 12 kişinin vurulması ve Wisconsin'de bir

Sih tapınağında yedi kişinin öldürülmesi— gazete sayfalarını yak-
tı geçti. Aslında Bill Parente'nin aile katliamı gibi aile cinayetleri,
her yıl ABD'de meydana gelen en az üç kurbanlı cinayet intiharlara
açıklık getiriyor. 2012'de Amerikalıların çoğu Batman filmindeki
silahlı saldırının haberlerine odaklanmışken, ülke çapında baba-
larının elinden ölen Amerikalı çocukların evlerdeki gözyaşlarının
izinden habersizlerdi:¹

- 40 yaşındaki Lewis Beatty, 1 Haziran'da Pittsburgh'daki ban-
liyö evinde altı yaşındaki kızı Sara ve on bir yaşındaki kızı
Amanda'nın boğazlarını keserek öldürdüğünü polise itiraf etti,
daha sonra ayrıldığı karısını iş çıkışı evine kadar takip etmiş ve
evi ateşe vermeden önce ölümüne bıçaklamıştı. Beatty, iki kızının
cesedinin bulunduğu evine dönmüş ve orayı da ateşe vermişti.
Onu yangından bir komşusu kurtarmıştı. Polise, Sara anaoku-
lundan döndükten sonra Barbie bebekleriyle oynarken annesinin
başka bir adamla konuşmaya başladığını anlatması üzerine öfkeye
kapıldığını söyledi. Aynı zamanda ailenin midillisini, keçisini
ve köpeğini de öldürmüştü çünkü dedektiflere anlattığına göre
geriye hayvanlara bakacak kimse kalmayacaktı. Beatty, şartlı tah-
liyesiz üç kere ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Mahkemede
“Bunlar asla olmamalıydı,” dedi.
- 47 yaşındaki James Butwin'in cesedi 40 yaşındaki karısı Yafit
ve üç çocuklarının yanında bulundu: 7 yaşındaki Matthew, 14
yaşındaki Daniel ve 16 yaşındaki Malissa. Hepsi Meksika sınırı-
na yakın Arizona çölünde yanmış bir arabanın içinde tabancay-
la vurulmuştu. Polis başlangıçta, Pinal bölgesindeki Meksikalı
kartellerin eylemleri nedeniyle, olayın ters gitmiş bir uyuşturu-
cu alışverişi sonucunda meydana geldiğini düşündü. Daha son-
ra dedektifler, bir arkadaşı tarafından “dünyanın en iyi insanı”
diye nitelendirilen Butwin'in, intiharı tasarladığı, hatta bir ar-

kadaşına mal varlığını nasıl yöneteceğine dair yöntemler anlattığı iki not buldular. İşini kaybetmişti, büyük borca batmıştı ve yakın zamanda beyin tümörü teşhisi konmuştu. Hayatının son gününde evinde ailesiyle 47. yaş gününü kutlamış, sonra da hep birlikte kâbus gibi bir gece gezintisi için çöle gitmek üzere arabaya binmişlerdi.

- Kamyonla nakliyat şirketi sahibi 47 yaşındaki Avtar Singh, California, Selma'daki evinde silahı kendisine doğrultmadan önce karısı ve 3, 15 ve 17 yaşlarındaki oğullarını vurarak öldürmüştü. Singh'in 1996'da Kaşmirli bir aktivisti kaçırmaya ve öldürmeye suçu ile Hindistan ordusunda generalken işlediği başka cinayetlerden arandığı Hindistan'a iade edilmesine az kalmıştı. California'lı bir gazeteci tarafından sabıka geçmişi araştırılan Singh'in 36 yaşındaki karısı Hervander, özür dilenmediği takdirde hakkında dava açmakla tehdit edildi. Kocasının ülkesi için kendi kanını akıtan ama masum bir başkasının kanının damlasına dokunmayacak onurlu bir asker olduğunu söylemişti. Singh'in geçmişi ilk defa, karısını boğazladıktan sonra aile içi şiddet suçlamasıyla yerel polis tarafından tutuklandığında dikkatleri çekti. Singh için çalışan bir kamyon şoförü, onun için "İyi bir adamdı," dedi.
- Denver Bölge Savcılığı'nın iddiasına göre, 30 yaşındaki Marquis Garrison, 25 Haziran'da ağlayıp yaygara koparmasının "sinirlerini bozduğu" gerekçesiyle iki aylık kızını sarsmış ve yere atmıştı. Küçük kız aldığı hasara bağlı olarak daha sonradan öldü.
- 1 Temmuz'da 28 yaşındaki Memphis'li baba Maurice Brown, üç yaşındaki oğlunu onunla ilgilendiği sırada öldürmekle suçlanıyordu. Çocuğunun kaybolduğunu ve rakip bir çete tarafından kaçırmış olabileceğinden korktuğunu haber verdi. Daha sonra oğlunun cesedi yakınlarda bir çöp tenekesinde bulundu. Keskin olmayan bir cisimle kafasına aldığı bir darbe yüzünden ölmüştü. 90 cm boyunda ve 29 kilo ağırlığındaki Maurice Brown Jr. en son

görüldüğünde üzerinde Batman tişörtü ve kot pantolonu vardı. Bir görgü tanığı polise, Brown'un omzundan sarkan çocukla gece evden ayrıldığını gördüğünü söyledi. Memphis News Channel 3'e konuşan bir polis sözcüsü, "Kendim de küçük bir çocuk babası olarak, birisinin bırakın böyle küçük bir çocuğa bu şekilde şiddetli tepki vermesini, cansız bedenden bu şekilde kurtulmasını tetikleyen şeyin ne olduğunu hayal bile edemiyorum," demişti.² Çocuğun anneannesi kızını Brown'un öfkesi hakkında uyarıştı. "Maurice gittikçe daha öfkeli oluyordu," dedi.

- 4 Temmuz'da Portland Oregon'un 40 km kadar güneyindeki Dundee eski aile evinde, 37 yaşındaki Randall Engels, ayrıldığı karısı 35 yaşındaki Amy ve iki çocukları 13 yaşındaki Bailey ve 11 yaşındaki Jackson vurulmuş olarak bulundu. Mayıs ayında Amy 14 yıllık evliliğin ardından Randall'a boşanma davası açmış ve çocuklarıyla yakındaki bir kasabada yeni bir eve taşınmıştı. Amy boşanma davası açtığı anda, Yamhill Bölge savcısından çocuklarının "yakın tehlike" altında olduğu gerekçesiyle, acil geçici velayet ve ebeveynlik emri çıkartmasını istemişti. Amy'nin arkadaşları, Randall'ın Facebook sayfasına yazdığı paylaşım mesajını görünce endişelendiler: Beatles'ın "You've Got to Hide Our Love Away" şarkısından "Eğer o giderse yaşayamam." Polis aileyi kontrol etmek için eve gelip, pencereden içeri baktığında aynı cümleyi bir beyaz tahtaya yazılı olarak görmüştü.
- Kuzey Dakota'da inşaat işçisi olarak çalışan Aaron Schaffhausen, üç kızını Wisconsin'de anneleri yani eski eşiyle oturdukları evde öldürmekten suçlu bulundu. Polisin anlattığına göre, Schaffhausen 10 Temmuz'da kızları ile önceden belirlenmemiş bir görüşme istedi, eski karısı da bunu kabul etti; kızları ile buluşmaya Minot'taki evlerine geldi ve bakıcıyı yolladı. Dedektiflerin dediğine göre iki saat sonra karısına şu mesajı yolladı: "Gel ve kızlarınızı gör. Onları öldürdüm." Polis ölmüş kızları aynı yatakta beraber yatar hâlde

buldu. River Falls Polis dedektifi John Wilson, mahkemede bir paramedik ile eve girişlerini ve 11 yaşındaki Amara, 8 yaşındaki Sophie ve 5 yaşındaki Cecilia'yı boyunlarına kadar örtü çekili, gözleri açık, ağız ve yanaklarında kurumuş kan lekeleri ile cansız yataarken bulduklarını anlatmıştı. Yatak odalarından birinin duvarı kan izleri ile doluydu ve halı kocaman bir kan havuzuna dönmüştü. Wilson'ın ifadesine göre kızların boyunlarında geniş, "açık" yaralar vardı. Schaffhausen akli dengesizlik veya akıl hastalığı gerekçesiyle suçu reddetti ve dava 2013 baharına ertelendi.*

- Polis raporlarına göre Indianapolis'li 30 yaşındaki baba Johnny Bishop, 11 Temmuz'da dokuz aylık oğlunu, karısı hastanede yatığı ve bunalıma girdiği için şiddetle sarstığını ve yaraladığını polise itiraf etti. "Onu sarstım," dedi. "Benim hatam. Aptalca öfkemi kontrol etmeliyim." Polise göre, aynı zamanda üç yaşında bir kızı daha olan Bishop'un çocuk yaralamaktan sabıkası vardı. Bishop ağır darp, darp ve ihmalden hüküm giydi. Bebeği hayatta kaldı.
- Üç yaşındaki Jesse Adams, 13 Temmuz'da Grifton North Carolina'daki evinde, 34 yaşındaki babası Carey tarafından vurularak öldürüldü; hemen ardından babası kendisini de başından ölümcül biçimde vurdu. Polise göre cinayet-intiharın sebebi, adamın karısıyla uzun süredir devam eden şiddetli kavgalarıydı. Pitt Eyalet Şerif Yardımcısı Mason Paramore'un yerel bir haber kanalına anlattığına göre, "Bir çocuk için en güvenli yer, annesi veya babasının yanında onlara sarılarak yatağında yatmaktır. Bu sefer böyle olmadı ne yazık ki. Anneyi son bir veda fırsatı bulması umuduyla hastaneye götürdüm. Hastaneye giden yol uzundu; konuşup, birlikte dua ettik ve bolca ağladık."³ Polis biriminden bir kurban hakları savunucusu, anne Christy Adams'ın insanların Carey'i dünyaya gelmiş en kötü insan ilan etmelerini istemedi-

* Schaffhausen 2013'te şartlı tahliyesiz üç müebbet hapis cezasına çarptırıldı.—ç.n.

ğini söylüyor. Bilmemizi istiyor ki bir zamanlar o da gerçekten iyi biriydi. Çok tatlı bir oğlu vardı ve Jesse de onu çok sevdi.”

- 13 Temmuz’da 34 yaşındaki Oregon’lu baba Kalıq Mansor, 11 haftalık oğlu Bryan’ı öldürmek ve ikizi Ethan’ı istismar suçundan en az 28 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bryan’da morluklar, kafatasında çatlak, kırık kaburgalar ve beyinde kanama ile ödem vardı. Mahkeme kayıtlarına göre polis Mansor’un bilgisayarında “baba çocuğundan nefret ediyor” ve “bebeğimi istismar etmekten nasıl kurtulurum” başlıklı internet aramaları ve çocuklara zarar verildiğini gösteren resimlerle ilgili bir bilgisayar oyunu buldu. Mansor’un karısı Angela Foster, karar açıklanmadan bir gün önce mağdur olarak verdiği ifadesinde, “Bugün burada oturan adam benim sevmiş olduğum adam değil,” demişti. “O adam oğullarıma zarar vermeye başladığında öldü.”
- Yakında zamanda bilgisayar danışmanı olarak çalıştığı işini kaybetmiş ve eşinden ayrılmış 41 yaşındaki Massachusetts’li baba Daryl Benway, 28 Temmuz’da, silahı kendine doğrultmadan önce yedi yaşındaki kızı Abigail ile dokuz yaşındaki oğlu Owen’i başlarından vurdu. Ailenin Oxford’daki evinde ebeveyn yatak odasında vurulduktan sonra mutfığa kadar sürünen Owen, polis onu bulduğunda hâlâ yaşıyordu. Abigail öldü.
- 21 Temmuz’da Dodge City Kansas’lı bir baba dokuz aylık oğlu Brandon Villa’yı öldürmekten tutuklandı. Mahkeme kayıtlarına göre Jonathan M. Villa-Ramirez bebeğine saldırdığında, ağırlaştırılmış soygun, ağır ceza gerektiren soyguna teşebbüs, soyguna teşebbüs ve ağır ceza gerektiren müessir fiil suçlarından şartlı tahliye ile serbest bırakılmıştı.
- New Brighton Pennsylvania’lı 28 yaşındaki baba Robert Heibert, iki aylık kızı Melanie Alexander’ı öldürmekten 26 Temmuz’da tutuklandı. Polise kız arkadaşı bingo oynamaya gittiğinde bebeğe baktığını ve dudakları morarıp da tepki vermeyince Melanie’yi

- hayata döndürmek için sarsmış olabileceğini söyledi. Polis raporuna göre, ağlamasını durdurmak için bebeği çenesi göğsüne çarpacak kadar şiddetli bir şekilde sarstığını sonradan kabul etti.
- 29 Temmuz'da bir hırsız alarminin harekete geçirdiği polis, 26 yaşındaki Sadé Goldsmith ve oğulları 6 yaşındaki John Jr. ve 5 yaşındaki Jon'tee Devine'ı Louisville'deki yeni evlerinde silahla öldürülmüş olarak buldu. Polis raporuna göre, çocukların babası ve Goldsmith'in ayrıldığı sevgilisi John Devine, kendi neden olduğu silah yarasını tedavi ettirmek için gittiği yerel hastanede cinayetleri itiraf etti.
 - 27 Temmuz'da Waynesboro Pennsylvania'da 4 yaşındaki kayıp kız, 35 yaşındaki babası Kevin Cleaves'in yanında zarar görmemiş hâlde bulundu. Ama Cleaves üç kişiyi vurarak öldürmekten —ayrıldığı eşi Brandi, onun erkek arkadaşı ve erkek arkadaşının annesi— ve kızını kaçırmaktan tutuklandı. Cleaves polise verdiği ifadesinde, “eski eşi ve yeni erkek arkadaşı ile yüz yüze gelmekle hata yaptığını” söyledi.

Aile içi şiddet uzmanı Richard Gelles, arada sırada olağanüstü bir trajedi olmadıkça, süregelen çocuk istismarı ölümlerinin, halkın veya politikacıların ilgisini çekmekte yetersiz kaldığına ve tam da bu rakamların durumun çekebileceği ilginin aleyhinde olabileceğine inanıyor. Gelles bir telefon görüşmesinde bana “Josef Stalin bir ölümün trajedi, milyonlarca ölümün bir istatistik olduğunu söylemişti,” demişti.⁴ “Aile içi şiddette olan da bu. Halk, tek bir dramatik trajediye tepki veriyor ama sorunun genelinde bunu devam ettiremiyor; bulaşıcı bir hastalık olarak sunulmadığı sürece.”

Belki de aile içi şiddeti bir noktaya kadar mazur görüyoruz çünkü toplumun çocukları kendi evlerinde korumak için yeterince güçlü olmadığına inanmışız veya toplumun olaylara karışmaması gerektiğini düşünüyoruz ama Every Child Matters Education Fund'dan

Michael Petit, an ağır istismar vakalarında “Bir çocuk ile ebeveynin elinden ölüm arasında duran tek şey hükümdür,” diyor. Gelles’e göre ailelerin çocuklarını herhangi bir hükümet müdahalesi olmadan yetiştirmeye hakkı olduğu yönündeki inanç, Amerikan kültürünün bir parçası. Amerika Birleşik Devletleri’nin (Somali ve Güney Sudan ile birlikte) Birleşmiş Milletler’in bir insan hakları anlaşması olan Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni (Convention on the Rights of the Child) onaylamama nedenlerinden birisi, muhafazakâr politik grupların bu anlaşmanın ABD anayasasına aykırı olduğunu ileri sürmesidir; öyle ki “hükümetleri ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme biçiminden bir kol boyundan fazla uzak tutar.” Gelles, kocalarından kötü muamele göre kadınların polis ve mahkemelerde daha fazla koruma kazanmak için insan hakları kanunlarından yararlandığını da ekliyor.

İronik bir şekilde, hükümetin ailelere yardım için artan denetimi engellemek isteyen aynı politik gruplar, kürtaja karşı gelerek ulus nüfusunun patlamasına da neden oluyorlar. Langurlar gibi belki bizim dürtülerimiz de dünyaya getirebildiğimiz kadar çok çocuk getirme yönündedir ama doğduklarında küçük hayatlar için çok zor olabilecek bir sisteme boyun eğiyoruz.

Fetüsün “birey olma” özelliği gitgide daha çok tanınmasına rağmen, Amerika’daki politik tartışmalarda çocuklara saygı göstermek ve onları korumak neredeyse üzerinde durmaya değmeyecek kadar önemsiz bir konu. Sosyoloji profesörü Neil Websdale, “Doğmamış bir çocuğun hakları doğmuş olanların bakımından daha öncelikli oluyor,” diyor. Petit “ebeveynlik rolünün sahiplenmek değil idarecilik olduğunu” söylüyor ama bu herkesin ayırt edemediği bir ayırım. Ayrıca dinin rol oynayabildiği “bazı Amerikan toplumlarında, ebeveynlerin çocukların sahibi olduğu”na dair bir algı olduğunu gözlemliyor.

Çocuk istismarına bağlı ölümler ve cinayetler, ABD’de neden bu kadar fazla? Uzmanlar tarafından öngörülen sebepler arasında des-

tekleyici sosyal hizmetler olmaması, fakirlik, silahlara kolay erişim ve Amerika'nın şiddet kültürü gösteriliyor.

UNICEF hesaplamalarına göre Amerika, gelişmiş ülkeler arasında görece en yüksek çocuk yoksulluk oranlarına sahip olanlardan biri. Kurum tarafından incelenen 35 zengin ülke arasında, sadece Romanya Amerika'dan daha yüksek görece çocuk yoksulluk oranına sahip.⁵ UNICEF bu sıralamayı, OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) tarafından göreceli yoksulluğu ölçmek için oluşturulan denklemlere dayanarak hazırlamıştır. Bu tanım altında, bir çocuk, harcanabilir geliri büyüklüğüne ve oluşumuna göre ayarlandıktan sonra, o ülkenin ortalama harcanabilir hane gelirinden yüzde 50 daha az olan bir evde büyüyorsa görece yoksulluk içinde yaşıyor addedilir. Bu standarda göre, UNICEF tarafından incelenen “ekonomik açıdan ileri” 35 ülke arasında ABD'nin görece çocuk yoksulluk oranı 23,1'dir; İzlanda 4,7 oranı ile birinci sıradadır.⁶

Aileler ABD'de sıkıntı çekerken, nakde ihtiyaç duyan yerel yönetimler, destek hizmetlerin bütçelerini kesiyor. Petit “Destek hizmetlerinden ulusal çapta kesinti yapıldığını görmedik —henüz— ama bu değişebilir,” diyor. “Nakit sıkıntısı çeken eyaletlerde keskin hizmet kesintileri görüyoruz.” Teksas, Austin'deki Center for Public Policy Priorities'den [Halkın Politik Öncelikleri Merkezi] Jane Burstain, Meclis'te ailelerin “mücadele ve stres oranları yükseldikçe, çocuklara kötü muamele riski de artıyor,” şeklinde ifade verdi.⁷ “Mücadele içinde olan ailelere destek programlarını ekonomik sıkıntı dönemlerinde kesmek demek, ufak şeylerde tutumlu büyük şeylerde müsrif olmaktan başka bir şey değildir ve bedelini çocukların hayatları ile ödeyeceği bir seçimdir.”

Çocuk ölümleri empati duymaya ve eyleme geçmeye yetmezse istismarın bedelleri toplum açısından muazzam sonuçlara neden olur. Centers for Disease Control'ün (CDC)(Hastalık Kontrol Merkezi) 2008'de yönettiği bir çalışmaya göre, suç adaleti, sağlık hizmetleri,

sosyal yardım, özel eğitim masrafları ve üretim kayıpları hesaplandığında, çocuklara kötü muamelenin her yıl 124 milyar dolara mal olduğu tahmin ediliyor.⁸ “Çocuklara kötü muamele, ABD’de hastalık ve ölümden sorumlu ciddi ve yaygın bir toplumsal sağlık sorunudur.” İstismarın sonuçları tek bir çocukla sınırlı kalmıyor; şiddetin bütün toplum üzerinde etkileri var, bugün acı çeken çocuk büyük ihtimalle yarının çocuk istismarcısına veya bir suçluya dönüşecek. Çocuklara kötü muamelenin hayatta kalanlar için, davranış bozuklukları, suça meylin artması, yetişkin yaşta suça meyil, şiddet içeren davranışlar, kronik hastalıklar ve fiziksel yaralanma sonucu sakat kalma gibi ömür boyu süren sağlıkla ilgili, sosyal ve ekonomik sonuçlar doğurduğu görüldü. Bir CDC raporu, erken yaşta istismarın beynin gelişmesini, öğrenmeyi, kan basıncını ve bağışıklık sistemini etkileyerek “tenimize işlediğini” söylüyor.⁹ Kurum, istismar ile mücadele ne kadar erken yaşta başlarsa sadece kurban açısından değil, yansımasıyla uğraşmak zorunda kalacak olan bütün toplum için o kadar iyi olacak diyor ve “Bilimsel kanıtlar gösteriyor ki kötü muameleyi engelleyerek daha en başından doğruyu yapmak, erken yaşta yaşanan bir travmanın sonucu olan problemlerin ilerleyen yıllarda düzeltilmesini sağlamaktan daha kolay ve etkilidir,” diye ekliyor.

DOKUZ

KONTROL DELİSİ

**JOSH TARİKAT LİDERİ GİBİ DAVRANDI; GERÇEK
MÜRİTLERİ OLDUĞUNDAN DEĞİL AMA HERKES
ONUN GERÇEKLİĞİNE İNANMALI, DİYE DÜŞÜNDÜ.**

—Chuck Cox, kocası tarafından kaçırılıp öldürüldüğü
düşünülen Susan Cox Powell'ın babası.

Salt Lake Vadisi'nin geniş düzlüğündeki dizi dizi evler, Utah'taki Oquirrh Dağları'nın karlı tepelerinin eteklerine doğru, adeta Bonneville Salt Flats'teki jet motorlu arabalar gibi yarışıyorlar. Etrafta dağınık duran göçebe Ute yerleşimleri veya bir kürk avcıları kampı dışında 800 kilometrekarelik vadi, Brigham Young ve 148 kişilik ekibi 1847'de bölgeye vardığında bomboştu ancak burası daha sonra dinsel bir yerleşim yeri oldu. Ekip doğudaki zulümden kaçıp, vadiye giriş yaptığında, Brigham'ın kardeşi Lorenzo'nun hamile karısı, bu yalnız ve boş toprakları görünce kederlendi. Ama bu Brigham'ın fikrini değiştirmede. “Artık yeter. Burası doğru yer,” dedi.¹ Gördükleri karşısında donakalmıştı. Mormon lideri, vadiyi “daha önce rüyalarında görmüştü ve bu vesileyle Kudüs ve İsrail'in gelecekteki görkemini de gördü,” diye yazdı bir dini lider. Brigham, yaşanması zor arazilerin daha iyi olduğuna inanıyordu. Mormonlara zulmeden ve kaçmalarına neden olan “Yahudi olmayan” insanların yerleşmesini engellerdi. Utah'ın vadedilmiş topraklar olması vizyonuyl vadiyi ikiye ayıran

nehre Ürdün Nehri adını verdiler ve böylece Mormonların büyük hicreti başladı, yüz yıl içinde yaklaşık bir milyon kişi geldi ve bu da ABD'deki dindar bir eyalete en yakın örneği oluşturdu. Ancak 165 yıl sonra bile, karışık gelişmeler, otoyol kuşakları ve binlerce yerleşimci Batı Amerika'nın bu geniş topraklarının kalbindeki olağanüstü mavi gökyüzü ve sınırsızlığın ezici duygusuna zarar veremiyor.

Burada bir kadın, davetkâr mangal partileri yapılan bir mahallenin ortasındaki bir ailede, etrafta çığlık atıp, gülüşen, bisiklete binen çocukların ve destekçi bir Mormon semtinin ortasında olsa bile kendisini yalnız hissedebilir. 2009 yazında, 27 yaşındaki Susan Cox Powell, Salt Lake City'nin güneybatısında yer alan, 130 bin nüfuslu ve hızla büyüyen West Valley City kasabasında, tıpkı topluluktaki diğer anneler gibi görünüyor ve davranıyordu. Hoş bir sarışın kadın olan Susan'ın, komşuları ve iş arkadaşlarıyla geniş bir çevresi vardı, iki yaşındaki Braden ve dört yaşındaki Charlie için de eğlenceli ve fedakâr bir anneydi.² İşe gider, çocuklarla bisiklete biner, arkadaşlarıyla sohbet eder, akşam yemekleri düzenler ve kendi sokağındaki diğer anneler gibi bahçesindeki yabani otları temizlerdi. Ancak Susan'ın evinin duvarları arasında sakladığı bir sırrı vardı. Açıklanamaz ve merhametsiz bir şekilde normal davranışların dışına çıkan kocası Josh'un kendisine ve çocuklarına zarar vermesinden korkuyordu. Susan'ın bir zamanlar tatlı çılgın olan eşi, küçük evlerini Susan'ın nasıl temizleyip düzenlemesi gerektiğini, kiminle konuşabileceğini ve marketten neleri almaya izni olduğunu dikte eden, aksi ve tehditkâr bir kontrol delisine dönüşmüştü. Ailesinin geri kalanından yüzlerce kilometre uzağa getirilen Susan o kadar sıkı kontrol edilen bir hayat sürüyordu ki adeta 32 yaşındaki diktatör Josh'un yönettiği dört kişilik bir çöl tarikatında yaşıyor gibiydi.

Evlilik Susan'ın hayal ettiği gibi çıkmamıştı. Ailesiyle ve üç kız kardeşi ile yaşadığı Washington, Puyallup'ta onu gayretle baştan çıkarmaya çalışan bu deli çocuk adama sekiz yıl önce âşık olmuştu. Josh

ince yapılı, 24 yaşından daha genç gösteren, kalın dudaklı, boncuk gözlü, kahverengi diken saçlı ve erkek gibi görünmek için gençlerin bıraktığı türden bıyığı olan biriydi ama 19 yaşındaki Susan'a çekici, olgun bir erkek, istikrarlı ve başarılı bir hayata yelken açmış olgun ve iyi bir adam gibi görünmüştü. Washington Üniversitesi'nde işletme bölümünden mezun olmayı hedefliyor ve bir endüstriyel mobilya firmasının çeşitli okullardaki nakliye ve montaj işlerini taşıyon olarak, çağrı üzerine yapıyordu; bu işi orada satıcı olarak çalışan babası Steven Powell aracılığıyla bulmuştu. Susan için daha da iyi olan yönü, Josh'un yuva kurmak istemesiydi. Kendi inançlarından bir eş bulmaları için sadece bekârlara açık olan Mormon cemaatine düzenli olarak katılıyor ve bir eş bulmaya, evlenmeye ve aile sahibi olmaya odaklanmış görünüyordu. Susan'ın babası, Federal Aviation Administration'dan (Federal Havacılık İdaresi) emekli müfettişi Charles "Chuck" Cox, Puyallup'ta arkada kalmış sokaktaki koyu renk çatılı geniş evinde otururken "Onun için her şey yolunda gidiyor gibiydi," diye hatırlıyor. Cox, Josh'un Mormon bir kızla evlenmesi gerektiğine inanıyordu. Josh'un annesi dindar bir Mormondur ancak 16 yaşındayken annesiyle babasının boşanmasından sonra Josh'un birlikte yaşadığı babası o kadar da dindar değildi. "Mormon eşler itaatkâr olmaya daha meyillidir," diyor Cox. "Eşler partnerdirler ama erkek evin başıdır ve Josh bunu kabul edecek bir eş arıyordu." Kısa sürede "Susan Josh'a âşık oldu ve evlenmek istedi," dedi annesi Judy ama babası onu düzeltti: "O evlilik fikrine âşıktı." Dokuz yıl sonra, Susan ortadan kaybolacak, oğulları da intihara meyilli kocası tarafından öldürülecekti.

Judy Cox, Josh'a hiçbir zaman güvenmemişti; kaba biri gibiydi ve onda "ters" bir şeyler vardı. Chuck'ın da kuruntuları vardı. Josh ilk önce, yine Washington Mormon bekârlar cemaati toplantısında ta-

nıştığı büyük kızları Mary ile ilgilenmişti. Mary'nin lise mezuniyeti gecesine Cox'ların Puyallup'taki evine davetsiz gelmişti. Mary erkek arkadaşıyla çıkmaya hazırlanırken Josh salonda oturmuş ve Judy ile konuşmuştu. Akıllı karışan Mary o gece kavalyesiyle birlikte eve döndüğünde Josh hâlâ oradaydı ve sonunda Chuck Josh'a gitmesi gerektiğini söylemişti.

Judy "Tuhaf biriydi," diyor. "Onda ters olan bir şey vardı." Mary'nin ilgisini geri çevirmesinden etkilenmedi ve birkaç yıl sonra genç kardeşi Susan'a yöneldi. Judy, Susan'ın Josh'a olan ilgisini anlamadı. Heyecanlı Susan, Josh'un evlilik teklifini çıkmaya başladıktan beş ay sonra kabul ettiğinde, hem Judy, hem de Chuck tasalandılar. Chuck "Bu çocuktan emin değildik ama çocuklarımızın kendi hayatlarını yaşamasına izin vermek gerektiğine inanıyoruz," diye açıkladı.

Oregon, Portland'daki LDS Mormon Tapınağı'ndaki düğünden saatler sonra evlilik bozulmak üzereydi. Susan, kayınpederinin Josh'a: "Pekâlâ, o avukat veya doktor filan değil ama idare eder," dediğini duydu. Josh sadece gülümsedi. Şaşkınlıktan ağlamak üzere olan Susan, duyduklarını anlatmak için annesine koştu. Judy de Josh'u kızının hayatından çıkarmak için bu son şansı kaçırmadı. Hiç istemediği bu evliliği kutlayan düğün konuklarının sesleriyle çevrelenmiş hâlde, tavsiyede bulundu: "Hemen şimdi iptal et. Duyuruyu yaparız, insanlardan özür dileriz, hediyeleri geri veririz ve törenin devamının keyfini çıkarmalarını sağlarız." Ama Susan erkeğine sadık kaldı.

Susan'a kur yaparken Josh'un olgunluğu ve tutarlılığı gibi görünen şey, sonraki yıllarda hızla yok oldu. Üniversiteyi bitirmedi ve yerel okullarda sözleşmeli çalıştığı işinden ayrıldıktan sonra bir dizi işten, bazen işe başladıktan sadece iki hafta sonra gibi kısa sürelerde ya kovuldu ya da kendisi bıraktı. Araba pazarlama, Home Depot yapı marketi, bir huzurevi, Wells Fargo Bankası ve emlakçılık gibi işten işe atladı. Bulabildiği işlerle ilgili aksiydi, er ya da geç patron-

ları ya da iş arkadaşları hakkında söylenmeye başlıyor, çalışanların sendikaya ihtiyacı olduğunu söyleyerek şikâyet ediyor ve çoğunlukla işinin kendisinden “aşağı” olduğundan yakınıyordu. Chuck “O, Bay Ben Her Şeyi Bilirim”di ve çalıştığı işle ilgili her zaman şikâyet ederdi,” diye hatırlıyor. “Şikâyet etmek için arardı ve ben de ona ‘Sakin ol Josh, bu işi de kaybetmek istemezsin,’ derdim”. Cox ailesinin Josh hakkında bilmediği ama daha sonra Josh’un anne ve babasının boşanma belgelerinden öğrendikleri bir şey vardı: Oldukça sorunlu bir ergenlik dönemi geçirmişti. Boşanma belgelerine göre Josh 13 yaşındayken kendini asarak intihar etmeye çalışmış, kız kardeşinin evde beslediği kemirgen hayvanı öldürmüş ve bir kere de annesini kasap bıçağı ile tehdit etmişti. Steven Powell, Josh’un annesi Terrica’yı büyücülükle karışık sahte Mormon olmakla, “cadılık ve şeytana tapmakla” ve bu şekilde beş çocuklarına zarar vermekle suçluyordu. Aynı boşanma dosyasında, Terrica, Steven Powell’i pornografi —dediğine göre, üç oğlu ile paylaşıyordu— bağımlılığı, zihinsel ve fiziksel taciz ile suçluyordu. Terrica mahkemeye kocasının gizemli “derin bir problemi” olduğunu ve “ciddi tıbbi yardıma” ihtiyacı olduğunu anlatmıştı. Terrica’nın resmi ifadesinde, Steven’in günlüğünde başka bir eş almaya hakkı olduğunu düşündüğü, evli bir kadın ile ilgilendiği ve bu kadınla ilgili detaylı cinsel fantezileri yer alıyordu. Terrica, yine mahkeme kayıtlarında, kocasının onu sinirlendirdiklerinde çocukları azarlamak, isim takmak ve fazla zorlayıcı veya fazla uzun süren şaplak atmayı da içeren, “hak ettiklerinden veya gereğinden daha şiddetli” davranışlar sergilemeye başladığını belirtmişti. Bu istismarın en yoğun hedefi özellikle Josh olmuştur. Terrica, “Babası yıllarca ve sıkça, bir dönem her gün özellikle Josh’a saldırdı,” demişti. Steven, Josh’un disipline edilmesi zor bir çocuk olduğunu kabul ediyordu. Boşanma dosyalarında “Bazı zamanlarda Josh’u nasıl idare edeceğimi hiç bilemiyordum,” demişti. “O çok bağımsız, benden hem daha uzun, hem de ağırlık çalışmaya devam

ederse daha cüsseli ve güçlü olabilir. Onun kışına şaplak atamam. Zaten bu, o daha küçükken de işe yaramamıştı.”

Terrica'nın boşanma evraklarında yazdığına göre, Josh ergenlik döneminde, “etkileşime geçmeye isteksiz, hatta bir iki yıl göz temasından da kaçınan” biri olmuştu. “Babasının dengesiz ve fevri davranışları yüzünden ruhu derinden yara almış gibi görünüyordu.” Babasıyla Josh'un özel bir sapkın ilişki geliştirdiğine inanan Josh'un ablası Jennifer Graves, yıllar sonra babasına karşı bir davada verdiği ifadesinde, Josh'un davranışlarının kısa sürede saldırganlaştığını ve babasının kibirli, talepkâr davranışlarını özellikle de kadınlara karşı taklit etmeye başladığını anlatacaktı. “Ailenin erkekleri, özellikle de Josh, Terrica'yı ürkütüyordu,” diyordu Josh'un annesi boşanma dosyasında. Terrica, “Steve ve oğlanların aşırı nefret dolu davranışlarından korktuğum zamanlar oldu,” demişti. Bir araya gelir ve bir heyecan kasırgası yaratacak kadar birbirlerini harekete geçirirlerdi. Hiddetleri sık sık gözlerinde ve vücut dillerinde kendini öyle belli ediyordu ki kendimi tehdit altında hissediyordum.” Josh'tan kendisine saygı göstermesini istediği bir sefer, aldığı yanıt şu olmuştu: “Saygıyı kazanmalısın anne. Saygımı kazanmak için ne yaptın?” Daha da kötüsü, Terrica'nın anlattığına göre, Josh ve o zamanlar 15 yaşında olan kardeşi John, kendisini itmiş ve dövmüşlerdi. Bir keresinde Josh'a akşam bulaşğını yıkatmak istemiş ama Josh elinde kasap bıçağıyla geri dönmüş, bıçağı annesinin yüzüne yaklaştırmış ve “Şansını zorlama anne,” demişti. “Josh elinde bıçakla bu gizli tehdidi savurduğunda aşırı korktum. Tutumu tehditkârdı.”

Boşanma davaları esnasında bahsedilen Josh'un rahatsız edici geçmişinden Coxların hiç haberi yoktu ama Josh'un davranışlarından rahatsız olmaya devam ediyorlar ve onu ilginç bir biçimde kopuk buluyorlardı. Josh, Susan'ın çok iyi organizasyon yapmasını bekliyordu ama esas dağınık ve düzensiz olan kendisiydi. Buluşmalara saatler sonra gelmek gibi bir âdet edinmişti. Coxlar Puyallup'taki evlerinde

bana, Susan ve ailesinin Washington'dan Utah'a taşındıktan sonra yaptıkları bir ziyareti özellikle endişe verici bulduklarını anlattılar. Josh'un bazı işleri vardı ve daha sonra bir vapur gezisine katılmak için Susan ve oğlanları almaya gelecekti. Susan çocukları tam zamanında giydirip hazırladı çünkü eğer geldiğinde onları beklemek zorunda kalırsa Josh'un huysuzlanacağını biliyordu. Ama Josh tam dört saat geç geldi. Susan, Josh'un bu davranışını umursamış görünmüyordu ve ailesi bunun belki ilişkilere dair tecrübesizliğinden belki de kocasına olan içgüdüsel sadakatinden veya iyimser kişiliğinden kaynaklandığını düşünmüştü. Josh'un Charlie'nin doğumu sırasındaki davranışları daha da tedirgin ediciydi. Coxlar yardım etmek için, Susan'ın beklenen doğum tarihinden önce çiftin Utah'daki evine gitmişti. Susan'ın doğumu evde başladığında, Josh her zamanki yerinde, bilgisayar ekranının karşısında öylece durmaya devam etti. Josh'a bilgisayarını kapatıp karısını hastaneye götürmesi gerektiğini söyleyen de Chuck oldu. Sonuçta Josh, bilgisayar dosyalarını yedeklemesi için zamana ihtiyacı olduğu gerekçesiyle, ayrı bir arabayla iki saat sonra hastaneye geldi. Diz üstü bilgisayarını da yanında getirdi ve odada ailesi Susan'a yardımcı olurken bilgisayarı ile ilgilenmeye devam etti. En sonunda kayınpederi Josh'u omuzlarından kavrayıp, bilgisayarı elinden aldı ve şöyle dedi: "Josh, Susan'ın sana *şimdi* ihtiyacı var." Dakikalar sonra Charlie doğdu. Chuck Cox ilk bebeğini dünyaya getiren Susan'ın elinden tutarken kızının ona söylediklerini hatırlıyor: "Bana baktı ve 'Baba Josh'un bana nasıl yardım ettiğini gördün mü? Gerçekten çok umursuyor. Fark ettin mi?'"

İlk çocuğu üç yaşına geldiğinde, Susan'ın Utah'taki hayatında fırtınanın işaretleri, tüm gücüyle patlayan bir kasırgaya dönüşmek üzereydi. Susan'a talip olup, evlenmeyi başaran, büyük fikirleri olan adam, 2008 yılına gelindiğinde onun West Valley City'deki hayatının her yönünü yöneten, gergin ve sert bir kontrol delisine dönüşmüştü. Josh Susan'ın evi öylesine az bir bütçe ile idare etmesini bekliyordu

ki sağlıklı beslenmeleri tehdit altındaydı, kendisinin ve oğlanların beslenmesini dengelemek için etraftaki ağaçlardan meyve toplamaları ve kendi bahçelerine de sebze ekmeleri gerekiyordu. Josh Susan'a sosisli ekmek dışında et almasını yasaklamış ve yaptığı her market harcamasını bodrumdaki çalışma masasındaki excel dosyasına girmesini tembihlemişti. Josh ayrıca Susan'ın makyaj ve en sevdiği şeylere, dantel için iplikler ve "satın aldığı diğer çöplere" para harcamasını da yasaklamıştı. Susan'ın evliliğini düzeltmek için ihtiyacı olan psikolojik danışmanlık hizmetini sağlayacak olan sağlık sigortası için gereken 20 doları bile ödemeye yanaşmıyordu. Artan paradan Susan'ın kreş masraflarına harcama yapmasına izin veriyordu ki isteyken oğlanlara bakan olsun, çünkü dediğine göre kendisi bodrumdaki bilgisayarının önünde bunu yapamayacak kadar meşgul oluyordu, Susan'a göreyse bu zamanın çoğunu porno sitelerinde gezerek harcıyordu. Her ne kadar Josh sözde aile bütçesini yönetiyor gözükse de eve ekmek getiren genellikle Susan'dı. Aldığı maaşı görev bilinciyle ortak banka hesabına yatırıyor, bu paranın nasıl harcanacağına ise Josh karar veriyordu. Utah'ta geçirdikleri zaman süresince Josh sadece düzensiz sürelerle çalıştı ve genellikle bilgisayarının önünde oturmuş ekrana bakarken girişim hikâyeleri uydurdu.

Yine de Susan hâlâ en iyi tarafları görüyordu. O bir iyimserdi ve evliliğini düzeltebileceğine inancı vardı. Utah'taki evi Josh ve çocukları için sıcak bir yuvaya dönüştürdü. Favori "aile günü" gezileri düzenledi ve hızla iş arkadaşları, komşuları ve Josh'un South Jordan'da yaşayan kız kardeşi Jennifer ile arkadaş oldu. Güzellik okulu lise diploması ile emlak işi sınavına girdi ve Fidelity Yatırımcılık'ta promosyonla yatırım danışmanlığı yapma hakkı kazandı; daha sonra da aynı görevi Wells Fargo'da üstlendi. Susan, Josh'a âşık olup evlendiğinde çok genç olmasına ve evliliğin sonsuza dek süreceğine inanan iyi bir Mormon kadını olarak yetiştirilmesine rağmen kolay kanan biri değildi. Evliliğinin geldiği durumdan memnun değildi ve bunu

düzeltemeye kararlıydı. Sekiz yaşından beri tuttuğu günlüklerinde hayatı hakkında açık sözlü ve bilgili genç bir kadındı. Günlüğünde kocasıyla olan güncel kriz ile boğuşuyor, yaşamını ve oğullarının geleceğini sonsuza kadar değiştirecek kararlar alıyordu.

Susan'ı West Valley City'de tanıyanlar, o yaz onun gizlediği acılardan ve Josh'la olan rahatsız edici ilişkisinin artan derecede karanlık bir dönemeci aştığından bihaberdi. Susan, Josh'un korkutucu ve tehlikeli derecede kontrolden çıktığını düşünüyordu. Çatışmaların ve sözlü kavgaların, şiddet tehditleri ve gerçek fiziksel istismarlara dönmeye başladığından arkadaşlarına bahsetmiş ve kendi hayatı ile oğullarıninki için endişe ettiğini, Josh'tan ayrılırsa bunun onun ölümü olacağından korktuğunu anlatmıştı. Bir arkadaşına yolladığı bir e-postada Josh ve oğlanlarla Washington'a yaptıkları, annesini ve babasını rahatsız eden bir geziden bahsediyor, kocasının her zaman ki gibi, yani "kaba, bağırıp çağıran ve ona emirler veren" biçimde davrandığını yazmıştı. Aile West Valley'deki evlerine döndüğünde, kaybolmasından bir sene önceki başka bir e-postada Susan, Josh ile gezi hakkında tartışırken davranışlarının polisi aramayı düşünmesini gerektirecek kadar rahatsız edici hâle geldiğinden bahsediyordu:

Saatler süren çok büyük bir kavga ettik (sesimin hâlâ kısılmamış olması şaşırtıcı). O kadar mantıksız ve öngörülemez davrandı ki polisi aramakla tehdit etmek zorunda kaldım. Ona değişmesi gerektiğini, psikolojik danışmanlığa falan gitmeye ihtiyacı olduğunu söyledim. O da danışmana ihtiyacı olmadığını, danışmanların ne söyleyeceklerini, ne yapması gerektiğini zaten bildiğini söyledi ve ben de "Yap o zaman," dedim.

Daha geç saatte arkadaşım uğradı çünkü Josh onun kocasından işi için yardım almak için onlara gitmişti; arkadaşım stenograf biliyor, Josh'un söylediği çılgın şeyleri yazmış. Ben de vasiyet gibi bir şey yazdım, çünkü artık ne düşüneceğimi bilemiyorum.

CN

SUSAN'IN BİLDİKLERİ

Josh daha da işlevsizleştikçe ve yabancılaştıkça, Susan da gitgide daha çok korkmaya başladı. Artık neredeyse hiç seks yapmıyorlardı ve Susan davranışlarını veya kendisine olan tavrını ne zaman eleştirse canice bir öfkeye kapılıyor gibiydi. Psikolojik danışmanlık evliliği kurtarmak için tek çare gibi görünüyordu. Zaman içinde, eğer Josh danışmanlık, tedavi veya ilaç fikrini kabul etmezse onu terk etmeye karar verdi. Susan'ın evliliğindeki sıkıntıları, çiftin devam eden çatışmalarını, Susan'ın acısı ve kararlılığını 2008 yazında arkadaşlarına yolladığı bir dizi e-posta kendi kelimeleriyle ortaya çıkarıyordu.

Josh Hakkındaki Son Gelişmeler

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Ctsi 05/07/08

Josh hiçbir şeyin sorumluluğunu almıyor. Charlie 03/07/08 günü havai fişekleri izlemek istediği için (komşuda ve gece yarısını geçe) hiç uyumadı. Geçen gece, Charlie karnının aç olduğunu söylediğinde, sabah 5'te kalkmam gerektiği için salak gibi "Onunla kalır mısın ben de biraz uyuyayım," dedim (ama anlaşılan benim gerçek bir iş günü işi için uykusuz kalmam, onun bilgisayar önünde evde geçirdiği zaman için uykusuz kalmasından daha önemsiz...Of!).

Ona göre ben psikolojik danışmanlığa gidemezmişim çünkü çalışan kayıtlarına işlenirmiş, iş ve hayat sigortası puanım düşük olurmuş. Ah evet, yalan söylediğimi, çünkü 30 dolar yerine 90 dolarlık alışveriş yaptığımı söylediğinde, karpuzun kilosunun çok pahalı ve 0,5 dolar olduğu örneğini verdi. Faturaya baktım. 3,35 dolar tutmuştu ama daha geçen gün onun aldığı düz 4 dolardı (üstelik benim aldığım daha büyüktü).

Özellikle gerçek bir işi olmadığı, bu yüzden de yeterince erkek olmadığı için onu “aşağıladığımı” söylüyor. Ben de ona evde oğlanlarla kalmasını kafama takmadığımı, kazandığım parayı başka bir işe harcamamasını, onun yerine evliliğimizi iyileştirmeye çaba sarfetmesini tercih ettiğimi söyledim. Onun cevabıysa “söylediklerim ne olursa olsun, davranışlarımdan onu aşağıladığı ve yeterince erkek olmadığını düşündüğüm,” şeklinde oldu.

Tutunabildiğim tek şey (benim psikolojik danışmanlığa gitmem yasaklandığına ve o da hiçbir şeyi düzeltmesine gerek olmadığını düşündüğüne göre) onun tamir edilmesi gereken şeyler listesi —ona göre böylece artık gergin olmayacak ve evliliğimiz de kendini büyü- lü bir şekilde tamir edecek— ve evrakları kolay erişim ve güvenlik için tek bir noktada toplamak. Bunu biraz biraz yapmaya başladık, böylece sanırım şimdilik kendimi bu mazereti ile oyalayacağım.

[Daha sonra devam ediyor.] Oof! Beni sinir etti ama en azından bir aile günü geçirdik (markete kadar bisiklete binmek ve sabah kiliseden tatlı çörek almak ve akşam da onun ailesiyle buluşmak), ayrıca Pazar akşam yemeği için arkadaşlarımızla buluşmak istiyor.

Ayrıca 2 Temmuz'da bilgisi dâhilinde alınan notlar aşağıda:

Josh diyor ki Susan'ın şunlara ihtiyacı var:

Psikolojik danışmanlığa veya başka herhangi bir şeye (onun verdiği örnekler: makyaj, yün, satın aldığım diğer saçmalıklara) bir dolar bile harcamamak;

Eksik olan paranın yerine konması (daha fazla detay vermesini istediğimde, dedi ki: “Bütün faturaları kaydet, altı veya iki farklı

dosyalama sistemi kullanmayı bırak ve bütün kâğıtlar sadece güvenlik kasasında veya çalışma köşemde olacak”);

Evi temizlemek (bodrum kat, gıda deposu, sadece çalışma köşesindeki kâğıt işleri), mali durumlar, bilgisayar;

Josh defalarca Susan'ın onu aşağılama eğiliminde olduğunu ve Josh değersiz biriymiş gibi hareket ettiğini ve söylendiğini ifade etti.

(Aynı zamanda “bunu daha sonra ona karşı kullanmak için” yazdığımı iddia etti, ben de ona detayları yazmazsam neyi düzeltmem gerektiğini bilemeyeceğimi hatırlattım);

Fotoğrafları erişilebilir yapmak.

Bir adım geri atıp da nelerle uğraştığıma bakınca asla bitmeyecek bir döngüdeymişim gibi hissediyorum ancak, danışmanlığa 20 dolar ödemek veya maaş çekime ulaşmasını engellemek gibi herhangi bir ültimatoma karşı gelirsem olabileceklerden de fazlasıyla korkuyorum; çocuklarımı kaybedebilirim, o çocukları kaçırabilir, boşanabiliriz veya daha kötü şeyler yapabilir.

Her neyse, dinlediğin için teşekkürler!

Susan Powell

Josh Hakkındaki Son Gelişmeler

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Ptsi 07/07/08

Tavsiye için teşekkürler. Şimdi öğrendim ki eğer işverenim üzerinden psikolojik danışmanlığa başvurursam rapor edilmiyor ve bana karşı kullanılamıyormuş, tabii eğer hayat veya sağlık sigortası değerlendirmezse. Özel ve güvenli. Sonuç olarak itirazı için kalan tek bahane, gereken 20 doları bulmak. Sanırım ödemeyi kilisenin yapması için piskoposla konuşacağım. Bu onlara bu alanda uzmanlaşmamış olan kilisenin danışmanlık yapmasından daha ucuza gelir.

“İnancın yoksa hiç olmazsa umudun olsun,” diyerek beni gaza getirdin.

Umudum olmasını istiyorum!

Olaylar iyice raydan çıktığında ifadesi istenilen ve sadece durum hakkında bilgisi olan biri olarak, benimle konuşmaktan başka nasıl yardım edebilirsin bilmiyorum. Bu kadar paranoyak olmam üzücü.

Pazar günü iyiydi, çünkü bence nihayet onun kiliseye gelmesini artık beklemediğimi fark etti (bu da onun üstünde daha az baskı demek). O, ailesiyle birlikte kutsal kitap okurken biz arkadaşlarımızla birlikteydik. Sıkılmış ve ilgisiz görünüyordu ve odadan çıkabilmek için bahane arıyor gibiydi. Evde biraz temizlik ve organizasyon yaptık ve bunun da yine bir çeşit bahanelerle oyalama taktiği olduğunu anladım, hâlâ merak ediyorum acaba değişim hakkında ciddi mi (mesela evliliğimizi kurtarmak), acaba problemlerimizin o kadar da kötü olmadığını düşünüyor mu, acaba evliliğimizin en başında bana yalan söylemiş miydi?

Şu anda en büyük sorunum neye inanacağımı ve ne yapacağımı bilmemem. Ayrılmak veya boşanıp çocukları da başka bir yere götürmek istemiyorum ve eğer maaş çekimi ortak banka hesabımızdan geri çekersem de bunu bir savaş ilanı olarak algılayacak.

Şimdiki taktiğim ortamı pek fazla dalgalandırmadan problemleri göz ardı etmekten ibaret. Kütüphaneden dini romanlar alıyorum ve oğlanlara iyi bir anne olmaya çalışıyorum. Cumartesi işten geldiğimde öyle depresiftim ki çocuklara doğru dürüst bir yemek yapamadım (aldığımız tek protein sosisli sandviçler ve ya benim pişirdiğim yumurtalar ya da önceden ıslattığım fasulyelerle yaptığım fasulyeli pilav) ben de yemeklerini yoğurt ve ketçapla filan karıştırıp verdim ve gidip yat-tım, uyudum. Önceki gece sadece dört saat uyumuştum, eminim Josh yorgun olduğumu düşünmüştür. Ve sonraki gün akşam 6'ya kadar orucumu unuttum ve bozdum, böylece depresyondan bir daha uyudum ama eminim Josh'un hiçbir şeyden haberi yok, umurunda da değil.

Konusuz

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Cuma 11/07/08

Seninle yürüyüş yapmaya gelemediğim için üzgünüm. Saat 8:15'e kadar senden birkaç kapı ötedeki bir arkadaşşıma içimi döküyordum, sonra da yapı markete gidip perdeleri almam gerekti, bu sırada da Josh çocukları aslında benim onlarla gitmek istediğim bisiklet gezisine götürdü. Sonra Josh'u çocuklarla gören biriyle konuştum (onun alışveriş anlayışı ucuz tatlı çörekler ve 10 tane tek kişilik porsiyon yoğurt). Piskoposla görüşmem Pazar günü kilise sonrasına ertelendi.

Evliliğimizin üç küsur yılındaki stres ve kişisel depresyonum için danışmanlık istemeyi planlıyorum. Josh bir kere beni yardım almış görünce (güvenli olacağı için bu konuda söylenemez) ve eğer parasını da kilise karşılarsa hiçbir bahanesi kalmayacak ve hâlâ eğer kendisi için danışmanlık almazsa veya ruhsal sorunları ile baş etmek için ilaç kullanmayı kabul etmezse bu kırılma noktam/bardacağı taşıran son damla olacak ve o zaman kendimin ve çocuklarımla akıl sağlığını daha fazla mahvetmeden boşanacağız ve umarım bu konudan geçmişte bahsettiğimiz zamanlarda iddia ettiği gibi çirkin olmayacak hiçbir şey.

Bu konuda birileriyle konuştuğum her seferde evrim geçiriyordum gibi geliyor. Pazar günü boşanmak istemiyordum ve bam, Perşembe günü yardıma ihtiyacı olduğunu, aksi takdirde boşanacağımı açıklıyorum. Böyle iteklenmem ve evrim geçirmem ne de komik.

Ne yapacağımı bilmek için ve olaylar kendilerini gümüş tabakta sunsunlar diye dua etmiştim ve şimdiye kadar konuştuğum herkes kendi kişisel tecrübelerini paylaşıyor veya kimden ve nasıl yardım alabileceğim konusunda tavsiyelerde bulunuyor. Sanırım dualarımın bu kısmı kabul oldu.

Sadece evlilik/çiftler danışmanlığı almak ve kiliseden birisinin bu işi yapmasını istemiyorum çünkü bunu hem daha önce yaptık hem de Josh'un saygı göstereceğini sanmıyorum. Psikolog, psikiyatrist veya uzmanlığı olan hekim gibi birinin bana ve Josh'a kişisel olarak yardım etmesini istiyorum. Bunu yapmaya yanaşmazsa (kendi başına iyileşemeyeceğine göre) o zaman resmen havlu attı demektir. Evliliği bozmamak onun için neden bu kadar önemli anlamıyorum. Sadece benim yardım almamın da bütün problemleri çözeceğini sanmıyorum.

Dün çalışma köşesini ve başıboş kâğıtları temizlemesine ve düzeltmesine yardımcı oldum (bu onun yardım almayı ertelemesine neden olan bahanelerden biriydi) ve geçen gece uyumadan önce sessizce ağlarken, umutsuzca "Şimdi bana güzel bir şeyler söyleyebileceğin bir an," dedim, o da sıkkın ve yorgun bir sesle "Çalışma köşemi temizlememe yardım ettiğin için teşekkürler," dedi ve hepsi bu. Sonra bana hafiften çarptı gibi oldu, ben de umutla "Elimi tutmaya mı çalışıyorsun?" diye sordum, o da bir şeyler mırıldandı. Biraz sonra ben onun elini tuttum, ta ki elini çekene kadar.

Eminim gelişim gösterdiğimizi düşünüyor ve söylediğine göre danışmanlığa ihtiyacı olan bir tek benmişim. Dün üç yaşındaki oğlum, ilk defa ondan bir şey istediğimde "Anne yapamam, çok meşgulüm," dedi. Bu harfî harfîne babasının lafı ve bir de odada ayağını yere vura vura sinirli sinirli yürüyor (ki bu da ikimizin de yaptığı şey) ve kilisede bana ve başkalarına çatık kaşlı bakışlar atıyor. Bundan, yani kötü alışkanlıklarımızı onda görmekten Josh'a bahsettiğimde hiç umursamadı, ben de ona üç yaşındaki çocuğumun bana gelip de çok meşgul olduğunu söylemesinin kabul edilemez olduğunu söyledim. Eğer bu konuşma Josh'un gözünde hâlâ meşruysa artık daha net konuşmalı ve "çalışmakla meşgulüm" demek yerine "Şunu şunu yapmam gerekiyor," demeli.

Danışmanlık almasını, ilaç tedavisi olmasını istiyorum. Kocamı, arkadaşımı, sevgilimi geri istiyorum. Daha fazla delice, korkunç, tuhaf inançlar/fikirler istemiyorum.

Dünden sonra güncelleme

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Ptsi 14/07/08

Piskopos benimle bir saat kadar konuştu, dua ile başlangıç yaptığında ben çoktan ağlamaya başlamıştım bile. Hikâyemi toparlayabildim. Her konuda bana hak verdi (Josh'un zihinsel sorunları, gerçekte bağlantısının kopuk olması ve benim de sabrın sınırında gergin, çok fazla çalışan, ihmal ve suiistimal edilen yalnız bir anne olmam konusunda). Bana sürekli "Yardım etmek için ne yapabilirim?" diye sordu.

Danışmanlık parasını kilisenin karşılayacağını öğrenip oradan ayrıldım; şimdi hangi psikolog veya uzman hekimi seçeceğime karar vereceğim. Umuyorum ben başladığımda Josh da kendisi için yardım almak isteyecek. Josh'a ultimatomu (danışmanlık veya boşanma) verdiğimde haklarımın neler olduğunu sormak için yine de bir avukattan randevu almam lazım.

Uzman hekim konusunda herhangi bir tavsiyen var mı? Bir liste çıkardım ama yeri önemli, böylece oraya bisikletle giderim, çocukları da arkadaşlarıma bırakırım (Josh da ilk seferlerde parkta olduğumu filan düşünür).

Josh piskopos ile görüşmemin konusunu sordu, ben de "Faturalar için yardım, yiyecek ve para bulmak," dedim; o da bu cevapla yetinmiş göründü. Ayrıca bir yemek için kiliseden onay aldım [kilise tarafından ödenmek üzere] dolayısıyla bu konuda dürüsttüm.

Her zamanki gibi, her tavsiye, fikir, öneri, tecrübe ve bakış açısına açığım ve asla alınmayacağım! Ne kadar çok olursa o kadar iyi! Bütün desteğin ve yardımın için teşekkürler, kafanı şişirdim.

Susan

2008 yazının sonlarına doğru, Josh beklenmedik bir şekilde West Valley’de bir firmada bir bilgisayar işi buldu. Susan’ın arkadaşları ile elektronik yazışmalarında belirttiği üzere, Josh’un duygu durumundaki değişim çok çarpıcıydı. Aniden konuşkan olmuştu, işine bağlıydı ve ofis ortamının arkadaşlıklarından hatta dedikodularından zevk alıyor gibi görünüyordu. Josh aylardır ilk defa Susan ile seks yapmak istedi. Susan psikolojik danışmanlık almaya başladığı ve boşanma için bir avukatla görüştüğü hâlde, Josh’taki bu değişimden çok duygulandı ve memnun oldu. Josh her an eski hâline dönebilir diye boşanma hazırlıklarına her halükârda devam etti, evraklar topladı, mal varlığını olası bir anlaşmazlık için filme çekti. Umutla “İçimden bir ses değişebileceğini, değişmek istediğini ve benim de onun değişmesi için uygun ortamı yaratmam gerektiğini söylüyor,” diye yazmıştı.

Josh hakkında Güncelleme

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Cuma 18/07/08

Çarşamba günü iş görüşmesine gittiğinde ben de boşanma avukatları ile telefon görüşmesi ayarlıyordum. Bir tanesi ile anlaştım sayılır, haklarım ve işlemler hakkında çok daha iyi hissediyorum. Aile üyelerinde bipolar bozukluk veya başka akıl hastalıkları olanlarla derinlemesine çalışmış, tecrübeli birisi ile görüştüm. Ortaya çıktı ki eğer birisi bipolar ise onu köşeye sıkıştırmaya veya tehdit etmeye veya strese sokmaya gelmezmiş (aksi takdirde manik hâle dönerlermiş). İş görüşmesinden bu yana Josh’un ne kadar sakin ve daha az stresli olduğunu fark ediyorum; birkaç saat içinde geri arayıp, bu Pazartesi başlamak üzere onu işe aldılar.

Hayallerim yıkılmadı. Evliliğin bir çaba olduğunu fark ediyorum ve eğer Josh yardım alırsa eskisi gibi olacak, tabii ki balayı gibi

değil ama gerçekten yardım alırsa normal insanlar gibi sıradan tasaları olan mutlu bir evliliğimiz olacak. Kilisedekiler eğer gerçekten gerekliyse boşanma konusunda cesaret veriyorlar, dolayısıyla ne karar verirsem vereyim bolca destek bulduğumu hissediyorum. Boşanma veya bipolar deneyimi olan daha fazla insanla karşılaşıyorum ve bana yardımcı olacak tavsiyelerde/yönlendirmelerde bulunuyorlar.

Artık anlıyorum ki benim dua etmem, kutsal kitabı okumam veya umut etmem bu işi bitirmeyecek. Benim de, onun da yardıma ihtiyacı var. Benim gelişimimi gördükten sonra psikolojik danışmanlık alması için yaptığım önerilere karşı daha anlayışlı olacağını düşünüyorum. Hatta geçen Çarşamba gecesi cinsel olarak yakınlaştı; evet, çok, biliyorum. Komik, o kadar uzun zaman olmuştu ki rüya ya da gerçek üstü gibi geldi ve evet onu hâlâ seviyorum, ona değer veriyorum ve mutlu, sevgi dolu, yürüyen bir evliliğimiz olabileceğini ve çocuklarımız için iyi birer örnek olacağımızı düşünüyorum. Hâlâ daha bütün mal varlığımızı belgelemekle uğraşıyorum ve iş yerinde ve arkadaşımın evinde bilgi depoluyorum, olur da bu değişim kısa sürerse diye ama içimden bir ses değişebileceğini, bunu istediğini ve ona sadece uygun ortamı yaratmam gerektiğini söylüyor.

Susan

Selam Dostum!

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Ctesi 26/07/08

Çarşamba günüm ot yolmak ve bahçeden taş ayıklamakla geçti. Şimdi yorgunluktan bitmiş hâldeyim, ellerim de su topladı. Perşembe günü Mormon bayramı geçit törenini izledim televizyonda. Orada olmadığım için kendime üzüldüm. Josh'un işe gitmesi gerekti ama arkadaşım burada olmadığı için eşyaların video kaydını da yapı-

madım; oysa sabit diskli dijital kameradan —her ihtimale karşı— görüntüleri alabilirlerdi. Biraz tembellik yaptım, çamaşır yıkadım, temizlik yaptım, yemek pişirdim, uyuklamaya çalıştım ve saat 5:30'da Josh'un kız kardeşi, saat 7'de aile fotoğrafı çektiireceğimizi haber vermek için aradı. Eyvah, tamamen unutmuştum. Saçıımı yıkadım, makyaj yaptım, oğlanlar için giysi seçtim. Yemek hazırladım, Braden yemeyi reddetti, Charlie de kendi kendine daldığı uykudan uyanınca yedi.

Josh'un kız kardeşi kırmızı/beyaz/mavi temalı bir çekim olacağını söyledi ve ben de tam tırnaklarımı altı kat fılan turuncu ojeyle boyamıştım, dolayısıyla onların üzerini arabada kapatmam gerekti, bu yüzden çok kalın oldu ve hep bulaştı ama Uluslararası Barış Parkı'na gittik ve sanırım nefis resimler çektim. Sonra da Arby's'e gidip külahta dondurma yedik. Eve dönüşte bazı komşularımızla havai fişekleri izledik ve akşam saat 11'e kadar eve girmedik. O kadar yorgunduk ki Charlie'nin bizimle yatmasına izin verdik.

İş yerim son dakika fazla mesai önerdi, dolayısıyla Cuma günü sabah 6'dan akşam 7'ye kadar çalıştım (arabayla gitmeye karar verdim, saat sabahın 4'ünde bisiklete binmem, en erken sınırim sabah 5). Eve gelmekten ve yabancı otların gittiğini bilmekten çok mutlu oldum. Akşam yemeğini yaptım ve oğlanları dışarı çıkardım. Sanırım Braden gerçekten dış çıkarıyor (dışleri görebiliyorum) ve salyası çok akıyor, aynı zamanda açık ama sürekli akan bir burnu var, biraz da ateşi var gibi, kollarımda uyuyakalıyor. Onu temizlemek için içeri götürüp bebekler için olan Tylenol'dan verince tekrar eski formuna döndü.

Sonra lavabo tıkanı ve Josh da bana sinirlendi (sürpriz değil) ama hemen mutfak ve banyo giderlerini açmak için pek heveslendi. Josh, annesinin "oğlanlarla Cumaları yemeğe gitmeyi" ve "uyum sağlamayı ve sosyalleşmeyi" önerdiğinden bahsetti ve daha şimdiden "ofisini süslemek" için oyuncak götürmekten bahsediyor. Anlattığına göre, 12 çocuğu olan bir adam, patronu ve bazen "partnerleri" dedikleri bir adamla ilgili bazı müstehcen dedikodular varmış. Sanırım çok değişik bir ortam. Anlattığına göre paket lastiği savaşları yapı-

yorlarmış, politikadan bahsediyorlarmış ve bir avuç bilgisayar ineği gibilermiş. Sürekli “daha çok çalışması” gerektiğinden ve değerini kanıtlamak için Pazartesi’ye bir proje yetiştirmesi gerektiğinden bahsediyor. Ona iş yerinden bir diz üstü bilgisayar ve bir de isim kartı verdiler, böylece eminim kendisini daha özel hissediyordur. Umarım ve dua ediyorum ki becerileri şirketi mutlu eder ve bu iş uzun vadeli olur. Bu iş kesinleşene kadar alternatif araç alışverişi üzerine bir şey yapmak istemediğini kabul etti. Elektrikli arabalar ve bisikletlere hâlâ ilgi duyuyor ama ona araba ilanlarına bakmamız ve daha fazla araştırma yapmamız gerektiğini söyledim.

İlk psikolog randevumu aldım; benim ajandama göre ve istediğim kişiyle en erken 4 Eylül’de oluyor, o zamana kadar dilimi tutmak zorunda kalacağım için üzgünüm. Josh herhangi bir randevu almış değil, yine de bu işi nasıl yapabileceğine dair tüm bilgiyi ona e-posta ile yolladım.

Kısaca böyle. Kilisede görüşürüz.

Susan

Selam Dostum!

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Ptsi 28/07/08

Evet sanırım Relief Society [Mormonların Yardım ve Eğitim Derneği] prensiplerine göre eşlerden sadece biri ile bağlantıya geçiyorlarmış. K bana hep ona ulaşamazlarsa benimle bağlantıya geçtiklerini söylüyor (burada olduğum son dört yıl içinde nadiren). Beni kilisedeki müzik yönetme işinden aldılar, oysa her hafta düzenli olarak RS ile ilişki kurmamı sağlayan tek şey bu görevdi (yine de kutsal ayinde çocukların başı olduğumu söylemeyi unuttular ama neyse). Güzel bir haftaydı çünkü kızlar için kamptan bahsettiler.

Josh AD'de, "nakliye şirketi için sözleşmeli bilgisayar ineği" oldu ki bu da beni biraz geriyor.

Kız kardeşi aile fotoğrafları üzerinde çalışıyor; ben de onları basıp, çerçeveletip, internette yayınlamak istiyorum. Emin ol, çok heyecanlıyım! Komiktir ki hiç "işsiz iman hiçbir işe yaramaz" sözü üzerine daha önce hiç düşünmemiştim. Bazen beni şaşırtıyorsun. Sen ve diğerleri, kararım ne olursa olsun beni desteklersiniz biliyorum; bu karar, çocuklarım yanımda, birilerinin evine gecenin bir yarısı düşmek (umarım böyle bir şey olmaz) veya Josh'la kalmak bile olsa. Ama inan bana tek şartım en azından psikolojik danışmanlığa başvurması. Önümüzdeki Nisan'da, yıl dönümümüzde (sekizinci yıl) ikimiz de danışmanlığa gidiyor ve nihayet evliliğimizi kurtarıyor olacağız veya boşanma anlaşmalarının ortasında mahkemede olacağız... Üzücü ama işte bu kadar basit.

Kendini düzeltirse eminim ki sen ve diğer herkes benim evlendiğim adama daha çok benzeyen birini göreceksiniz. O zaman bana yaşattığı cehennem ile kargaşayı unutmak daha kolay olacak (tabii ki bu işler kalıcı olarak düzeldiğinde olabilecek bir şey). Eskiden bana sımsıkı sarılır ve öperdi, kapıları tutar, üzerime palto giymezsem samimi şekilde üzülür, market alışverişi yapar, temizliğe ve yemek pişirmeme yardım eder, hatta kendisi için temizlik ve yemek yapardı; beraber takılır ve konuşurduk, film izler ve rahatlar, sırf eğlencesine TV'ye bakar, arkadaşlarla birlikte olmaya vakit ayırır, kiliseye gider ve onun atıp tutmasının düzeltemeyeceği (yine de düzeltebileceğini söylediği) gündemdeki devasa dünya sorunları hakkında o kadar da radikal olmazdık. Ama ne zaman Utah'a taşındık ve o kendi işinin patronu olmaya karar verdi ve ne zaman Charlie doğdu, işte o zaman öncelikleri değişmeye başladı.

Ne olursa olsun arkadaşım olacağını biliyorum. Sadece bu danışmanlık işinin Josh'a yardımcı olmasını ve herkesin benim âşk olduğum esas adamı görebilmesini umuyorum.

Susan

Josh yardım almadı ve Susan ile olan ilişkisi ilerleyen aylarda daha da kötüleşti. Kocasını daha fazla zorbalık ettikçe Susan da onun kontrolüne karşı daha çok mücadele etmeye ve evliliği bitirmeye karar verdi ama güvenliğinden endişe ettiği için adımlarını dikkatlice attı. Josh Susan'a karşı gittikçe daha fazla fiziksel şiddet uygulamaya başladı ve Susan'ın bir arkadaşına anlattığı üzere bir keresinde onu itti ve "bu ilişkiden asla sağ olarak çıkamayacağına" yemin etti.

"Şu Koca" Hakkında Güncelleme

Kimden: Susan Powell

Gönderilme Tarihi: Cuma 31/10/08

E-posta yığımı için özür dilerim ama alabileceğim bütün yardıma ihtiyacım var.

İki ay kadar önce, ya kilise bağışını kendi maaşımdan öderim ya da boşanırım demiştim (daha sonra yanlış kelimeler seçtiğimi kabul ettim) ve o da öfkelenip maaş çekim ortak hesabımıza yattığı ve bağışı da ortak hesabımızdan ödediğim sürece sorun etmeyeceğini söyledi. İki defa para yatırdım ve sonra daha birkaç gün önce ortaya çıktı ki "bağış konusunu hiçbir zaman kabul etmemişmiş" ve dedi ki bu, bizim evliliğimizin tek sorunuymuş. Eğer "evliliğimizi onarmak" için kiliseye bağış yapmayı bırakırsam (hayvanat bahçesine veya sirke gitmek gibi hâlâ beklediğim) aile eğlenceleri ve dışarı çıkmak için para harcamayı düşünebilirmiş... Ta ki biz "milyoner olana kadar" (evet doğru duydun, milyoner). Bir kere daha kafama dank ediyor ki hâlâ istediğini elde etmek için beni manipüle etmeye çalışıyor.

Bu Pazar oruç tutuyorum. Ailem ve arkadaşlarım da benim için tutuyorlar. Annemle babam, boşanma durumunda her türlü gider ve masrafı karşılamaya hazırlar, böylece güvendeyim ve boşanmak da korktuğum kadar korkunç olmayacak (Josh çocukları kaçırmaya falan kalkmayacak veya beni iflas ettiremeyecek). Yakında ta-

pınağa gitmeyi ve cevaplar bulana kadar dönmemeyi planladım. Başkalarının benim için oruç tutması da ihtiyacım olan cevabı bulma ihtimalimi kuvvetlendirecek. Tanrı'ya bu evlilikte kalmaya ve devamlı manipüle edilmeye değer mi, diye soruyorum.

Bütün desteğin için şimdiden teşekkür ederim!

Susan

ON BİR

KAYIP

2009'un sonlarına doğru, soğuk bir Aralık gününde Josh aniden değişti ve kısa süreliğine Susan'ın âşık olduğu adama dönüştü. Bir arkadaşlarını evlerinde ağırlamalarına razı oldu ve Susan buna çok sevindi; hatta yemeği pişirmeyi dahi önerdi.¹ Steven Powell'ın daha sonra polise anlattığına göre, Josh 6 Aralık Pazar sabahı babası Steven'ı sözde bir "krep tarifi almak" için aradı. Susan'ın arkadaşı Jovanna Owings, Susan'la sohbet etmek ve birlikte yaptıkları bir dantelde kullandıkları dolanmış bir ipin açılmasında Susan'a yardım etmek için yemekten saatler önce geldi. Josh krepleri pişirdi ve servis etti, hatta Chuck Cox'a göre "yıllardır" yapmamasına rağmen bulaşıkları da yıkadı. Ancak yemekten hemen sonra Susan yorgun olduğundan ve iyi hissetmediğinden şikâyet etti, sessiz ve tepkisiz bir şekilde salondaki koltuğa oturdu. Josh, Owings'e çocukları o gece kızakla kaymaya götüreceğini söyledi ve Owings de evine gitmek için ayrıldı.

Susan ertesi gün işe gelmedi, çocuklar da anaokuluna bırakılmamışlardı. Susan da Josh da çocukların o gün gelemeyeceğini okula bildirmemiş, iş yerlerine de kendileriyle ilgili durumu haber vermemişlerdi. Endişelenen anaokulu çalışanları iki ebeveyne de telefonla ulaşmaya çalıştı ancak ikisine de ulaşamadılar. Daha sonra akrabalarına ulaşılar ve Josh'un kız kardeşi Jennifer ve annesi ile konuştular, onlar da çifte ulaşamayınca polise haber verdiler. Pazartesi sabahın

ilerleyen saatlerinde polis Powell'ın evine girdi. Eve zorla girildiğine ya da evin yağmalandığına dair herhangi bir soygun belirtisi görünmüyordu. Daha sonra koltuğun yanında, çalışmakta olan iki vantilatör ve yerdeki halıda büyük bir ıslaklık fark ettiler. Halıda sonradan Susan'a ait olduğu anlaşılan "leke örnekleri" tespit edildi. Halı ve koltuktan örnek alınması için izin başvurusunda bulunan bir polisin ifadesine göre "Evin içinde biri, koltukta yaralanmış ve kan kaybetmişti." Dedektifler daha sonra Susan'ın içinde kredi kartları, nakit para ve kimliği olan cüzdanını ve anahtarını "dokunulmamış" olarak çiftin yatak odasında buldu.

O öğleden sonra nihayet cep telefonundan Josh'a ulaşabilen ilk kişi Owings oldu. Josh ona, oğlanlarla West Valley bölgesi civarında arabayla gezmekte olduğunu ve Susan'ın işe gitmemiş olduğundan haberi olmadığını söyledi ki bu çok tuhaftı, çünkü aslında onu her sabah iş yerine arabasıyla Josh götürüyordu; tek bir arabayı paylaşıyorlardı. Polisin sonradan incelediği cep telefonu kayıtlarına göre Josh daha sonra arabayı şehrin 35 km kadar güneyine sürmüş ve Susan'ın telefonuna oğlanlarla kamptan dönmekte olduğunu belirten ve iş dönüşü arabayla alınmak isteyip istemediğini soran bir mesaj bırakmıştı. Jennifer, kardeşine ulaşan sıradaki kişiydi:

Jennifer "Neredesin?" diye sordu.

Josh "İşteyim," diye cevap verdi.

"Yalan söylüyorsun. Ne yaptın?"

Josh "Ne biliyorsun ki?" diye sordu ve aniden telefon kesildi.

Sonuç olarak polis, Jennifer'ın telefonundan, oğlanlarla beraber kasabada hâlâ boş boş gezmekte olan Josh'a ulaştı, o da West Valley'deki evinde onlarla buluşmayı kabul etti. Josh eve vardığında ifadesi alınırken, daha önceki aile ve polis aramalarına cevap vermesinin nedeni olarak, arabada şarj edemeyeceği için cep telefonunun pilini harcamak istememesini öne sürdü. O zaman bir dedektif, arabanın sigara çıkmağına takılmış şarj olan telefonu gösterdi. Telefon

Susan'a aitti. Polis raporuna göre, Josh "o an gergin görünüyordu ve telefonun arabada olmasıyla ilgili bir açıklama yapamadı." Hemen evin önünde sorguya çekildikten sonra yerel polis karakoluna götürüldü. Josh, dedektiflere, akşam yemeğinden sonra evde uyuyan Susan'ı yatağında bırakıp gece yarısından sonra çocukları son dakika kararıyla evden iki saatlik mesafedeki Tooele County'de kamp yapmaya götürmeye karar verdiğini söyledi. Hava dondurucu soğuk olduğu ve bir kar fırtınası beklendiği hâlde polise, oğlanları bu gezi için hazırladığını çünkü yeni aldığı jeneratörü denemek istediğini söyledi. İşe gitmeye saatler kala neden böyle bir geziye çıkma kararı aldığının ilişkin sıkıştırıldığında, günleri karıştırdığını ve Pazartesi sabahı yerine Pazar sabahı zannettiğini anlattı, işe telefon etmekle de uğraşmamıştı çünkü gitmediği için işten atılacağını düşünüyordu. West Valley polis dedektifi David Greco, Josh ile görüşmesine ilişkin raporunda Susan'ın kaybolması veya iyi olup olmadığı konusunda pek umursuyormuş gibi görünmediğini belirtti. Polis Josh'un mini vanında yeni jeneratörle birlikte battaniyeler, benzin bidonu, muşambalar, dairesel testere, maket bıçağı, lastik eldivenler, tırmık, kızaklar ve bir kürek buldu ama çadır veya uyku tulumlarından eser yoktu; Susan'ın babası sonradan bunların "pek kamp malzemesi sayılmayacaklarını" söyledi.

Ertesi gün Josh ikinci defa ifade vermeye dört saat geç geldi. Olayların gidişatını aynı şekilde anlattı ve polise Susan'ın bulunması ile ilgili herhangi bir gelişme kaydedip kaydetmedikleri hakkında soru sorma zahmetine bile girmede. Görüşmeyi aniden sonlandırdı ve bir avukatla konuşmaya karar verdiğini söyledi. O akşam Josh, Salt Lake City Uluslararası Havaalanı'na bir araba kiralamaya gitti ve sonraki iki gün boyunca yaklaşık 1.300 km.'lik gizemli bir yolculuğa çıktı. Polisle işbirliği sona ermişti.

Polis raporuna göre, o sıralarda dört yaşında olan Charlie, dedektiflere "annesinin de onlarla birlikte kamp yapmaya geldiğini

ama bir sebepten kamp bölgesinde kaldığını ve onlarla tekrar eve dönmediğini” anlattı. Bir garson polise, Susan’ın kaybolduğu gece ailenin restorana geldiğini ve Charlie’nin kendisine, annesinin nerede olduğunu bilip bilmediğini sorduğunu söyledi. Chuck Cox’un bana anlattığı üzere, haftalar sonra anaokulundaki bir çalışan, yaramazlıkları yüzünden onu ailesini aramakla tehdit edince “duygusuz ve tereddütsüz bir şekilde ‘annem öldü’” diyecekti. Okuldaki bir öğretmen Charlie’nin büyükanne ve büyükbabasına, çocuğun okulda çizdiği bir araba resminde “annesinin bagajda” olduğunu açıkladığını söyledi.

Dedektifler çok geçmeden çiftin evliliklerindeki sorunlardan haberdar oldular. Susan’ın üç iş arkadaşı polise, Susan’ın “eğer kendisine bir şey olursa kocasından sakladığı bir belgeyi polise vermelerini istediğini” anlattı. Dedektifler ayrıca Susan’ın cüzdanında, aile ve arkadaşlarına hitaben yazılmış 2008 tarihli “Susan Powell’in Vasiyeti” başlıklı bir mektubun yer aldığı kasanın anahtarını buldular. Polis vaka raporunda ayrıca, kutuyu açan kim olursa olsun, kocasına güvenmediği için notun ona gösterilmemesi gerektiğini tembihliyor ve “eğer boşanırsa kocasının onu mahvedeceğini ve çocukların annesiz ve babasız kalacağı” şeklinde tehdit edildiğini söylüyordu. Ve şöyle ekliyordu: “Eğer ölürsem kaza gibi gözükse bile bu kaza olmayabilir.”

Polis hızla Susan’ın kayboluşunun kaçırma ve cinayet olduğundan şüphelendi ve Josh da şüphelenilecek kişi gibi duruyordu ama dedektiflerin elinde bir ceset yoktu. Arama izni ifadesinde, önceki yıl şirketin Noel partisinde Josh’un bir iş arkadaşına “eğer bir cinayetten paçayı yırtmak isteseydi cesedi Utah’ın batı çöl bölgesindeki maden kuyusuna saklayacağını” anlattığı geçiyordu. “Cinayeti bu şekilde kanun adamlarından gizleyebileceğini düşünüyordu çünkü kimse güvenliksiz bir maden kuyusunu aramazdı.” Günler içerisinde Josh toparlanmaya ve Utah’tan taşınma hazırlıklarına başlamıştı. Polis raporunda, Susan’ın kaybindan bir hafta sonra Josh’un Charlie

ve Braden'in anaokulunu arayıp çocukların bir daha gelmeyeceğini ve "öğretmenlerinin onları muhtemelen bir daha hiç görmeyeceğini" söylediği belirtiliyor. Ertesi gün Josh karısının bütün masör randevularını iptal etti. İki gün sonra Susan'ın emeklilik hesabındaki bütün parayı çekti. Polis, Josh'un Susan kaybolmadan birkaç ay önce karısına 1 milyon dolarlık ve her bir çocuğuna da 250.000 dolarlık hayat sigortası yaptırdığını ortaya çıkardı. Karısı kaybolduktan sadece birkaç hafta sonra, Noel'den hemen önce, Josh Powell ve çocuklar, Josh'un babası ve kardeşleri Alina, John ve Michael'in yanına, Puyallup'a taşındılar.

Fakat Josh sorgudan kaçamadı ve West Valley polisi Susan'ı aramaya ve Josh'un hareketlerini takip etmeye devam etti. Mayıs ayında Washington'daki Pierce County'den polisler ve Utah'tan dedektifler, Josh'un hâlâ çocuklarıyla beraber yaşadığı Steven Powell'ın evini aradılar ve vakayla ilgili garip bir tersliği ortaya çıkardılar. Dedektifler, Josh ve Susan daha yeni evliyken para biriktirmek için Steven'in yanında yaşamaktayken, Susan Powell banyodayken gizlice çekilmiş fotoğraflarından oluşan zulayı buldular. Polis ayrıca Susan'ın yüzünün yapıştırıldığı çıplak kadın fotoğrafları ve Steven'i televizyon ekranındaki Susan'ın görüntüsüne karşı mastürbasyon yaparken gösteren fotoğraflar da buldu. Steven fotoğrafları kendisinin çektiğini veya bazılarını oğlunun haberi olmadan bilgisayarından aldığını itiraf etti.

Steven polise, gelini ile aşk yaşadığını ileri sürdü ve onun kendisine karşı "çok seksi" davrandığını ama Susan'ın "çapkın ilişkilerini Mormon dini uyarınca açıkça yaşayamayacaklarını" söylediğini iddia etti. Oğlu ve gelinini kendisiyle birlikte Washington'da yaşaması için geri çağırmıştı, böylece Susan ikisi için de eş olabilecekti. Polisin Pyallup'taki evinde yaptığı ikinci aramada bulunduğu yaklaşık iki bin sayfalık günlüklerde Steven, "En büyük sorunum ve aynı zamanda da mutluluğum bir yıl boyunca gelinim Susan'a çılgın-

ca âşık olmamdır,” diye yazıyordu. “Beni güdüleyen şey öncelikle şehvet. Susan’a duyduğum şehveti başka hiçbir kadına duymadım.” “Bazen onun videolarını çekme şansı yakalıyorum ve bunları tekrar tekrar izliyorum. O muhteşem bir kadın. Umarım haklıyım ve o da bana âşıktır ama tabii oğlumla evli olması bir sorun.” Gelininin resimlerini banyoda çekebilmek için aynalar kullandığını da yazıyor ve pek çok insanın böyle bir davranışı “hastalıklı” bulacağını itiraf ediyor. “Bu sosyopatlık olarak değerlendirilebilir. Yani başka kim banyo kapısının altından aynayla bakar ki?” diyor günlüklerinde. Çift Washington’dan Utah’a taşındıklarında öfkeden kudurmuştu. “Ona olan arzumdan çılgına dönüyorum artık ama buna pişman değilim,” yazmıştı. Sık sık oğlunun kötüye giden evliliğinden ve Josh’un Susan’a ne kadar kötü davrandığından bahsediyordu. “Onları aslında cehennemde yapılmış bir evlilik,” diyordu. “İki insanın birbirine karşı bu kadar çirkinleşebileceğine inanmak zor.” Yine de evliliğin biteceğine inanmıyordu çünkü Josh maddi olarak Susan’a bağlıydı ve Susan da çaresizce evliliği kurtarmak istiyordu.

Yine de hâlâ Susan’la bir şansı olduğuna dair fantezi kuruyordu. Powell bir televizyon röportajında “Oğlumun karısı bile olsa, bu güzel kadınla gerçekleşebilecek hiçbir fırsatı geri çevirmeyecektim,” demişti.² Dedektifler, Susan’ın Wells Fargo ofisinde sakladığı günlüklerinden Susan’ın aslında Steven Powell’dan tiksindiğini anladılar. Polis raporuna göre, Susan onu Josh üzerinde “olumsuz etkiye sahip” bir “pedofil” olarak tanımlıyor ve “Steven Powell’ı söylediği şey yüzünden affetmekte ne kadar zorlandığından” bahsediyordu. “Susan, Steve Powell’ı kendisinin ve çocuklarının hayatında istemediğini, Josh Powell’ın Steven Powell’ı hayatından çıkarmasını istediğini” yazıyor. “Susan Powell’ın günlüklerinde, Steven Powell hakkında olumlu hiçbir yazı yok.” Arkadaşları, çiftin Utah’a taşınmalarını, Susan’ın kayınpederine duyduğu tiksintinin ve ilgisinden çaresizce kaçma çabasının tetiklediğini söylüyor.

Polisin Josh'un diz üstü bilgisayarında bulduğu yetişkinlerle enest ilişkide bulunan çizgi film karakterlerinin resimleri, Steven Powell'ın yatak odasında bulunan Susan'a ait fotoğraflar kadar rahatsız ediciydi. Sosyal görevliler endişe duymalarına rağmen, Charlie ve Braden Josh'un velayetinde kaldılar. O da hararetle çocukları Susan'ın anne ve babasından sakındı ve görüşmelerine izin vermedi.

Susan'ın kaybolmasıyla ilgili soruşturma devam ederken, Steven ve Josh, Susan'la ilgili çirkin bir anlatım şeklinde birleştiler. Yıllarca Josh'un zihninde şekillendirip beslediği çarpık ve paranoyak perspektife göre, karısı bir gözü dışarıda ve kocasını sürekli aşağılayan, işveli, akli dengesi bozuk, seks düşkününü bir kadındı. Josh ve babası gazetecilere, Susan'ın muhtemelen kendisinden iki ay önce kaybolan West Valley'den bir adamla kaçtığını ve Brezilya'da evlendiklerini anlattı. Medya röportajlarında Josh karısına karşı kızgın ve küçük gören bir tutum sergiledi. Bir televizyon programında "O çok seks düşkününü biridir," dedi. Josh ve babası, Susan'ın gençlik günlüklerine sahip olduklarını ve bu günlüklerde Susan'ın zihninin cinsellikle dolu olduğunu söyleyerek onları yayınlama tehdidinde bulundular.

Onlar için inanması ne kadar güç olsa da, Susan'ın annesi ve babası, kısa bir süre sonra kızlarının Josh tarafından, hatta belki de babasının mutlak bilgisi dâhilinde, onun yardım ve tahrikiyle öldürüldüğüne inandılar. Aynı Josh gibi, Steven da Susan'ın kaybolduğu gün ve sonraki gün işe gitmemişti. Coxlar, Susan'ın cinayetindeki baş şüpheli Josh'un hâlâ torunlarının velayetine sahip olması karşısında dehşet içindeydiler. West Valley polisi Susan'ın kayboluşunu araştırmaya devam ederken, onlar medyada durumun ve çocukların velayetinin Josh'ta olması aleyhinde konuşuyorlardı.

2011 Ağustos ayında dedektifler, Steven Powell'ın evinde, Steven'ın basına övünerek bahsettiği gelinine yazdığı "aşk şarkıları"nı ve Susan'ın günlüklerini aramak için başka bir arama emri çıkarttılar. İşte o zaman, ta on yıl geriye dayanan Steven'ın günlükleri ve

ek olarak sadece Susan'a ait olmayan ama başka kadınları da içeren ve "etekler", "banyoda" ve "memeler" gibi kategorilenmiş, gizlice çekilmiş binlerce başka resim ele geçirdiler. Fotoğraflar arasında, Steven'in yatak odasından yan komşunun banyosunda çekilmiş, komşunun sekiz ve dokuz yaşlarında iki kızının banyoda, üstlerini değiştirken veya tuvalette otururken resimleri de vardı. Birkaç gün sonra, Washington, Pierce County şerif yardımcıları, Steven Powell'ı röntgencilik ve çocuk pornografisi suçlamasıyla tutukladılar.

Büyükbabaları yakalanan Braden ve Charlie evden alınıp, koruyucu aile yanına yerleştirildiler, ardından da Susan'ın ebeveynlerine verildiler. Josh için psikolojik değerlendirme testi yapılması emri verildi ama bulgulara göre "Josh Powell karısının kaybolması veya babasının tutuklanmasına neden olan hiçbir suçla ilgili olarak suçlanmadı." Ne var ki değerlendirme, Powell'ın "karısının cinayetinde şüpheli tek isim" şeklinde oldu. Steven gelini hakkındaki cinsel arzularını açıkça dile getirmesine rağmen Josh'un oğullarıyla birlikte babasının evinde kalması yetkilileri daha da rahatsız etti. Psikolojik değerlendirme notuna göre "çocuk pornografisi hakkında bilgisi olsaydı babasını polise ihbar eder miydi sorusuna, Joshua Powell tereddütle 'Sadece çocuklar için bir tehdit oluşturuyorsa' yanıtını verdi." Bunun yerine Josh daha ziyade "Eşinin annesine ve babasına kafayı takmış ve ondan haksız yere intikam almaya çalıştıkları kanısındaydı." Raporda aynı zamanda Charlie Powell'ın yaptığı rahatsız edici bir resimden, çöp adamdan bir çocuğun cinsel ilişkiyi çağrıştıracak şekilde bir adama doğru eğilmiş çiziminden bahsediliyordu. Resmin üzerinde kocaman bir X işareti vardı ve: "Benimle Oynama" yazıyordu. Charlie terapi sırasında resim hakkında konuşmaya yanaşmadı ve resimdeki herhangi birinin kendisi olmadığı konusunda ısrar etti. Psikolog raporu, "Charlie okulda hâlâ arkadaşı olmadığını, arkadaş istemediğini, kendi başına olmak istediğini söylüyor," diyor.

Sosyal hizmetler departmanı çocuklar ve babaları tarafından yapılmış başka açıklamalardan da endişe duyuyordu. “Charles ve Braden bakıcı gözetimindeyken ifadeleri alındığında ‘Mormonların onları çalmak istediği’, ‘Mormonların onlara zarar vermeye çalıştığı’ ve ‘İsa’dan nefret ettiklerini’ söylediler. Yaşları göz önünde bulundurulduğunda bu fikirleri kendi zihinlerinde üretmedikleri düşünülüyor. Charlie ayrıca okul personeline “bir hayvanın nasıl öldürüleceğini ve bulunmaması için üzerinin nasıl örtülmesi gerektiğini” anlatmıştı.

Bir psikolog Josh’un “konuya bağlı kalamadığını ve hızlı konuştuğunu” kaydedip, “Cox ailesi hakkında bağırarak atıp tutuyor,” diye tespitte bulundu. Aynı zamanda karısını sıkıntılı ve intihara meyilli biri olarak tasvir edip, Susan’ın bir terapisti birkaç defa ziyaret ettikten sonra evlilik danışmanlığına gitmeyi kabul ettiğini anlattı. Ancak tüm endişelere rağmen, değerlendirme Josh’un “mükemmel ebeveynlik becerileri” olduğuna kanaat getirdi. Bir keresinde babasının evinde çocuklara peynirli gözleme ve çikolatalı kek pişirirken gözlemlendi. Değerlendirmede Josh, zaman zaman “yüksek sesle sert uyarılarda bulunmasına” rağmen “son derece düzenli ve kontrollü”, aynı zamanda da oldukça neşeli biri olarak kaydedildi. Çocuklara bakarken ve yemek pişirirken zorlanmadığı belliydi, çocuklar onun yanında rahat görünüyorlardı. Çocuklar arasındaki bir sürtüşmeyi veya yaramazlığı yönlendirebiliyordu, onları paylaşmaya teşvik ediyor ve hoşuna giden bir şey yaptıklarında onları övüyordu. “Oldukça sabırlı ve dersine çalışmış” biri izlenimi bırakmıştı ama rapor, bu etkileşimlerin “sahnelenmiş” olma ihtimali hakkında da uyarıda bulunuyordu. Artık babası ile yaşamadığından oğlanları geri kazanabilmek için kiraladığı üç odalı ve az eşyalı yeni evde oğullarıyla oyuncak helikopterlerle oynadı. Rapor Josh’un iyi bir ebeveyn gibi görünmesine ve istismar geçmişi olmamasına rağmen, çocukların önünde eşinin ailesi tarafından uğradığını düşündüğü zulümden bahsetmesine dikkat çekti. Değerlendirmeyi yapan görevli, aynı zamanda çocukların gelecekte

“iyice bağımsız düşünmeye başladıklarında babalarıyla düşebilecekleri fikir ayrılıkları konusunda da endişelenmişti. Eğer Bay Powell sahip olduğu ebeveynlik şeklini koruyup, değiştirmez ise gidişat, ileride şiddetli anlaşmazlıklar yaşanacağına ve Bay Powell’in isteklerinin aksine, zaten ailenin bazı üyelerinde yaşandığı gibi, çocukların kendisinden uzaklaşmasına neden olacağına işaret ediyordu.” Yine de rapor, mahkeme son kararı verene kadar oğlanların babalarıyla gözlem altında görüşmeye devam etmesini destekliyordu.

Josh bir sonraki velayet davası oturumunda, çatlak bir sesle çocukları için ne kadar mükemmel bir ebeveyn olduğunu ve onlara sevgi dolu ve güvenilir bir ev ortamı sağladığını anlattı. “Evimizde ne ben, ne babam, ne de başka biri tarafından çocuklara karşı herhangi bir kabahat işlendiğine dair bilgim yok,” dedi. Josh artık kendi evi olduğu için kısa zamanda çocukların onunla birlikte yaşamaya geleceğini düşünecek kadar iyimser olsa da umutları hâkimin kararı yüzünden suya düştü. Hâkim, Josh’un detaylı ve teşhis koymaya yönelik psikoseksüel teste tabi tutulmasını, aynı zamanda yalan makinesine ve küçük çocukların resimlerine bakmaktan cinsel olarak uyarılıp uyarılmadığını tespit etmek için penise takılan pletismografa bağlanmasını da şart koştu. Gözlemci denetiminde çocukları görmesine devam etmesine ve çocukların büyükebeveynlerinin yanında kalmasını karar verildi.

Coxların bu karar sonrasında rahatlamaları gerekirdi ama rahatlayamadılar. Üstelik her zamankinden daha da çok korkuyorlardı. Chuck ve Judy, Josh’un kendi evinde gözetim altında çocukları görmeye devam etmesi karşısında hayrete düşmüşlerdi. Onlar bu görüşmelerin daha fazla kontrolün sağlanabileceği tarafsız bir mekânda veya sosyal hizmet ofisinde yapılmasını istiyorlardı. “Sosyal görevlileri, Josh’un köşeye sıkıştığında ne yapacağının belli olmadığına dair uyarıp durduk,” demişti Chuck Cox. “Kendini öldüreceğinden ve çocukları da beraberinde götürmesinden korkuyorduk.”

Susan ve Josh Powell'ın küçük ailesinin son bölümü, 5 Şubat 2012'de, Josh'un velayet duruşmasından birkaç gün sonra ateşle yazıldı. O gün oğlanlar büyükebeveynlerinin evinden babalarını ziyarette gitmeye istekli değillerdi ama Coxların pek seçeneği yoktu; Josh'un onları görmesi mahkemenin emriydi. Judy Cox torunlarını bu görüşmeye ikna edişini göz yaşları içinde anımsıyor. Onlara "Eğleneceksiniz" ki genelde eğlenirlerdi, "ve yakında da döneceksiniz," demişti.

Çocuk Koruma Hizmetleri çalışanı Elizabeth Griffin-Hall oğlanları her zaman yaptığı gibi Coxların evinden alıp Josh'un evine götürdü. Bu iki kardeşi çok seviyordu, onları komik ve cana yakın buluyordu. Prius marka arabasını park edip, oğlanlarla eve doğru yürürken, Josh heyecanlı bir şekilde kapıyı açtı ve bağırdı: "Charlie! Braden! Size bir sürprizim var!" Oğlanlar hemen Griffin-Hall'un yanından fırladıkları gibi içeri koştular ve daha sonra polise anlattığı üzere Josh, gözlerinde mahcup bir üzgünlük ifadesiyle görevliye bakarken kapıyı hızla çarpıp kapattı ve ardından da kilitledi. Griffin-Hall evden gelen yoğun benzin kokusunu alınca hemen geri çekildi ve gergin bir biçimde 911'i aradı.

Griffin-Hall: Mahkeme emriyle gerçekleşen denetimli bir ziyaretteyim ve çok garip bir şey oldu. Çocuklar eve girdi ve biyolojik babaları Josh Powell benim eve girmeme izin vermiyor. Ne yapmalıyım?

Görevli: Adres nedir?

Griffin-Hall: Bilmiyorum... Durun arabaya bineyim. Böyle bir şey daha önce hiç olmamıştı. Şok içindeyim, çocuklardan birinin ağladığını duyabiliyorum ve o içeri girmeme hâlâ izin vermiyor. Sosyal hizmetler tarafından sıkı denetim altında. Bana dik dik baktı ve kapıyı yüzüme kapattı. Adres 8119 189. Sokak Doğu Puyallup. Araç yolundan çekilmek istiyorum çünkü çok fazla benzin kokuyor ve içeri girmeme izin vermiyor.

Görevli: Araç yolundan çekilmenize mi izin vermiyor?

Griffin-Hall: Eve girmeme izin vermiyor!

Görevli: Kimin evi?

Griffin-Hall: Josh Powell.

Görevli: Orada yaşamıyor musunuz?

Griffin-Hall: Hayır, devlet tarafından görüşmeyi denetlemekle görevlendirildim. Kendisi Susan Powell'ın kocası. Bu sansasyonel bir olay. Çocukların bir adım gerisindeydim...

Görevli: Yani çocuklar eve girdi ve kapıyı kilitleyip sizi dışarıda mı bıraktılar?

Griffin-Hall: Evet, kapıyı yüzüme kapattı. Çocuklar şu anda on dakikadır içerideler ve o da biliyor ki bu denetimli bir ziyaret. Braden 5 ve Charlie 7 yaşında. İçeri girmeme izin vermiyor! Kapıyı çaldım, her şeyi yaptım. İçeri girmeme izin versin diye yalvardım!

Görevli: Tamam, size bakması için birini yollayacağım.

Griffin-Hall: Ne kadar sürer acaba?

Görevli: Önce acil hayati tehlike arz eden durumlara bakmak zorundalar.

Griffin-Hall: Bu hayati tehlike içeriyor olabilir! Salı günü mahkemedeydi ve yine çocukları almadı ve bu gerçekten... Hayatları için endişe ediyorum.

Griffin-Hall gergin bir hâlde evin dışında beklerken, ev aniden yeri sarsan bir patlama ve ateş topu eşliğinde, etrafa alevden kırbaçlar fırlatarak ve gökyüzüne kıvrım kıvrım dumanlar püskürterek havaya uçtu. Alevlerin içinde kaybolan ev, bir kükreme ve sıcak rüzgâr dalgasıyla yanmaya başladı. Paniğe kapılan Griffin-Hall çaresizce tekrar 911'i aradı.

Görevli: Merhaba. 189. sokaktaki yangın için mi arıyorsunuz?

Griffin-Hall: Evet, adam evi havaya uçurdu! Evi havaya uçurdu!

Görevli: Hanımefendi, tam adresi biliyor musunuz?

Griffin-Hall: 8119 189. Sokak Doğu Puyallup!

Görevli: Ne için aramıştınız?

Griffin-Hall: Havaya uçtu, evden bahsediyorum!

Görevli: Evde kimse var mı biliyor musunuz?

Griffin-Hall: Evet! İki çocuk ve bir adam vardı. Çocukları yeni getirmiştim, o da beni içeri almıyordu.

Görevli: Hatta kalın lütfen. İtfaiye ye haber vereceğim. Bekleyin. Kapatmayın. Benimle hatta kalın hanımefendi.

Griffin-Hall: İtfaiye araçlarının sesini duyabiliyorum, ama daha gelmediler.

Görevli: Bir arabamız yolda.

Griffin-Hall: Orada oğlanlar var, 5 ve 7 yaşında; denetimli görüşme yapacaktı ama evi ve çocukları havaya uçurdu!

Görevli: Çocuklar ve baba içeride miydi?

Griffin-Hall: Evet! Kapıyı yüzüme kapattı ben de sürekli kapıyı çaldım. Sanırım hata ettim, durmadan kapıyı çaldım, sonra 911'i aradım.

Görevli: Eve geri girdiğini gördünüz mü?

Griffin-Hall: Evden hiç ayrılmadı, sadece kapıyı açtı, çocuklar benim bir adım önümdeydi, yaşları 5 ve 7, bir adım önümdeydiler ve kapıyı yüzüme kapattı.

Görevli: Bunu bilerek mi yaptığınızı düşünüyorsunuz?

Griffin-Hall: Evet! (Ağlayarak.)

Bir şerif olay yerine vardikten dakikalar sonra bir 911 acil servis görevlisi Josh'un kız kardeşi Alina Powell'dan bir telefon aldı.

Alina Powell (ağlayarak): Sanırım kardeşimin başı belada.

Görevli: Kardeşinizin nesi var?

Powell: Tuhaf e-postalar filan yolluyor.

Görevli: Soyadı nedir?

Powell: Powell.

Görevli: Adı?

Powell: Josh.

Görevli: Josh'un bir sorunu olduğunu düşündüren şey nedir?

Powell (ağlayarak): Onun gerçekten çok üstüne gittiler ve o gerçekten üzgün. E-postalar fılan var, bir de sesli mesaj bırakmış. Çocuklarım olmadan yaşayamam, elveda gibi bir şey diyor.

Görevli: 189. Sokak'ta mı yaşıyor?

Powell: Sanırım orasıydı, bilmiyorum.

Görevli: Bugün denetimli görüşme var mıydı?

Powell: Sanırım. Genelde oluyor.

Görevli: Bu medyada bahsi geçen Josh mu?

Powell: Evet, herkesin kötü davrandığı. (Ağlayarak.) Oğlanlar 5 ve 7 yaşında.

Görevli: Kendine zarar vermekten bahsetti mi?

Powell: Hayır, sadece elveda demiş. (Ağlayarak.)

Görevli: Ne kadardır orada yaşıyor?

Powell: Birkaç ay, dört ya da beş ay. Zor bir dönemden geçtiğini biliyorum; ona yapılan eziyete dayanmak fazlasıyla zor.

Görevli: E-postada başka ne yazmış?

Powell: Mallarını ve eşyalarını ne yapacağına dair e-postalar attı. Bunlar bir süre önce başladı, bir şeyden şüphelenmemiştim. Bu sabah erken saatlerde gelmeye başladılar. Sadece tuhaf e-postalardı.

Görevli: Evde yalnız mı?

Powell: Bilmiyorum. Olabilir. [Adresi doğrulamak için Josh'un evine gidebileceğini ancak korktuğunu söylüyor. Görevli ona eşlik etmesi için bir görevli gönderebileceğini söylüyor.]

Powell: Ondan korkmuyorum, o bana asla zarar vermez, oraya gittiğimde bulacağım şeyden korkuyorum. (Hıçkırarak.)

İtfaiyeciler Griffin-Hall'un son aramasından 22 dakika sonra eve vardıklarında Josh ve çocuklar ölmüştü. Ev ve dışarıdaki araba, Josh'un patlama için 15 litre benzinle ayarladığı cehennem ateşinde yanmış siyah kabuklara dönüşmüştü. Polis, Josh Powell'ın evinin sadece kundaklanmış bir sahneden daha fazlası olduğunu ortaya çıkaracaktı. Josh eve yeni aldığı mobilyaları çoktan çıkarmış, oğlanların kitapları ve oyuncaklarını da derneklere bağışlamıştı. Baba ve oğulları karbon monoksit zehirlenmesinden öldüler ancak Josh onlara ölmeden önce, bedeninin yanında bulunan bir balta ile saldırmıştı. Otopsiye göre iki oğlanda da boyun ve baş bölgesinde “doğranma izleri” vardı.

Yaklaşık bir yıl sonra, Children's Administration of the Washington Department of Health and Human Services (Washington Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı Çocuk Dairesi) tarafından yayımlanan Child Fatality Review (Çocuk Ölümleri Değerlendirmesi)³, Bakanlık ile West Valley City polis birimi arasındaki “iletişim daha iyi olsaydı oğlanların hayatı belki de kurtarılabilirdi” sonucuna vardı. Bir Washington sosyal hizmetlisine, çocukların dosyasındaki bir belgede evdeki herhangi bir yetiškine şiddet uygulanıp uygulanmadığı veya şiddet tehdidinde bulunulup bulunulmadığı sorulduğunda “hayır” yanıtını verdi ancak memurlar sosyal görevlilere Susan'ı Josh'un öldürdüğüne inandıklarını söylediler. Raporda, “aile içi şiddetle ilgili en iyi uygulamalar üzerine eğitim eksikliği ... bu vakadaki aile içi şiddetin daha fazla araştırılmasını engellemiş olabilir” sonucuna varılmış. Rapor aynı zamanda sosyal görevlilerin “devletin kendilerinden beklediğinin çok ötesinde bir performans gösterdiklerini ve Josh'un kendi çocuklarını öldürebileceğini kimsenin önceden tahmin edemeyeceğini” savundu.

Steven Powell komşu kızların fotoğraflarını çektiği gerekçesiyle röntgencilik ve çocuk pornografisi suçlamasıyla mahkemeye çıktı. Coxlar cezasını hafifletmek uğruna kayıp kızları hakkında bilgi ver-

meyi kabul edeceğini düşünüp umutlandılar. Ancak herhangi bir şey biliyorduyse da çenesini kapalı tuttu. Kızı Jennifer Graves, “Kendimi bildim bileli onun hep bir pornografi sorunu vardı” şeklinde ifade verdi. “Pornografiyi kontrol altına alamazsınız. Ya daha kötüye, ya daha iyiye gidersin. İyileşmek ve bu şeyi hayatından çıkarmak için adımlar atarsın ya da öteki yolu seçer ve gittikçe daha kötü şeyler yapmaya başlarsın. Onun şu anda bulunduğu yere gelmesine hiç şaşırmadım.” Bir dedektif, Steven Powell’ın günlüklerinde “her yaştan kadın ve kızın kısa şortlar ve eteklerle fotoğraflarını ve videolarını çekmekten zevk aldığını” ve “bazen bu resimleri kendisini tatmin etmek için kullandığını” yazdığı yönünde ifade verdi.

Powell’ın kendi yatak odasından resimlerini çektiği kızların annesi mahkemede, bir dedektifin kendisini evin dışına çocuklardan uzağa çağırıp, olanları anlattığında ne kadar korktuğunu anlattı. Kızlarından biri, kapısı kapalıyken banyoda bulunmaktan korkuyordu, bu yüzden banyo kapısı hep açık duruyordu, tabii birisinin bundan avantaj sağlayarak sapıkça bir amaca alet edebileceği annenin aklına hiç gelmemişti. Powell 14 defa röntgencilik suçundan yargılandı ve 30 ay hapis cezasına çarptırıldı. Kızların annesi Powell’a dava açtı.

Susan Powell dosyası aktifliğini korusa da West Valley polisi onun için arama ve soruşturma çalışmalarını ciddi oranda azalttı. Susan’ın nerede olduğunu bildirenler için konan 10 bin dolarlık ödül hâlâ geçerli.

Dosyaya eklenen bir diğer ölüm ise, Josh Powell’ın Minnesota Üniversitesi mezunu 30 yaşındaki küçük kardeşi Michael’ın 2013 başlarında bir otoparkın üst katlarından ölümüne atlaması oldu. Yakın zamanda Josh’un kendisine bıraktığı 1,5 milyon dolarlık sigorta parasını alabilmek için başvurduğu davayı, Susan’ın anne ve babasına karşı kaybetmişti. Kendisini öldürmeden aylar önce, Josh sigorta hak sahibini Susan yerine Michael olacak şekilde değiştirmişti.

Kararlı insanlar olan Coxlar, kızlarını aramaya hâlâ devam ediyorlar. Dinî inançları ve Susan'ın tekrar Charlie ve Braden'a kavuştuğuna inanmaları sayesinde ayakta duruyorlar ama West Valley polisine, Washington sosyal hizmetlerine ve Steven Powell'a kızgınlar. Soruşturmacılar tarafından henüz açıklanmamış, polis dosyasında kalan bilgiler için mücadele etmeye devam ediyorlar. Gözden kaçan herhangi bir detayın kızlarının cesedine ulaşmalarını sağlayacağını umuyorlar. Sevdikleri kayıp olanlara yardım amacıyla Susan Cox Powell derneğini kurdular ve Utah'ta istismar edilmiş çocuklar için sığınma evi görevi gören Christmas Box House hakkında farkındalığı arttırmak için çalışıyorlar. Coxlar 2012 yılında Susan'ın kayboluşunun üçüncü yılı anısına Puyallup'taki Woodbine Mezarlığı'nda, Charlie ve Braden'in mezarı yanına bir melek anıtı diktiler. Uzun ve acı dolu bir yol oldu. Chuck kurdukları dernekten bahsederken "Bundan olumlu bir şey yarattık," diyor. "Ama Susan'ı bulmamız gerek."

ON İKİ

ŞU MODERN HAYAT

William Beadle karısını ve çocuklarını öldürmek için tam üç yıl plan yaptı.¹ Connecticut'lı gururlu ve başarılı bir esnaftı, bir muhabirin aktardığına göre pek çok kişiden daha zengindi. Ancak işleri kötüye gitti ve daha sonra başarısız olan bir yatırıma kalkıştı; zenginliğini yitirmek onu öyle sarsmıştı ki intihar etmeyi ve ailesini de beraberinde götürmeyi düşündü. Kanlı gün yaklaşırken kafası sürekli bu fikirle meşguldü, hatta o an geldiğinde harekete geçmeye hazırlıklı olmak için yatağının yanında bir bıçak ve balta tutuyordu. Beadle'ın kısa bir süre sonra gerçekleşen korkunç eylemleri hakkında yazan arkadaşı Stephen Mix Mitchell, genellikle sevgi dolu bir koca ve şımartan bir baba olan arkadaşının dışarıya normal bir hayat görüntüsü vermeye çalışırken aslında “çok kısıtlı aile ekonomisine” alışmak zorunda kaldığını belirtiyor.² İşe yaramadı. 52 yaşındaki bu babanın yazdıkları arasında bulunan, arkadaşı John Chester'a kendisi hakkında yazdığı bir mektupta, kendisini aile katliamına sürükleyen düşünce aşamaları ile belki de en detaylı kişisel bilgileri veriyordu: “Öyle bir hâle düştüm ki ailem ve kendim için ne yemek, ne giysi, ne de benzin alacak param var.”³ “Şimdi ölme zamanı değil de nedir?”

Üstelik kendini berbat hissediyordu. Mektuplarından birinde, bir insan “kaçınılmaz olarak fakirliğe düşerse ve kendisinden ayın güneşten aşağı olduğu kadar aşağı olan bir dizi alçağın kendisine

gölmesine, saygısızlık etmesine ve onu küçümsemesine izin verirse" o zaman "kötülüğün kendisinden daha kötü olabilir," yazıyordu.

Yine de ailesine saldırmadan önce vicdanı ile mücadele etti. Çocuklarını öldürmenin nispeten kolay olacağına karar verdi. Onların kaderinin kendi kontrolünde olduğuna ve yaşları 6 ile 11 arasındaki 3 kızını ve oğlunu öldürerek onları öbür dünyada daha iyi ellere emanet edeceğine inanmıştı.

Karısı Lydia'nın geleceği hakkında karar verirken daha çok zorlandı. Beadle, "karısını bu dünyaya getiren kişi olmadığına göre" onu yok etmenin kendi görevi olup olmadığı konusunda şüpheleri vardı. Fakat karısının, kendi intiharı ve özellikle de çocukları öldürmesinin getireceği "korkunç yıkım" sonrasında, başka bir eş bulma ve hayatını kazanma konusunda, yetersiz kalacağına kanaat getirdi. Beadle, böyle bir katliamda bebeklerini kaybetmenin karısını en iyi hâlde "allak bullak" edebileceğini ve belki de "daha da kötü bir zihinsel duruma" yol açabileceğini kabul ediyordu. En sonunda "hayatlarına birlikte son vermeleri" gerektiğine karar verdi. Bir arkadaşına da intihar hakkında, "Bir kahramanlık gösterisidir," diye böbürlendi.

Geriye rahatsız edici tek bir şüphe kalıyordu: Davranışı yüzünden cehennemde acı çekecek miydi? Beadle zihnini susturmak için dine sığındı. Mucizelerin veya ilahi belirtilerin aksine, doğal olayların Tanrı'nın varlığını belirlemek için yeterli olduğuna ve her bireyin dinî bir otoritenin ya da örgütlü bir dinin aracılığına veya yorumuna ihtiyaç duymaksızın Tanrı'yı kendi başına tanımasına olanak veren alışılmamış Deizm inancına bağlıydı. Bir Deist aynı zamanda doğanın, Tanrı tarafından belirlenen bilimsel kanunların gidişatına uyduğuna inanır.

Beadle, inancının onu dokunulmaz yaptığına karar verdi. "Gerçek bir Deist gibi ölmek istiyorum; söylediğimiz ve yaptığımız her şeyi, söylemek ve yapmakla yükümlü olduğumuzun tamamen doğru olduğuna inanıyorum. Zorba bir kralın dünyanın dörtte üçünü kana

boğması, benim ailemi öldürmem ve bir adamın arı kovanını param-parça etmesi... Bunlar da en az bu dünyayı yaratan ellerin cennetten olduğu kadar cennetin elindendir. Ve eğer durum buysa, günah diye bir şey yoktur. Gerçek Tanrı'nın beni desteklediğine inanıyorum," diye yazmıştı. O gün geldiğinde cinayeti "yatmaya gider gibi istikrarlı ve kasten" gerçekleştireceğini hayal ediyordu. Vasiyetinde "ben ve ailem, adalet, erdem ve özgürlük sebebi olduğuna kalpten inandığım bu şehitlik mertebesine doğru yola çıkıyoruz," demişti.

Beadle ailesini katletmeden kısa bir süre önce, arkadaşı Chester'a cinayetleri "zihninde prova ettiğini", ailesini uyurken gözlediğini ve "ölüm aracını" elinde tuttuğunu yazmış. Bu süreçte karısı, ölümle ilgili rüyalar görmeye başlamış ve huzursuz olmuş. Rüyalarında kocasının bir sürü evrağını "kana bulanmış" ve çocuklarını da ölü görmüş. Beadle bir mektubunda, karısının başka bir rüyasında kendisini önce dayanılmaz bir karmaşanın pençesinde, ancak sonrasında "özgür ve mutlu" olarak gördüğünü yazmış. Bu rüyaları "cennetin gerçekten yanlarında olduğuna" bir işaret olarak algılamıştı. Birkaç hafta sonra, Aralık ayının başlarında, Noel partisinin sabahı ailesini katletti. Katliamdan bir gün önce neredeyse uçarı davranışlar sergilemişti. "Tanrı'ya şükür, o gün geldi," yazmıştı. "Bu şanlı bir gün ve sanki Tanrı'nın takdiri hayırlara gülümsüyor." Muhtemelen karısını ve çocuklarını uyuşturdu ve uykularında öldürdü. Önce karısı Lydia'nın, sonra da çocuklarının başlarına baltayla vurdu ve boğazlarını kesti. Başlarını yatağın kenarından, çarşafı kana bulaşmasınlar diye sarkıttı. Üç kızını, bir tanığın ifadesine göre "kuzular gibi" yatak odalarının zeminine yan yana yatırdı ve üstlerini battaniye ile örttü. Son olarak, bütün ailesi evinde ölü olarak yatarken, Beadle iki eline birer silah alıp, şakaklarına karşılıklı dayadı ve tetiği çekti.

Beadle, hizmetçi kadını ev sahibesi hasta olduğu gerekçesiyle bir mektupla Dr. Jonas Farnsworth'ü çağırması için yollamıştı. Kendisine ulaşan mektupta Beadle'in yazdıklarından endişelenen

Farnsworth, başka bir adam ve arkadaşları Mitchell ile eve koştı. Hizmetçi yanında bu üç adamla eve döndüğünde ve çocukların odasının kapısını açtığında “felaket öyle büyüktü ki” bayıldı ve doktor onu tutana kadar merdivenlerden yuvarlandı.⁴ Mitchell kitabında, odaya girdikleri zaman yaşadıkları şoku tasvir etmek için, “Kesinlikle insan duygularına bundan daha fazla ızdırap veren başka bir manzara gözler önüne serilmemiştir,” diye yazdı. Gördükleri şey “açıkça kimsenin gerçekleştiremeyeceği türden bir dehşetti. Çocukları böyle ezilmiş et hâlinde görmek öylesine rahatsız ediciydi ki. Yer kan havuzuna dönmüştü.”

Bu vaka 1783’te meydana geldiğinde, henüz genç Amerika cumhuriyetinde geniş çaplı bir korku ve öfkeyi tetikledi. Toplum öyle öfkeliydi ki ölümünden sonra dahi onu cezalandırmak için yanıp tutuşuyorlardı. Bedeni evinin penceresinden dışarı sarkıtıldı ve cinayetlerde kullandığı kanlı bıçak göğsüne bağlandı. Cesedi, kasabada ve kışı yaşamakta olan kırsal kesimde, bir atın çektiği kızakta çıplak olarak teşhir edildi ve Connecticut Nehri yakınında bir çukura atıldı. Açık mezarın ziyaretçileri cesedin kutsallığını bozmayı sürdürdüler.

Beadle’ın intiharlı aile katliamı Amerika’da son üç yılda, aynı zamana denk düşen yedi cinayet zincirinin ikincisiydi. Daha önceki katliamda da bir balta kullanılmış ve aynı dinî coşkuyla işlenmişti. James Yates, 240 yıl sonra Britanya’da Christopher Foster’ın gerçekleştirdiği katliamla aynı şekilde, Pennsylvania Chester County’deki evinde karısı ve dört çocuğunu döverek öldürüp, baltayla köpeklerini, iki atını ve iki ineğini kesene kadar komşuları tarafından “aklı başında ve sıradan biri” olarak görülüyordu.⁵ Yates yetkililere yukarıdan emir aldığını söyleyip, yüksek sesle “Tanrım, bu hayrı senin görkemin için işledim,” diye dua etmişti.

Bu olaydan 30 yıl önce, 1750’de, Pennsylvania’da bir başka gaddar aile katliamı, karısı, iki çocuğu ve orada bulunan bir bebeği döverek öldüren çiftçi John Myrack tarafından gerçekleştirilmiş, ancak

Beadle cinayetlerine gösterilen toplumsal ilgiyi toplamakta başarısız olmuştu. *London Intelligencer* gazetesi cinayetin “insan delirten içkinin aşırı kullanımından” gerçekleştiğini yazmıştı.⁶

Ancak daha “modern” iki cinayet, acı verici bir yansıma ve modern hayat hakkında endişelere, daha doğrusu modern Amerikan yaşamının kan dökülmelerle bağlantısı olabileceği hakkında endişelere neden oldu. Beadle ve Yates cinayetleri, kolonilerde onlarca yıldır tırmanışta olan ve evlere sızmaya başlayan şiddet olaylarını takiben gerçekleşti. Vatandaşlar son derece rahatsız edici bu cinayetler için bir açıklama arayışındaydılar. Beadle’ın “serbest düşünceli” avantgard dini, İncil’e ve dinî otoritelere sırtını dönen bu “canavar deist” hakkında cemaatini uyaran en azından bir kızgın papaz tarafından sorumlu ilan edildi.

Ne var ki bu kadar basit olamazdı. İnsanın ruhunu sarsacak kadar akıl almaz çocuk cinayetlerinin sonrasında zehirli bir atmosfer, Amerikalıların kendileri hakkındaki duyularına bulaştı. Araştırmacı Daniel Cohen, “cumhuriyetin erken zamanlarında, evlerde tuhaf ve korkunç şeyler olduğunu” yazıyor.⁷ “Altmış yıllık bir süreçte, şüpheli şekilde kümelenmiş bir dizi olayda, sevgi dolu kocalar ve şefkatli babalardan oluşan bir avuç adam, yataklarının altından baltalarını çıkardılar ve karılarıyla çocuklarını katlettiler.” Cohen, cinayetlerin değişik bölgelerde gerçekleştiğini ve genellikle maktullerin 20 ila 50 yaşları arasında, çiftçilikten tüccarlığa kadar değişik mesleklere sahip, “erken dönem cumhuriyeti erkeklerinin kesitini veren bir profile” sahip olduğuna dikkat çekiyor. “Onları komşularından ayıran, işledikleri dehşet verici suçlardı.”

Kuzey Arizona Üniversitesi profesörlerinden aile katliamı uzmanı Neil Websdale, Bağımsızlık Savaşı’ndan sonra ortaya çıkan bu aile katliamı vakalarının, Amerika’yı modern aile katliamlarının “doğum yeri” yaptığına inanıyor. Ortaçağ kayıtlarına göre benzer cinayetler daha önce de gerçekleşmiş, ancak bunlar son derece az

sayıda. Websdale'e göre, yüzyıllar önce de şiddet, aynı günümüzdeki gibi erkek erkeğe cinayetlerden oluşuyordu ve modern zamanların başlangıcına kıyasla, o zamanki aile içi cinayetler, bütün cinayetlerin toplamının küçük bir kısmını oluşturunuyordu. Websdale, olağan dışı ve rahatsız edici aile katliamı suçunun, modern streslerin potasında kaynadığına, son yüzyıllarda yaratıldığına ve Amerikan cumhuriyetinde doğduğuna inanıyordu.

Websdale kendi kitabı *Familicidal Hearts: The Emotional Styles of 211 Killers* [Cinayete Meyilli Kalpler: 211 Katilin Duygusal Tarzları] kitabında, aile katliamlarına dair en geniş kapsamlı ve en detaylı çalışmayı yürütmüştür. Her vakanın etrafında gelişen koşulları, katillerin geçmişlerini, resmî ve medya raporlarını tek tek çalışmıştır. Nadiren hayatta kaldıkları durumlarda katille röportajlar yapmıştır. Websdale, araştırmasının çıkış noktalarından birisi olarak, Martin Daly ve Margo Wilson'ın aile içi cinayet ve katliam görüşlerini göstermiştir. Onların, aile içi şiddetin ardında yatan, erkeklerin doğal seleksiyonun etkisiyle, bazen şiddet doğuran, kadınları seksüel olarak sahiplenme durumlarının evrimsel dürtülerle mayalandığı görüşlerini kabul ediyor. Websdale, "Daly ve Wilson, bir eşin cinayetinde biyolojik güçlerin önemli bir rolü olduğunu ve aile katliamlarının önemli bir mihenk taşı olduğunu" söylediklerine dikkat çekiyor.⁸ Ancak bu teorilerin modern zamanlarda işlenen aile içi şiddetin karmaşıklığını tam olarak açıklayabilmek için yetersiz olduğu görüşünde. "Ben bu bakış açısı yanlış demiyorum, sadece bizi yeterince ileri taşıyorlar," diye yazıyor. Erkek, evrim tarafından bazı durumlarda şiddete meyletmeye ayarlanmış olsa da bunun, geniş insan popülasyonu içinde hangi erkeklerin karılarını, çocuklarını veya bütün ailelerini katledeceği hakkında fikir sahibi olmamıza yardımcı olacak kadar ince ayarlanmış bir teori olmadığını söylüyor. Araştırmacıların, gelecekte daha fazla kan dökülmesinin önüne geçebilecek önleyici teoriler oluşturmak amacıyla hangi tür

erkeklerin ailelerini öldüreceğini daha net belirlemek için davranış kalıplarını araştırması gerektiğine inanıyor.

Websdale'in çalıştığı vakalar oldukça karmaşıktı. Açıkça "bazı erkekler kimi yönlerden güçlü, kimi yönlerdense zayıftı ve bu güç ile gösterdikleri şiddet ve zorbalık arasındaki bağ oldukça karışık-tı".⁹ Cinayetle sonuçlanan şiddete yol açanın çok fazla erkek gücü olmadığı, kaybolan, azalan güç veya bu gücü kaybetme korkusunun şiddeti tetiklediği sonucuna ulaştı.

Websdale, katilin hayatında belli belirsiz bir kontrole sahip olduğu yönündeki endişesinin, özellikle erkeklerin durumunu kötüleştiren modern streslerin sonucu olduğunu düşünüyor. Modern erkek, tarih, toplum ve kültür tarafından şekillendirilmiş modern ekonominin arzu ettiği beklentilerden oluşan, insanın aklını başından alan bir dizi karmaşık davranış sinyaline cevap vermek zorunda. Günümüz *Homo Sapiens* erkeğinden agresif, rekabetçi ve becerikli, kıskanılacak bir hayat tarzı olan, iş yerinde başarılı biri olması bekleniyor. Tabii aynı zamanda romantik bir eş, ilgili bir baba, her zaman sakin ve güvenilir bir insan olması da gerekiyor. Websdale'e göre, pek azı bu kadar yükseğe konmuş bir çıtada rahat bir yer bulabiliyor ve geri kalanı kendilerinden beklenenleri yerine getiremediklerinden ellerinde hayal kırıklığı ve utançla kalıyorlar. Kitabında katilleri ele alsa da Websdale, eserinin cinayetten ziyade toplum içindeki "cinayete meyilli kalpler" üzerine olduğunu söylüyor. Cinayet-intihar vakalarının uç örneklerinin, pek çok insanın mücadele ettiği karanlık baskıları ve bunun aile içi şiddetle olan bağını ortaya çıkardığına inanıyor. Aile katliamları "hayatımızı yaşama biçimimiz üzerine çok şey söylüyor. Kitabım, aslında öldüren insanlar hakkında değil; öldürmeye meyledenlerin duygusal hayatı hakkında bilgi veriyor," diye açıklıyor. "Ortada aile katliamı gerçekleştirenlerinkinden daha fazla cinayete meyilli kalp var. Bu kadar çok erkeğin depresyonda oluşu, bu kadar erkeğin ailelerini katletme hayalleri kuruyor olması

beni hiç şaşırtmıyor. Bu bize yaşama biçimimiz hakkında derin bir bilgi veriyor.”

Diğer bazı aile içi şiddet uzmanları, çocuk cinayetlerinde özellikle erkeklerin anahtar rol oynadığını onaylıyor. Every Child Matters Education Fund’dan Michael Petit’nin dediğine göre, çoğu istismar vakasında en kritik tehlikenin bazen baba, bazen de çocukla olan dikkat çekme rekabeti yüzünden aileye zaten öfkeli bir giriş yapan annenin “izole edilmiş, yabancılaşmış, olgunlaşmamış sevgilisi” olduğunu söylüyor. Richard Gelles yaptığımız bir söyleşide, erkeklerin ekonomik ve sosyal baskılara karşı ellerinde çok az araç olduğunu ve sadece “son çare olarak başvurabilecekleri fiziksel dürtülerle hareket eden erkekliğin” kaldığını anlattı.

Daly ve Wilson gibi, Websdale de kitabında radikal şekilde birbirinden farklı aile katliamcılarının profilini çıkarıyor. Öfke sonucu işlenmiş aile katliamlarını —Daly ve Wilson’ın araştırmasındaki senaryoya göre evliliği bitirmek isteyen bir eşe karşı duyulan kin veya eşinin kendisini aldattığı şüphesi— “hiddetli ve zor kullanan kalpler”* olarak etiketliyor.¹⁰ Websdale, William Parente gibi, fedakâr bir sebep olarak gördüğü ailesini acıdan kurtarmak dürtüsüyle hareket eden katilleri —Daly ve Wilson bu tür durumların “depresyona girmiş ve düşüncelere dalmış” bir baba etrafında oluştuğunu söylüyor— “nazik saygın kalpler”** olarak adlandırıyor.¹¹

Çalışmasında hiddetli ve zor kullanan kalplerden bahsederken, biri katil bir anneyi de içeren sekiz vakanın üzerinde özellikle duruyor (aile katliamlarının neredeyse hepsinin babalar tarafından işlendiğini doğrularcasına, 211 vakanın yüzde 92,6’sı katil babalardan oluşuyor). Erkek katillerin üç tanesi intihar etmemiş, ancak denemediklerinden değil. Bir vakada “Ben” (Websdale suçlarda

* livid coercive hearts.

** civil reputable hearts.

takma isim kullanıyor) yanında 34 yaşındaki hamile karısı “Laurie” ve dört yaşındaki kızı ile arabada giderken aracını 45 metrelik bir uçurumdan aşağı sürmüştü. 37 yaşındaki Ben arabadan sağ kurtulan tek kişi olmuş. Laurie, Ben’den ayrılmayı planlamaktaymış ve bebeği doğduktan sonra kızını da alıp, babasının yanına dönmeyi düşünüyormuş. Kıskanç Ben, Laurie’nin hamileliğinin kendisinden olmadığından şüphelenmiş. Oysa çocuk kendisininmiş. Sekiz yıl sonraki başka bir vakada “Oscar”, uzatmalı sevgilisi ve iki üvey çocuğunu öldürmüştü ve yakalanmadan önce kendi biyolojik iki çocuğuyla kaçmıştı.

Websdale iki vakadaki erkeklerin ikisinin de çocukluklarının aşırı sorunlu geçtiğini ve ikisinin de işçi sınıfı ailelerden geldiğini ortaya çıkarıyor. Yetişkin ilişkilerinde kendi çocukluklarında eksik olanları —sadece sıcak ve samimi bir ev hayatı sunan sevgi dolu ve normal bir aile değil, aynı zamanda saygın bir toplum içinde düzgün bir ailenin parçası olarak bir yer edinmek— yaşatma çabası içindeydiler. Websdale hiddetli ve zor kullanan vakaların âşık olmaya çok istekli olduğunu ortaya çıkarmış. Partnerlerine duydukları çekim, çoğunlukla partnerlerinin onlara duyduğu çekimden kat kat fazla ve takıntılı olmanın sınırına dayanıyormuş. Aile katili Oscar, daha sonra katledeceği kadının yüzünü, çıkarlarken değişim geçirmeye başlamış olarak hatırlıyor. Bunu onun “kendisi için” yaratılmış olduğunu düşünmesine neden olan “doğaüstü bir işaret” olarak algılıyor.¹² Websdale, Oscar’ın kadını “saygın bir yaşam” için bir “pasaport” olarak da gördüğünü oysa bir zamanlar fahişelik yaptığını sonradan öğrendiğini anlatıyor.

Aslında çaresizce normalliğe ihtiyaç duyuyorlar ve bunu kaybetmekten sürekli korkuyorlardı ki bu da yeni ailelerinde neredeyse hemen sürtüşme yaşanmasına neden oluyordu. Kendilerine saygınlık ve statü kazandıracağını düşündükleri yegâne şeyi kaybetmekten duydukları delice korku, aradıklarının tam zıddının başlarına

gelmesine neden oluyordu: Aile üyelerini kendilerine çekeceklerine uzaklaştırıyorlardı.

Websdale, “Çekirdek aile, sosyal ortam ağına bağlanmak için meşru bir yol sağlıyordu; diğer bir deyişle çekirdek aile, bir ait olma aracıydı,” yazıyor.¹³ “Aile katliamcısı kalpler bu tarz ilişkilere şevkle giriyor ve sevgililerini, aç bir avcı hayvanın yiyeceğini koruduğu gibi gerginlikle koruyordu.” Pek çok ailede yaygın olan sevgi ve ilgi gelgitlerinden memnun olmayan kızgın kocalar, hemen “sevdiklerinin kalplerini kendilerine dönmeye zorlamaya” başlıyordu. “Onlar zorladıkça, sevdikleri direnç gösteriyordu.” Aslında, hiddetli ve zor kullanan kalplerin “kişiler arası hâkimiyetleri, yavaş ve çelişkili bir şekilde, başlangıçta tadını aldıkları veya elde etmeye özlem duyduklarını düşündükleri sevgi ve şefkati aşındırıyordu.”¹⁴

Hiddetli ve zor kullanan erkekler, hak ettiklerine inandıkları görevin gerektirdiği sevgi ve saygı görüşleriyle, eşleri ve çocuklarını hizada tutmak için fiziksel güce başvurmaya meylediyorlardı. Websdale’in incelediği, hiddetli ve zor kullanan vakalardaki kadın kurbanlar, henüz hayattayken kocalarının kendilerini öldürmesinden endişe ediyorlardı. Ne yazık ki pek azı bu kaderden kaçabildi. Bir yandan kendilerini korurken, ilişkilerinden kaçmaya veya hâlâ ilişki içindeyken evliliklerini kurtarmaya yönelik stratejiler geliştirmeye teşebbüs ettiler.

Josh Powell, Websdale’in “hiddetli ve zor kullanan” katil profili-ne büyük ölçüde uyuyordu. Aile üyelerinin anlattığına göre, sorunlu bir çocukluğu olmuştu, muhtemelen bir tür kişilik bozukluğu vardı, çoğunlukla istismarcı ve tuhaf bir ilişki içinde babası tarafından dışlanmıştı. Evlenmeye son derece kararlı görünüyordu ve hemen evlendi, Susan Cox’ı başarılı bir şekilde elde etti. Ancak ailesine bakmak konusunda başarısızdı, girdiği işlerden sürekli kovuluyordu ve azap verici derecede farkında olduğu yetersizliği yüzünden karısının kendisini “aşağı gördüğünü” hayal ettiğinde öfkeye kapılıyordu.

Josh, kendi hayatında dışının evrimsel olarak kontrol edildiği modele de uyuyordu. Susan daha başarılı bir ebeveyn ve geçim sağlayıcı olduğu hâlde, açıkça ona hükmetmeye odaklanmıştı. Onun kendisi hakkında düşünebileceklerinden endişe ediyordu ve Susan'ın kaybolmasından hemen sonra, işveli ve "son derece seksi" olarak betimlediği ve huzursuz olmasından korktuğu bir eşe karşı içinde demlenen bir öfke barındırıyordu. Websdale'in incelediği diğer aile katliamı kurbanları gibi Susan da kocasının muktedir olduğu şiddetten endişe duyuyor, durumu düzeltebilmek adına strateji geliştiriyor ve başaramazsa Josh'tan ayrılmayı planlıyordu.

Powell'in işlediği cinayetler ve intiharı, aile katliamlarının pek çok yönüyle örtüştüğü hâlde, işlediği suç özellikle sıra dışı idi çünkü aşamalar hâlinde gerçekleşti. Önce Susan ortadan kayboldu, sonra Powell oğullarını öldürdü ve intihar etti. Powell'in işlediği suç, aile katliamlarını ve benzeri ölümlü aile içi şiddet vakalarının karmaşık zorluklarını anlamak için kutsal kitap gibidir, çünkü bu suçlar genellikle şaşırtıcı derecede benzer örüntülerden oluşuyor olsalar da biyolojik güçler, toplumsal baskılar, zihinsel rahatsızlıklar gibi birden fazla anahtar unsurun birleşiminden oluşurlar.

Powell'in iki küçük oğlunu öldürmesi, daha ziyade, ilişkiyi terk etmek üzere olan sadakatsiz eşlerini cezalandırmak için çocuklarını öldüren babaların işlediği cinayetlere benziyor. Karısı kendisini boşadıktan sonra 2010 yılının Şükran Günü'nde, velayetleri kendisindeyken Andrew, Alexander ve Tanner adlı üç oğlu kaybolan Michigan'lı John Skelton'ın vakasında buna benzer bir "misilleme cinayetinden" şüphelenildi. Yasa dışı tutuklanmasına itiraz etmedi ve 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Dava zarar görmüştü çünkü oğlanların cesetleri hiçbir zaman bulunamadı. Skelton çocukları eski karısından korumak için tespit edilemeyen bir örgüte verdiğini iddia etti.

Oysa Braden ve Charlie öldürüldüklerinde Susan Cox çoktan ölmüştü ve ortada "cezalandırılacak" hatalı bir eş yoktu. Josh Powell

başka insanlara da kızgındı: eşinin annesi ve babası, anlaşılamadığı kendi akrabaları ve Powell'ı çocuklarından ayıran sosyal hizmetliler. Powell aynı zamanda, mahkeme kararları sonucunda, enstest ilişkiye girip girmeyeceğini veya çocukları cinsel olarak çekici bulup bulmadığını belirlemeye yönelik testlerle karşı kaşıya kalmıştı. Powell, testleri yaptırmak zorunda kalacağı veya belki de pedofil veya enstest ilişkiye giren bir baba olduğu ortaya çıkacağı için kendisini çok fazla aşağılanmış hissetti ve böylece cinayet-intiharda karar kılmış olabilir. Muhtemelen kendi çocuklarına erişiminin engellenecek olması da onu öfkeden deliye çeviriyordu. Sadece kendisini ve çocuklarını öldürmekle kalmayıp evi de benzin dökmek suretiyle havaya uçurması, ölümcül “mesajına” özel bir vurgu, polisin Chris Foster'ın mülkünde yüzüne çarpan türden bir “aşırılık” katıyordu.

Bill Parente, aile katliamcılarını “türü” içinde en tipik olanlardandı ve katliamcı “nazik saygın kalplerin” pek çok yönüyle örtüşüyordu. İlginç olan, bu tarz aile katliamlarını gerçekleştirenler arasında, hiddetli zor kullananlara oranla daha çok anne bulunuyor (yine de onlar eşlerini öldürmüyorlar). Websdale, her iki durumda da ebeveynlerden birinin “cinsiyetinin kendisine yüklediklerinden bunalmış” görünüşünü tartışmaya açıyor; bir erkek söz konusuysa ailesini iyi geçindirememenin başarısızlığı, kadın söz konusuysa kocası tarafından terk edilmenin utancı veya öfkesi. Yazar, “aile katliamcısı kalplerin büyük çoğunluğu, sevgili, baba, koca, karı, anne veya partner olarak cinsiyetlerinin kendilerine yüklediği görevleri yerine getirmekte başarısız olmaktan dolayı aşırı utanç duyduklarını,” yazıyor.

Parente, ailesini geçindirmeyi başaran, düzgün bir vatandaş, fedakâr bir baba ve koca, dindar bir adam olarak görülüyordu. Tek göze batan şey, ailesiyle fazla “sarmaş dolaş” oluşu ve işi, eşi ve kızları dışında pek fazla bir hayatı olmayışı olabilirdi. Mali olarak yıkıcı bir dönüm noktasındaydı ve pek yakında tutuklanmasının ardından ailesinin aşağılanması, yara alması ve şok geçirmesiyle, toplumun

kendisinden tiksinişle ve rezil olmakla yüzleşecekti. Onları kendi eylemlerinin neden olacağı utançtan korumayı gerçekten istemiş olabilir veya kendisi intihar ettikten sonra ondan nefret edip, tiksinişmelerini hayal etmeye tahammül edememiş olabilir. Belki de Gelles'in dediği gibi, aileyi bütün bir varlık olarak görmüş, kendi intiharı onun aklında kaçınılmaz olarak bir "aile intiharı"nı kapsamış da olabilir.

Parente de aynı diğer katiller gibi, birçoklarına görüldüğü kadar istikrarlı bir adam değildi. Websdale, "nazik saygın" katillerin de en az "hiddetli ve zor kullanan" katiller kadar yabancılaşma duygusu ve ümitsizlikten etkilendiği sonucuna vardı. "Bu failler, uyumlu, düzgün, saygıdeğer ve neredeyse duygusal olarak tıkanmış veya son derece zorlanmışlardı," diye belirtiyor Websdale.¹⁵ "Nazik saygın kalpler' sosyal ortamları, yetiştirilme tarzları, fizyolojileri veya mizaçları gereğince öfke gibi duyguları baskılıyor veya onları 'hiddetli ve zor kullananlar'dan daha az tecrübe ediyordu." Yine de kanıtlar gösteriyor ki pek çoğu "yaşamları hakkında sessizce endişelenerek, gelecek hakkında gerginlik ve kaygıyla dolu hâlde yaşıyorlardı." Hiddetli ve zor kullanan katillerin aksine, Parente tipi aile katliamcılarını "durumu iyi veya daha iyiye gitmeye meyilli, ekonomik olarak ümit vadeden ailelerde yaşıyorlardı" ve "çevrelerinde iyi düşüncelerle anılıyor, bu da kimi zaman onlara dayanak oluyordu," diyor Websdale. "Hiddetli ve zor kullananlara oranla kaybedecekleri daha fazla şey vardı. Gerçekten kimsenin suratına bakacak yüzü kalmama, itibar kaybetme ihtimali hayatlarında "önemli bir yere sahipti."¹⁶

Websdale, bu kişilerin işlenen cinayet-intiharlarının, saldırılar nedeniyle ilişkiler ve insan davranışları hakkındaki inançları derinden sarsılan toplum, arkadaşlar ve tanıdıklar için özellikle şoke edici olduğunu kaydediyor. Kitabında, "onurlu ve saygıdeğer erkek ve kadınlar aile katliamı yaptıklarında, aynı değerlere sahip başka insanların da suç işleme potansiyeli yükseliyor ve onur, nezaket, aileye

ilgi gösterme ve iyi bakmanın sahiciliği hakkındaki göstergelerden şüphe duymamıza neden oluyor,” diye yazıyor.¹⁷

En meşhur aile katliamlarından birisi, 1971’de muhasebeci John List’in karısını, annesini, iki oğlunu ve kızını öldürdüğü vakadır. Kaçmış, kendine yeni bir isim bulmuş ve 18 yıl boyunca yakalanamamıştı. Bu arada yeni bir aile kurmuştu. Parente gibi o da, kendisine düşkün bir annenin tek oğluydu. Yalnızlığı seven, sosyal hayatı ailesinden ibaret olan biriydi. İşini kaybettiğinde karısına söylemeyip, her gün işe gidiyormuş gibi yapmış ve günden güne daha çok borca batmıştı. Yakalandıktan sonra verdiği bir röportajda “Profesyonel kariyerim çıkmaza girmişti ama bunu kendime bile kabul ettirmek için fazla gururlu veya utanmıştım,” demişti.¹⁸ Ailesini vurduktan sonra, cesetleri battaniyelerin altına dizmiş ve onlara radyoda klasik müzik açmıştı. William Parente gibi, o da saldırısını tasarlamış ve Websdale’in deyişiyle “özenle öldürmüştü”.

Websdale, aile katliamları ile bağlantısı olan tek şeyin modern toplum olmadığını söylüyor; aile katliamlarının doğum yeri Amerika’da gelişen, ilişkilere dair özel bir şeyin cinayet arzularını körüklemesinden korkuyor. Sorunun bu ülkede daha fazla konuşulduğundan şüpheleniyor ancak bu görüşü destekleyen herhangi bir uluslararası kanıt henüz toplanmadı. Amerikan kültürünün “bana bulaşma” ve “aşırı bireyselci” özellikleri, stres altındaki aileler için özellikle talepkâr olabilir. “Kişisel sorumlulukların ocağında” meydana gelmiş olan bu kültür, “başkalarına bakmaya ve toplumun önemini tanımaya daha az istekli” görünüyor.¹⁹ “Onun yerine, durdurulamayan ceza adaletinin yıkıcı gücü, mahkûmiyetler için devasa harcamalar ve kişisel kötülüklerle patolojiyi sosyal, ekonomik ve politik düzenlemelere bağlamakta küçük düşürücü bir başarısızlık görüyoruz.”

ON ÜÇ

MASKELİ

**O ANDA (SCOTT'UN) LACI'NİN "KAYBOLDUĞUNU"
SÖYLEDİĞİNİ FARK ETTİM. VE BEN, BEN BİLİYORDUM
İŞTE, ONUN KAYBOLDUĞUNU BİLİYORDUM.**

—Sharon Rocha, Laci Peterson'ın annesi damadı Scott
Peterson'ın 2004 cinayet duruşmasında ifade verirken.

Scott, koyu renk gözleri için için yanan, bir güreşçi gibi yapılı, yakışıklı Modesto'lu bir satış elemanıydı ve bebek bekleyen sevimli, geveze bir karısı, California'nın konforlu bir mahallesinde havuzlu bir evi vardı.¹ Ancak 30 yaşına yaklaşmakta olan Scott Peterson mutlu değildi. Bir zamanlar Güney California'da bir lokantada işletmeciydi; müşterileriyle yapmacıktan selamlaşır ve kadınlarla flört ederdi. Lokanta finansal olarak pek başarılı değildi ve kararlı karısı Laci, memleketi Modesto'daki annesine daha yakın olmak istiyordu, özellikle de bebek planları yapmaya başladıktan sonra. Bir zamanlar karizmatik ve kadınların başını döndüren bir erkek olan Scott, şimdi kara ile çevrili California, Central Valley'de tozlu ve orta hâlli ücra bir kasabada —daha sonra kayınvalidesinin mahkemede betimlediği üzere “normal, sıradan, olağan dışı bir özelliği ya da diğer şehirlerden farkı olmayan bir kasaba”— pek de verimli olmayan bir şekilde gübre satan, sıkıcı aile adamı olmuştu. Scott, 2002 yazının sıcak, kuru bir öğle vakti deniz yatağına yatmış havuzunda süzülüp, topuklarını de-

niz yatağında birikmiş suda serinletirken işte böyle bir sıradanlıkla boğuşuyordu. Beş yıl önce Laci ile evlendiğinden beri arkadaşı olan kayınbiraderi Brent Rocha'yla sessizce konuşuyordu. Laci, Brent'in karısı Rose ve çocuğu ile birlikte havuzun diğer köşesindeydiler ve Brent o günü mahkemede "Ben ve Scott diğer köşedeaydık, hayat-tan filan bahsediyorduk," diye anlatacaktı. "Sadece onun ebeveyn olması hakkında değil, bilirsiniz, genel olarak işlerin ters gitmesi ve üzerindeki sıkıntılardan bahsettik; 30 yaşına yaklaşıyordu ve baba olacaktı. Keyifsiz ve sessizdi. İşe almaya çalıştığı yeni kişilerle yaptığı mülakatlardan bahsediyordu ve onların kendisinden daha iyi birer satışçı olmasını ümit ediyordu." Brent, Scott ile aile kurmak üzeri-ne yaptığı bir sohbetten alıntı yaparak Scott'un bebek sahibi olma konusunda o kadar da heyecanlı olmadığını söyledi. "Hamilelikten veya aile kurmaktan bahsediyorduk ve sanırım Scott'ta 'Buna hazır mısın?' duygusu uyandıracak konuşmalar yaptım ve o da bana bakıp 'Kısır olmayı umut ediyordum,' dedi. Gülmüyordu, gülümsemiyor-du, bunu duyunca ben de şaşırdım; dediklerinden şoke olmuşum, davranışını nasıl okumam gerektiğini kestiremedim."

O yılın Noel zamanında, ailenin ilk bebeğine sekiz aylık hamile Laci Peterson ortalıktan kayboldu. Takip eden ilkbaharda, köpeklerini gezdiren bir çift, San Fransisco limanı kıyılarında, fetüsü yosunlara dolanmış hâlde buldu. Bir gün sonra da Laci'nin cesedi yakınlarda bulundu.

Scott Peterson bu kitabı çıkarmama neden olan adamdır. 2004 yılında karısını ve doğmamış çocuğunu öldürmekten yargılandığı davayı *New York Daily News* için haber yapmıştım. Duruşma salonuna adımımı attığım anda suçlu olduğundan şüphelendim. Her şeyden önce istatistikler benim tarafımdaydı. Ne zaman bir aile üyesi kaybolsa veya cinayete kurban gitse şüpheli çoğunlukla bir eş oluyor veya ölen bir çocuksa şüpheli bir ebeveyn oluyor, bu durumda Scott iki defa zanlıydı. Ayrıca Scott'un karısının kaybolmasına gösterdiği

ilk tepkileri, önceden hazırlanmış görünüyordu. Çabucak ağlayıveriyordu, TV kameraları onu çekerken fazla düzgün konuşuyordu, Laci için tutulan halk nöbetini en az bir kez kaçırmıştı ve Laci ile birlikte bebek için aldıkları mobilyaları depolamaya başlamıştı. Bebeğinin onları kullanmak için geri dönmeyeceğini biliyordu. Başlarını kaldırıp basın toplantısına bakış atan veya TV ekranlarının etrafında toplanan editör ve muhabirler, bir sonraki ölüm haberine geçmeden önce, kaybolan çocukları için yakarırken Scott gibi bu kadar kolay ağlayan anne ve babaları izlerken *New York Daily News* ya da *New York Post* gibi yerlerin haber odalarının alaycılığında, onlarla hemen “suçlu” diye dalga geçerler. Sevdiklerini kaybeden masumlar genellikle üzüntüden felç geçirir; korku ve endişeden öyle yıkılırlar ki iletişim kurmakta dahi zorlanırlar. Laci’nin annesi Sharon Rocha’nın ızdırabına tanık olmak açıkça acı vericiydi.

Redwood Kent mahkemesindeki duruşmada, sakın Scott miskin ve sıklıkla gülümsüyordu ama ben jürinin yüzünde ölüm cezası kararını görebiliyordum ve ne lokantacı olarak sıcak karşılamalar, ne Modesto’da bir evi, ne de Laci ile birlikte Connor ismini verdikleri bir bebekleri olacaktı. Laci’nin cesedi bulunduğu çiftin Cavena Avenue’deki evlerinin denizcilik temalı bebek odasında, beşiğin üzerinde “güverteye hoş geldin” yazıyordu.

Anlayamıyordum. Her gün mahkeme salonunda oturduğum yere insanların dizlerine sürtünerek giderken, bir adamı sahip olabileceği tek çocuğu öldürmeye iten şeyin ne olduğunu düşünüp duruyordum. San Quentin Hapishanesi’nde bir çocuk sahibi olamayacaktı. Hamile bir eşi öldürmek bütün insan içgüdülerine ters düşüyordu. Acaba Scott’un beyninde ölümcül bir kişiliği olmasına neden olan bir biyolojik hasar mı vardı? Kötü muamele gördüğü bir çocukluk yüzünden mi bir katile dönüşmüştü? Ya da sosyal güçler yüzünden içinde oluşan bir şey mi onun üreme dürtüsünü baskılayacak kadar yoldan saptırmıştı? Kendi zürriyetini yok edecek sapkın bir meka-

nizmayı serbest bırakacak bir kültür mü yaratıyorduk? Annelerin çocuklarını öldürmesi de aynı derinlikte keder vericidir. Ancak bir kadın olarak, akli dengesi bozuk olan (şeytan çıkarmak için çocuğunu öldürenler gibi) veya doğum sonrası depresyonun pençesindeki annelerin vakalarını daha kolaylıkla anlayabiliyorum. Bir kadını ve bir hayatı boşanma, nafaka ve çuvallanmış bir ilişkinin lekesiyle uğraşmadan bir başkasıyla değiştirmek için, hamile bir eşi ve doğumu yaklaşan bir evladı Scott'un vakasında olduğu gibi hesaplı bir şekilde ve soğukkanlılıkla öldürmeyi hiç anlayamıyorum.

Scott Peterson'ın geçmişinde karısının ve doğmamış bebeğinin katili olacağını gösteren hiçbir bulgu, bilinen bir şiddet geçmişi veya tutuklanma kaydı yoktu. Avukatı Mark Geragos duruşmanın başlamasından kısa bir süre önce *People* dergisine verdiği demeçte, "Scott'ta önceden planlayan soğukkanlı katil genleri yok," demişti.² Laci hiç istismar edilmekten yakınmamıştı; hatta neredeyse mükemmel bir evlilik sürdürüyor gibi görünüyordu. Arkadaşlarına en ufak bir sorun bile fısıldamamıştı, Sharon'un uzun süreli hayat arkadaşının Laci'nin "en iyi arkadaşı" dediği annesi Sharon Rocha'ya dahi herhangi bir şeyin kötü gittiğine dair içini dökmemişti.

Scott, o doğmadan önce ailelerini birleştiren Lee ve Jackie Peterson'un çok sevilen son çocuğuydu. Jackie, Lee ile tanışmadan evvel iki bebeğini evlatlık vermişti ve doktoru kendisini ikna etmeden önce neredeyse üçüncüyü de vermek üzereydi, çünkü bekâr bir anne olarak onlara layıkıyla bakamayacağını düşünmüştü. Duruşmada Jackie'nin basına ve Laci'nin ailesine karşı son derece korumacı davranışından anlaşıldığı üzere, çocuklarını geride bırakmış olmasını oğlunu koruyarak telafi etmek istiyordu. Tanık kürsüsünde kendisine Scott'un annesi olup olmadığı sorulduğunda "Gururla, evet," diye cevap verdi. Cezanın açıklanması esnasında jüriye "Oğlumu almayın," diye yalvardı. "O çok özel biri ve benim oğlum," dedi. "Biliyorum ki mükemmel değil. Ama samimi olarak sevgi dolu, ilgili, nazik ve zarif bir kişi."

Scott lisede popüler bir öğrenci, aranılan bir sevgili ve yıldız bir golfçüydü. Laci ile ikisi de San Luis Obispo'daki California Polytechnic'te öğrenciyken tanışmıştı. Laci peyzaj mimarlığı, Scott ise tarım işletmesi okuyordu. Bir yandan okula devam ederken diğer yandan da ailesinin sahibi olduğu bir ambalaj firmasında çalışıyordu; daha sonra aile şirketindeki payını satmış, Laci'den aldığı parayla birleştirerek The Shack isimli bir burger restoranı açmıştı. Laci annesine Scott'tan bahsetti; nazik ve dikkatli biriydi, düşünceli romantik çıkışlarla kendisine kur yapıyordu. Sharon Rocha 1994'te, Laci'nin ısrarları üzerine Scott ile tanışmaya San Luis Obispo'ya gittiğinde, Scott çalıştığı restoranda onlara özel bir masa ayırmıştı. Masada Laci için bir düzine kırmızı gül ve Sharon için bir düzine beyaz gül vardı. Scott ve Laci mezun olduktan üç yıl sonra evlendiler. Laci, Monterey bölgesinde bir şarap dağıtımıcılığı işi buldu, Prundale'de yaşadı, bu sırada Scott okulunu sonraki yıl bitirdi ve The Shack'te çalışmaya devam etti. Modesto'daki evlerini Petersonların maddi desteği ile aldılar. Laci nihayet okulda yedek öğretmen olarak düzenli bir işe girdi. Scott, Tradecorp tarım ürünleri tedarik firmasında gübre satışı işine girdi ve pahalı golf tutkusunu devam ettirmek için yakındaki Del Rio Country Club'a üye oldu. Mangal yapardı, arka bahçeye de bir havuz yaptırdılar, Scott kayınvalidesine "Anne" derdi. Scott'un avukatı Mark Geragos tanık kürsüsünde Sharon Rocha'ya Scott ile ilgili olarak Laci kaybolmadan önce "Ona hayrandınız. Bu doğru bir tanım mı?" diye sordu.

Rocha: Evet, doğru.

Geragos: Size Anne mi derdi?

Rocha: Evet.

Geragos: Sizinle konuşurdu ve kızınıza davranışları hakkında herhangi bir vicdan azabı çekmiyorsunuz; bu doğru, değil mi?

Rocha: Evet.

Geragos: Ona şiddet uyguladığını hiç görmediniz, değil mi?

Rocha: Hayır.

Geragos: Onun kızınıza öfkeli olduğunu, hatta sesini yükseltip bağırma derecesine geldiğini hiç görmediniz, değil mi?

Rocha: Hayır, hatırladığım kadarıyla hayır.

Bazı zamanlar Geragos Rocha'yı şu şekilde sıkıştırdı: "Muhtemelen Laci'ye kızgın olması gerektiği ama olmadığı zamanlarda şöyle demez miydi: "Ah tatlım, sorun yok." İlişkilerinin doğru bir tanımı olur muydu bu?" Laci'nin annesi buna "Muhtemelen," cevabını verdi.

Laci'nin iki yaşından itibaren yetiştirilmesinde katkısı olan, Sharon Rocha'nın "İkinci kocası" Ron Grantski, "Jabberjaws*"ın kısaltması olan "JJ" lakabını taktığı, ara sıra ısrarcı olan Laci'ye karşı Scott'un anormal şekilde sabırlı olduğunu düşünmüştü. Geragos Grantski'ye, Laci'nin "istediği hemen hemen her şeyi elde ettiğini çünkü Scott'un bunu ona sağlamaya çalıştığını ve bunun doğru olup olmadığını" sordu ve Grantski de doğruluğunu onayladı.

Fakat tüm bu görüntüye rağmen ilişki dağılmaktaydı ve Sharon ile Laci'nin en ufak bir haberi bile yoktu. Scott'un arkadaşlarından, eşinden, kayınvalidesinden sakladığı ve oğlunun doğumuna aylar kala başlattığı yoğun bir gizli hayatı vardı. Laci ilerleyen hamileliğin sıkıntıları ile boğuşurken, Scott bir başka kadına kur yapmaya başladı. Annesi ifadesinde, "ayaklarının şişmesinden, uzun süre ayakta durmanın ve yürümenin verdiği rahatsızlıklardan yakınıyordu, sırtı ağrıyordu ve sanki sürekli yorgun gibiydi," demişti. Scott'un yeni gizli metresi, Laci'nin o sıralarda olduğu kişinin tam tersiydi: minyon, sarışın, kırılgan ve çok utangaç.

Scott, Conner'ın doğumuna sadece iki ay kala, 27 yaşındaki tek çocuklu bekâr anne, masaj terapisti Amber Frey ile akşam yemeğinde tanışma randevusu ayarladı. Çapkın Scott ilk olarak altı ay önce,

* Geveze.—e.n.

California Haşere Kontrol Danışmanlığı Derneği konferansında tanıştığı satışçı, esmer Shawn Sibley ile çıkmıştı. Shawn ona çoktan “ruh eşi” ile nişanlandığını anlatmıştı. Sibley daha sonraki ifadesinde “Scott’un kendisine, bir zamanlar ruh eşi sandığı birisini bulduğunu ama sonra onu kaybettiğini” anlattığını söyledi. “Bana bunun hayatının geri kalanını yalnız yaşayarak mı geçireceği anlamına geldiğini sordu. Ben de ona ‘Hayır. Buna inanmıyorum. Bence dışarıda ruh eşin olabilecek binlerce insan var ama koşullar veya herhangi bir sebep yüzünden o binlerce insanın hepsiyle tanışamayacaksın,’ dedim.” Böylece Scott ondan muhtemel “diğer” bin kişiden birini bulması için yardım etmesini istemiş, o da uygun bir arkadaşını Scott’a ayarlamıştı. Sibley, Amber’ı düşünmüştü ama Scott’a şöyle dediğini hatırlıyor: “Pek çok kötü ilişki atlattı, eğer uzun süreli, anlamlı bir ilişki için ciddi değilsen sizi tanıştırmak istemiyorum. Ama ciddiysen, seni tanıştırmak isterim.” “Onu tanıma konusunda çok istekliydi,” diye ifade vermişti. “İlk sorusu ‘Zeki bir kadın mı?’ oldu ve ben de ‘Bilirsin, değişik zekâ seviyeleri vardır. Bence zeki,’ dedim. Bana güzel olup olmadığını sordu. ‘Bence güzel. Kimileri çok zayıf olduğunu düşünür,’ dedim. O da ‘Zayıf kadınları severim,’ dedi.” Scott ve Shawn konferanstan sonra e-posta yoluyla iletişim kurdular ve Scott, HB yani “Horny Bastard” [Azgın Serseri] diye imzaladığı e-postalarında Amber ile bir randevu için Sibley’i zorlamaya devam etti.

Shawn’un yardımlarıyla, Amber ve Scott nihayet telefonda konuşabildiler. Scott, aynı Laci’ye kur yaptığı zamanlardaki sıcak, özenli, romantik ve düşünceli tavrını takındı. Ürkek ve ilişki utangacı Amber, mahkeme salonunda ifade verirken, Scott’un buluşmayı ayarlamak için telefonda kendisinden bahsederken şaka yollu “pek uzun boylu değilim, kilolu ve göbekliyim, yağlı uzun saçlarım var,” dediğini anımsadı ve gülümsedi. Fresno’da bir Japon restoranında yemek yedikten sonra Elephant Bar’da buluştuklarında Scott çok

heyecanlıydı. Scott akşam yemeği için küçük özel bir oda ayarlamıştı; yemekte birbirlerine kendileri hakkında özel bilgiler verdiler. Scott hayali bir alt benlik sundu. Anlattığına göre, Modesto'da çalışıyor fakat Sacramento'da yaşıyordu ve San Diego'da bir dairesi vardı. Şükran Günü'nü babası, kardeşi ve amcası ile birlikte Alaska'da balık avlayarak geçiriyordu. Noel zamanını da ebeveynleri ile Maine, Kennebunkport'taki evlerinde geçiriyorlardı. Amber, Scott hakkında "yumuşak başlı" tanımını kullandı. "Onunla konuşmak kolaydı. Kendimi rahat hissetmemi sağlıyordu." Fresno'daki otelde odaya bir şişe şampanya ve çilekler çıkardı. Şampanyayı bardaklara boşalttı ve her bir bardağa bir çilek attı; Amber mahkemede çileğin "biraz ekşi" olduğunu söyledi. O gece beraber uyudular. Scott mümkün oldukça Amber'ı görmeye devam etti, ancak Alaska'daki macera gezisi, Paris'e bir satış yolculuğu gibi gerçekte olmayan ama vaktini işgal eden sebepler ileri sürdü. Sahte fotoğraflar yolladı ve hikâyelerini desteklemek için çok uzaklardan arıyormuş gibi rol yaptı.

Aralık ayının başlarında, Scott ve Amber, Amber'ın iki yaşındaki kızı Ayiana ile Auberry Dağları'ndaki Squaw's Leap'e yürüyüş gezisi planladı. Scott Amber'ın evine, elinde bir saksı nergis zambağı ve yemek yapmak için malzemelerle geldi. Frey'in ifadesine göre, tepeye tırmandıktan sonra Scott ortaya bir battaniye, bebek havuçlar, badem, bisküviler ve içecekler çıkarmıştı.

Frey: Uzandı ve konuştuk. Üzerimizde uçup duran helikopteri izlerken, hepimiz hapur hupur bir şeyler yi yorduk.

Savcı David Harris: O öğleden sonra hava güzel miydi?

Frey: Serindi.

Hava serinleyince üçü birden tepeden indiler; Scott, Ayiana'yı taşıdı ve bir süre kamyonette oturdular.

Frey: Kamyonetin arkasında biraz oturduk, yıldızlara bakıyorduk.

Harris: O sırada hava karamış mıydı? Kamyonetin arkasında oturuyor ve yıldızlara bakıyordunuz. O sırada sohbet ettiniz mi?

Frey: Yıldızı ilk kim bulacak. Yıldızı ilk kim bulacak diye bekliyorduk.

Harris: Kim buldu?

Frey: Scott.

Üçü birlikte eve döndüler, Scott deniz ürünlü lazanya pişirdi ve geceyi orada geçirdi. Bir sonraki öğleden sonra, Scott Ayiana'yı anaokulundan aldı ve işten dönen Amber, kızını mama sandalyesinde mutlu mutlu oturmuş yemek yerken, Scott'u da kalan lazanyayı ısıtıp, bardağına şarap doldururken buldu. Akşam yemeğinden sonra üçü birlikte daha sonra kurup süsleyecekleri Noel ağacını almaya gittiler. O gece uyumadan önce ettikleri sohbette, Amber Scott'a "hiç çocuğu olup olmadığını veya hiç çocuk sahibi olmaya yaklaşıp yaklaşmadığını" sordu. O da "Hayır," dedi. Sonra da güven hakkında konuştular.

Frey: Tam olarak konu nasıl ortaya çıktı hatırlamıyorum ama bir şekilde güvenmekten ve yalanlardan, benim için gerçekler ne olursa olsun yalanlardan daha kabul edilebilir olduklarından, gerçekleri kaldırabilmenin daha kolay olduğundan, bir kişinin gerçekle karşıma çıkmasının, yalanla karşıma çıkmasından daha kolay affedilebilir olduğundan bahsettim. Genel olarak doğruyu söylemek ve benim buna yaklaşımından konuştum.

Harris: Sohbetin bu esnasında davalı herhangi bir yorum yaptı mı, bir fikir ayrılığı yaşadınız mı?

Frey: Evet.

Harris: Ne dedi?

Frey: Bahsettiğimiz konularla baş etme yöntemim ve başka insanlar hakkındaki düşünce tarzım üzerinden bana iltifatta bulundu.

Bu sohbeta rağmen Scott Amber ile olan gizli hayatına devam etti. Yalanları çok şişirilmişti, gösterişli ve kendisini Modestolu bir gübresatıcısı yerine varlıklı bir sosyete gibi gösteriyordu. Kurtarma ekipleri Laci'nin cesedini ararken bile hâlâ dalaveresine devam ediyordu. Mahkemede sunulan telefon kayıtlarında, yeni yıl arifesinde Scott, Amber'ı Paris'ten havai fişek gösterileri sırasında arıyormuş gibiydi ve sanki okyanus aşırı aradığı için hatlarda hışırtı varmış da zor duyuyormuş gibi rol yapıyordu.

Frey: Merhaba.

Peterson: (arka planda gürültülü müzik) Amber?

Frey: Merhaba.

Peterson: Amber?

Frey: Seni duyabiliyorum.

Peterson: (gürültülü hışırtı) Amber?

Frey: Seni duyabiliyorum.

Peterson: Amber, eğer beni duyabiliyorsan Yeni Yıl oldu.

Frey: Biliyorum. Seni duyabiliyorum.

Peterson: (hışırtı) Amber? Amber Yeni Yıl oldu! Orada mısın?

Frey: Evet. İyi vakit geçiriyor musun?

Peterson: Amber? Hey, Yeni Yılın Kutlu Olsun!

Frey: Yeni Yılın Kutlu Olsun.

Peterson: Seni aramak istedim.

Frey: Teşekkür ederim.

Peterson: Amber, orada mısın?

Frey: Buradayım.

Peterson: Amber?

Frey: Keşke beni duyabilseydin.

Peterson: Ben, eee... Sanırım oradasın. Ben, eeee Eyfel Kulesi ya-

kınlarındayım ve Yeni Yıl kutlamaları inanılmaz. Kalabalık dehşet.

Frey: Kalabalık dehşet mi?

Peterson: Amber?

Frey: Evet buradayım.

Peterson: Amber, eğer oradaysan seni şu anda iyi duyamıyorum ama siz orada yeni yıla girerken seni yine arayacağım.

Frey: Tamam. O zaman görüşürüz.

Peterson: Amber? Amber, seni özledim. Görüşürüz.

Scott Avrupa numarasını birkaç gün daha sürdürdü. Daha sonra Brüksel'e "gitti" ve sevgilisine jogging yaparken kayıp yüzünü Arnavut kaldırımına çarptığını söyledi. Bir yerde ona "hafif raylı treni duyabiliyor musun" diye soruyor ve "düzgün büyük kiliselerden" ve temiz Avrupa şehirlerinden, insanların sabah 9-10 gibi uyandıklarından ve "yılda iki ay" tatil yaptıklarından bahsediyor. Son haftada Fransızcasında ilerleme olduğunu söylüyor. Daha sonra şirketin üretim merkezinin bulunduğu Madrid'e geçeceğini anlatıyor (firmanın finansal merkezinin Brüksel'de olduğunu anlatıyor Amber'a). California ve Avrupa arasındaki zaman farkını açıklamaya çalışıyor ve sohbetin çeşitli yerlerine sanki uluslararası bağlantıda sıkıntı varmış gibi "Amber, orada mısın?"lar serpiştiriyor. Bu Scott'un Amber'a "Tatlım" dediği sevgi dolu uzun konuşmalar, gönüllülerin Laci'yi arama çalışmaları, dalgıçların kanalları taraması ve halktan insanların Laci'ye benzer kadınları rapor etmelerinin arasında gerçekleşiyor. Scott Amber'a "Ne kadar muhteşem olduğunu sana nasıl anlatabilirim?" diyor ve ona bir şiir düzüyor: *Sarmaşıklarla dolanmış heybetli bir ağacın altında birlikteyiz, fırtına etrafımızda dolanıyor. Beni yere bağlayan yegâne şey beline doladığım ellerim.*

Peterson'ın Amber'ı yüzyüze gördüğü son tarih 14 Aralık ve Dedektif Allen Brocchini'nin ifadesine göre, yokluğunu açıklamak

için Avrupa gezileri dışında Sacramento'daki evinin uzaklığını da bahane gösteren pek çok hikâye kullandı. Amber ile birlikte geçirdiği son gece, ona Sacramento'ya dönmesi gerektiğini, oradan San Fransisco'ya, Maine'e veya Arizona'ya geçeceğini söyledi. Savcı Rick Distaso, Brocchini'ye Frey'in "onunla Noel günü iki defa telefonlaştığının" doğru olup olmadığını sordu.

Brocchini: Evet.

Distaso: Bundan önce, onu iki gün sonra Sacramento'dan aradığını ve Noel'de ailesiyle birlikte kalmak için Maine, Kennebunkport'a gitmek için hazırlandığını söylemiş, doğru mu?

Brocchini: Evet.

Distaso: Ve daha sonra bu bilginin doğru olmadığını mı ortaya çıkardınız?

Brocchini: Evet.

Distaso: Neredeydi peki?

Brocchini: Polis karakolunda.

Distaso: Tamam. O zaman Maine, Kennebunkport'ta değil miydi yani?

Brocchini: Hayır.

Scott kan dondurucu bir şekilde, Amber'a Ocak ayında birlikte daha çok vakit geçirebileceklerini söylemişti. Ayrıca vazektomi yaptıracağını çünkü çocuk istemediğini söylemişti. Daha sonra okuduğu ilginç bir kitaptan, Jack Kerouac'ın *Yolda** romanından bahsetmişti. Daha sonra jüriye dinletilen bant kayıtlarında Scott, "sorumluluktan bu kadar uzun süre uzak olabildiği vakti hiç olmadığından kitabın kendisi için zihinsel olarak ilginç olduğundan ve bunu hayata geçirilebileceğinden" bahsetmişti. Ayrıca favori

* Ayrıntı Yayınları, 2015.—e.n.

filminin de adını veriyordu: Jack Nicholson'ın başrolde oynadığı, karısını ve küçük çocuğunu öldüren psikopat bir katilin hikâyesi, *The Shining* (Cinnet).

Laci'nin kaybolmasından haftalar sonra, Shawn Sibley ortak bir iş arkadaşlarından Scott'un evli olduğunu öğrendi. Çok öfkelenmişti ve onunla yüzleşti, ama Scott yine de bekâr olduğu konusunda ısrar etti. Daha sonra telefonuna bir sesli mesaj bıraktı. Sibley ifadesinde şöyle dedi: "Sesli mesajda hıçkırarak 'Sana daha önce yalan söylediğim için özür dilerim. Evliydim. Bu konuda konuşmak benim için çok acı verici. Beni ara,' diyordu." Sibley onu geri aradığında "Scott histerik bir şekilde hıçkırıyordu. 'Sana daha önce yalan söylediğim için özür dilerim. Evliydim. Karımı kaybettim. Bu konuda konuşmak benim için çok acı verici. Lütfen Amber'la önce benim yüz yüze konuşmama fırsat ver. Lütfen ona söyleme,' dedi ve bütün konuşma boyunca yalvardı. Ben de 'Dul mu, boşanmış mı olduğun umurumda değil. Umrumda olan tek şey, şu an evli olup olmadığın, evlisin değil mi?' dedim ve o da 'Hayır, kesinlikle değilim,' dedi."

Bir hafta sonra Scott Amber'ı arayıp, ona anlatması gereken önemli bir şey olduğunu söyledi ve bir buluşma ayarladı.

Harris: Davalı size ne dedi?

Frey (o kadar alçak sesle konuşuyordu ki hâkim tekrarlamasını isteyip durdu): Bana evli olmadığı konusunda yalan söylediğini, bazen kendisi için evli olmadığını, hatta hiç evlenmemiş olmayı düşünmenin daha kolay olduğunu söyledi.

Harris: Size evli olmak konusunda neden yalan söylediğini anlattı mı?

Frey: Bu onun için çok acı vericiymiş.

Harris: Evli olmanın ona neden acı verdiğinin sebeplerini sordunuz mu ya da o anlattı mı?

Frey: [Dediğine göre] karısını kaybetmiş. Ona uzun sürüp sürmedi-

ğini sordum. O da bana onsuz geçirdiği ilk tatil olduğunu söyledi. Benimle bunu paylaştığı için ona teşekkür ettim, bunun onun için ne kadar zor ve acı verici olduğunu anladığımı söyledim.

Harris: O ne dedi?

Frey: Muhteşem olduğumu ve cevabımın onu şaşırttığını söyledi. Bunun karısı olmadan geçireceği ilk tatil olduğunu söyledikten sonra, ona benimle bir ilişkiye başlamaya hazır olup olmadığını sordum.

Harris: Ne dedi?

Frey: Kesinlikle, dedi.

Laci Peterson 2002 yılının Noel arifesinde, ebeveyn olmadan önce geçirecekleri son tatilde kayıplara karıştı. Sharon Rocha'nın evinde akşam yemeğine davetliydiler ve Laci, annesi ile ailesini ertesi gün kendi evinde ağırlamayı planlıyordu. Evdeki ahşap yemek masasının üzerine, misafirleri için mumlar, bardaklar ve Noel şekerlemelerini çoktan yerleştirmişti. O gün yemek pişirmeyi ve belki aile üyeleri için son dakikada fazladan birkaç hediye almayı istiyordu. Petersonların golden retriever köpeği McKenzie'yi yürüyüşe çıkarırdı ama ilerleyen hamileliği ve arada sırada başının dönmesi yüzünden bunu gitgide daha az yapar olmuştu. Scott, Laci'nin büyükbabası için büyük bir meyve sepeti almayı önerdi. Scott, bir gün önce Laci'nin üvey kardeşi Amy'ye saçlarını kestirirken siparişini verdiği bu sepetten bahsetmişti. Sepet hazırlanana kadar meyve standının civarında takılabileceğini, çünkü Noel yemeği öncesi golf oynamayı planladığı Del Rio Country Club'a çok yakın olduğunu söylemişti.

O gün tam olarak neler olduğu bir sır olarak kalacak. Scott, Amy ve Grantski'ye o gün golf oynamaya gittiğini söylemiş ancak kamyonetiyle neredeyse 200 mil yol yapmış ve polise golf oynamak için soğuk bir gün olduğunu, onun yerine Modesto'dan yaklaşık 150 kilometre mesafedeki Berkeley Marina'ya gidip, ne Laci'nin,

ne de kayınvalidesinin haberi olmayan, şirket deposunda tuttuğu ve yeni aldığı bot ile balığa çıkmaya karar verdiğini söylemiş. Şaşkına dönmüş olan Amy, Vella meyve standından, sipariş verilen meyve sepetini kimsenin almaya gelmediğine dair bir telefon almış. Günün ilerleyen saatlerinde Sharon Rocha, Noel arifesi yemeği için giyinecek ve Grantski'ye Laci'yi aramasını ve yaptığı elmalı kek için krema istemesini söyleyecekti. Telefonu kimse açmadı, bu yüzden Grantski Laci'nin cep telefonuna mesaj bıraktı. Kısa bir süre sonra Sharon, Scott'tan bir telefon aldı.

Rocha: Fırının saatine baktığımı hatırlıyorum, saat 5:15'ti ve herkes saat 6 gibi geleceği için artık toparlanmam gerektiğini düşündüm. Birkaç dakika ya geçmiş ya geçmemişti, odama doğru yürüdüm ve tam odaya girdiğimde telefon çaldı. Scott "Merhaba Anne," dedi. "Laci orada seninle mi?" diye sordu, ben de "Hayır," dedim. Arabasının evin önünde olduğunu, köpeğin arka bahçede bağlı olduğunu ve Laci'nin kayıp olduğunu söyledi. Ona arkadaşlarını aramasını ve o gün onu gören veya onunla konuşan kimse olup olmadığını öğrenmesini söylediğimi hatırlıyorum. Herhâlde arkadaşlarından biriyle birlikteydi diye düşündüm ama telefonu kapattıktan sonra koridorda bir o tarafa bir bu tarafa yürüdüğümü hatırlıyorum. Tam Ron'a anlatacaktım ki o anda [Scott'un] Laci'nin "kaybolduğunu" söylediğini fark ettim. Ve ben, ben biliyordum işte, onun kaybolduğunu biliyordum. Yoksa Scott "kayboldu" kelimesini kullanmazdı. O sırada giysilerimi değiştirdiğimi hatırlıyorum. Üzerime daha kalın bir şeyler giymiştim çünkü bir şeylerin ters gittiğini hissetmiş ve köpek bağlı olduğu için parka gitmem gerektiğini anlamıştım, çünkü ilk düşüncem en son köpeği gezdirmiş olabileceğiydi.

Rocha Grantski'ye 911'i aramasını söyledi ve parkta buluşmak üzere Scott ile tekrar iletişime geçti. Arkadaşı Sandy Rikkart da onunla gitti.

Rocha: Sandy ve ben arabayla parka gittik. Ben arabadan çıktım ve bütün bölge boyunca koştum, onun adını haykırdım, durmadan onun adını haykırdım. O bölgede parkın ışıkları yanıyordu ama dış bölgeleri aydınlık değildi yine de yapabildiğim kadar oralarda da koşup durdum. Her yere bakıyordum, çöp kutularına bile, sonra Laci'nin komşuları parka geldi. Polis geldi ve bir ara Scott'u gördüğümü hatırlıyorum. Yalnız bir şekilde nehrin kenarında yürüyordu, sol tarafındaki nehre bakıyordu ve elinde tasmaıyla McKenzie vardı. Ona seslenip durdum ama ona seslendiğimi fark ettiğini göstermek için bana dönmedi. Onun adını seslenip durdum. Ona geldiğimizi göstermek için seslenip durdum. "Buradayız."

Distaso: Bu sırada davranışlarınız nasıldı?

Rocha: Çok üzgündüm. Endişeliydim. Laci'yi arıyordum. Scott sesimi duyduğunu hiç belli etmedi.

Distaso: Parkta ona başka bir şey sordunuz mu?

Rocha: Ona, "Nerede olduğunu düşünüyorsun?" diye sordum.

Distaso: Söyledi mi?

Rocha: Hayır.

Rocha, eve döndüklerinde olanları "Hepimiz üzgün olduğumuz ve Scott'un ailesi de yanında olmadığı için ve birbirimize hep yakın olduğumuzdan onu ve kendimi teskin etmek istedim, 'sarılmak' için ona doğru yürüdüm ama başaramadım çünkü Scott araya mesafe koyarak sürekli benden uzaklaştı ve göz teması kurmadı. Ona bazı sorular sormak istedim," diye anlattı. "Ve nihayet sordum. Ona Laci'nin o gün neler yaptığını, planlarının ne olduğunu sordum. O da bana alışverişe gitmeyi tasarladığını ve zencefilli kurabiyeler pişirip köpeği yürüyüşe çıkarmak istediğini söyledi. Scott'a o sırada kendisinin nerede olduğunu sordum, o da bana balık tutmaya gittiğini söyledi."

Rocha'nın ifadesine göre, günler geçip giderken o, durumu görüşmek için Scott ile randevulaşmaya çalışıyordu ama Scott hep

“iptal ediyor ve sanki benimle yalnız başına kalmaktan kaçınıyor gibi davranıyordu. Tabii bu da beni biraz şüphelendirdi.” Kısa bir süre sonra, Rocha Scott’un Amber Frey ile olan ilişkisini öğrendi. Sonunda Scott’u telefonda yakaladı ve kızının kaybolduğu güne geri döndü. Konuşmaların bant kaydı, Sharon’ın Scott’u detaylarla köşeye sıkıştırmaya çalışırken yaşadığı hayal kırıklığını gözler önüne seriyor:

Rocha: Nasıl oldu da eve girdiğinde onun mutfakta yemek pişirmediğini veya ışıkların kapalı olduğunu anlayamadın?

Peterson: Çünkü geç olmuştum ve acele ediyordum.

Rocha: Yani eminim, McKenzie sen gelince boynunda tasmayla sana doğru gelmiştir.

Peterson: Evet ... tasmayı çıkardım ve şey ... fark etmedim bile.

Rocha: Eve girdiğinde Laci’nin evde olduğunu fark etmedin mi? Ev karanlıktı, yemek pişirilmiş gibi kokmuyordu, her şey temizlenmiş düzenlenmiş ve derli topluydu ve sen hiçbir şey fark etmedin mi?

Peterson: Hayır ben, ah, buzdolabından bir parça pizza aldım ve hemen duşa girdim, duştan çıkınca, işte o zaman mesajlara baktım. Çoktan çıktığını ve bilirsin işte, size geldiğini düşündüm.

Rocha: Bu konuşmayı bunca zamandır hiç yapmadık.

Peterson: Doğru. Biliyorum. Ta ki sen McKenzie’nin şeyini sorun-caya kadar —tasmayın boynunda olduğunu.

Rocha: Ben bir şey demedim, tasmayın boynunda olduğunu sen söyledin.

Peterson: Doğru, yani sen McKenzie bahçede mi diye sormuştun.

Rocha: Hayır, öyle olduğunu bana sen söyledin.

Peterson: Tamam, işte her neyse.

Laci’nin kaybolduğu gün Ron Grantski, Scott’un evinin önünde, araya girmemeye çalışarak ama ihtiyaç olursa yardım edebilmek için

polise yakın durup, Scott'un mazeretlerindeki çatışmaya masumca dikkat çekmişti. Scott'u evin çimenlerinde gördüğünde, küçük bir sohbetle selam verdi ve gerginliğin bir kısmını dağıtmaya çalıştı. "Evin önünde bir ağacın altında duruyorduk, ben birkaç polis memuruyla konuşurken Scott geldi. Ben de 'Merhaba Scott, bugün golf nasıldı?' diye sordum". O da 'Hayır, bugün golf oynamadım, balık tutmaya gittim,' dedi. Ve ben de akıllılık edip 'Saat kaçta balığa gittin?' diye sordum. 'Ah, 9:30 gibi,' dedi. Ben '9:30 mu? Bu benim balıktan dönme saatim balığa gitme saatim değil,' dedim. O da döndü ve gitti. Sadece şaka yapmak istemiştım ama bunu söylediğim için kendimi kötü hissettim." Grantski, polisin önünde Scott'u şüpheli gibi göstermiş olmaktan korkmuştu.

Ancak polis, balık tutma ve golf gibi değişken mazeretleri yüzünden çoktan Scott'tan şüphelenmişti. Laci'nin içinde cep telefonu, kredi kartı ve cüzdanının durduğu çantasını genelde astığı dolaptaki askıda bulunca endişeleri hızla arttı. Scott'un o gün giydiği giysileri de çoktan yıkamış olduğunu fark ettiler. Scott'un en büyük gafı, balık tutma hikâyesi ile ilgili mazeretini dikkatlice düşünmemiş olmasıydı. Bir polis memuru "Hangi türden balığı tutmakta olduğunu" sorduğunda şaşkına dönmüş, adeta araba farlarına yakalanmış tavşan gibi bakakalmıştı. Memur Matthew Spurlock soruyu ona yönelttiğinde diyecek bir şey bulamamış ve kendi kendine söylenip fısıltıyla mırıldanarak oradan uzaklaşmıştı.

Spurlock: Bay Peterson'a tam olarak hangi saatte balığa gittiğini sordum. Doğru dürüst bir zaman söyleyemedi. Soruyu karıştırdı, tam olarak cevap vermedi.

Distaso: Sonra ne oldu?

Spurlock: Bay Peterson'a nasıl balık tuttuğunu ve o gün ne balığı tuttuğunu sordum. O da biraz duraksadı. Bana cevap verirken tereddüt etti. Bir iki saniyeliğine yüzünde boş bir bakış belirdi,

gözleri biraz kaydı ve bir şeyler mırıldandı ve yine sorumu cevapsız bırakıp, net bir cevap vermedi. Bu sefer bana en azından ne tür zokalar ve yemler kullandığını anlatabilir diye sordum ve yine aynı tür bir cevap aldım: boş bakışlar, gözlerin kayması, vs. Sonra aklına bir şey geldi ve “gümüş zoka kullanıyordum,” dedi ve eliyle 20 cm’lik bir işaret yaptı.

Distaso: Ona başka bir şey sordunuz mu?

Spurlock: Evet. Oldukça ince giyinmişti ve hava soğuktu. Ona balığa giderken giydiklerinin bu kıyafetler olup olmadığını sordum, o da hayır dedi, üzerini değiştirmiş. Üzerini değiştirdiğine inanıp, giysileri çamaşır sepetine koymuş olabileceğini düşündüm. Ona “Giysilerinizi çamaşır sepetine mi attınız?” diye sordum. O da “Hayır, onları yıkadım,” dedi.

Spurlock: Onu uzaktan izledim ve evin kapısına geldim. Evin kapısından kaldırırma doğru giderken küfürlü bir kelime söyledi, isterseniz burada mahkemede söyleyebilirim.

Distaso: Söyleyin.

Spurlock: Sanki “siktir” kelimesi gibi duyuldu ve diş gıcırdaması sesleri geldi.

Polis memuru Derrick Letsinger de benzer bir davranışa şahit olmuştu. Letsinger, “Peterson’u ön kapıdan çıkarken görebiliyordum, el fenerini yere fırlattı ve sonra fısıltıyla sanki küfürlü bir söz söyledi,” diye ifade verdi.

Peterson’ın nihai baş düşmanı, kısa siyah saçlı, kararlı, kamyon gibi yapılı ve boksör suratlı akıllı dedektif Allen Brocchini olacaktır. Neredeyse hemen bu davaya atanmıştı çünkü bu vaka “şüpheli kayıp kişi” ilan edilmişti. Ailesiyle Noel yemeğini yiyip, Coven Avenue’ye gelmiş, Petersonların evini Scott ile adım adım gezmişti. Aynı Spurlock gibi o da çamaşır makinesinin üzerinde kirli bezler fark etti, makinenin içindeyse bir kot pantolon, mavi bir tişört ve yeşil bir kazak yıkanmış ve hâlâ ıslak duruyordu. Scott temizlikçi

kadının makineye attığı kirli bezleri çıkardığını ve balık giysileri ıslak olduğundan önce onları yıkadığını söyledi.

Brocchini Scott'la evin önüne yürüdü, Laci'nin Land Rover'ı ve Scott'un kamyoneti orada park hâlinde duruyordu. Brocchini, Laci'nin arabasında şarjda bir cep telefonu ve kamyonetin arkasında bir alet çantası, iki büyük muşamba, birkaç tane bahçe şemsiyesi ve aşağı yukarı 30 metrelik turuncu naylon ip buldu. Noel sonrası polis arama emri ile eve geldiğinde, ip ortadan kaybolmuştu, muşamba da mülkün içindeki bir kulübede yağ akıtan çim biçme makinesinin altında bulunmuştu. Scott'un kamyonetinin torpido gözündeysen bir silah vardı. Polise iki silahı olduğunu ancak birinin çalınmış olduğunu söyledi. Kamyonette içinde hâlâ paketinde olan iki yeni zoka ve fiş tarihi Laci'nin kaybolmasından dört gün öncesini gösteren bir balık oltası olan alışveriş torbası ve kamyonetin arkasında Scott'un o gün giydiğini söylediği kuru kamuflaj ceketi bulundu. Daha sonra üzerinde bir tutam siyah saç teli bulunan bir pense Scott'un teknesinde ele geçirildi.

Brocchini gece yarısına doğru Scott'u ifade için karakola götürdü ve ona "Bize anlattıklarının bir kez daha üzerinden geç," dedi. Scott "sakin, soğukkanlı ve rahat"tı. Brocchini "Çoktan bir sürü konuda şüphesi olduğunu" söyledi ancak etkileşimi "dostça" tutmaya çalıştığını anlattı. Brocchini, Scott ile olan görüşmesini, o gün nerede olduğuna dair temel soruları yanıtlarken kayda aldı.

Amber, Laci ve Scott'un haberini izleyip, ilişkisi hakkında bilgi vermek için Modesto polis merkezini aradığında işler Scott için daha kötü bir hâl aldı. Polis onunla Scott'un konuşmalarını kaydetmeye başladı. Konuşmalardan birinde karısının kaybolduğunu söylüyor ve kendisini "medyadan koruması" konusunda uyarıyordu. Frey o sırada her şeyden haberi olduğu hâlde Scott'tan Laci ile ilgili haberi duyunca şaşırılmış göründü ve onu "yalan söylemek hakkında yalan söylemekle" suçlayıp bir açıklama bekledi, o da bu açıklamayı o anda yapamayacağını dile getirdi. "Sen çok daha fazlasını hak

ediyorsun,” dedi Scott. “Kesinlikle daha fazlasını hak ediyorsun.” Frey cevap verdi: “Evet ve neden bana karını kaybettiğini ve onsuz geçireceğin ilk Noel olduğunu söylediğini anlatacak bir açıklamayı hak ediyorum. Bunu bana söylediğinde 9 Aralık’tı, şimdi de birdenbire karın ortadan kayboluyor. Benimle dalga mı geçiyorsun?” Başka bir konuşmada şöyle diyor: “İlk Noel’den hemen önce kaybolması ironik değil mi? Beni dinliyor musun Scott?” Scott “bunun kulağa kötü geldiğini” kabul ediyor. Amber, Scott’la kızı Ayiana’nın hayatındaki “tek çocuk” olduğu konusunda da yüzleşti. “Bütün bu sohbet esnasında yolda bir bebek vardı.” Scott “Kafanın karışmasını kesinlikle anlıyorum,” diye cevap verdi.

Brocchini, Laci için yas nöbeti tutulan yerin yakınında park ettiğinde, Scott arabanın yanına yaklaşıp ona, Amerika’nın en çok arananları programında konuştuğu ve bilgi hattını cevapladığı için teşekkür etti. Brocchini “Yapman gereken açıklamalar var,” dedi. Scott, “Bilmiyorsun. Yolun kenarında birden durup, hiç sebep yokken göz yaşlarına boğuluyorum,” diye karşılık verdi. Brocchini ona “hamile karısı kaybolmuş biri gibi davranmadığını” söyledi. Mahkeme Brocchini’ye o anda Scott’un davranışının ne olduğunu sordu, dedektif yanıtladı: “Aslına bakarsanız duygusuz. Sakin.”

Aylar sonra Nisan ayı ortasında, köpeğini gezdiren bir çift, Kuzey Berkeley’de, Richmond Point Park’ında, San Fransisco Limanı’nda, yosunlara dolanmış hâlde ölü bir erkek bebek fetüsü buldular. Bir gün sonra yakın zamanda hamile olduğu anlaşılan bir ceset, bebeğin bulunduğu yerin yakınında kıyıya vurdu. Cesedin başı, kolları, sağ ayağı ve sol bacağı eksikti. İki kaburga kemiğinin ölüm zamanında kırıldığı açıkça anlaşılıyordu. Cesetler Conner ve Laci olarak teşhis edildi. Laci’nin cesedinin durumundan dolayı ölüm sebebini belirlemek imkânsızdı.

İlk ceset bulunduktan beş gün sonra Scott Peterson, Meksika sınırı yakınında La Jolla’da tutuklandı. Yanında annesinin ehliyeti,

15 bin dolar nakit para, kamp malzemeleri, dört cep telefonu, bir silah ve Amber Frey'in evinin yolunu gösteren bir harita taşıyordu. Keçi sakalı bırakmıştı, saç ve sakalı birden sararmıştı, yine de bunun sebebinin havuz suyunun kloru olduğunu iddia etti.

Jüri iki günlük görüşme sonunda Peterson'ı suçlu buldu ve ceza mahkemesi sonunda ölüm cezası kararına vardı. Savcılık gerekçe açıklaması olarak, Peterson'ın muhtemelen Laci'yi kaybaldığı günün sabahında veya bir gece önce boğduğunu, daha sonra cesedi San Fransisco Limanı'na muşambaya sarılı hâlde taşıyıp, tekneden suya attığını ve dedektiflerin dükkânında imal ettiğine inandıkları kayıp beş beton çapa ağırlığı ile dibe gömülmesini sağladığını kaydetti. Aylar sonra, onu bir çapaya bağlamak için kullanılan ip, boynunu ve eklemelerini kesmiş ve cesedin yüzeye çıkmasına olanak vermişti.

Davanın ceza aşamasında kurban tarafı dinlenirken, Laci'nin annesi, kızının ölümü dolayısıyla hayatı göğüslemekten aciz kalacak kadar depresyona girdiğini ifade etti. "Onu özleyorum. Torunumu tanımak isterdim. Laci'nin anne olmasını isterdim. Ona 'Anne' denmesini isterdim." Rocha, telefon çaldığında hâlâ kızının aradığını zannettiğini anlattı. "Birkaç defa oldu bu, ama ilk seferi iyi hatırlıyorum. Dışarı çıkıyordum, kapıyı kilitlemiştim. Telefonun çaldığını duydum ve kilidi açıp tekrar eve girdim. Laci olduğunu düşünmüştüm. Ondan uzun zamandır haber almamıştım. Sonra fark ettim ki o değildi. Ve asla da olmayacaktı. Başka bir zaman eve girdiğimi hatırlıyorum. Kapıyı açtım ve hole girdim, durdum ve o dönüp bana 'Merhaba Anne,' dedi. Sanki oradaymış gibiydi. Onu gördüm. Çoğu zaman, bir konu hakkında sorularım olduğunda 'ona sorarım ve o da bana cevap verir,' diye düşünüyorum. Ama artık bunu yapamam. Laci ölmeyi hak etmiyordu."

Scott Peterson'ın hamile karısını öldürmesi çok merhametsizceydi. Katil üvey babalardan, öfkenin yönettiği veya ailelerine sapkınca bağlı babalardan, kendilerini terk eden eşlerini cezalandırmak için öfkeyle çocuklarını öldüren aile katliamcısı babalara kadar katil baba “türleri”ni araştırmamda (veya Scott'un durumunda müstakbel katil baba), Peterson'ın işlediği suç kan dondurucu biçimde duygusuz olarak ayrı bir yere sahip. Laci'ye karşı insanların algılayabileceği herhangi bir öfke belirtisi göstermedi; hatta evli çiftlerin genellikle başlarından geçen ufak çatışmalara girme standardının ötesinde mükemmel derecede sabırlı ve fazlasıyla toleranslı görünüyordu ve sahip olmak istediği kadın yüzünden karısını aniden hayatından çıkaracak türden bir tip değildi. O Amber'ı kalabalık bir ortamda fark edip birden yakınlaşmamıştı. Onu resmen, karısının oğullarını doğurmasına aylar kala, kararlı bir şekilde “başka bir ruh eşi” avı için seçmişti. Ana sebebi hayatından sıkılmış olması ve değişiklik için hazır hissetmesiydi. Karısının “kaybolmasını” istedi ve bunu sağladı. Laci'nin kalbi kırık annesi, kurban tarafı dinlenirken “Boşanma her zaman bir seçenektir,” demişti. Boşanma davasından, nafakadan ve çocuk nafakasından yırttı ve aynı zamanda trajik “kaybı” nedeniyle “zavallı Scott” olarak sempati topladı. Amber arkadaşı Shawn'dan Scott'un evli bir adam olduğunu öğrendiğinde, Scott karısını kaybettiği için gözyaşlarına boğuldu, böylece Amber ona sıcak kalbiyle sempati duydu ve âşığıyla ilişkisini kuvvetlendirmek için Laci'nin kayboluşunu tavlama unsuru olarak kullandı.

Bir katil için bile (masum bir insan için daha da fazla oranda) karısının cesedi köpekler tarafından aranıyor ve evinin önünde polis arabaları bekliyorken Scott'un Amber Frey'le yaptığı uzayan, yaltaklanan, şakacı konuşmaları afallatıcıdır. Laci kaybolduktan sonra Amber'ı yaklaşık 200 defa aramış ve konuşmaların çoğu kaydedilmiş-

tir çünkü Amber bu sırada polisle işbirliği içindedir. Amber'a yıllar önce Laci'ye kur yaptığı zamanki gibi dikkatli, düşünceli ve empatik bir âşık gibi davranmıştır. Scott hep doğru şeyleri söylemiş, doğru sesleri çıkarmış, doğru hareketleri yapmış ama anlaşılan o ki gerçek bir kalbe sahip olmamıştır. Amber ona polisin Laci'yi aradığını bildiğini söylemesine rağmen, görüşmek için evine veya California Lake Arrowhead'de bir eve gelmesi için ona yalvarmıştır. Burnunu çekerek "Hiç bu kadar şiddetli bir arzu duymamıştım," demişti. "Bizim için iyi olacağını düşünüyorum." Frey "koyun postundaki kurtlar" için bir mıknaatısmış gibi hissettiğini söyleyerek ertelemiştir. Scott gelecekte bir gün her şeyi açıklayacağına söz vermişti.

Harvey Cleckley'in 1941'de yazdığı, bugün hâlâ sosyopatik veya psikopatik kişilikler üzerine kutsal kitap niteliğinde olan *The Mask of Sanity* [Akıl Sağlığı Maskesi] kitabındaki gibi, Scott Peterson gibi bir adam "izleyiciyi inandırıcı bir akıl sağlığı maskesiyle karşılar" ... "bunu kelimeler ve yüz ifadeleriyle ve ses tonu ve başkalarında da olmasını beklediğimiz ve hayatı normal algılamamızın bildiğimiz diğer bütün yollarının işaretleriyle tamamlar."³ "Sadece çok ağır ilerleyen karmaşık değerlendirmeler ya da çok kısımlı küçük izlenimlere dayanan yargılarla ... burada tam bir insanla değil de insan kişiliğini mükemmel şekilde taklit eden sinsice yapılandırılmış bir refleks makinesiyle karşı karşıya olduğumuz kanaatine varıyoruz. Burada gerçeğin yani tatmin edici ve sağlıklı bir yaşam deneyiminin olmadığını biliyoruz."

Peterson'ın işlediği suç, bir avuç başka katil babalarinkiyle benzerlik gösteriyor, bunların en dikkate değer olanları Jeffrey MacDonald ve Neil Entwistle'dır. Üçü de masum oldukları konusunda ısrar etmişlerdir.

MacDonald, Charles Manson benzeri hippilerden oluşan, ölüm saçan bir çetenin 1970 yılında, Kuzey Carolina Fort Bragg'deki evlerine saldırıp, hamile karısı Collette ve iki küçük kızını acımasızca

döverek ve bıçaklayarak öldürdüğünü iddia etti. Collette ve en küçük kızı iki yaşındaki Kristen, bıçak ve buz kırıcısıyla 37 defa bıçaklanmıştı. MacDonald sözde “hayatı için savaş verirken” nispeten küçük yaralar almıştı. Yakışıklı ve atletik yapılı bu yeşil bereli cerrah, ömür boyu hapse mahkûm edildi. Bu dikkat çeken her-şeyi-olan-adamın-katile-dönüşmesi vakası, Joe McGinness’in *Fatal Vision* [Ölümcül Vizyon] isimli kitabında detaylıca anlatılmıştır. Ancak katilin davası, Errol Morris’in MacDonald’ın masum olduğunu savunduğu, ona karşı olan davaya saldırdığı ve suçu işlediğini defalarca itiraf ettiği hâlde konuya dair hiçbir şey hatırlamadığını söyleyen (ve kendisine karşı hiçbir kanıt bulunamayan) sorunlu uyuşturucu satıcısı Helena Stoeckley’i işaret eden kitabı *A Wilderness of Error: The Trials of Jeffrey MacDonald*’da [Hatanın Yabani Bölgesi: Jeffrey MacDonald Duruşmaları] yakın zamanda tekrar ele alındı. McGinness, Morris’in kitabındaki her savı inandırıcı şekilde çürütüyor ve MacDonald’ın tarafına kaymanın, tam da MacDonald’ın karizmatik psikopatlığının gücü olduğuna dikkat çekiyor. Katil babanın son temyiz iste mi de reddedildi ve McGinness, cinayetlerden 42 yıl sonra vakayı güncelleyen, *Fatal Vision* isimli yeni bir kısa dijital kitap yayınladı.⁴

MacDonald’ın kişiliğiyle Peterson’inki arasındaki benzerlikler çarpıcıdır. İkisi de “altın çocuklardı” (MacDonald’ın Patchogue’daki Long Island Lisesi onu sadece en popüler değil, başarılı olması en muhtemel kişi ilan etmişti), herkes onları sevgi dolu, namuslu aile babaları ve kocalar olarak görüyordu ve özellikle aşırı bir özgüvenle yalan söylüyorlardı. McGinness’in kitabında özellikle merak uyandıran, cinayetten hüküm giydikten sonra MacDonald’ın banta kaydettiği, karısı ve kızlarıyla yaşadığı hayatı anlattığı, kendi sözlerinden oluşan bölümlerdir. Hem çalışıp, hem okurken bir aile sahibi olmanın zorluklarından bahsediyor ve karısının iki küçük kıza bakarken yaşadığı zorlukları bildiğini, uzun süren mesai saatleri ve askerî atamalar arasında bazen annesi ve babasıyla birlikte kaldığı-

nı anlatıyor. Çoğunlukla ailesi ile az ilgilenirken kendisine en fazla heyecan ve tatmin veren kendi işine ve geleceğine odaklanmış. Tıp okulundan sonra orduya katılmaya karar vermiş, bu sırada “yeterince seks yapmadıklarını” ve Collette’in gergin olduğunu söylüyor.⁵ Orduya katılmayı bir “macera” olarak görmüş, oysa Collette’in bunu “aileyi terk etme ve öldürülmem için bir fırsat” diye düşündüğünü söylüyor. “Başlangıçta bu benim hiç umurumda olmadı.” Kendisini sarsılmaz, sadık bir koca ve baba olarak tanımlıyor, yine de suç işledikten sonra ortaya çıkan tanıklar ve kadınlar, rastgele ilişkilere girdiğini doğruluyorlar. Bunu kendisi de, Collette ile birlikte “tek-rardan kendilerini birbirlerine adadıklarını” ve “duruma katkısı olan başka herhangi bir şey bulunmadığını” söylerken belirsiz bir biçimde ima ediyor... “Çıktığım bir hemşire filan yoktu, etrafımdaki insanları görmüyordum.”⁶ MacDonald’ın hippilerin işlediği cinayet hikâyesi, bir mazeret olarak en az Peterson’ın Amber’a söylediği fazla süslenmiş ve zalimce şişirilmiş yalanları kadar abartılıydı. Aslında Peterson, mahkeme sırasında bant kayıtları dinlenen Amber ile olan konuşmalarında suçlandığı gibi “yalan söylemek hakkında yalan söyleyen” patolojik bir yalancı olduğunu ortaya çıkardı. Peterson doğası öyleymiş gibi basitçe yalan söyleyebiliyordu. Polis, hareketlerini cep telefonu kuleleri ve aramaları ile takip ettiğinde, bulunduğu yerler hakkında açık bir sebep olmaksızın sık sık yalan söylediğini tespit etti. Hareket takibi onu Laci’nin cesedi arandığı sırada marinaya yakın gösteriyordu ama o ailesine yüzlerce kilometre uzakta olduğunu söylemişti. Annesi bir ara “Neredesin?” diye sormuştu. O da “Batı Fresno” demişti. Saatler sonra aradığında “Şimdi nereye gidiyorsun?” diye soran Sharon Rocha’ya “Aslında şimdi Bakersfield’deyim,” demişti oysa gerçekte 370 kilometre kadar uzaktaydı. Daha sonra babasına da Bakersfield’da, iki arkadaşına da Buttonwood kasabasında olduğunu söylemişti. Amber’a söylediği yalanlar öyle gösterişliydi ki dalavereyi uzun süre devam ettirmek neredeyse imkânsızdı. Metresi

ile uzun süreli bir ilişki hayali kuruyorduysa Kennebunkport'taki ailesi, babası ve kardeşiyle balık avı gezileri veya Avrupa seyahatleri hakkındaki yalanları nasıl düzeltecekti? Yine de yalanlarına kör bir şekilde inanıyor gibiydi. Polis, Amber ile Noel'de çektiirdiğı bir resim hakkında onunla yüzleştirdiğinde resimdeki "yabancınn" kendisine bu kadar benzemesinin "inanılmaz" olduğunu söylemişti. İşledikleri suçlar söz konusu olduğunda hem Peterson hem MacDonald'ın kendileriyle gurur duydukları bir kibirleri vardı. İkisi de polisi ve adli delilleri biraz zahmetle alt edebileceklerini düşündüler. Peterson mazeretleri hakkında öyle ilgisizdi ki hangisini kullanmakta olduğuna karar verememişti —golf mü, balık avı mı— ve balık avı hikâyesinin detaylarını üretmeye zahmet bile etmemişti.

Peterson ve MacDonald ile benzerlikleri olan diğerkatil baba Neil Entwistle, 2006 yılında Massachusetts'teki evlerinde karısı Rachel'ı ve bebek kızı Lillian'ı yatakta kucak kucağıayatarlarken vurarak öldürdü. İngiliz Entwistle, karısı ile yurt dışında okurken tanışmıştı. İdeal bir evlilikleri var gibi duruyordu ve Entwistle, dâhi bir bilgisayar programcısı olarak işinde son derece başarılı görünen, şefkatli ve ilgili bir kocaydı. Genç çift, Rachel'ın damatlarına ve yeni torunlarına hayran olan ebeveynleri Joe ve Priscilla Materazzo'ya yakın, pahalı ve geniş bir ev tutmuşlardı.

Rachel'ın annesi ve babası kızlarına ulaşamayınca endişelenip, polisle irtibata geçtiler. Memurlar Rachel ve Lilly'nin yatak odasındaki cesetlerine ulaştığında, Entwistle çoktan İngiltere'ye kaçmıştı. Cinayet duruşmasında dinletilen telefon görüşmelerinin bant kaydında, Massachusetts Eyalet Şerifi Robert Manning'in sorularına Entwistle ürkütücü bir şekilde sakın cevaplar veriyordu. Şerif ondan bazı soruları yanıtlamasını istediğinde "Aa, evet, evet," diye sakince cevaplıyordu. Eve geldiğinde karısının yatakta oldukça "solgun" görüldüğünü söylüyor. Örtüyü çektiğinde kan görmüş. "Lilly ise tam bir felaketti," dedi ve o anda ikisinin ölmüş olduğunu anladı-

ğını söyledi. Cinayetler üzerine hiçbir teori geliştiremiyordu. “Evin dağıtılmış olduğunu hatırlamıyorum,” diye bilgi verdi. Entwistle, Rachel’ın ebeveynlerini uyarmak için onlara “ulaşmanın bir yolu olmadığını” söyledi — “telefon numaralarını bilmiyordum” — böylece boş olan evlerine gitmiş, mutfak çekmecesinden bir bıçak almış ve kısa bir süre intihar etmeyi düşünmüş (polis, aslında aldığı şeyin uzun namlulu 22 kalibrelik bir Colt olduğunu ve bunu karısıyla kızını öldürmek için kullandıktan sonra eve geri götürdüğünü söyledi). Daha sonra amaçsızca araba kullanmış... Bant kaydında “O sırada aklımdan tam olarak ne geçtiğini bilmiyorum,” diyor ve “kendini Logan Havaalanı’nda” bulmuş. Otoparkta bir süre oturmuş. “Bir süre duygularımın dışı vurmasını bekledim ama hiçbir şey çıkmadı,” dedi telefonda şerife. “Olan şey bana doğru gelmedi. Hâlâ ağlayamadım. Şu anda ne düşündüğümü bilemiyorum. Bana olanlar gerçekmiş gibi gelmiyor.” O sırada şerifin tepesi atıyor ve “Sana söyleyeyim o zaman, olanlar gerçek ve burada bir şeyler oldu. Neden 911’i aramadığını anlamakta zorlanıyorum,” diyor. Entwistle ise “Evet, anlıyorum,” diye cevap veriyor ve Rachel ile Lilly’nin onları bıraktığı şekilde “yani onları bulduğu şekilde” birlikte gömülmesinin mümkün olup olmadığını soruyor.

Dedektifler onun çok borca battığını ve Massachusetts’te bir işi olmadığını ortaya çıkardı. Ebay’de ne satabilirse satmak, “penis pompası” gibi şeylerle porno işini yürütmek ve kendisi için yeni seks partnerleri bulmak için internette uzun saatler geçiriyordu. Dedektifler bilgisayarında belli ki kendisi tarafından yapılmış kapsamlı “ eskort servis”, “ötanazi” ve “boğarak öldürme” arama kayıtlarına rastladı. Entwistle Amerika’ya dönmeyi kabul etti, mahkemeye çıktı, yargılandı ve temyiz hakkı olmadan ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Bazı basın kaynakları, zanlının duruşma sırasındaki sıra dışı serinkanlılığını fark etti. Bir ara, ölü karısının ve kızlarının fotoğrafları mahkemede sunulunca, *Boston Herald*’ın haberine göre “ağlamaya

başladı” ama aslında kıkırdıyor gibi duruyordu, ağzını eliyle gizliyor ve yüz ifadesi gözükmese diye başını öne eğiyordu. Bazı gazeteler savunmanın sert sitemlerine neden olan, “güldüğünü” veya “sırıttığını” iddia eden haberler yaptılar. “Bazılarınız müvekkilimiz Neil Entwistle hakkında sıırıttığına veya güldüğüne dair haber yapmakta,” diyordu avukat Elliot Weinstein. “Bu tarz haberlerden rencide oluyoruz.” Yardımcısı Stephanie Page, “Gülüyor olmasına imkân yok. Yas tutuyor. Karısını kaybetti. Bebeğini kaybetti,” diye eklemişti.

Yargıç Diane Kottmeyer Entwistle’ı 2008’de mahkûm ettiğinde, işlediği suç karşısında tamamen şoke olmuştu. “Bu suçlar akıl almaz,” dedi. “Anlaşılması imkânsız çünkü zanlının karısını ve dokuz aylık bebeğini bilerek ve tasarlayarak öldürmesi ile karı-koca ve ebeveyn-çocuk gibi insan olarak kimliğimizin merkezi bellediğimiz bağların ihlalini kapsıyor.”

Entwistle ve annesiyle babası, Entwistle’ın cinayetler konusunda masum olduğunda hâlâ ısrar ediyorlar ve Rachel’in intihar etmeden önce bebeğini öldürdüğünü ileri sürüyorlar. 2012 yazında Entwistle, polisin evini yasa dışı olarak aradığı gerekçesiyle açtığı bir temyiz davasını kaybetti.

ON DÖRT

ÇATIŞMA

İslam Merkezi'ndeki caminin dışındaki otopark, cumartesi günleri siyah kıyafetler ve rengârenk baş örtülerinden oluşmuş bir denizdir. Wendy Wasinski de bazen bu kalabalığın arasında olur. Soluk ve mor bir örtü tercih eder (gerçi açık yeşil giydiği de olur) çünkü bu onun en sevdiği renklerden biridir. Her sabah, baş örtüsünün altından saçları görünmesin diye perçemlerini bir bonenin altına gizler. Dünyanın geri kalanındaki milyonlarca Müslüman gibi o da camide dua eder. Ancak İslam Merkezi'nde ibadet edenler, onları birbirinden ayıran farklara sahipler. İbadet sona erdiğinde ailelerin bazıları omlet ve patates kroket yemek için Country Kitchen'a gider, çocukların bazıları kayak yapmak için ailelerinden ayrılırlar. Neredeyse hepsi, çoğu düz A'lar, yuvarlanmış O'lar ve Ortabatı Amerika aksanı ile İngilizce konuşur. Michigan Dearborn'daki Amerika İslam Merkezi, Kuzey Amerika'daki ilk ve en büyük camiye ev sahipliği yapıyor ve Müslümanların Amerika'da en yoğun oldukları yerin kalbinde yer alıyor. Dearborn'da yaşayan 100 bin kişinin neredeyse üçte biri Müslüman ve Wendy'nin de yaşadığı Warren'daki gibi, şehrin etrafında veya yakın civarında Arapça yazılmış tabelalar görmek sıra dışı bir durum değil. Orijinal Müslüman ailelerin çoğu, en başında çoğunlukla Lübnan'dan göçmüşler ama Yemen ve Irak'tan da gelenler var. Yeni Amerikalılar da tıpkı eskiler gibi, bölgeye otomotiv sanayisinin sunduğu iyi iş imkânları vaadiyle sürüklenmişlerdi.

Bölgede Müslümanlar öyle yoğun ki Amerika'daki İslam-Hristiyan çatışmalarının talihsiz hedefi hâline geldi ve Amerikalıların Müslümanların ülkeye etkisi hakkındaki öfkesinin de odak noktası oldu. Sağ kanattan Evangelist vaiz Terry Jones, Dearborn'a bir Kuran kopyası yakmaya geldi, inananlar da yakınlarda öfkeli gösteriler düzenledi. 2012'de Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da şiddetli protestolara neden olan Youtube'daki anti-İslam videosu "The Innocence of Muslims" [Müslümanların Masumiyeti], yerel Müslümanlar için de özellikle rencide edici oldu, yüzlercesi protesto için sokakları doldurdu ve "Atlas Shrugged" [Atlas Silkindi*], "Jihad Watch" [Cihat Gözcüsü] gibi muhafazakâr bloglar tarafından anayasaya aykırı oldukları gerekçesiyle çevrim içi suçlamalara maruz kaldılar.

Asimilasyonun bir işareti, en azından Amerikan pop kültürünün baskın olduğu dünyada bu toplumun Amerika'ya gerçekten "gelmiş olabileceğinin" göstergesi, kendilerine ait reality şovlarına —TLC kanalındaki "All-American Muslim" [Amerikalı Müslüman]— sahip olmalarıdır. Program, Dearborn'da yaşayan, aralarında bir lise futbol takımı koçu, bir Dearborn polisi, genç yeni evli bir çift, kültürlerine ve dinlerine çok farklı bakış açısına sahip iki kız kardeş ve Müslüman olmak isteyen (ve Ramazan ayında oruç tutma konusunda sıkı bir mücadele veren) bir İrlandalı Katolikle evli olan bir kadının da olduğu, Lübnan-Amerikalı beş ailenin üyelerine odaklanmıştı. Ailelerin tasviri onları ortalama bir Amerikan ailesi gibi gösterse de program anında tartışmalara yol açtı ve en az iki reklam veren firma, "Müslümanların propaganda" yapmasına yol açtığı gerekçesiyle programın ulusal kanallarda görünmesine karşı çıkan, yeniden doğmuş bir Hristiyan grup olan Florida Family Association'ın [Florida Aile Derneği] kendileriyle temasa geçmesi üzerine desteklerini geri çektiler. Lowe's, geri çekilen ilk reklam veren firma oldu, yine de özel

* Ayn Rand'in aynı adlı kitabı Türkçeye Atlas Silkindi olarak çevrildi.—e.n.

bir grup tarafından baskı altında olmadıklarını iddia ettiler. Bu hareketleri nedeniyle üzdükleri kişilerden özür dilediler ve şirketin dinî ve kültürel çeşitliliğe “bağlı” olduğunu söylediler ancak şirketin 10 Aralık 2011’de yayınladığı açıklamada, “Kişiler ve grupların bu konuda çok güçlü politik ve sosyal görüşleri olduğunu ve bu programın bu görüşler için paratoner görevi gördüğünü düşünüyoruz. Sonuç olarak programdan reklamlarımızı çekmeye karar verdik. Toplulukların, kişilerin ve grupların değeri olan konuları tartışmasına ve değerlendirmesine saygı duymanın en iyisi olacağına inanıyoruz,” açıklamasını yaptılar. Bu aksiyon, insan hakları gruplarının, ünlülerin ve politikacıların Lowe’s firmasını boykot ettiği telefon aramalarını tetikledi. Florida Aile Derneği reklam veren başka firmaların da geri çekildiklerini anlattı. TLC kanalı *All-American Muslim* programının arkasında durdu ve program sekiz bölümlük ilk sezondan sonra yayından kaldırıldı.

O yılın manşetleri işgal eden parıltılı reality şov kavgasının altında, bir cinayeti de kapsayan —başlangıçta polisler tarafından Kuzey Amerika’da yeni yeşermeye başlayan “namus cinayetleri” olarak etiketlenen— tüyler ürperten bir başka kültür çatışması vardı. Cinayet Müslüman bir baba ile üvey kızı arasında, türban takmak ve tecavüz üzerine yaptıkları bir tartışmadan kaynaklanıyordu. Wendy Wasinski’nin 20 yaşındaki kızı Jessica Mokdad, cinayetin işlendiği gün 30 Nisan 2011’de, Warren’da büyükannesinin evinde kalıyordu.¹ İçinde eşyaları olan bir kutuyu henüz yatağının üzerine koymuştu. Genç kadın, kulaklarındaki kulaklıklardan müzik dinleyerek orada dururken, üvey babası 46 yaşındaki Rahim Alfetlawi arkasından geldi ve onu başından vurdu. Macomb Eyalet Savcı Asistanı William Cataldo, Alfetlawi’nin bir yıl sonraki karar duruşmasında ifade verirken “Bu nasıl yapılır, bilmiyorum,” demişti. “Arkasına geçmiş, başına tabancayı dayamış ve onu öldürmüştü.”

Cinayet, ulusal haberlerde geniş yer buldu çünkü basın bunu, üvey babanın “namusunu” korumak maksadıyla işlediği bir namus

cinayeti olarak etiketledi. Alfetlawi yakalandıktan sonra Cataldo, üvey babanın kızının “fazla Batılılaşmaya” başladığını düşündüğünü söyledi. “Bense onun, kontrol edilmeden ve istismara uğramadan Batı kültürünü tecrübe etmeye çalışan genç ve hoş bir kadın olduğunu düşünüyorum.” Ancak “namus cinayeti” etiketi hemen tartışmaları da beraberinde getirdi. Bu etiket, cinayetin dinleri veya kültürel inançlarıyla hiçbir alakası olmadığını ileri süren yerel Müslüman topluluğundaki birçoklarını kızdırdı. Jessica’nın biyolojik babası Mohamad Mokdad ve karısı, etiketin kaldırılması için basına ve televizyona şikâyetle bulunup, Alfetlawi’nin Jessica’ya takıntılı hasta bir adam olduğunu ve bu cinayetin İslam ile hiçbir ilgisi olmadığını söylediler. Eyalet görevlileri hızla duruma cevap verip “namus” ibaresini cinayetten ayırdılar. Cataldo “Bu Arap kültürü ile az veya hiç ilgisi olmayan bir şeydir,” diye açıkladı. “Bu, her kültürü kapsayan, erkeklerin kadınlara hükmetmesi ile alakalı bir durum”.

Vaka çok karışık. Detaylar ortaya çıktıkça anlaşıldı ki Alfetlawi, Jessica’nın hayatı ile ilgili her şeye karışma konusunda takıntılıydı, o kadar ki bilgisayar ve cep telefonuna casus yazılım yüklemiş, her hareketini takip edebilmek için eve ve kullandığı arabaya kayıt cihazları gizlemişti. Jessica, ölümünden kısa bir süre önce trende taniştiği bir yolcuya baş örtüsünü çıkarma kararı hakkında Alfetlawi ile tartıştığını —ve bir gün bu sebepten kendisini öldüreceğinden korktuğunu— söylemişti.

Amerikalılar, namus cinayetlerine dair her türlü ipucu için alarmdaydı. Birleşik Devletler’de daha önce de babaların kızlarını öldürdüğü birkaç namus cinayeti işlenmişti. Ancak Jessica’nın cinayetini saran koşullar açığa çıktıkça, bu cinayeti namus cinayeti olarak kategorilemek kolaya kaçmak anlamına geliyordu. Alfetlawi her ne kadar Jessica’yı kendi kızı gibi büyütüp, baktıysa da sonuçta Jessica’nın üvey babasıydı ve bu, Martin Daly ile Margo Wilson’ın ortaya çıkardığı üzere babalar ve üvey çocukları arasında kimi za-

man endişe verici boyuttaki ilişkiler ve potansiyel şiddet konularını gündeme getiriyordu. Alfetlawi'ninkinin baba kız ilişkisinden çok farklı olduğu ve cinayetin, kızı olarak değil de, seks partneri olarak gördüğü genç bir kadın üzerindeki kontrolünü kaybetmek üzere olan bir erkeğin öfke dolu şiddeti sonucunda işlendiği bilgileri ortaya çıktı. Savcıların mahkemede yaptığı oldukça rahatsız edici bir açıklama da Alfetlawi'nin Jessica'ya en az bir kere tecavüz etmiş olmasıydı. Wendy'nin bir röportajda dediğine göre, Jessica uğradığı saldırıyı ölmeden bir gün önce annesine anlatmıştı. Wasinski kızının ağzından "Anne, sana söylersem seni öldüreceğini söyledi bana," demişti. Dedektifler Alfetlawi'nin cinayeti, Jessica'nın başına gelen tecavüzü polise anlatmasını engellemek için işlediğine inanıyor. Alfetlawi'nin mahkemesinde konuşan Cataldo "Bu onu köşeye sıkıştırmıştı," dedi, savcı da Rahim'in tecavüzün ortaya çıkması durumunda "rezil olacağına", bunun da namusuna karşı bir tehdit oluşturduğuna işaret etti.

Bu cinayet, kültür savaşları arasında ateşli bir tartışmanın odağı oldu. Birçok insan, resmî görevlilerin Jessica'nın cinayetini namus cinayeti olarak damgalamasını çok hızlı buldu, diğerleri ise kanun uygulayıcısı otoritelerin Dearborn Müslüman topluluğunun öfkesi karşısında korktuğu "politik açıdan doğru olmak" ile çok fazla ilgilenip, "örtbas" etmek maksadıyla etiketi apar topar kaldırmasını eleştirdi. Kimileri olayı namus cinayeti olarak damgalamanın, dikkatleri ülke çapındaki çok ciddi aile içi şiddet ve çocuk istismarı sorunundan uzaklaştırdığını iddia ederken, bazıları da bunun detaylı bir araştırma gerektiren bir başka aile cinayeti olduğunu ileri sürdü. Jessica'nın öldürülmesi —bir çocuğun üvey babası tarafından öldürülmesinin bir başka tekrarı— Alfetlawi'nin kültürel geçmişine dair özel bir durum içeriyordu ama aynı zamanda silahlara erişim, cinsel istismar gibi Amerikan tarzı paternalizmin daha yaygın aile içi şiddet öğeleri de mevcuttu.

Jessica'nın annesi Wendy Wasinski, Hamtranck Michigan'da, Polonya asıllı Amerikalı Katolik bir ailede dünyaya gelmiş fakat Müslüman arkadaşlar arasında büyümüştü. Mohamad Mokdad ile tanışıp âşık olmuştu. Evlendiler ve bana "kız gibi kız" olarak betimlediği, giyim kuşamdan hoşlanan ve bebeklerle oynamayı seven Jessica doğdu. "Düşünceli ve merhametli bir kızdı. Jessica hep başkalarına kapı açan, yaşlıların alışveriş torbalarını taşımalarına yardım eden türden bir çocuk oldu," dedi annesi. Wendy, bir süre çoğunlukla Jessica'yı da yanında götürdüğü, yaşlılar için bir bakım evinde çalışmıştı. Wendy "Yaşlılarla çok eğleniyordu, onlar da onu çok sevdiler," dedi. Wendy ve Mohamad boşandılar ve ardından Wendy, Jessica yedi yaşındayken Rahim Alfetlawi ile tanıştı. Rahim, Jessica'yı kendi kızı gibi yetiştirdi ve sonunda Jessica Amerika'nın bağrında, inancının gereği baş örtüsü takmaya başladı. Rahim'le tanışmadan sadece birkaç ay önce Müslüman olup başını örten Wendy, "Rahim ona hep baktı, üzerine titredi, onu korudu," diye hatırlıyor. İslam Wendy'nin merakını çekmişti. Müslüman arkadaşlarının aileleri onu etkiliyordu. Bana "İronik bir şekilde, özellikle ailelerin birbirine çok yakın olmasından etkilenmiştim," diyor. "Birbirlerine yardım ediyorlardı. 18 yaşına geldiğinde evden ayrılmak zorunda değildin. Birbirleri için her zaman müsaittiler".

Ne var ki Wendy'nin kocasının, bu imgenin antitezi olduğu sonunda ortaya çıktı. Başlangıçta Jessica'nın saygılı ve itaatkâr olmasını, derslerine iyi çalışmasını ve evlenene kadar bâkire kalmasını, içki içmemesi ve sokağa her çıktığında başını örtmesi de dâhil İslam'ın şartlarını yerine getirmesini istedi. Ancak Jessica ergenlik çağındayken bu istekler karanlık bir dönemece saptı ve Rahim'in ilgisi bir takıntıya dönüştü. Wendy, "Bir an geldi, Rahim Jessica'nın arkadaşlarının yaptığı şeyleri yapmasına izin vermez oldu, üstelik arkadaşları Müslüman kızlardı," diyor. "Onlarla alışveriş merkezine gitmesine izin vermezdi. Onu merkeze ben götürürdüm ve alışveriş yapacağımızı söyledim ama onun yerine arkadaşları ile buluşabilmesi

için ayarlama yapardım. Bu onun arkasından Jessica için yaptığım pek çok şeyin başlangıcıydı.”

Garip bir gelişme olarak, Rahim, Jessica'yı 18 yaşındayken bir erkek arkadaşı ile kanuni olmayan dinî bir törenle evlenmeye zorladı. İkili bir süre aile evinde yaşadılar. Wendy'nin anlatmasına göre “evli” olsalar bile Rahim onların etkileşimini kısıtlamaya çalıştı, hatta birbirlerine dokunmalarını engelledi, koltukta yan yana oturmalarına bile izin vermedi. Jessica sonunda Minnesota'daki aile evinden ayrılarak Michigan'daki Macomb Community College'a girdi ve orada, daha sonra fotoğrafçılığa yönelmesini sağlayan sanat tutkusunu da dâhil olmak üzere farklı ilgi alanları oldu. Bir süre biyolojik babası ile yaşadı, ancak adamın ikinci karısı Jessica'dan sadece üç yaş büyüktü, bu da Wasinski'ye göre gerilimlere neden oldu. Jessica son olarak büyükannesinin yanına taşındı. “Kocası” ona bir süre eşlik etti ama ilişkileri kısa sürede soldu ve ayrıldılar.

Bütün bu olanların arasında Jessica'nın Alfetlawi hakkında içini yiyordu. Polis tarafından elde edilen bir mesajda, arkadaşına “Ondan çok nefret ediyorum,” diyordu. “Bana âşık. Bana kafayı takmış. Bana her gün ceza veriyor ve beni ağlatıyor. Bana yıllarca yaptığı gibi onun da kışının tekmelendiğini görmek isterdim.” Mesajların birinde Alfetlawi'nin büyükannesinin evine yaptığı sürpriz bir ziyaretten ve “baş örtüsü takmadığını” gördüğünden bahsediyor.

Wasinski Alfetlawi'nin asla fiziksel şiddet uygulamadığını söylüyor, ama Jessica'ya “sözlü ve psikolojik istismarda bulunduğunu söyleyebilirsiniz.” Kızı henüz küçük bir çocukken Wendy, Alfetlawi'nin onu yetiştirmesi sırasında yeterince ilgi gösterip, yıllar sonra raydan çıksa da başlangıçta kurallar koymasından memnundu. Ancak onu asla fiziksel şiddete başvururken görmemişti. “İşte bu yüzden Jessica'yı vurduğunda aklımı kaçırdım.”

Jessica'nın biyolojik babası, büyüme çağındayken yardım için destek oldu ancak Wasinski'ye göre, Alfetlawi bu ilişkiyi kışkıandı-

ğı için kızıyla iletişimleri zayıfladı. Alfetlawi tutuklandıktan sonra, silahı aslında Warren'da Mohamad Mokdad'ı vurmak için aldığını ama yanlışlıkla Jessica'yı vurduğunu söyledi.

Jessica, ölümünden haftalar önce, mesajlarında Alfetlawi'nin onu "kaçırdığını" ve Minnesota'daki aile evine dönmeye "zorladığını" yazdığında Michigan'da yaşıyordu. Annesi onu Alfetlawi uyurken, büyükannesinin yanına dönebilmesi için tren istasyonuna bırakana kadar bir süre orada yaşadı. Bu Wendy'nin Jessica'yı son canlı görüştü. "Ona sarıldım, onu öptüm ve ona onu sevdiğimi söyledim ve gitmesini izledim." Kızı Michigan'da kaldığı sürede her gün telefon ile iletişim kuruyorlardı ancak bu aramaları Alfetlawi'den gizlemek için iş yerinden yapıyordu.

Kafası karışık ve sarsılmış Jessica, trende tanıştığı bir avukata içini döktü. Avukatın daha sonra mahkemede verdiği ifadeye göre, ona üvey babasının uzun bir kontrol ve istismar geçmişi olduğunu anlatmıştı. Alfetlawi sinirli biriydi ve çoğunlukla da "kendini kaybediyordu" ve "istediklerini yaptırmak için korku, sindirme ve şiddeti kullanıyordu," demişti Jessica. Eğer kaçmaya kalkarsa, Alfetlawi kıza ve annesine zarar vermekle tehdit etmişti, adamın Jessica ve annesine karşı birden fazla istismar yöntemi vardı ve en son tartışmaları da kızın baş örtüsü takmaktan vazgeçmesi üzerineydi. Jessica seyahat ederken arkadaşlarına mesaj atmak için Marlowe'un telefonunu kullandı çünkü Alfetlawi'nin aramalarını dinlediğini düşünüyordu. Marlowe'un telefonundan elde edilen metinler ve verdiği ifadeler birleşip, Alfetlawi'nin birinci derecede cinayetten yargılanmasında anahtar oldu. Jessica açıkça kendisini takip eden üvey babasından korkuyor ve ondan kaçıyor.

Jessica, Warren'da büyükannesinin evine ulaştığı gün, rahmetli büyük büyükannesinin eşyalarını toplamasında büyükannesine yardım etti. Alfetlawi Minnesota'daki evinden sözde yardım etmek amacıyla kayınvalidesinin Jessica'nın kaldığı evine eşya kutularını

taşımak için geldi. Wasinski, “Benim de gelmemi istemişti ama çalışmam gerekiyordu, tekrar geri dönmek uzun sürecekti,” demişti. “Ayrılırken bana beni sevdiğini söylemişti.”

Günün ilerleyen saatlerinde Alfetlawi Jessica’yı vurdu ve Wendy’ye telefon etti. Wasinski aralarında geçen konuşmayı şöyle hatırlıyor: “Kendini polise ihbar edeceğini söyledi. Ben de ‘Neler oluyor? Neden polise gidiyorsun?’ dedim. O da ‘Jessica’ya vurdum. Muhtemelen yakında duyarsın,’ dedi. Beni sevdiğini söyledi ve kapattı. Ben de paniğe kapılıp annemi aradım ve Jessica’nın nerede olduğunu sordum. Tam olarak bilmiyordu, bu yüzden odasına çıkmış ve Jessica’yı yerde yatar bulmuş. Ama kan görmemiş, Jessica’nın sadece baygın olduğunu düşünmüş ve yardım çağırmış.” Jessica’nın büyükannesi yoldan geçen bir komşusundan yardım istemiş, komşu hemen yardıma koşmuş, Jessica’yı kontrol etmiş ve “ölmüş olduğunu hemen” anlamış.

Wasinski’nin ilk aklına gelen şey bana dediğine göre kendini öldürmek olmuş ama camisinden bir kadının görüntüsü aklına gelmiş ve bunu yapmak yerine onu aramış. Kadın gelip onu sakinleştirmeye çalışmış, ayrıca Warren’a gidebilmesi için gereken parayı ayarlamasına yardım etmiş. Wasinski, “Rahim’i hapiste gördüm ve neler olduğunu öğrenmek istedim. Bana telefonda söyleyemeyeceğini çünkü aklımı kaçırabileceğimi bildiğini söylemişti. Yüzüme karşı bunun bir kaza olduğunu söyledi ve onun ölmesi kendisi için büyük bir sürpriz olmuş gibi davrandı,” diye hatırlıyor. “Ben de ‘Kapa çenen, rol yapmayı bırak,’ dedim.” Alfetlawi polis üzerinde çeşitli hikâyeler denedi. Önce, aslında Mohamed Mokdad’ı vurma peşinde olduğunu, silahı güvenliği için taşıdığını ve Jessica ona sarıldığında yanlışlıkla ateş aldığını söyledi. Daha sonra Saddam Hüseyin’in hapishanelerinde yıllarca işkenceye maruz kalmaktan travma sonrası stres bozukluğundan muzdarip olduğunu iddia etti. Jürinin onu suçlu bulması 30 dakika sürdü, temyiz hakkı olmadan ömür boyu hapse mahkûm edildi.

Yargıç David Viviano, Jessica'nın cinayetinin, namus davası olmadığına, daha ziyade Alfetlawi'nin Jessica'nın "her hareketine" karşı duyduğu tuhaf takıntılarından kaynaklandığına kanaat getirdi. Viviano Alfetlawi'ye "hareketlerini kutsayacak herhangi bir din yok," dedi. "Bu bir namus cinayeti değildi. Korkak ve ikiyüzlüleri destekleyen bir namus kuralı yoktur." Alfetlawi Jessica'nın davranışlarını her yönüyle dikte etmeye çalışmış ve Yargıç, "son kontrol yolu olarak onun hayatını almıştır," dedi.

Wendy, Rahim'in hüküm giymeden önce mahkemeden özür dilediğini "ama kendisinden dilemediğini ve bunun da onu çileden çıkardığını," söylüyor. Acılı anne kurban olarak kürsüde ifade verirken, Alfetlawi'nin hakkında karar verilmeden önce, ona yönelerek: "Daha önce Allah'ın, Tanrı'nın ve Peygamber Muhammed'in ve ailesinin seninle olduğunu söylemiştin. Ve şimdi, duruşma boyunca yaptığın bütün dualardan sonra, seninle olmadıklarını görebiliyorsun. Allah, Tanrı yaptığın şey için seni bağışlamayacak, ben de bağışlamayacağım. Kızımı benden aldın, tek çocuğumu. Sen soğukkanlı bir katilsin ve hayatını hapiste geçirmeyi hak ediyorsun. Hayatını senden emirler alarak geçirdi. Şimdi sen hayatını hapishane gardiyanlarından emir alarak geçireceksin ve bunun nasıl bir duygu olduğunu anlayacaksın. Umarım hapishanedeki her gün bir yıl gibi ve her yıl on yıl gibi geçer."

Wasinski, kızının 12 yıl boyunca güvenip birlikte yaşadığı adam tarafından öldürülmesi karşısında hâlâ şokta. Rahim'in, Jessica'nın emirlerine uymamasından ve ondan kurtulmaya çalışmasından kaynaklanan öfkesinin tetikleyici olduğunu düşünüyor. Wendy artık biliyor ki Rahim Jessica'yı bir çeşit eş olarak algılamaktaydı ve bağımsızlığı onu öfkelendiren bir tür boşanma gibiydi. Röportajımızda "Şimdi fark ediyorum ki onu takıntı hâline getirmişti," diyor. "Ona karşı cinsel bir çekim duyuyordu, bu o zaman fark edemediğim bir şeydi ama şimdi geriye dönüp baktığımda her şey apaçık ortada.

Bazen Jessica'ya sarılıp öpmek isterdi ve o da bunun için çok büyük olduğunu söyleyerek istemez, iterdi. O zaman neler olduğunu geç anladım." Cinayetin katalizörü, Jessica'nın annesine Rahim'in kendisine tecavüz ettiğini açıklaması oldu. Kızı ölmeden bir gece önce cep telefonu konuşmasında annesine saldırıdan bahsetti. Kızının "Sana Rahim'in bana daha önce tecavüz ettiğini söylemem gerekiyor," dediğini hatırlıyor. "Olay birkaç yıl önce, Rahim Jessica'yı Mike ile evlenmeye zorladığı zaman olmuş. Rahim arabaya dinleme cihazı yerleştirmişti, böylece benim konuşmalarımı dinleyerek Jessica'nın ne anlattığını anlamış olabilir." Wendy Rahim'in tecavüzden hapse girmekten korkmuş olduğunu tahmin ediyor ama arkadaşlarının ve toplumun gözünde namusunun bu saldırının ortaya çıkmasıyla zarar görmesinden de endişe duymuş olabilir. Wasinski, hissettiği cinsel çekim için Jessica'yı suçlamış olabileceğine inanıyor. Wendy'ye göre cinayete dair bir başka anahtar öge de Irak'ta gördüğü işkence ve tutukluluk dönemine ait "zihinsel sorunların" yaşı ilerledikçe giderek artması olabilirdi. Endişe ve karabasanlardan yakınıyordu ve bunlarla ilgili tedavi görüyordu. Tedavisi için ilaçlar alıyordu ancak bu ilaçları düzensiz kullanıyordu.

Savcılar, Rahim Alftlawi'ye karşı dava hazırlıkları yaparken, diğer insanlar Jessica'nın öldürülmesinin tahrik ettiği en son kültür çatışmasıyla, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddeti anlamaya ve bununla ilgili endişelerin ima edildiği anlaşmazlıkla boğuşuyorlardı. Amerikalı Müslümanların ülkeyi "Talibanlaştırmamasından" korkan tutucu bir fraksiyon, Jessica'nın ölümünden bir yıl sonra Dearborn Hyatt'ta "Jessica Mokdad Human Rights Conference" [Jessica Mokdad İnsan Hakları Konferansı] düzenledi. Konferansın logosu, yanağından bir damla yaş süzülen ve başının üstündeki ko-

nuşma balonunda “imdat” yazan Jessica’nın baş örtülü bir çizimiydi. Konferans, *Atlas Shrugged* bloğunun sahibi, Manhattan Sıfır Noktası’nda bir cami inşa edilmesine karşı çıkanlara ön ayak olan ve kendisini 2010’daki *New York Times* röportajında “İrkçi-İslamofobik-anti-Müslüman-yobaz” olarak betimleyen Pamela Geller tarafından yönetildi.²

29 Nisan 2011 tarihli konferansın videosunda, açılış konuşmasına “Geldiğiniz ve cesur olduğunuz için” ve “sürekli üzerimize bulaşan İslamofobik anlatıya direndiğiniz için teşekkür ederim,” diyor. “Bugün burada toplanmamız, namus cinayetlerine dair farkındalığın artmasını sağlamamız çok önemli,” diyor ve yerel Müslüman topluluğun neden “namus cinayetlerine karşı çıkmadığını” soruyor. “Namus cinayetine kurban giden bu kız, Jessica Mokdad, ‘İslam geleneklerine’ direndiği için namus cinayetine kurban gitmekten berbat bir korku duyuyordu. Bu kızlar diğer bütün Amerikalılar gibi eşit hakları ve eşit özgürlükleri hak ediyorlar.” Geller resmi makamların cinayetteki “namus cinayeti” etiketini geri çekmesini de eleştiriyor. Savcı asistanı William Cataldo, Alftelaw’inin Jessica’yı “cinsel olarak arzuladığını” söylemişti; bilginiz olsun, bu da namus cinayetinin bir parçasıdır,” diyor Geller. Jessica’nın bir arkadaşı, Darwin Jiles, konferansta konuşan bir başkasıydı ve onu “İçi dışı çok güzel bir insan. Kesinlikle Tanrı’yı kendisi keşfetmek isteyen biriydi,” şeklinde tanımlamıştı.

İlginçtir, konuşmacılardan biri Jessica’nın cinayetinin aile içi şiddet vakası olmadığını ileri sürdü. Toronto Sun TV’den tutucu gazeteci Michael Coren, cinayetin “ailesini utandırdığı için gerçekleştiren son kontrol hareketi” olduğunu söyledi. “Bu bir aile içi şiddet vakası değildi. Bu bir namus cinayeti idi. İkisi arasında fark var.”

Aynı gün Arap Amerikan Derneği ve başka örgütler, birkaç kilometre ötede bir başka otelde “Rejecting Islamophobia: A Community Stand against Hate” [İslamofobiyi Reddetmek: Nefrete Karşı Toplumsal Bir Duruş] başlıklı karşı bir konferans düzenle-

diler. Konferansa dinî liderler ve topluluk önderleriyle politikacılar katıldı ve Amerika'daki Müslümanlara yönelik ayrımcılığa, nefret gruplarının finansmanına karşı çağrıda bulundular ve kültürel çatışmaların politika tarafından sömürülmesini konuştular. Detroit Bölgesinin Demokrat Temsilcisi ve Yurtiçi Güvenlik Komitesi üyesi Hansen Clarke, beyaz ırktan olmadığı için hükümet ile ilgili durumlarda dahi güvenlikte sürekli ayrı tutulduğundan bahsetti. Clarke, (kendisi Katolik olduğu hâlde) Afrika-Amerikalı bir anne ile şimdi Bangladeş olan Hindistanlı Müslüman bir babanın oğlu. Müslüman mültecilere yapılan saldırıları “hepimize” ve Anayasaya yapılmış bir saldırı olarak kabul ediyor ve soruyor: “Nasıl olur da insanlar Tanrı’ya olan inancımıza zarar vermeye cüret edebilir?” Konferans kayıtlarında ne namus cinayetlerinden bahsediliyor, ne de Jessica’nın öldürülmesinden.

ON BEŞ

KAFİR

Vincent Van Gogh'un 47 yaşındaki büyük büyük torunu Theo, mermilerin isabet etmesi üzerine Linnaeusstraat ile Tweede Oosterparkstraat kesişimindeki kaldırıma düştüğünde Amsterdam'da bisiklete biniyordu. Yaralı Van Gogh hayatı için yalvarırken, Hollandalı-Faslı tetikçi Mohammed Bouyeri dört el daha ateş etti, boğazını bıçakla kesti ve beş sayfalık bir mektubu Van Gogh'un göğsüne ikinci bir bıçakla sapladı.

2004 yılında işlenen bu suç, bir cezalandırmaydı ve mektubun muhatabı Somali doğumlu Hollanda Parlamento üyesi, Müslümanlıktan Ateistliğe dönmüş Ayaan Hirsi Ali'ydi. Hirsi Ali ve Van Gogh, *Submission* (Boyun Eğme) isminde, Müslüman kadınların gördüğü baskı hakkında on dakikalık İngilizce bir film çekmişlerdi. *Infidel* (Kafir) isimli kitabında "Theo ve ben bunun tehlikeli bir film olduğunun farkındaydık," diyor, 46 yaşındaki Hirsi Ali.¹ "Yine de bazı şeylerin söylenmesi gerekir ve sessiz kalmak adaletsizliğe ortak olmakla aynı anlamı taşır."

Şimdi Hirsi Ali de namus cinayetleri ile ilgili tartışmaya katıldı. Bir Batı ülkesinde yaşayan Müslüman bir kadın olmanın ne demek olduğunu çok iyi biliyor ve kaçmaya çalıştığı davranışlar ve geleneklerin, yeni kültürde dahi bir kızı takip edebileceğinin farkında.

Örgütün web sitesine göre, Hirsi Ali ve destekçileri, 2007 yılında "Batı'da yaşayan kızları ve kadınları din ve kültür tarafından mazur

görülen baskıdan kurtarmak ve korumak için” New York merkezli AHA Derneği’ni kurdular.² Grup ve üyeleri, namus cinayetleri, zorla evlilikler ve genital mutilasyon hakkında konuşmalar yapıyor. Bu konular, diğer Batı uluslarında çok daha önemli olsa da Amerika’da da “namus cinayetleri” işlenmekte. AHA sözcüsü Amanda Parker bana telefonda, Kuzey Amerika’da cinayetler —bütün kurbanlar kadın— nadir olsa da bir tek can kaybının bile kabul edilemez olduğunu söylüyor. Parker, toplum bir avuç vakadan haberdar olmasına rağmen AHA’nın aslında “onlarca” vaka olduğuna inandığını söylüyor. Cinayetler aynı zamanda, zorla evlilik ve kızlardan duyulan beklentiler, namus ve cezalandırma ile bağlantılı ölümlü olmayan istismar gibi altta yatan davranışlar dünyasına da dikkat çekiyor.

American Islamic Forum for Democracy’nin (Demokrasi için Amerikan İslam Forumu) Başkanı, US Commission on International Religious Freedom’ın (Uluslararası Dinsel Özgürlükler ABD Komitesi) üyesi kardiyolog Zuhdi Jasser, *USA Today* gazetesinde, 2012’de yayınlanan bir makalede Amerika’da yaşanan her bir namus cinayetine karşılık “çoğunlukla birisiyle çıkmak, içki içmek, ‘ahlaka aykırı’ giyinmek ve İslam’ı reddetmek gibi nedenlerle gelişen hafiften şiddetliye yüzlerce başka çeşit namusu kötüye kullanma vakası var,” diye yazıyor.³ AHA gibi Jasser da Jessica Mokdad’ın öldürülmesini İslam’a çatmak için kullanan çığırktan Pamela Geller ile Amerika’da namus cinayetleri işlendiğini kabul etmeye isteksiz olan bazı Arap aktivist örgütlerin görevlileri arasında bıçak sırtında yürümeyi deniyor.

Namus meselesi olarak algılanan durumlar yüzünden kendini tehdit altında hisseden Amerika’daki kızlar, sivil makamlardan yardım almakta daha fazla güçle karşılaşılıyorlar çünkü onların durumuna ve tehlike işaretlerine aşina olan çok az tecrübeli yetkili var. Parker, bir kız bir sosyal görevliye, öğretmene veya polise ‘Babam beni öldürecek çünkü çok fazla makyaj yapıyorum,’ derse, polis ‘Ha

evet, ben de aynısını geçen hafta kızıma söylemiştim,' diye düşünür," diyor. Fakat nadiren de olsa "durum gerçekten hayat memat meselesi" olabilir. Geçen yıl AHA, annesiyle birlikte çocuk doktorunda hamile olduğunu yeni öğrenen 17 yaşındaki bir kıza yardım etti. Kız "Babam beni öldürecek," demişti. Yine, bu yorum, çoğu Amerikan ergen kızın böyle bir duruma vereceği türden tipik abartılı bir reaksiyon değildi. Parker, kız "gerçekten babasının canını alacağına inanıyordu," diyor. "Annesi ona 'Seni babandan koruyamam. Seni evlatlıktan reddediyorum,' dedi ve ayağa kalkıp gitti. Pediatri doktoru birtakım ayarlamalar yapılana kadar kızı koruyabilmek için hastanede yatırmayı denedi ancak hastane kızı hasta olmadığı gerekçesi ile reddetti. Doktorun bağlantıya geçtiği AHA, yerel bir çocuk koruma kurumuna ulaştı, ancak onlar da fiziksel zarar veya istismar geçmişini olmadığı gerekçesiyle harekete geçemediler. Daha önce Arizona'da işlenen bir namus cinayetine kurban giden iki kızın vakasında çalışmış olan bir dedektif, sonunda yerel polisle irtibata geçip kızın içinde bulunduğu tehlikeyi anlattı ve onu evinde kontrol etmelerini istedi. Parker, polis eve ulaştığında genç kıza yara bere içinde bulunduğunu ve kızın hemen bir sığınma evine yerleştirildiğini anlatıyor. Şu anda ailesinden ayrı yaşıyor ve kızını büyütüyor. AHA, bir evde namus tehdidi ile karşılaşabilecek veya korkmuş bir çocuğun yardım yakarışlarını duyabilecek polis ve sosyal görevlilere tehlike alanlarını fark edebilmeleri için eğitim olanağı sunuyor.

Namus cinayetleri, William Parente'nin işlediği tarzda aile katliamının şaşırtıcı şekilde zıddıdır. Bir aile cinayetinde, baba muhtemelen, ölümünden sonra ailesinin bu utançtan acı çekmemesi için onları yaşatmak istemez. Oysa bir namus cinayetinde, utanç algısının yansımaları tersinedir: Baba kızının, kendi üzerine ve ailesine namus-suzluk getirdiğine inanır. Her iki durumda da en kötü sonuçlara maruz kalan çocuktur. Namus cinayetleri sadece Müslüman ailelerde gerçekleşmez, bazılarında göre eşin öldürüldüğü kimi vakalar

da erkek açısından bir tür “namus cinayeti” özelliği taşımaktadır, zira erkek, eşi ona ihanet ettiğinde veya terk edildiğinde namusunun veya erkekliğinin lekелendiğini düşünmektedir. Bir başka deyişle namus cinayetleri, erkeğin dişiyi kontrol ediş ve bazen ölümcül olan cinsiyetler arasındaki evrimsel ilişkinin tekrerrü olabilir. Cinayet aslında namustan çok, bir eşin kandırılarak kaynaklarını kendisine ait olmayan bir çocuğa harcamaması için kadının cinsel sadakatinin canı pahasına korunması ile ilgilidir. Pek çok namus cinayeti vaka-sında iffet, eş ya da partner tarafından değil ama, sanki kızı veya kız kardeşi evlenene kadar vekil kocaymış gibi, baba (hatta bazen genç kadının erkek kardeşleri) tarafından korunmaktadır.

Hirsi Ali, 6 Haziran 2011’de Manhattan’daki John Jay Suç Hukuku Okulu’nda video kaydı şeklinde verdiği namus cinayetleri ve zor-la evlilik konulu sempozyumda, namus cinayetlerini tanımlarken, namus eylemlerinin “ödüllendirildiğinin ve utanç verici olarak nitelenen eylemlerin acımasızca cezalandırıldığının” altını çiziyor. Bu “utanç” verici eylemler, “bazı kültürlerde sadece kadınlara özgüdür. Onların cinselliği ile alakalı olup, bekâret, iffet, sadakat ve saflık birer namus amblemleridir. Evlilik öncesi cinsellik sadakatsizlik olarak kabul edilir. Bunlar aile veya kabile için utanç kaynaklarıdır. Bu kültürlerdeki kadınlar kendi bedenlerinin sahipleri değildirler. Onların cinsellikleri ailelerinin sahip olduğu bir eşya, hem de yüksek değeri olan bir eşyadır. Bu cinsel eşyanın lekелendiğine inanıldığında değerini kaybettiği düşünülür.” Konferansta, “şiddetin var olmadığı” ve bu kültürlerle herhangi bir şiddet atfının “ırkçılık veya anti-İslam” olduğu konusunda ısrar eden baskıcı gruplardan yakınıldı.

Hirsi Ali, namus cinayetlerinden önce aile içi şiddet ve çocuk istismarının Amerika Birleşik Devletleri’nde zaten oldukça ciddi bir sorun olduğuna inanıyor. Sempozyumda, Amerika Birleşik Devletleri’nde bir namus cinayeti ile tipik bir katil baba arasındaki fark, aile içi şiddet uygulayan bir saldırgan “karısına veya çocuğuna

vurduğunda, yanlış bir şey yapmakta olduğunun ve karısının da bu istismarı hak etmediğinin bilincinde olmasıdır,” diyor. “Aile içi şiddet, Batı’da çok olsa da ahlaki olarak kabul edilemez ve toplumsal olarak yanlıştır. Ancak, utançla yönetilen kültürlerde durum farklıdır.”

Jasser İslam’ı savunurken ABD’deki namus cinayetlerine karşı sert konuşmalar yaptı. *USA Today* gazetesinde yayımlanan makalesinde, dinin bir çocuğun öldürülmesini kutsamadığını ancak “İslam öncesi, kabile, Ortaçağ ve hatta Neandertal kültürler”in İslam’ı ölümcül amaçlarını maskeleyerek veya cinayetleri kutsal göstermek adına gasp ettiğini yazdı. Namus cinayetleri “tamamen yanlış ve ahlaksızlıktır” ve tehlikedeki kadınlarla çocukları korumak için bu konuya eğilmek ve ailevi işlevleri düzenlemek ılımlı Müslümanlara kalmıştır.

Jessica’nın cinayetinin ardında yatan sebepler karmaşık, ancak AHA bir namus cinayetinin sahip olabileceği pek çok özelliği barındırdığına inanıyor; aşırı kontrol, baş örtüsü kavgası, Jessica’nın üvey babasının zoruyla erkek arkadaşı ile evlendirilmesi. Evlilikler, kızının cinsel olarak aktif olmak üzere olmasından korkan bir baba tarafından ya zorla ya da ayarlanarak gerçekleştirilebiliyor. Parker’ın dediğine göre evlilik, cinselliğe onay veren bir eylem ve böylece ailenin namusuna leke sürülmemiş oluyor. Aileyi ya da toplumu destekleme algısının, diğer aile içi şiddet ve namus cinayeti türleri arasındaki farkları belirlediğini vurguluyor. Uluslararası Af Örgütü “namus cinayetlerini” toplumun “zihniyetinin bir parçası olarak tanımlıyor. Toplumun geniş kesimi aile namusuyla ilgili geleneksel kavramları paylaşıyor ve bu namusu korumak için gerçekleştirilen cinayetleri onaylıyor. Hatta kızları namus adına öldürülen anneler dahi böyle vahşi eylemlere göz yumuyorlar.”³⁴ Bununla birlikte Alftelawi’nin çevresinde ve ailesindeki hiç kimse Jessica Mokdad cinayetini desteklemedi ve Alftelawi tutuklandıktan sonra ona yardım etmedi ama kendisi eylemleri için kültürel bir bahane hayal etmiş olabilir.

Jessica'nın davası tartışmalara yol açmaya devam etse de, Kuzey Amerika'daki diğer cinayetler, kızlarının canını alan babalar ve onlar hakkında dava açanlar tarafından namus cinayeti olarak görülmeye devam ediyor. Bu katiller, motivasyonları bir babanın kendi çocuğunu öldürmesine neden olan şeyler hakkında daha fazla ipucu veren katil babaların farklı bir türüdür.

1989 yılında, basında geniş yer bulan ilk namus cinayeti vakasında, Filistin asıllı Amerikan vatandaşı Zein Isa, St. Louis Missouri'deki evlerinde, karısı onu zapt ederken çılgınlıkla atan 16 yaşındaki kızı Tina'yı bıçaklayarak öldürürken bir yandan da Arapça "Öl! Hemen öl! Öl kızım, öl!" diye bağıırıyordu. Cinayet, o sıralarda Zein'in ABD terör planına dâhil olabileceğinden şüphelenip, hareketlerini takibe alan FBI ajanları tarafından eve yerleştirilen elektronik dinleme cihazları aracılığıyla kayıt altına alınmıştı. Jüri, Zein'in asileşerek batılılaşan, Amerikan müzikleri dinleyen ve Müslüman olmayan bir erkekle çıkan kızını ailenin namusuna leke sürdüğü gerekçesiyle öldürdüğü kanaatine vardı. Zein ölüme mahkûm edildi (daha sonra diyabet hastalığına bağlı komplikasyonlardan ötürü hapisnede öldü).

2009 yılında, işsiz bir kamyon şoförü olan Faleh Hassan Almaleki, 20 yaşındaki kızı Noor'u ve erkek arkadaşının annesini, Peoria'nın banliyösü Phoenix'te sosyal hizmetler ofisi önündeki otoparkta yürürlerken ezdi. Noor on üç gün sonra öldü, omurgası ezilmişti. Noor'un birlikte yaşadığı erkek arkadaşının annesi Amal Khalaf, kırık birkaç kemikle kurtuldu ve aylarca yürüyemedi. Amal daha sonradan mahkemede, kendisine çarparak on metre öteye fırlatıp, kalça kemiği ve birkaç omurunu kırmadan önce, Almaleki'nin "öfkeli yüzünü" gördüğünü söyledi. Polis soruşturması, daha sonra Noor'a çarpmak için hazırlandığını ve çarpışmanın etkisiyle Almaleki'nin Jeep Laredo'sunun ön ızgarasının ikiye bölündüğünü ortaya çıkardı. Kızının üzerinden geçmiş, onu altına alarak sürmeye devam etmiş

ve Noor arabanın altında sürüklendikten sonra kaldırım kenarına yuvarlanmıştı. Soruşturmadaki dedektif Chris Boughey, “Suçun işlendiği silah, motorlu bir araçtı, 2 tonluk metal parçasıydı,” demişti.

Araba çarpmadan dakikalar önce Noor, babasını yardım için başvurduğu sosyal yardım ofisine girerken görmüştü. Almaleki’nin davasında sunulan kanıtlara göre arkadaşına “Dostum, çok korkuyorum,” diye mesaj atmıştı. “Sosyal yardım yerine bil bakalım kim geldi? Babam! Resmen titriyorum!” ve ekliyordu: “Hayatımda bu kadar kötü bir insan görmedim.”

Almaleki ailesi, yedi çocuğun en büyüğü olan Noor dört yaşındayken, 1998’de Saddam Hüseyin rejiminden kaçarak Irak’tan gelmişlerdi. İki kültür arasında kalan Noor, bir yandan okuldaki yeni Amerikan kültürünü hızlıca benimserken öte yandan dinine de sadık kaldı. Almaleki’nin davasında jüri, Noor’un 18 yaşına geldiğinde kendisi için seçilen bir adamla evlendirilmek üzere Irak’a gittiğini ancak birkaç ay sonra Amerika’ya geri dönmek için kaçtığını öğrendi.

Polis Almaleki’nin kızını ezdikten sonra, kaçarak Meksika sınırını geçtiğini ve oradan bir akrabasının para yardımıyla İngiltere’ye uçtuğunu tespit etti. Polis kayıp babayı ararken, en büyük oğlu bir haber kanalına verdiği röportajda kız kardeşinin “babasının damarına bastığını”, “aileye saygısızlık ederek yoldan çıktığını”, “Noor’un erkek arkadaşından hoşlanmadığını” ve “kültürlerin birbirlerinden farklı değerleri olduğunu,” söyledi.⁵

Polis Almaleki’nin izini Londra’ya kadar sürdü ve göçmen bürosu yetkilileri Peoria dedektiflerinin onu sorgulamasına izin verdi. Chris Boughey’in 2011’de AHA sponsorluğunda Manhattan’da düzenlenen namus cinayetleri seminerinde anlattığı üzere, “Sorgulama çok uzundu. Fayda sağlamıyordu. Birkaç saat süren bir kedi fare oyunu gibiydi. Pek açık sözlü değildi. Hikâyesini birkaç kere değiştirdi. Önce kaza olduğunu ileri sürdü. Sonra kontrolünü kaybedip aklını kaçırdı. Sonra onları korkutmaya çalıştığını söyledi. Sürekli kızının

erkek arkadaşının ‘kültürlerine ait olmadığından’ yakınıyordu ve bu yüzden kötü insanlar olduklarını söylüyordu. Yaptıklarının hiçbirinin sorumluluğunu almadı. Eğer onları öldürmek isteseydi bir silah veya bıçak kullanabileceğini söyledi. Sonra nihayet, onlara zarar vermek istediğini kabul etti. Sorgulama esnasında bir benzetme yaparak, eğer bir ateş yanıyorsa onun hemen söndürülmesi gerektiğini, aksi takdirde ateşin bütün evi yakacağını söyledi. Noor ateşti. Bütün ev de aile.”

Bougey, Noor yaşam mücadelesi verirken “bir kere bile” Almaleki’nin onun nasıl olduğunu sormadığını ekledi. “Phoneix’e geri dönerken beş buçuk saatlik bir uçak yolculuğu yaptık. Kızının nasıl olduğunu hiç sormadı.”

Hapishaneden yapılan ve polisin gizlice kaydettiği telefon görüşmelerinde, Almaleki kuzenine Irak konsolosluğunun kendisi için Amerikan hükümetine müdahale edip edemeyeceğini soruyor. Konuşmanın kayıtlarında “Konuyu namus ve namussuzluğa bağla ve ne bileyim işte,” diyor. “Namusu olmayan Iraklı bir hiçtir.” Daha sonra karısına telefonda “Hiç kimsenin kızından nefret etmediğini ama namusun değerli olduğunu ve hiçbir şeyin namustan daha makbul olamayacağını, değişmesi mümkün olmayan bir kabile toplumunda yaşadıklarını,” söylüyor. Ona konsolosluk önünde yapacakları gösteride üzerinde “namus” yazan bir pankart taşımamasını söylüyor. “Ben bir suçlu değilim. Sokaktan geçen herhangi birini öldürmedim. Ona bir şans vermeye çalıştım ama sonuçsuz kaldı.” Bir noktada Amal’ı kastederek, “Bizi yakan bu orospular hakkında ne yapabilirsin?” ve “Noor’dan başka hiç kimse hayatımızı mahvetmedi,” diyor. Destek olmakla öfkelenmek arasında gidip gelen karısı bir yerden sonra öneride bulunuyor ve “Senin bir problemin olduğunu söyleriz ... psikolojik bir problem. Onlara ‘savaş yüzünden rahatsızlıklarım var,’ demelisin,” diyor. Kocasının iyi bir fikir olduğunda hemfikir. “Onlara yorgun ve gergin olduğumu söyle,” diyor. “Onlara Irak’ta rahatsızlandığımı söyle, tamam mı?”

Savcı Laura Reckart kapanış konuşmasında jüri üyelerine, Faleh Almaleki'nin "kendi kanunlarının diğer bütün kanunlardan üstün olduğuna" inandığını söyledi. "Kültürüne uygun diye kendi kanından canından olan birini araba ile ezip biçmek tüyler ürpertici. Bu çok duygusuz." Savunma avukatı Jeffrey Kirchler, Almaleki'nin kızını derinden önemseddiğini söyleyip, "onun için her şeyi değiştiren" Noor'un doğumuna ait, babasının parmağını küçük eli ile tuttuğu bir resmi gösterdi. Kirchler, "Bir baba olarak çocuğunuz için hep en iyisini, bir adabı, değerleri olmasını istersiniz," dedi. Almaleki, 34 yıl hapis cezasına çarptırılmadan önce, Maricopa Yüksek Mahkeme Yargıcı Roland Steinle'a "Keşke o değil de ben ölseydim," dedi. Almaleki'ye cezasını veren Steinle "Bu görevde geçirdiğim son altı yılın en zor davasıydı," diyor. "Basının" davayı zorla "namus cinayeti olarak etiketlemesinden rahatsız olduğunu" söylüyor. "Bir dinin, 'başka insanların öldürülmesini' onayladığına inanamıyorum." Son olarak davanın din ile hiçbir alakasının olmadığına kanaat getiriyor ve ekliyor: "Bu, davalının açıkça 'Onu dünyaya ben getirdim, o hâlde benim malım ve onu ortadan kaldıracığım,' diye düşünmesinin bir sonucudur". "Bana sorarsanız o Phoenix'in Saddam Hüseyin'i oldu. Kaçtığı adamın ta kendisine dönüştü."

Reckart AHA seminerinde, davanın kendisini ve Boughey'i çok sarstığını söyledi. "Bu dava bizi başka hiçbir davanın yapamadığı kadar etkiledi. Bizi gerçekten rahatsız etti. Bu dava üzerimizde neden bu kadar derin bir etki bıraktı? Hak görme ile alakası olduğunu düşünüyoruz. Bu insanı çıldırtır. O, buna yetkisi olduğuna inandı ve farkı yaratan da bu oldu," diyor.

Dedektif bu konuda hemfikir: Phoenix'in hemen batısındaki Maricopa'nın daha birçok yer gibi, namus cinayeti gibi bir olayla karşılaşmanın hiç beklenmediği sıradan banliyöler olduğunu söylüyor. Konferansta, "Bu vaka ikimizi de sarstı," diyor. "Bu olay Amerika'da gerçekleşti. Arizona Peoria'da oldu, dolayısıyla tahmin

ediyorum ki New York'ta veya başka bir yerde de oluyordur," diyor ve benzer durumlarla karşılaşabilecek memurlara yardım önerisinde bulunuyor. "Bizimle bağlantıya geçin. Uzman değiliz ama kaynak sağlayabiliriz. Her şeyden haberimiz var mı? Hayır. Biz soruşturmacılar ve savcılar için bu tamamen yeni bir zemin. Sanırım 'cina-yet cinayettir' sözünü aklımızdan çıkarmamalıyız. Yanlış yanlıştır. İşimiz bu. Suçluları buluruz. Bu bizim işimiz. Nereden geldiğiniz, nerede yaşadığınız, hangi dinden olduğunuza bakmaksızın, renginiz ve tercihleriniz ne olursa olsun; siz bize bunun için güveniyorsunuz. Siz bizi arayın, biz gelelim ve işimizi yapalım. Kurbanlar, yani bu kadınlar açısından işleri daha kolay hâle getirerek, onların ihbarda bulunmasını kolaylaştırarak daha iyi bir iş çıkarmak bence önemli."

Almaleki davasından bir yıl önce, Mısırlı göçmen ve Teksaslı taksi şoförü Yaser Abdel Said, 18 yaşındaki kızı Amina ve 17 yaşındaki kızı Sarah'yı, "fazla batılılaştıkları" ve "Müslüman olmayan erkek arkadaşlar" edindikleri gerekçesi ile öldürdü. Dokuz kurşun yarası alan Sarah Said, ölümcül yaraları ile yatarken Irving, emniyetin 911 çağrı merkezini aramayı başardı. Polis kayıtlarında, "Babam beni ve kız kardeşimi vurdu," diyor. "Ölüyorum." Said hâlen bir kaçak ve FBI'nın "en çok arananlar" listesinde. Tahminen Mısır'a kaçtığı-na veya New York'ta bir takside direksiyon salladığına inanılıyor.

Amerika sınırının ötesinde, Montreal'de, Afganistanlı bir baba ve karısı oğullarıyla birlikte üç genç kızlarını ve bir "kumayı" mahkeme-de hâkimin tanımladığı şekliyle "çarpıtılmış namus algısı yüzünden" "soğukkanlılıkla işlenen utanç verici bir cinayetle" öldürmekten 2011 yılında suçlu bulundu.⁶ 58 yaşındaki Mohammad Shafia, 42 yaşındaki karısı Tooba Yahya ve oğlu 21 yaşındaki Hamed, Shafia'nın giyim, erkeklerle çıkmak ve internet kullanımı hakkındaki katı kurallarına uymadıkları gerekçesiyle üç genç kız kardeşi öldürdüler. Savcılar davalıların kurbanları, yani 19 yaşındaki Zainab, 17 yaşındaki Sahar, 13 yaşındaki Geeti ve 50 yaşındaki Rona Mohammad

Amir'i boğarak öldürdüklerini söyledi. Hepsi, 2009 yılının yazında, Rideau kanalının dibinde, ailenin yeni satın alınmış ikinci el Nissan arabasının içinde bulundu. Kız kardeşlerin üçü de Tooba'nın biyolojik çocuklarıydı, Shafia'nın ilk karısı (Rona) onların büyütülmesine kendi çocuklarıymış gibi yardım etmişti. Anne, baba ve oğulları, cinayetleri başka bir yerde işlemek ve cesetleri arabaya yerleştirip kanala itmekle suçlanıyordu. Kızların en büyüğü Zainab'ın, kardeşleri ve Rona ile birlikte araba gezintisine çıktığı sırada arabayı yanlışlıkla kanala düşürdüğünde ısrar ediyorlardı. Hamed kazayı gördüğünü söyledi, ne var ki polisi aramamıştı.

Aile Afganistan'dan 1992'de ayrılmış ve 2007'de Kanada'ya yerleşmeden önce bir süre Pakistan, Avusturalya ve Dubai'de yaşamıştı. Varlıklı iş adamı Shafia, Montreal civarında bir işletme sahibiydi ve Kuzey Amerika'dan kullanılmış arabalar alıp, denizaşırı ülkelere satıyordu. İkinci bir eş almıştı çünkü birincisi çocuk sahibi olamıyordu. Jüriye söylendiğine göre, Shafia katı disiplinliydi ve kendisi iş için uzaktayken oğlu onun rolünü üstleniyordu. Mahkemede sunulan delillere göre, ölümlere aylar kala Shafia'nın evinde ortam gittikçe gerilmekteydi. En büyük kardeş Zainab'ın, Pakistan-Kanadalı bir erkek arkadaş edindiği için bir yıl süreyle okula gitmesi yasaklanmıştı. Babasından son derece korkan Zainab evden kaçarak bir kadın sığınma evine gitmiş, ancak sonuç olarak evine geri yollanmıştı. İddia makamı, babasının Sahar'ın odasında prezervatif ve kısa etekli bir elbise giymiş hâlde, gizli tuttuğu Hristiyan erkek arkadaşıyla sarmaş dolaş çekilmiş fotoğrafını gördüğünde öfkeden deliye döndüğünü söyledi. Hem Zainab, hem Sahar modaya uygun giyiniyorlardı ve anne babalarıyla erkek kardeşlerinin baş örtüsü takmaları yönündeki baskılarına direniyorlardı. İki de babalarından ve erkek kardeşlerinden şiddet tehdidi aldıklarını yetkililere bildirmişti. Ailesinin inancına göre Geeti de kontrol edilmesi imkânsız bir hâle gelmeye başlamıştı, okulu asıyordu, derslerde başarısız olu-

yordu, açık saçık giyimden eve yollanıyordu, hırsızlık yapıyordu ve iddiaya göre öğretmenine koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilmek istediğini söylemişti.

Shafia'nın telefon kayıtları mahkemede açıklandığında, ölü kızlarına nefret kustuğu, onları hain orospular diye nitelediği ve şeytani mezarlarına pislemesi için çağırdığı ortaya çıktı. Bir kayıtta “Bundan daha aşağılayıcı bir hainlik, bir ihanet olamaz,” diyordu. “Beni darağacında sallandırsalar bile ... hiçbir şey namusumdan daha değerli değil.”

Ontario Yüksek Mahkeme yargıç Robert Maranger, her birini şartlı tahliyesiz ömür boyu hapis cezasına çarptırdığında şöyle dedi: “Daha iğrenç, daha çirkin bir suç düşünmek zor. Soğukkanlılıkla işlenmiş utanç dolu bu cinayetin arkasındaki açık sebep, tamamen masum dört insanın, kadınların yönetilmesini ve kontrol edilmesini namus sayan, medeni hiçbir toplumda yeri olmayan hastalıklı bir kavram üzerine kurulmuş sapkın namus anlayışınızı sözde rencide etmesiydi.”

Bazı toplum sözcülerinin kadınlara uygulanan şiddete gösterilen tahammülsüzlüğün yalnız Kanada'ya ait bir değer olmadığını, bunun evrensel bir değer olduğunu ve Afgan halkının da diğer herkes gibi bu suçu ayıpladığını söylemesiyle cinayetler, halk ve basın arasında saldırıları namus cinayeti olarak diğerlerinden ayırmak üzerine tartışmalara neden oldu. *Montreal Gazette* haberi “Cinayetleri ‘namus cinayetleri’ olarak adlandırmak iki amaca hizmet ediyor: Birincisi, kadın cinayetlerinin çok nadir rastlanan bir şeymiş gibi görünmesine neden oluyor. İkincisi, kadın cinayetlerini Kanada'nın sadece belli bir bölgesinde, dünyada da sadece bazı kültürler veya dinlerde gerçekleşiyormuş gibi gösteriyor,” diyor.⁷ Ancak Kanada istatistikleri bunun aksini gösteriyor. 2000 ile 2009 yılları arasında, yılda ortalama 58 kadın, evlilik içi şiddet nedeniyle öldürülmüş. Aynı dönemde 12 ilâ 17 yaşları arasında 67 çocuk ve genç aile fertleri tarafından öldürül-

müş. Tersine, son tahminlere göre son on yılda Kanada'da 12 veya 13 namus cinayeti işlenmiş. Bu 12-13 sayısını, aile içi şiddete kurban giderek öldürülen yüzlerce kadın ve çocukla kıyaslamanın 'namus cinayetini' tuhaf bir şeymiş gibi göstermeye yaradığını görmek için dahi olmaya gerek yoktur, oysa bu cinayetler kadınlara uygulanan şiddetin çok daha geniş bir resminin sadece bir parçasıdır.”

ON ALTI

NE YAPMALI

Çocuk doktoru Kaija Hartiala, 2011’de Finlandiya, Turku’da, iş yerine vardığında, o sabaha randevusu olan yeni bir hastayı bekliyordu. Yeni doğan bebeğini kontrole getiren genç annenin yüzündeki bir şey, bir şeyler anımsattı ama doktor bunun üzerine çok fazla kafa yormadı. Bütün yeni hastalarıyla yaptığı gibi, Kaija bu anneye de önce kendisini tanıttı ve geçmişi hakkında bilgi verip nasıl bir bakım gösterdiğini anlattı. Doktor, genellikle kendisini dört çocuk annesi, şehir konseyi eski üyesi ve Turku Belediyesi Başkan Vekili olarak tanıtır, kasabanın merkez hastanesinde yıllarca çalıştığından bahsederdi. California’daki buluşmamızda Kaija bana, şaşırان hastanın “Öyle mi?” diye cevapladığını anlatıyor, “O hâlde beni hatırlamış olmalısın, orası babam beni öldürmeye teşebbüs ettikten sonra getirildiğim yer.” Hakikaten de Kaija, şu anda karşısında genç bir anne olarak duran kadın, 20 yıl kadar önce henüz dokuz yaşında bir kız çocuğuyken, beyninde bir kurşunla hastaneye yetiştirildiğinde acilde çalışmaktaydı. Babası, batan aile işi nedeniyle ümitsizliğe kapılmış, karısı işlerini halletmek için evden çıkana kadar beklemiş, ardından silahı kendisine doğrultmadan önce üç çocuğunu vurmuştu. En büyük kız ve erkek çocuğu anında ölmüşlerdi; üçüncü ise Kaija’nın önüne, ameliyat masasına gelmişti. Yirmi yıl sonra, şimdi genç bir anne olan o kız, karşısında oturuyordu.

Hartiala “Kurşunun izlediği yol dikkat çekiciydi,” diyor. “Çok az zarar vermişti.” Küçük kız beyin ödemi tedavisi görmüş ve müşahade

altında tutulmuştu ancak mermi, çıkarılması tehlike arz ettiğinden yerinde bırakılmıştı. Zaman içinde kız annesiyle yaşamak üzere evine dönmüş ama Kaija'ya anlattığına göre evdeki diğer sorunlar nedeniyle uzun süre evde kalmamıştı. “Muhteşem” bir teyze tarafından büyütülmüştü. Genç anne, babasının işlediği cinayet-intihar için “Bunun hakkında konuşmak çok korkunç,” demişti. “Ama ne yapabilirsiniz ki? Hayata devam etmeniz gerek.” Bu karşılaşma Hartiala için karışık duygulara neden olmuştu. “Yıllar önce bu kızın babası tarafından vurulduğunu görmek çok trajik ve şok edici ama aynı zamanda bu kadar zaman sonra onu karşımda sağlıklı, mutlu ve kendi bebeğiyle otururken görmek muhteşem.”

Özellikle Amerika standartları ile kıyaslandığında dikkat çekecek derecede düşük suç oranlarına sahip olan Finlandiya, ebeveynlerin işlediği çocuk cinayetleri ve aile katliamları yüzünden geçmişte acı çekti. 1970 ile 1994 arasındaki 24 yıllık dönemde gerçekleşen bütün çocuk cinayetlerinin yüzde 60'ından fazlası, ebeveynler tarafından ya dövülerek, ya vurularak, ya boğularak, ya bıçaklanarak, ya yakılarak ya da kasten araba kazaları düzenleyerek işlendi.¹ Çalışma gösteriyor ki riskin en yüksek olduğu zaman, kurbanların doğdukları gün, ancak tehlike hayatlarının ilk dört ayı yüksek seviyede kalmaya devam ediyor. Bu dönemde ebeveynler tarafından işlenen 200 cinayetin yüzde 60'ı anneler tarafından işlenirken, 75 cinayet-intiharın yüzde 71'i babalar tarafından işlendi. Cinayet intihar vakalarının çoğunda ateşli silahlar kullanıldı. Vakaların yüzde 74'ünde anneler “zihinsel sağlık sorunları”na sahipken, babaların aşırı alkol kullandığı ve vakaların yüzde 45'inde ailenin diğer fertlerine şiddet uyguladığı tespit edildi. Katil annelerin yüzde 51'inde psikoz veya “psikotik depresyon”, katil babaların yüzde 67'sinde ve annelerin yüzde 4'ünde ise kişilik bozukluğu tespit edildi. Araştırma yıllarında, bir yaştan altındaki çocukların öldürülme oranları, en az orana sahip İsveç ve İtalya'nın oranlarından beş kat fazlaydı. Amerika Birleşik Devletleri ve Yeni

Zelanda aynı dönemde bir ila dört yaş arası çocuk cinayetlerinde en yüksek orana sahipti.

Çalışma, uykusuzluktan intihara meyil gibi çok belirgin semptomlar gösteren doğum sonrası depresyonu geçiren yeni annelere sağlık çalışanları tarafından özel ilgi gösterilmesini önerdi. “Yoğun ve hızlı bir desteğe ihtiyaç var, özellikle de bebek açısından.” Ek olarak, raporda şöyle önerildi: “Hekimler depresif, endişeli hatta psikotik ebeveynlere dikkat etmeli... Destek ve tedavi gecikmeden yerine getirilmeli çünkü ailede günler içerisinde bir kriz patlak verebilir. Çocuğa bağlanmak ve çocuğun zihnini ve niyetlerini okuyabilmek için yetenek kazanmak amacıyla kişilik bozukluğu olan ebeveynler ve madde bağımlıları erken, hatta hamilelikte müdahaleye ihtiyaç duymaktadır.

Finlandiya, çocuklarını ev içi kazalara ve yaralanmalara da kurban veriyordu. Kaija, “Bir an geldi ve bunun, üzerine odaklanmamız gereken bir konu olduğuna karar verdik,” diyor. “Evdeki kazalar konusunda, ailelere ulaştık ve ebeveynlere yönelik örneğin temizlik malzemelerini kilit altında tutmak gibi, çocuklarını nasıl daha iyi koruyabileceklerine dair eğitim kampanyaları yürüttük. İşleri tersine çevirdik,” diyor. (Sosyal yardım elbette hatasız değildi. Bir vakada, özenli bir anne, çocuklarının merdivenden kaymasını engellemek için büyük bir bitkiyi merdiven bitimine yerleştirmenin iyi bir fikir olduğunu düşünmüş ancak hikâye çocuğun merdivenden kaydıktan sonra bitkinin kazığına oturması ile son bulmuş. Neyse ki kazık, ana organlara zarar vermeden çocuğun vücudunun içinde ilerlemiş. Anne dehşete kapılmış ama oğlu iyileşmiş.)

Euro bölgesinde yıllık olarak yürütülen Child Safety Country Profile [Çocuk Güvenliği Ülke Profili] çalışmasına göre, ülkede daha fazla çocuğu kazalardan ve şiddetten korumak için mücadele hâlâ sürdürülürken, 1990 ve 2010 yılları arasında Finlandiya, beş yaş altı çocuk ölümleri oranını yarıya indirdi, çocuklar ve gençlerde de ölüm oranları yüzde 50 düştü.²

Kaija “Bence bu konuda Finlandiya’da hepimizin birlik olduğu duygusu hâkim ve eğer kendimiz sorunlarımızı çözmezsek, kimse çözmeyecek,” diyor. “Pek çok insan çabalarının bir kısmını toplum hayatımızı iyileştirmeye ayırmamız gerektiğini düşünüyor. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri’nden daha küçük bir ülkeyiz, bu da hangi konulara odaklanacağımızı, yapacağımız planları seçerken ve uygularken işimizi kolaylaştırıyor. Birkaç yıl ailesiyle California’da yaşamış olan Kaija, “Ortak niyet ve anlaşabilmek, sanırım Amerika boyutlarında bir ülke için çok daha zordur,” diye ekliyor.

Amerika kesinlikle Finlandiya değil. Sadece 310 milyon nüfuslu sürekli genişleyen ve yayılan bir ülke olmakla kalmıyor, vatandaşları da aileler, çocuk yetiştirme, cinsiyetlerin rolü, suç adaleti ve hükümetin rolü konusunda radikal fikir ayrılıklarıyla politika ve yaşam tarzı açısından keskin biçimde birbirinden ayrılıyor.

Kitabımın sonuna yaklaştığımda babaların çocuklarını öldürmesine karşı bazı çözümlerin açık bir şekilde ortaya çıkacağını düşünmüştüm. Öyle olmadı. Cinayetlere dair bütün verileri topladım; bilginin, cinayet işlemeye dair motivasyonların ve mekanizmaların anahtarı olacağını tahmin etmiştim. Öyle olmadı. Bazı vakalarda işlenen suçun derinliklerine indiğime inanmıştım ama William Parente’nin ailesini öldürdüğü otel odasında geçirdiğim yalnız gecede boşluktan başka hiçbir şey bulamadım.

Problem, çok uzun süren evrimsel geçmişimiz yanında bizi bu zamana ve yere getiren politika, ekonomi, toplumsal baskılar ve kendi çocuk yetiştirme tarzımızın şekillendirdiği insan kalbi kadar karmaşık. Aileler, ezici ekonomik meseleler ve sağlık sorunlarıyla kendi başlarına mücadele ediyorlar, arkadaşlar ve akrabalar da eğer problemin varlığından haberdar olurlarsa ve ellerinden geliyorsa

onlara yardım ediyor. Ülke genelindeki toplum örgütleri, yenilikçi halk politikaları uygulamak ve denenip doğru bulunmuş yöntemleri desteklemek için çaba gösteriyorlar ve her zaman bütçe kısıntısının pençesinde oluyorlar. Ancak cevabın büyük kısmı, çocuk istismarı ve ebeveynlerin işlediği cinayetlere olan dikkatimizde ve bu konuda bir şeyler yapma niyetimizde saklı. Aile şiddeti uzmanı Richard Gelles, toplum olarak işlevsiz hâle gelmiş olan ailelere müdahalede ne kadar ileri gideceğimiz konusunda kafamızın karışık olduğunu söylüyor, aynı zamanda pazarın yönettiği ekonominin, kısıtlı kaynakların, ödül ve ceza sisteminin de işi daha karmaşık hâle getirdiğini ekliyor.

2012 yılında Big Think video röportajında, “Aslında konunun özü, gerçekten yardım etmek isteyip istememek ve kime yardım etmek istediğimiz konusunda toplum olarak karışık duygular içinde olmamız,” diyor. “Dolayısıyla güvenlik ağı gibi iş gören güvenlik programları kuruyoruz ve bunlar için neredeyse her zaman ilgili kişinin destek almaya uygun olup olmadığı araştırılıyor. Refah için, ne kadar fakir olduğunuz araştırılıyor. Barınma için, ne kadar barınağa ihtiyaç duyduğunuz. Aile içi şiddet içinse, maalesef herhangi bir şiddet türünün kurbanı olup olmadığınız araştırılıyor. Çocuk istismarı için, çocukların bakımıyla yükümlü kişilerin, ihmal, tıbbi ihmalkârlık, fiziksel veya cinsel istismarda bulunup bulunmadığı. Neredeyse her hükümet programında bu araştırma mevcut, bu da kapıların ne zaman açılıp ne zaman kapanacağına karar vermesi için tutulmuş devasa bir bürokrasinin olduğu anlamına geliyor ve bu durum aksi takdirde programın kendisine harcanacak olan enerjiyi ve parasal kaynağı başka tarafa yönlendiriyor.”

“İkinci kafa karışıklığı şu parlak satırda: Hizmeti kim alacak? Bu pazar ekonomisinde herkese yardım etmek konusunda çekimseriz çünkü doğru olmadığını düşündüğümüz davranışları ödüllendirmek istemiyoruz. Çocuklara bakamayacak durumda olan insanların ev-

lilik dışı çocuk yapmalarını istemediğimiz hâlde evlilik dışı ikinci çocuklar için devlet yardımını neden artıralım?”

Gelles, çoğunun “fena derecede etkisiz” ve ihtiyaç duyulan, beklenen türden yardımı sunmakta yetersiz olduğunu düşündüğü hükümet programlarının hayranı değil. Son kitabının başlığı *The Third Lie* [Üçüncü Yalan], “üç yalan olduğuna dair eski ve pek de hoş olmayan bir şakaya dayanıyor,” diye kaydediyor.³ “Birinci yalan —bu esprinin en eski olanı— ‘Sana sabah olunca saygı duyarım’; ikincisi, ‘Çek postada’ ve üçüncüsü, ‘Ben devletten geliyorum, size yardım için buradayım.’” Hükümet programının aile içi şiddet ile başa çıkmadaki başarısızlıklarından kısmen “araştırmalar ile hükümetin sosyal politikaları arasındaki kopukluğu” sorumlu tutuyor. Politikacıların araştırmaları “bir sarhoşun sokak lambasını kullandığı gibi, aydınlanma için değil de dayanmak için kullandığını” düşünüyor.

Sonuçlar hayal kırıklığı yaratıyor. Gelles, 1996’da yayımlanan *The Book of David: How Preserving Families Can Cost Children’s Lives* [David’in Kitabı: Aileleri Muhafaza Etmek Çocukların Hayatına Nasıl Mal Oluyor] isimli kitabında “Küçük bebeklerin söz konusu olduğu bir başka ölüm haberine dâhil olmayı kaldıramam,” diyor.⁴ “Bir ömür boyu süren araştırmaları ve uygulamaları çocukları koruma idealine adadıktan sonra güncel politikaların araştırma sonuçlarını görmezden gelmesine katlanamıyorum. Sistemi değiştirmeliyiz.”

Gelles, bir çocuk için en kötü strateji olabileceğine dair bütün sinyallere rağmen ABD sosyal hizmetler kurumlarının aileleri bir arada tutmak amacıyla “makul olan tüm çabayı göstermek” için zorladığı politikayı uzun zamandır eleştiriyor. “Çoğu aile, yüzde 98 oranında yardım alabilir ama bazıları ümitsiz vaka. Böyle vakalarda çocuğun evden alınması gerekli.” Pek çok uzman, ne pahasına olursa olsun çocuğu ailenin yanında bırakmanın sadece resmî bir zorunluluk olmadığını, bütçesel kısıntıların da buna sebep olduğunu, çünkü istismara uğrayan çocuklar için çok az alternatif olduğunu ve onları

desteklemek için yeterince fon olmadığını söylüyor. Gelles'e göre, politika "daha büyük bir ideolojinin", çocukların her zaman (ya da neredeyse her zaman) biyolojik ebeveynleri ile daha iyi olduklarına inanan kutsal görüşün parçası.

Gelles, *The Book of David*'de "David Edwards" diye isimlendirdiği bir çocuğun vakasını inceliyor. David, ablasını da çok ciddi şekilde istismar eden annesi "Darlene"nin sürekli istismarına maruz kalmasına rağmen evine geri gönderilir. Sonuçta, annesi tarafından boğularak öldürüldü. Gelles, "Sistemin de en az fiilen suçu işleyen kadar bu ölümden sorumlu olduğuna inandım. Darlene gibi insanları değiştiremesek de küçük oğlunun ölümünü engelleyebilirdik, hatta engellemeliydik," diyor.⁵

Gelles, çocukların istismar edilmesi ve öldürülmesi "çok büyük bir sosyal sorun, çocuklar için sağlıklarını tehdit eden bir husus, güçlü ve etkili bir tepki görmesi gereken bir suçtur," diyor. "Çocukları korumak üzerine inşa edilmiş olan çocuk refahı sistemi onları sürekli olarak yüz üstü bırakıyor. Sorun sadece kaynakların eksik olması değil. Sorun, çocuklara yardım eden kurumların esas misyonunu aileleri korumak olarak belirlemenin işe yaramaması ve birçok çocuğu çok ciddi bir sürekli yaralanma ve ölüm riskine sokmasıdır."⁶

Every Child Matters Fund'dan Michael Petit, sivil makamların bir anne ve eşe uygulanan şiddet ile başa çıkma esnasında odaklandıkları farklılıklara dikkat çekiyor. Gelles'in işaret ettiği üzere, bir eşe uygulanan ev içi şiddet vakalarına polis tarafından müdahâle edilirken, neredeyse bütün çocuk istismarı vakaları sosyal yardım kurumları tarafından ele alınıyor. Bir eş saldırıya uğradığında saldırgan polis tarafından evden uzaklaştırılıyor; ancak istismara uğrayanın bir çocuk olması durumunda sosyal görevli tarafından evden uzaklaştırılan çocuk oluyor ve saldırgan evde kalmaya devam ediyor. Petit, aile çaresizce sosyal yardım kurumundan destek almaya devam etse de bir sosyal görevli, evdeki öfkeli bir erkekle baş etme

konusunda en yetenekli insan değil diyor. “Böyle bir durumda cesaretinin kırılacağı yok,” diye açıklıyor. “Adamla bu noktada oturup ‘Haydi senin canını ne sıktı bu kadar, oturup konuşalım,’ demek etkili değil. Bir kadının veya bir çocuğun başına gelen en şiddetli vakalar ceza adaleti sistemi tarafından ele alınmalıdır.”

Gelles’in ailelerin gösterdiği şiddet ve bunun çocuklar için teşkil ettiği tehlikeler hakkında yaptığı yorumları sıkça alıntı olarak kullanıyor. O, aileyi “şiddete en açık” ve “en fazla şiddet içeren sosyal kurum” olarak değerlendiriyor ve ailenin sevginin olduğu kadar şiddetin de yuvası olduğu görüşünde. Bir ailenin içinde çocuğun karşılaştığı tehlikeleri, aile içinde geçirilen zamandan (kurban olma ihtimalini artırıyor) çatışmaları tetikleyebilecek yaş ve cinsiyetten beklenen rollere kadar değişik nedenlere bağlıyor. Onlarca yıllık araştırmaları sonucunda sert aile görüşü yumuşamamış ancak kanıtların kadınların, erkeklerden sevgilileri olarak değil de karıları olarak şiddet görmelerine karşı daha fazla koruma alabildiklerini gösterdiğini belirtiyor.

Gelles, Amerika’daki çocuk koruma hizmetlerine getirdiği eleştirilerine rağmen yok edilmeleri gerektiğine inanmıyor ancak stratejilerinin değişmesi ve hizmetlerin güçlendirilmesi gerekiyor. Çocuk istismarı ve ebeveynleri tarafından öldürülmeleri sorunları daha fazla ilgiye ve sorunun çözülmesi için daha fazla fona ihtiyaç duyuyor. *The Book of David* isimli kitabında, David’in boğulduğu evin birkaç mil ötesindeki fazlasıyla para yatırılmış kongre merkezi hâlâ boş duruyor. “Bir kongre merkezi, otel, havaalanı ve alışveriş merkezini finanse edebilen bir toplum, çocukların fiziksel ve ruhsal iyiliği için de finansman sağlayabilir. Bütün programlar işe yaramayacaktır ve her program da her aile ve çocuk için etkili olmayacaktır. Ancak bu yapmamız gereken bir yatırımdır, çünkü bu yatırımı yapmamanın, hem maddi olarak, hem de acı çekme ve hayatlar bazında maliyeti ödenemeyecek kadar pahalıdır.”⁷

Neil Websdale çocukların evde korunabilmesi için ülkenin daha fazla çaba ve dikkat göstermesi ve yatırım yapması gerektiğine katılıyor. “Daha etkili biçimde müdahale edilmeli, daha fazla sosyal hizmetle işe girişilmeli ve aileleri patlama noktasına getirmeden daha iyi güvenlik ağı oluşturmamızdır. Pek çok ailenin yaşadığı izole edilmişlik hâli ile mücadele etmek için, daha ilgili topluluklar yaratmaya para akışı sağlayan bir süreç oluşturmamızdır.”

Evdeki çocukları kurtarmaya yarayan bir diğer strateji ise soruna dair mümkün olduğunca çok bilgi toplamaktır. Sağlık, hukuki yaptırım ve çocukları koruma kurumlarında çalışan profesyoneller ile çocuk koruma avukatları ve akademisyenler daha kesin verilere büyük ihtiyaç duyuyorlar. Petit, ebeveynlerinin elinden ölen çocukların ısrarlı bir şekilde istatistiksel olarak az sayıda gösterilmesinin toplumun ilgisini ve sorunla mücadele etmeye katılımı körelttiği, aynı zamanda da kesin bilgi edinmek adına etkileyici önleyici stratejileri de engellediği görüşünde.

Ölümcül durumların tam bilgisine ulaşabilmenin bir yolu da, uzmanların, avukatların, sosyal görevlilerin, kanun uygulayıcıların, sağlık çalışanlarının, kurban yakınlarının ve kurban aile üyelerinin katıldığı; bir çocuk ölümünün “sosyal otopsisini” gerçekleştirmek için yapılan resmî raporların incelenmesini, kurbanın hayatından geçmiş olan kamu kurumlarının soruşturmalarını, risk faktörleri ve ölümü engelleyebilecek muhtemel alternatif eylemleri kapsayan çocuk ölümleri değerlendirme panelleridir. Amaç, bir ölümden ipuçları elde ederek bir diğerini engellemeye yönelik stratejiler icat etmektir. Yaşlıların suistimal sonucu ölümünden çocuk ölüm oranlarına ve bir eşin ölümü ile sonuçlanan ev içi şiddete kadar değişik durumları analiz etmek için birden fazla ölüm araştırma raporu mevcuttur. National Center for Child Death Review [Ulusal Çocuk Ölümelerini Değerlendirme Merkezi] tarafından yapılan açıklamada, “Bu birbirinden farklı ölüm araştırma raporlarının birleştirici özel-

liği, bilginin açık keşfini destekleyen bir iklimde yürütölen geniş açılı, çokdisiplinli vaka çalışmaları olmalarıdır,” deniyor.⁸ Raporda belirtildiği gibi “rapor takımları sıklıkla çok karmaşık olan ölümlerini tartışmaları için bilgiyi birden fazla kaynaktan elde ediyor. Takımlar kayıtları inceliyor, ölüme götüren olayları tartışıyor ve başka ölümler yaşanmaması için neyin farklı yapılabileceğini tanımlamaya çalışıyorlar. Kurumlara ve diğler karar mercilerine, hizmet sistemlerinde yapılabilecek değışiklik veya önleme faaliyetleri için önerilerde bulunuyorlar. Nihai amaçları, ölümleri hesaplamak veya saymak yerine önlemek için harekete geçmeyi hızlandırmak.”

Her geçen gün daha fazla sayıda eyalet, değerdendirme panellerinden faydalanıyor ve muhtemel ölümlerin olabilecek en geniş kapsamlı incelemesini yaratabilmek için kendi aralarında bilgi alışverişinde bulunuyorlar. Umutları, birbirlerinden bir şeyler öğrenebilmek ve risk altındaki çocuklarla ilgilenmek için bir “en iyi uygulamalar” yaklaşımı geliştirmek. Neil Websdale, eşler ve çocukların cinayetlerine odaklanan National Domestic Fatality Review’un [Ulusal Ev İçi Ölüm Oranları Değerdendirmesi] eski yöneticisiyken yürüttüğü çalışmalar aracılığıyla, önce *Familicidal Hearts* [Aile Katliamcısı Kalpler] kitabında kapsamlı olarak tartışılan bazı katillerle konuştu.

2013 yılının başlarında, Parlamento’dan geçen “Protect Our Kids Act” [Çocuklarımızı Koruyalım Yasası] (HR 6655) altında aşırı ölüm oranı komisyonu kuruldu. Ulusal Komisyon çocuk istismarına bağılı ölümleri inceletecek ve ev içi çocuk ölümleri dalgasını kırabilecek öneriler sunacak. Kanunun geçmesini sağlamak, Every Child Matters Fund, National Association of Social Workers [Ulusal Sosyal Hizmetliler Birliğı], National District Attorneys Association [Ulusal Eyalet Savcıları Kurumu], National Center for the Review and Prevention of Child Deaths [Ulusal Çocuk Ölümlerini Değerdendirme ve Engelleme Merkezi] ve National Children’s Alliance’tan [Ulusal Çocuk İttifakı] oluşan Coalition

to End Child Abuse'un [Çocuk İstismarını Engelleme Koalisyonu] ana odak noktasıydı.

Pek çok çocuk avukatı, hayatları kurtarmanın en açık yolu olarak silahların kontrol edilmesini ileri sürdü. Aile katliamlarında silahlar özel bir öneme sahip. Violence Policy Center [Şiddet Politika Merkezi] tarafından izi sürülen cinayet-intiharların büyük çoğunluğunda ateşli silahlar kullanılmıştır. Violence Policy Center gerçekleştirdiği ev içi şiddet konulu 2012 tarihli konferansta, eşlerini öldüren erkekler üzerine çalışan David Adams'ın işaret ettiği üzere silahlar, sorunları bastırmak için kolayca ulaşılabilen, "alçak dallardaki olgun meyveler gibiler".

Öte yandan özellikle uluslararası boyutta, evlerdeki fiziksel cezalandırmanın, çocuk suistimali, suistimale bağlı ölümler ve ebeveynlerin elinden ölümler açısından oynadığı rol ile ilgili ilginç bir tartışma süregelmektedir. Gelles, çocuk istismarını bastırabilmek için evlerdeki bedensel cezalandırma toleransımızı tekrar gözden geçirmemiz gerektiğine inanıyor. "Bir çocuk sevdiği biri tarafından hayatının ilk şiddetine maruz kaldığında orada tedirgin edici bir şey oluyor," diyor. Gelles, Amerika'da gidişatın yakında değişeceğine dair iyimser değil. "İşe idam cezasını kaldırmakla başlamalısınız," diyor. "İnsanları bir yandan ölüme gönderirken diğer yandan çocuğuna şaplak attı diye birini tutuklayamazsınız." Çalışmalar, idam cezasını evdeki çocuk istismarına bağlayan çelişkili kanıtlar ortaya çıkardı. İşin ilginç, Rahim Alfetlawi, üvey kızını başından vurduğunda karısına "onu tokatladığını" söylemişti.

UNICEF yazarları, endüstrileşmiş ülkelerdeki çocuk istismarına bağlı ölümler üzerine yayımladıkları son raporda, çocukların ebeveynleri tarafından bedensel olarak cezalandırılmalarının önlenmesini destekleyen dikkatli bir tartışma yürütüyorlar. Evde çocukların maruz bırakıldığı bu tür muamelelerin kınanması, çocuklar için daha güvenli hâle getirilecek toplumlar içinde "bir barış kültürü"

oluşturma stratejisinin mantıklı bir yolu. Fakirlik ve bağımlılık yapan madde kullanımının çocuk istismarı ile bağlantılı olduğu bilirse de rapor, “bu sorunların kısa sürede giderilemeyeceği” kararına varıyor.⁹ Ancak bu dönemde yetişkinlerin, kendi hayatlarında var olan bütün baskılara rağmen sıkıntıların “acısını çocuklardan çıkaramayacaklarının” farkına varmaları önem taşıyor.

“Çocuk istismarını bitirmenin zorluğu, yetişkinlerin sorunları ile çocukların acısı arasındaki bağlantıyı kesmenin zorluğudur.” UNICEF raporu, “bir yetişkinin psikolojik, sosyolojik veya ekonomik streslerinin çocuk tarafından rahatlatılmasının veya problemlerimiz ve hayal kırıklıklarımızın korumasız olanın istismarına böylesine kolayca dönüşmesinin aile kültürünün veya toplumumuzun kültürünün bir parçası olmaması gerektiğini” belirtiyor. Dolayısıyla amaç, çocuklara yönelik şiddetin var olmadığı, yetişkinlerin hayal kırıklıklarını şiddet diliyle yeni nesillere yansıtmasının her koşulda kesinlikle kabul edilemez olduğu sosyal ve kişisel bir bariyer oluşturulabilen bir kültür yaratmaktır.

Kuzey ülkeleri, evde bedensel cezalandırmayı suç sayan ilk öncülerden oldular. UNICEF’in raporu, bu hareket aynı zamanda, “Oyuncaklarda veya televizyon programlarında şiddetin normal olarak tanıtılmasını engelleyen ve disiplin uğruna çocukların ebeveynleri veya bakıcıları tarafından dayak yemesini sonlandırmayı merkezine alan kampanyaları da kapsadı,” diyor.¹⁰ Pek çok ülke, çocukların ebeveynler tarafından pataklanmasına müsamaha edilmemesinin “radikal bir fikir” olduğunu düşünecektir. “Muhtemelen dünya çocuklarının büyük kısmı ebeveynlerinin veya bakıcılarının elinden bir ölçüde şiddete maruz kalmışlardır, ve geçmişte veya günümüzde bunun geçerli olmadığı çok az toplum vardır.” Raporda Britanya’da yürütülen bir araştırmanın dört yaşındaki çocukların neredeyse yüzde 97’sinin evlerinde bir çeşit şiddete maruz kaldığını, onların da en az yarısının buna haftada birden daha sık maruz kal-

dığını ortaya koyduğunu belirtiliyor. UNICEF raporu, Amerika’da yapılan araştırmalarda üç ve dört yaşındaki çocukların yüzde 97’si “tokatlanıyor, pataklanıyor veya dövülüyor,” diyor. Bu tarz bir cezalandırma genellikle çok küçük yaşta başlıyor. Birleşik Krallık’ta yapılan araştırmada annelerin üçte ikisi, çocuklarının ilk doğum gününden önce onlara tokat attığını kabul ediyor. Aynı çalışma çocukların yüzde 25’inin kayış veya sopayla dayak yediğini gösteriyor. Genellikle yaş ilerledikçe fiziksel cezalandırma oranı düşüyor, ancak 1995 Gallup anketi, Amerika’da on üç yaşındaki çocukların yüzde 40’ının düzenli olarak dayak yediğini, on beş yaş ve üzerindekielerin dörtte birinin de dövüldüğünü tespit etti. UNICEF raporunda “Kısaca, çocuklara ebeveynleri veya bakıcıları tarafından vurulmasının, endüstrileşmiş dünyada büyük farkla en genel şiddet yöntemi” olduğu söyleniyor. “Dolayısıyla gelmiş geçmiş neredeyse her toplum tarafından normal kabul edilen, günümüzde çocukların fiziksel olarak cezalandırılmasını sadece normal değil gerekli de gören yetişkinlerin çoğunluğu tarafından uygulanan bu davranışı sonlandırmanın yolu var mı?”

Rapor, evde bir çocuğa vurulmasını en doğal insan haklarının ihlali olarak gören bir tartışma sunuyor. Başka birine gösterilen fiziksel şiddet bütün ülkelerce yasa dışı kabul ediliyor ama yine de her nasılsa “toplumumuzun en korumasız üyelerine” karşı kullanılması kabul edilebiliyor. Eğer bir markette yabancı birisine tokat atmak yasa dışıysa neden aynısını çocuğuna yapan bir ebeveyninki yasa dışı değil? Birtakım Avrupa ülkeleri bu tutarsızlığı gidermek adına çalışmalar yapıyorlar. Bunu başlatan ilk ülke, 1957’de, çocuklarında ufak yaralanmalara neden olan fiziksel şiddeti uygulayan ebeveynleri “müessir fiil” kapsamı dışında tutan yasal hükmü silen İsveç oldu. Benzer yasal düzenlemeler Finlandiya’da 1969’da, Norveç’te 1972’de ve Avusturya’da 1977’de uygulandı. 1979 yılına gelindiğinde İsveç, evde bedensel cezalandırmayı yasakladı ve “çocukların kişiliklerine

ve bireyselliklerine saygı gösterilerek muamele görmelerini, fiziksel cezalandırma ve başka türlü yaralayıcı ve aşağılayıcı eylemlere maruz kalmamalarını” kanunlaştırdı. Olay yaratan “anti tokatlama” yasaları pek çoklarını hayret içinde bıraktı ve aşırı derecede sırnaşık “dadı durumu” ile ilgili tartışmalar yarattı. Ancak UNICEF raporuna göre genel olarak İsveç’te karar, evdeki şiddeti engellemeye yönelik kısıtlamaları artırmak için mantıklı bir adım olarak görüldü ve “açık farkla” halk tarafından desteklendi. Yasa İsveç Parlamentosu’nda 6’ya 259 oranla kabul edildi. Yıllar içinde Finlandiya, bir çocuğun “bastırılmamasına, bedensel olarak cezalandırılmamasına veya başka şekillerde aşağılanmamasına” yönelik kanun çıkardı. Avusturya da “şiddet kullanmak ve fiziksel ve ruhsal eziyete yol açmak kanuna aykırıdır” yasasını kabul etti. 1994’te, Kıbrıs hükümeti “Bir aile bireyinin başka herhangi bir aile bireyine şiddet göstermesinin” yasa dışı olduğunu kabul etti. Benzer kısıtlamalar, “çocukların şiddetsiz ortamda büyümeye hakları olduğunu” açıklayan ve bedensel cezalandırma, psikolojik yaralar ve diğer “aşağılayıcı davranışları” yasaklayan Letonya, Hırvatistan ve Almanya’da da yürürlüğe girdi. 2003’te İzlanda, çocuklara karşı fiziksel cezalandırmayı yasa dışı gören yeni bir Çocuklar Kanunu’nu onaylayarak listeye katıldı. Bu ülkeler arasında bir tek Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Almanya, İzlanda, Norveç ve İsveç, fiziksel cezalandırmayı *açıkça yasaklayan* kanunlara sahiptir. “Evin içinde gerçekleşse de çocuklara karşı gösterilen meşrulaştırılmış şiddetin insan hakları ihlali olduğuna hem kendileri ikna oldu, hem de başkalarını da ikna ediyorlar.” UNICEF raporu, bu ülkelerin, daha ciddi çocuk suistimallerine tırmanmayı zorlaştırmak için alt basamakları ortadan kaldırmanın iyi bir fikir olduğuna inandıklarını söylüyor. Fiziksel cezalandırmaya “sosyalleştirici disiplin” olarak bakmak bir tarafa, kanunlar artık bunu “kötü davranış” modeli olarak tanımlıyor ve “çatışmaları çözümlemek ve irade beyan etme yolu olarak şiddetin kullanılmasının meşruluğuna meydan okuyor.”

Bazı ülkelerse, kanun çıkararak değil ama mahkeme kararları ile çocukların korumasını geniş kapsamda artırdılar. UNICEF'in "İppolito Kanunu"nun hazırlanmasına neden olan İtalya'da meydana gelen bir olayda, bir baba okulda başarısız olduğu ve yalan söylediği gerekçesi ile çocuğuna sürekli vurmaktan ve tekme atmaktan mahkemeye çıkarılmıştı. Avukatı niyetinin iyi (çocuğunu düzeltmek ve disipline etmek) olduğu, ciddi bir fiziksel yaralanmaya neden olmadığı gerekçesi ile suç işlenmediğini ileri sürdü. Hâkim Francesco İppolito, 1996'daki bu davada yüksek mahkemede, niyet ne olursa olsun fiziksel cezalandırmanın kullanılamayacağı yönünde karar verdi. Kendisi daha sonra bu davanın, "İtalya'daki ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını düzeltmek adına herhangi bir şiddet eylemi veya bedensel cezalandırma kullanmasını kesinlikle yasaklayacak kanuni prensiplerin kurulması için bir fırsat" olacağını söylemiştir.¹¹ İtalya'da faşizmin sona ermesinden onlarca yıl sonra, otoriter baba kavramının terk edilmesi gerektiğini söylemiştir.

Rapora göre, ABD'de fiziksel cezalandırmaya dair kanunlar her eyaletin kendi takdirine kalmış ve 2003 itibarıyla sadece Minnesota'da evde bedensel cezalandırmayı yasaklayan bir kanun mevcut. UNICEF'e göre bazı eyaletlerde okullarda bedensel cezalandırmaya izin veriliyor ki bu davranışa sadece ABD, Avustralya, Kanada ve Meksika'daki kanunlarda izin veriliyor.

Çocukların evde bedensel olarak cezalandırılmasının kınanması, Somali ve ABD hariç bütün üye ülkelerin onay verdiği BM Çocuk Hakları Kararları'nın bir parçası. İnsan hakları anlaşmasının 19'uncu maddesi gereğince bütün ülkeler, çocukları "ebeveynlerinin, kanuni bakıcılarının veya başka herhangi bir bakıcının bakımındayken ... her türlü fiziksel ve zihinsel şiddetten" korumakla yükümlüdür. UNICEF raporunun yazarları, kararların, çocukların fikirlerini dışa vurma, müsait olduklarında karar almaya katılma ve "karşılıklı güven ile saygının" olduğu bir ortamda büyüyerek olgunluğa erişme haklarını, "fiziksel

cezalandırmanın sürekli kararttığı bir iklimde filizlenmesi olanaksız olan hakları” tanıdığına vurgu yapıyor. Üvey babası tarafından dövülen Britanyalı bir çocuğun insani haklarının çiğnendiğine kanaat getiren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hükmüne gönderme yapan rapor, çocukların haklarının evdeki fiziksel şiddetten korunmasının her geçen gün daha çok kabul edildiğini bildiriyor.

Ebeveynlerin Big Brother hükümetinin araya girmesine izin vermeden çocuklarını yetiştirme haklarını cansiparane bir şekilde korumaya meyilli olduğu ve “çocuğunu dövmeyen dizini döver” lafının pek çok Amerikalı tarafından hâlâ uygulanan bir prensip olduğu Amerika’ya gelindiğinde bu tarz bir değişim oldukça yavaş olacak gibi görünüyor. Amerikalıların fiziksel cezalandırmanın sosyal faydaları olduğuna dair inancı, idam cezasının kullanılması- nın devam etmesinden de anlaşılıyor ve Michael Petit’nin inancına göre, Amerika’nın Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin kararlarını kabul etmeme sebebi de bu hakların çocuklar için idam cezası verilmesini engelleyen bir madde barındırmasıdır.

Evdeki bedensel cezalandırmayı yasaklamanın ötesinde, bu eylemleri yasaklayan kanunlar, çocukların “birey olduklarının” kabulünün yükseltilmesine katkı sağlıyor. Yetişkinlere kalkan olunan suçların aynısından çocukları koruyan yasalar, toplumda onlara aile içindeki “küçük” rollerinden farklı bir statü kazandırıyor. Britanya zorla evlilik gibi vakalarla mücadele ederken, anahtar stratejilerden biri, çocukların ebeveynin kontrolünü pas geçip koruma için doğrudan mahkemelere başvurması olmuştur. Olay yaratan Forced Marriage Act [Zorla Evlilik Kanunu] 2007 yılında geçirildi ve çocuklara, istekleri dışında onları evlendirmeye çalışan kendi ebeveynlerine karşı Forced Marriage Protection Order [Zorla Evlilikten Koruma Emri] çıkartma hakkı verdi. Koruma emirleri, evden uzaklaştırma, genç kızların zorla evlendirilmek üzere deniz aşırı ülkelere yollanmasını engellemeye yönelik pasaporta el koyma gibi farklı eylemler

içeriyordu. 2013 yılında yasada yapılması beklenen değişikliklerle, zorla evlilik bir suç sayılacak ve potansiyel kurbanlar cezai yerine kamu davalarını ve para cezalarını tercih etmelerine rağmen, bu tarz bir evliliği organize etmeye çalışan aileler, arkadaşlar ve akrabalar hapis cezası ile yüz yüze gelecekler. Bu değişime karşı gelenler, sorunun cezai işlem teşkil etmesinin uygulamayı daha derin yeraltına iteceğinden ve kurbanların korunmasının daha zorlaşacağından korkuyorlar. Britain's Forced Marriage Unit [Britanya Zorla Evlilik Birimi], sorunla uğraşmada başarılı oldu ve 2012 tarihinde 1.468 muhtemel zorla evlendirme vakasına destek oldu veya danışmanlık yaptı. Bunların yüzde 78'i kadınları, yüzde 22'si erkekleri kapsıyordu.

Langurlar'dan bu yana ne kadar yol kat ettik —ve ne kadar daha ileri gidebiliriz? Her ne kadar şiddetli olursa olsun, topluluklarımızda hâlâ alfa erkeğinin geçerliliği fikrine inanıyor muyuz? Belki hepimiz, ister evdeki ataerkil olsun, ister ataerkil bir meclis veya şiddet gösteren babalara meydan okumaya pek yanaşmayan ataerkil polis merkezleri olsun, evrimsel geçmişimize karıştırılmış “babamızın ecel şerbetini içmekteyiz. Ancak bu binlerce çocuğu korumasız bırakıyor. Michael Petit “İnsanlar bana çocukları güvende tutmanın en iyi yolunun ne olduğunu sorduklarında onlara, ‘doğru ailelere doğmak,’ diyorum. Eğer doğru ebeveynlere doğmadıysanız dua edin de sizi gözetecek bir kültürde olun”. Bu kültürü çocukları gözetken ve bir kız çocuğunu beşinci yaş gününden önce ölümüne dövmekten kurtaran hâle getirebiliriz.

Bir hayat bile kurtarılsa bu muazzam bir zafer olur.

NOTLAR

GİRİŞ

1. *Fiscal Year 2012 Historical Tables, Budget of the United States Government, Office of Management and Budget, Executive Office of the President of the United States* (Washington, DC: US Government Printing Office, 2012): 53, 55, 90.
2. *Fiscal Year 2012 Budget in Brief, US Department of Homeland Security* (Washington, DC: US Government Printing Office, 2012): 12.
3. "America's Child Death Shame," *BBC News Magazine*, 17 Ekim 2011.
4. Wood, Joanne N. ve ark., "Local Macroeconomic Trends and Hospital Admissions for Child Abuse, 2000-2009," *Pediatrics* 130, no. 2 (Ağustos 2012): 358; "Poor Economy Leaves More Children at Risk," *New York Times*, 2 Aralık 2011, bölüm 1, A25.
5. Violence Policy Center [Şiddet Politika Merkezi], "American Roulette: Murder-Suicide in the United States," 4. Baskı (Washington, DC: Violence Policy Center, Mayıs 2012): 8.

BÖLÜM BİR: ÖFKE

1. CBC News, "B.C. Man Admits Killing Girl, 5: Police," 28 Haziran 2010.
2. "Mother of Murdered B.C. Girl Speaks Out," CTV News, 23 Ekim 2010.
3. A.g.e.
4. "Tragedy Unfolds for Abby Family," *Abbotsford-Mission Times*, 4 Ocak 2011, bölüm 1, A3.
5. "Mother of Murdered B.C. Girl Speaks Out," CTV News.

BÖLÜM ÜÇ: MUG'IN OYUNU

1. Hrdy, Sarah Blaffer: *The Langurs of Abu: Female and Male Strategies of Reproduction*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1977, s. 242-266.
2. A.g.e., s. 242.
3. Jay, Phyllis C.: "The Social Behavior of the Langur Monkey", doktora tezi, Chicago Üniversitesi, 1963, s. 8.
4. Calboun, John B.: "Population Density and Social Pathology," *Scientific American*, 206, 1962.
5. Hrdy, *Langurs of Abu*, s. vii.
6. A.g.e., s. 76.
7. A.g.e., s. 243.
8. A.g.e., s. 68.
9. A.g.e., s. 11.
10. Hrdy, Sarah Blaffer: *Mother Nature: Maternal Instincts and How They Shape the Human Species*. New York: Ballantine Books, 1999, s. 232.
11. Hrdy, *Langurs of Abu*, s. 11.
12. A.g.e., s. 308.
13. Fossey, Dian: "Infanticide in Mountain Gorillas with Comparative Notes on Chimpanzees," *Infanticide*, ed. Glenn Hausfater ve Sarah Blaffer Hrdy. New York: Aldine, 1984, s. 217.
14. Goodall, Jane: "Life and Death at Gombe: Violence Never Seen before Erupts among Africa's Chimpanzees in the Continuing Chronicle of Their Behavior by a Pioneer Observer," *National Geographic*, Mayıs 1979.
15. Goodall, Jane: *Reason for Hope: A Spiritual Journey*. New York: Grand Central Publishing, 2000, s. 17.
16. A.g.e., s. 118.
17. Hrdy, *Langurs of Abu*, s. 289-290.
18. A.g.e., s. 1.
19. Hausfater, Glenn ve Sarah Blaffer Hrdy, ed.: *Infanticide: Comparative and Evolutionary Perspectives*. New Brunswick, NJ: Aldine Transaction, 1984/2008, s. xi.

20. Hrdy, *Mother Nature*, s. 25.
21. A.g.e., s. 251.
22. A.g.e., s. 228.
23. A.g.e., s. 236.
24. Hrdy, Sarah Blaffer: *Mother and Others: The Evolutionary Origins of Mutual Understanding*. Cambridge, MA: Balknap Press, 2009, s. 3.
25. A.g.e., 33-34.
26. A.g.e., s. 4.

BÖLÜM DÖRT: HOMO SAPIENLER

1. Daly, Martin ve Margo Wilson: *The Truth about Cinderella: A Darwinian View of Parental Love*. New Haven, CT: Yale University Press, 1999, s. 10.
2. A.g.e., s. 16.
3. A.g.e., s. 38-39.
4. A.g.e., s. 1-5.
5. "Killer and Victims: Interview of Martin Daly and Margo Wilson on Homicide," *Human Ethology Bulletin* 11, no. 4, Aralık 1996, s. 4, 5.
6. Daly ve Wilson: *Truth about Cindirella*.
7. A.g.e., s. 38.
8. A.g.e., s. 7.
9. Gould, Stephen Jay: "Biological Potentiality vs. Biological Determinism," *Ever Since Darwin: Reflections in Natural History*, 251-260. New York: Norton, 1977, s. 257.
10. Daly ve Wilson, *Truth about Cindirella*, s. 24.
11. A.g.e., s. 27.
12. A.g.e., s. 28.
13. A.g.e., s. 30.
14. A.g.e., s. 32.
15. A.g.e., s. 31.
16. A.g.e., s. 63.
17. A.g.e., s. 66.

18. Daly, Martin ve Margo Wilson: "Crime and Conflict: Homicide in Evolutionary Psychological Perspective," *Crime and Justice* 22, 1997, s. 51.
19. Daly, Martin ve Margo Wilson: *Homicide*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1988, s. 7.
20. A.g.e., s. 2.
21. Wilson, Margo, Martin Daly ve Antonietta Daniele, "Familicide: The Killing of Spouse and Children," *Aggressive Behavior* 21, 1995, s. 276.
22. Daly, Martin ve Margo Wilson: "Male Sexual Proprietariness and Violence against Wives," *Current Directions* 5, no. 1, Şubat 1996, s. 4.
23. A.g.e., s. 2.
24. A.g.e., s. 5.
25. A.g.e., s. 7.
26. Wilson, Daly, Daniele, "Familicide".
27. A.g.e., s. 287.
28. A.g.e., s. 287-288.
29. A.g.e., s. 289.

BÖLÜM BEŞ: SAHİP OLMA

1. Metinde başka türlü belirtilmediği sürece, bu bölümdeki bütün bilgiler William Parente'nin iş arkadaşları, müşterileri ve arkadaşlarıyla yapılan görüşmelerden, kamuya açık olan ve basında geniş ölçüde yer bulan polis ve mahkeme kayıtlarından ve soruşturmayı yürüten görevlilerden alınmıştır.

BÖLÜM ALTI: TAHRİBAT

1. Metinde başka türlü belirtilmediği sürece, bu bölümdeki bütün bilgiler William Parente'nin müşterileriyle yapılan görüşmelerden ve kamuya açık olan ve basında geniş ölçüde yer bulan polis ve mahkeme kayıtlarından alınmıştır.
2. *In the Matter of the Petition of Jeffrey E. Deluca, Public Administrator of Nassau County, as Administrator of the Estate of William Parente*, New York Eyaleti Miras Mahkemesi, Nassau İlçesi, 30 Mart 2012.

3. *Application of Joseph A. Mazarella for Full Letters of Administration in the Estate of Betty Ann Parente, Stephanie Ann Parente, Catherine Ann Parente*, New York Eyaleti Miras Mahkemesi, Nassau İlçesi, 21 Aralık 2009.
4. *In the Matter of the Petition of Eric P. Milgrim, Public Administrator of Nassau County, as Administrator of the Estate of William Parente*, New York Eyaleti Miras Mahkemesi, Nassau İlçesi, 3 Haziran 2010.
5. *Stipulation in the Matter of the Proceedings of Joseph A. Mazarella, as Administrator of the Estate of Betty Ann Parente, In the Matter of the Petition of Eric P. Milgrim, Public Administrator of Nassau County, as Administrator of William Michael Parente, Administration Proceeding, Estate of Stephanie Ann Parente and of Catherine Ann Parente*, New York Eyaleti Miras Mahkemesi, Nassau İlçesi, 23 Aralık 2010, s. 10.
6. A.g.e., s. 19

BÖLÜM YEDİ: SAYILARLA ÖLÜM

1. Richard J. Gelles ve Murray Arnold Straus: *Intimate Violence: The Causes and Consequences of Abuse in the American Family*. New York: Simon and Schuster, 1989, s. 51.
2. Aksi belirtilmedikçe, Christopher Foster davası hakkındaki bilgiler polis ifadeleri ve kayıtları, arkadaşlarıyla telefon görüşmeleri ve basında çıkan çeşitli haberlerden derlenmiştir.
3. *The Millinonair and the Murder Mansion*, yöneten Nick Poyntz, 2009.
4. Violence Policy Center, "American Roulette: Murder-Suicide in the United States," 4. Baskı. Washington, DC: Violence Policy Center, Mayıs 2012, s. 13.
5. Violence Policy Center, "American Roulette: Murder-Suicide in the United States," 3. Baskı. Washington, DC: Violence Policy Center, Nisan 2008, s. 13.
6. Violence Policy Center, "American Roulette," 4. Baskı. s. 8.
7. A.g.e., s. 6.
8. A.g.e., s. 8.
9. A.g.e.
10. Violence Policy Center, "American Roulette," 3. Baskı. s. 8.

11. Violence Policy Center, "American Roulette," 4. Baskı. s. 8.
12. Websdale, Neil: *Familicidal Hearts: The Emotional Styles of 211 Killer*. New York: Oxford University Press, 2010, s. 259.
13. Wood, Joanne ve ark.: "Local Macroeconomic Trends and Hospital Admissions for Child Abuse, 2000-2009," *Pediatrics* 130, no:2, Ağustos 2012, s. 358.
14. A.g.e., s. 360.
15. US Department of Defense Casualty Status, 25 Mart 2013, <http://www.defense.gov/news/casualty.pdf>.
16. UNICEF, "A League Table of Child Maltreatment Deaths in Rich Nations," *Innocenti Report Card 5*. Floransa, İtalya: UNICEF Innocenti Araştırma Merkezi, Eylül 2003, s. 4.
17. A.g.e., s. 7.
18. A.g.e., s. 2.
19. A.g.e., s. 11.
20. Children's Bureau, "Child Maltreatment 2011". Washington, DC: Department of Health & Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau, 2012, s. 56.
21. A.g.e., s. 19.
22. A.g.e., s. 20.
23. A.g.e., s. 56-57.
24. A.g.e., s. 59.
25. Zimmerman, Francis ve James A. Mercy, "A Better Start: Child Maltreatment Prevention as a Public Health Priority," *Zero to Three*, Mayıs 2010, s. 5.
26. Finkelhor, D. ve ark.: "Violence, Abuse, and Crime Exposure in a National Sample of Children and Youth," *Pediatrics* 124, no. 5, Ekim 2009, s. 1.
27. Children's Bureau, "Child Maltreatment 2011," s. 56.
28. US Government Accountability Office, "Child Maltreatment: Strengthening National Data on Child Fatalities Could Aid in Prevention". Washinton, DC: Report to Chairman, Committee on Ways and Means, Temsilciler Meclisi, Temmuz 2011, kapaktaki bulgular.

29. A.g.e., s. 16.
30. A.g.e., s. 2.
31. A.g.e., s. 21.
32. A.g.e., kapaktaki bulgular.
33. A.g.e., s. 13.
34. A.g.e., s. 25.
35. A.g.e., s. 31.
36. A.g.e., s. 34-35.
37. Cooper, Alexia ve Erica L. Smith, "Homicide Trends in the United States, 2980-2008: Annual Rate for 2009 ve 2010." Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, Kasım 2011, s. 20.
38. A.g.e., s. 21.
39. Medina, Sheyla, P. ve ark.: "Tracking Child Abuse and Neglect: The Role of Multiple Data Sources in Improving Child Safety," *Evidence to Action*, Sonbahar 2012, s. 1.

BÖLÜM SEKİZ: GÖZYAŞLARININ İZİ

1. Metinde başka türlü belirtilmediği sürece, yer alan suçlar hakkındaki bütün bilgiler, kamuya açık olan ve basında geniş ölçüde yer bulan polis ve mahkeme kayıtları ile polis ifadelerinden alınmıştır.
2. "Missing Child's Body Found in Dumpster," WREG Memphis, 3 Temmuz 2012, <http://www.wreg.com/2012/07/03/missing-3-year-old-boy-found/>.
3. "No Parent Should Ever Have to Say a Final Goodbye to a Young Child," WNCT, 13 Temmuz 2012, <http://www.wnct.com/story/21013377/no-parent-shoud-ever-have-to-say-a-final-goodbye-to-a-young-child>.
4. Uzmanlardan ve araştırmacılardan yapılan alıntılarının hepsinin kaynağı yazarla yapılmış kişisel görüşmelerdir.
5. UNICEF, "Measuring Child Poverty: New League Tables of Child Poverty in the World's Rich Countries," *Innocenti Report Card* 10. Floranse, İtalya: UNICEF Innocenti Araştırma Merkezi, 2012, s. 10.
6. A.g.e., s. 3.

7. Burstain, Jane: ABD Temsilciler Meclisi, Committee of Ways and Means'in İnsan Kaynakları Altkomitesi'nde verdiği ifade, 12 Haziran 2011.
8. Fang, Xiangming ve ark.: "The Economic Burden of Child Maltreatment in the United States and Implications for Prevention," *Child Abuse and Neglect* 36, no. 2, Şubat 2012, s. 156.
9. Zimmerman, Francie ve James A. Mercy, "A Better Start: Child Maltreatment Prevention as a Public Health Priority," *Zero to Three*, Mayıs 2010, s. 5.

BÖLÜM DOKUZ: KONTROL DELİSİ

1. Nibley, Preston: *Brigham Young: The Man and His Work*. Salt Lake City: Deseret, 1937, s. 119-123.
2. Bu bölümdeki tüm bilgiler kamuya açık olan ve basında geniş yer bulan polis ve mahkeme kayıtları ile aile ve arkadaşlarla yapılan görüşmelerden ve Susan'ın yazdığı e-postalardan derlendi.

BÖLÜM ON BİR: KAYIP

1. Bu bölümdeki tüm bilgiler Susan Cox Powell'ın ailesi ve arkadaşlarıyla yapılan görüşmelerden ve kamuya açık olan ve basında geniş yer bulan polis ve mahkeme kayıtlarından derlendi.
2. "FBI Export: Why Police Raided Josh Powell's Home," *Today Show*, NBC, 26 Ağustos 2011.
3. Washington State Department of Social and Health Services, Children's Administration Child Fatality Review, Charles Powell, Braden Powell, 26-27 Nisan ve 8 Haziran 2012.

BÖLÜM ON İKİ: ŞU MODERN HAYAT

1. William Beadle ailesinin katliamına ilişkin bu anlatı, zamanında gazetelerde çıkan makaleler ve mektuplar ile bir şiir ve Connecticut, Wethersfield Historical Society 'den alınan bir koleksiyondaki William Beadle tarafından yazılmış vasiyetnameye dayanmaktadır. Ayrıca şu kitaplardan alıntılar yapılmıştır: Smart, James R.: *A Life of William Beadle* (kendi yayınladığı tez,

- Princeton University Press, 1989) ve Mitchell, S. M., *A Narrative of the Life of William Beadle*, 4. Baskı. Greenfield, CT: 1805.
2. Mitchell, *Narrative of the Life of William Beadle*, s. 6.
 3. Smart, *Life of William Beadle*, s. 8-9.
 4. Mitchell, *Narrative of the Life of William Beadle*.
 5. Fitzgerald, N. K., "Towards and American Abraham: Multiple Parricide and the Rejection of Revelation in the Early National Period" (master tezi, Brown University, 1971).
 6. "Fresh Advices from Our Correspondent," *London Intelligencer*, 14 Ekim 1755.
 7. Cohen, Daniel A., "Homicidal Compulsion and the Conditions of Freedom: The Social and Psychological Origins of Familicide in America's Early Republic," *Journal of Social History* 28, no. 4, Yaz 1995, s. 725.
 8. Websdale, Neil: *Famicial Hearts: The Emotional Styles of 211 Killers*. New York: Oxford University Press, 2010, s. 26-27.
 9. A.g.e., s. 33.
 10. A.g.e., s. 44.
 11. A.g.e., s. 21.
 12. A.g.e., s. 139.
 13. A.g.e., s. 154.
 14. A.g.e., s. 155.
 15. A.g.e., s. 176.
 16. A.g.e., s. 177.
 17. A.g.e., s. 176-177.
 18. List, J., Austin Goodrich ile birlikte: *Collateral Damage: The John List Story*. New York: iUniverse Incorporated, 2006, s. 45-47.
 19. A.g.e., s. 281.

BÖLÜM ON ÜÇ: MASKELİ

1. Bu anlatı polis ve mahkeme kayıtlarıyla belgelere; dedektifler, avukatlar ve Scott ve Laci Peterson'un arkadaşlarıyla görüşmelere ve Scott Peterson'ın cinayet davasını *New York Daily News* için haftalarca haber yapmama dayanıyor.

2. "Behind Closed Doors," *People*, 2 Haziran 2003.
3. Cleckley, Hervey: *The Mask of Sanity: An Attempt to Reinterpret the So-Called Psychopathic Personality*. New York: CV Mosby, 1941, s. 369-370.
4. McGinness, Joe: *Final Vision*. New York: Byliner, 2013.
5. McGinness, Joe: *Final Vision*. New York: Signet Books, 1984, s. 104-105.
6. A.g.e., s. 140-141.

BÖLÜM ON DÖRT: ÇATIŞMA

1. Metinde başka türlü belirtilmediği sürece, Jessica Mokdad'ın öldürülmesine ilişkin bütün bilgiler, kamuya açık olan polis ve mahkeme kayıtları ile Jessica'nın annesi Wendy Wasinski ile yapılan görüşmeden alınmıştır.
2. "Outraged and Outrageous," *New York Times*, 8 Ekim 2010, bkz. MB, 1.

BÖLÜM ON BEŞ: KAFİR

1. Hirsi Ali, Ayaan: *Infidel*. New York: Free Press, 2008, s. xxii.
2. AHA Foundation, <http://theahafoundation.org/about/> erişim tarihi: 8 Mayıs 2012.
3. "Muslim Women Face Threat in US," *USA Today*, 5 Mart 2012.
4. "Culture of Discrimination: A Fact Sheet on 'Honor' Killings," Women's Human Rights Program, Amnesty International USA.
5. "Honor Thy Father: The Inside Story of the Young Muslim Woman 'Honor Killed' by Her Father Because He Believed She'd Become Too Americanized," *Phoenix New Times*, 1 Nisan 2010, s. 1.
6. Shafia'nın cinayet davasına ilişkin bütün bilgiler, polis ve mahkeme kayıtları ile kamuya açık belgelerden alınmıştır.
7. "Should We Call It Honor Killing?" *Montreal Gazette*, 31 Ocak 2012.

BÖLÜM ON ALTI: NE YAPMALI

1. Kauppi, Anne: "Filicide, Intra-Familial Child Homicides in Finland 1970-1994," sağlık bilimlerinde doktora tezi, University of Eastern Finland, 2012.
2. European Child Safety Alliance, "Finland," *Child Safety Country Profile*.

Europe: European Child Safety Alliance of EuroSafe, Haziran 2012.

3. Gelles, Richard J.: *The Third Lie*. Walnut Creek, CA: Left Coast, 2011, giriş.
4. Gelles, Richard J.: *The Book of David: How Preserving Families Can Cost Children's Lives*. New York: Basic Books, 1996, s. ix.
5. A.g.e., s. 9.
6. A.g.e., s. 21-22.
7. A.g.e., s. 171.
8. "The Coordination & Integration of Fatality Reviews: Findings from the National Invitational Meeting, a Report to the Maternal and Child Health Bureau, Health Resources Services Administration US Department of Health and Human Services," Michigan Public Health Institute, Temmuz 2012.
9. UNICEF, "A League Table of Child Maltreatment Deaths in Rich Nations," *Innocenti Report Card 5*. Floransa, İtalya: UNICEF Innocenti Research Centre, Eylül 2003, s. 21-22.
10. A.g.e., s. 23.
11. A.g.e., s. 30.

KAYNAKÇA

- Arrington, Leonard J.: *Brigham Young: American Moses*. New York: Vintage Books, 2012.
- Barthell, Valerie R. ve Kathleen M. Shelton: "Familicide: Risk Factors, Characteristics of the Offender, Characteristics of the Crime of Familicide, and the Prevalence of Suicide following Familicide." *Sociological Perspectives: The Undergraduate Sociological Journal at the University of New Hampshire* 14, Bahar 2009. <http://www.unh.edu/sociology/media/pdfs-journal2009/1-Barthell-Shelton2009.pdf>. Erişim tarihi: 15 Şubat 2012.
- Buss, David M.: *The Murderer Next Door: Why the Mind Is Designed to Kill*. New York: Penguin Books, 2006.
- Calhoun, John B.: "Population Density and Social Pathology," *Scientific American* 206, 1962, s. 139-148.
- Capote, Truman: *In Cold Blood: A True Account of a Multiple Murder and Its Consequences*. New York: Vintage Books, 1965.
- "Child Deaths Due to Maltreatment." Human Resources of the Committee on Ways and Means (H.R.) Altkomitesi önünde verilen ifade, 112. Cong. 1, Temmuz 2011. Theresa M. Covington'un tanıklığı, National Center for the Review and Prevention of Child Deaths.
- Children's Bureau. "Child Maltreatment 2011." Washington DC: Department of Health & Human Services, 2011.
- Child Welfare Information Gateway. *Child Abuse and Neglect Fatalities: Statistics and Interventions*. Washington, DC: US Department of Health and Human Services Children's Bureau, 2009.
- . *Child Abuse and Neglect Fatalities 2010: Statistics and Interventions*. Washington, DC: US Department of Health and Human Services Children's Bureau, 2012.

- Cleckley, Hervey: *The Mask of Sanity*. St. Louis, IL: CV Mosby, 1976.
- Cohen, Daniel A.: "Homicidal Compulsion and the Conditions of Freedom: The Social and Psychological Origins of Familicide in America's Early Republic," *Journal of Social History* 28, no. 4, Yaz 1995, s. 725–764.
- Cooper, Alexia ve Erica L. Smith: "Homicide Trends in the United States, 1980–2008: Annual Rates for 2009 and 2010." Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, Kasım 2011.
- Crier, Catherine: *A Deadly Game: The Untold Story of the Scott Peterson Investigation*. New York: Harper, 2005.
- Daly, Martin, Karen A. Wiseman ve Margo Wilson: "Women with Children Sired by Previous Partners Incur Excess Risk of Uxoricide," *Homicide Studies* 1, 1997, s. 61–71.
- Daly, Martin ve Margo Wilson: "An Assessment of Some Proposed Exceptions to the Phenomena of Nepotistic Discrimination against Stepchildren," *Annales Zoologici Fennici* 38, 2001, s. 287–296.
- . "Discriminative Parental Solicitude and the Relevance of Evolutionary Models to the Analysis of Motivational Systems," *The Cognitive Neurosciences*, ed. Michael Gazzaniga, s. 1269–1286. Cambridge, MA: MIT Press, 1995.
- . "The Evolutionary Psychology of Marriage and Divorce," *Ties That Bind: Perspectives on Marriage and Cohabitation*, ed. Linda J. Waite, Michelle Hindin, Elizabeth Thomson, Christine Bachrach ve Arland Thornton, s. 91–110. Hawthorne, NY: Aldine de Gruyter.
- . "Family Violence: An Evolutionary Psychological Perspective," *Virginia Journal of Social Policy and Law* 8, 2001, s. 77–121.
- . *Homicide*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1988.
- . "Is the 'Cinderella Effect' Controversial? A Case Study of Evolution-Minded Research and Critiques Thereof," *Foundations of Evolutionary Psychology*, ed. Charles Crawford ve Dennis Krebs, s. 383–400. Mahwah, NJ: Erlbaum, 2008.
- . "Lethal and Nonlethal Violence against Wives and the Evolutionary Psychology of Male Sexual Proprietariness," *Violence against Women*:

- International and Cross-Disciplinary Perspectives*, ed. Russell P. Dobash ve Rebecca E. Dobash, s. 199–230. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1998.
- . “Male Sexual Proprietariness and Violence against Wives,” *Current Directions* 5, no. 1, Şubat 1996, s. 2–7.
- . *Sex, Evolution, and Behavior*. 2. Baskı, Belmont, CA: Wadsworth Publishing, 1978.
- . “Some Differential Attributes of Lethal Assaults on Small Children by Stepfathers versus Genetic Fathers,” *Ethology & Sociobiology* 15, 1994, s. 207–217.
- . “Stepparenthood and the Evolved Psychology of Discriminative Parental Solicitude,” *Infanticide and Parental Care*, ed. Stefano Parmigiani ve Frederick S. Vom Saal, s. 121–134. Chur, İsviçre: Harwood Academic Publishers, 1994.
- . *The Truth about Cinderella: A Darwinian View of Parental Love*. New Haven, CT: Yale University Press, 1999. İlk Baskı: Weidenfeld & Nicolson, 1998.
- . “Violence against Stepchildren,” *Current Directions in Psychological Science* 5, 1996, s. 77–81.
- DeVore, Irven: “Male Dominance and Mating Behavior in Baboons,” *Sex and Behavior*, ed. Frank Beach, s. 266–289. New York: John Wiley and Sons, 1965.
- Dobash, R. Emerson ve Russell P. Dobash: *Rethinking Violence against Women*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1998.
- Durham, Michael S.: *Desert between the Mountains: Mormons, Miner, Padres, Mountain Men, and the Opening of the Great Basin, 1772–1869*. New York: Henry Holt, 1995.
- European Child Safety Alliance. “Finland,” *Child Safety Country Profile*. Avrupa: European Child Safety Alliance of EuroSafe, Temmuz 2012.
- Fang, Xiangming, Derek S. Brown, Curtis S. Florence ve James A. Mercy: “The Economic Burden of Child Maltreatment in the United States and Implications for Prevention,” *Child Abuse and Neglect* 36, no. 2, Şubat 2012, s. 156.
- Finkelhor, D., H. Turner, R. Ormrod ve S. L. Hamby: “Violence, Abuse, and Crime Exposure in a National Sample of Children and Youth,” *Pediatrics* 124, no. 5, Ekim 2009, s. 1–14.

- Fischer, Craig, ed. "Critical Issues in Policing Series: Violent Crime and the Economic Crisis: Police Chiefs Face a New Challenge (Part I)." Washington, DC: Police Executive Research Forum, 2009.
- Fitzgerald, N. K.: "Towards an American Abraham: Multiple Parricide and the Rejection of Revelation in the Early National Period," Master Tezi, Brown University, 1971.
- Fleeman, Michael: *Inside the Laci Peterson Murder*. New York: St. Martin's Press, 2003.
- Fossey, Dian: "Infanticide in Mountain Gorillas with Comparative Notes on Chimpanzees," In *Infanticide*, ed. Glenn Hausfater ve Sarah Blaffer Hrdy, s. 217-235. New York: Aldine, 1984.
- Francis, Monte: *By Their Father's Hand: The True Story of the Wesson Family Massacre*. New York: Harper, 2007.
- Gelles, Richard J.: *The Book of David: How Preserving Families Can Cost Children's Lives*. New York: Basic Books, 1996.
- . *Intimate Violence in Families*. 3. Baskı. ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1997.
- . *The Third Lie: Why Government Programs Don't Work - And a Blueprint for Change*. Walnut Creek, CA: Left Coast, 2011.
- Gelles, Richard J. ve Claire Pedrick Cornell, eds. *International Perspectives on Family Violence*. Lexington, MA: LexingtonBooks, 1983.
- Gelles, Richard J. ve Jane B. Lancaster, eds. *Child Abuse and Neglect: Biosocial Dimensions*. New Brunswick, NJ: AldineTransaction, 1987.
- Goodall, Jane: "Life and Death at Gombe: Violence Never Seen before Erupts among Africa's Chimpanzees in the Continuing Chronicle of Their Behavior by a Pioneer Observer," *National Geographic*, Mayıs 1979, s. 592-621.
- Gould, S. J. "Biological Potentiality vs. Biological Determinism," In *Ever Since Darwin: Reflections in Natural History*, s. 251-260. New York: W. W. Norton, 1992.
- Hausfater, Glenn ve Sarah Blaffer Hrdy, eds. *Infanticide: Comparative and Evolutionary Perspectives*. New Brunswick, NJ: AldineTransaction, 1984.

- Hirsi Ali, Ayaan: *Infidel*. New York: Free Press, 2007.
- Hrdy, Sarah Blaffer: *The Langurs of Abu: Female and Male Strategies of Reproduction*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1977.
- . *Mother Nature: Maternal Instincts and How They Shape the Human Species*. New York: Ballantine Books, 1999.
- . *Mothers and Others: The Evolutionary Origins of Mutual Understanding*. Cambridge, MA: Belknap, 2009.
- . *The Woman That Never Evolved*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1999.
- Jay, Phyllis C.: "Aspects of Maternal Behavior among Langurs," *Annals of the New York Academy of Sciences* 102, 1962, s. 468-476.
- . "The Common Langur of North India," *Primate Behavior: Field Studies of Monkeys and Apes*, ed. Irvén DeVore, s. 197-249. New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1965.
- . "The Indian Langur Monkey (*Presbytis entellus*)," *Primate Social Behavior: An Enduring Problem*, ed. Charles H. Southwick, s. 114-124. Princeton, NJ: Van Nostrand, 1963.
- . "Mother-Infant Relations in Free-Ranging Langurs," *Maternal Behavior in Mammals*, ed. Harriet L. Rheingold, s. 282-304. New York: John Wiley and Sons, 1963.
- . "The Social Behavior of the Langur Monkey." Doktora tezi, University of Chicago, 1963.
- Junger, Sebastian: *A Death in Belmont*. New York: Harper Perennial, 2007.
- Kauppi, Anne: "Filicide, Intra-Familial Child Homicides in Finland 1970-1994." Doktora tezi, University of Eastern Finland, 2012.
- Kauppi, Anne ve ark.: "Maternal and Paternal Filicides: A Retrospective Review of Filicides in Finland," *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law* 38, no. 2, Haziran 2010, s. 229-238.
- Knight, Brad: *Laci Peterson: The Whole Story*. Lincoln, NB: iUniverse, 2005.
- Lawick, Hugo van ve Jane van Lawick-Goodall. *Innocent Killers*. Boston: Houghton-Mifflin, 1971.

- Lawick-Goodall, Jane van: "The Behavior of Free-Living Chimpanzees in the Gombe Stream Reserve," *Animal Behavior Monograph* 1, 1968, s. 165-311.
- . *In the Shadow of Man*. Boston: Houghton-Mifflin, 1971.
- Levin, Jack. *Serial Killers and Sadistic Murderers: Up Close and Personal*. Amherst. NY: Prometheus Books, 2008.
- Lorenz, Konrad: *On Aggression*. New York: Mariner Books, 1974.
- Loseke, Donileen R., Richard J. Gelles ve Mary M. Cavanaugh, eds. *Current Controversies on Family Violence*. 2. Baskı, Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2005.
- MacDonald, John M.: *The Murderer and His Victim*. Springfield, IL: Charles C. Thomas Publisher, 1986.
- McCann, C.: "Notes on the Common Indian Langur (*Pithecus entellus*)," *Journal of the Bombay Natural History Society* 33, 1928, s. 192-194.
- . "Observations on Some of the Indian Langurs," *Journal of the Bombay Natural History Society* 36, 1933, s. 616-628.
- McGinness, Joe: *Blind Faith*. New York: G. P. Putnam's Sons, 1989.
- . *Fatal Vision*. New York: Signet Books, 1984.
- . *Final Vision*. New York: Byliner, 2012.
- McPhee, Michele R.: *Heartless: The True Story of Neil Entwistle and the Brutal Murder of His Wife and Child*. New York: St. Martin's True Crime, 2008.
- Medina, Sheyla P. ve ark.: "Tracking Child Abuse and Neglect: The Role of Multiple Data Sources in Improving Child Safety," *Evidence to Action*, Sonbahar 2012, s. 1-12.
- Mitchell, S. M.: *A Narrative of the Life of William Beadle*. 4. Baskı. Greenfield, CT, 1805.
- Morris, Errol: *A Wilderness of Error: The Trials of Jeffrey MacDonald*. New York: Penguin Group (ABD), 2012.
- Rocha, Sharon: *For Laci: A Mother's Story of Love, Loss, and Justice*. New York: Three Rivers Press, 2006.
- Stegner, Wallace Earle: *Mormon Country*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1942.

- Straus, Murray A., Richard J. Gelles ve Suzanne K. Steinmetz: *Behind Closed Doors: Violence in the American Family*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 2006. İlk Baskı: Anchor Books, 1980.
- UNICEF. "Child Poverty in Perspective: An Overview of Child Well-Being in Rich Countries," *Innocenti Report Card* 7. Floransa, İtalya: UNICEF Innocenti Research Centre, 2007.
- . "A League Table of Child Maltreatment Deaths in Rich Nations." *Innocenti Report Card* 5. Floransa, İtalya: UNICEF Innocenti Research Centre, Eylül 2003.
- . "Measuring Child Poverty: New League Tables of Child Poverty in the World's Rich Countries," *Innocenti Report Card* 10. Floransa, İtalya: UNICEF Innocenti Research Centre, 2012.
- US Government Accountability Office. "Child Maltreatment: Strengthening National Data on Child Fatalities Could Aid in Prevention." Temsilciler Meclisi, Committee on Ways and Means, House of Representatives, Başkan'a sunulan rapor. Washington DC: GAO, Temmuz 2011.
- Violence Policy Center. "American Roulette: Murder-Suicide in the United States." 3. Baskı. Washington, DC: Violence Policy Center, Nisan 2008.
- . "American Roulette: Murder-Suicide in the United States." 4. Baskı. Washington, DC: Violence Policy Center, Mayıs 2012.
- Websdale, Neil: *Familicidal Hearts: The Emotional Styles of 211 Killers*. New York: Oxford University Press, 2010.
- Wilson, Edward O. *The Social Conquest of Earth*. New York: Liveright Publishing, 2012.
- . *Sociobiology: The New Synthesis*. Cambridge, MA: Belnap Press of Harvard University Press, 2000.
- Wilson, Margo ve Martin Daly: "Lethal and Nonlethal Violence against Wives," *Canadian Journal of Criminology* 37, 1995, s. 331-361.
- Wilson, Margo, Martin Daly ve Antonietta Daniele: "Familicide: The Killing of Spouse and Children," *Aggressive Behavior* 21, 1995, s. 275-291.
- Wilson, Margo, Vessna Jovic ve Martin Daly: "Extracting Implicit Theories

about the Risk of Coercive Control in Romantic Relationships,” *Personal Relationships* 8, 2001, s. 457–477.

Wood, Joanne N. ve ark.: “Local Macroeconomic Trends and Hospital Admissions for Child Abuse, 2000–2009,” *Pediatrics* 130, no. 2, Ağustos 2012, s. 358-364.

Zimmerman, Francie ve James A. Mercy: “A Better Start: Child Maltreatment Prevention as a Public Health Priority,” *Zero to Three*, Mayıs 2010, s. 4-10.

